This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

6000779781

Maria Röhl del.
Joh. Cardon lith.

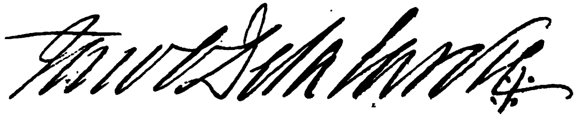

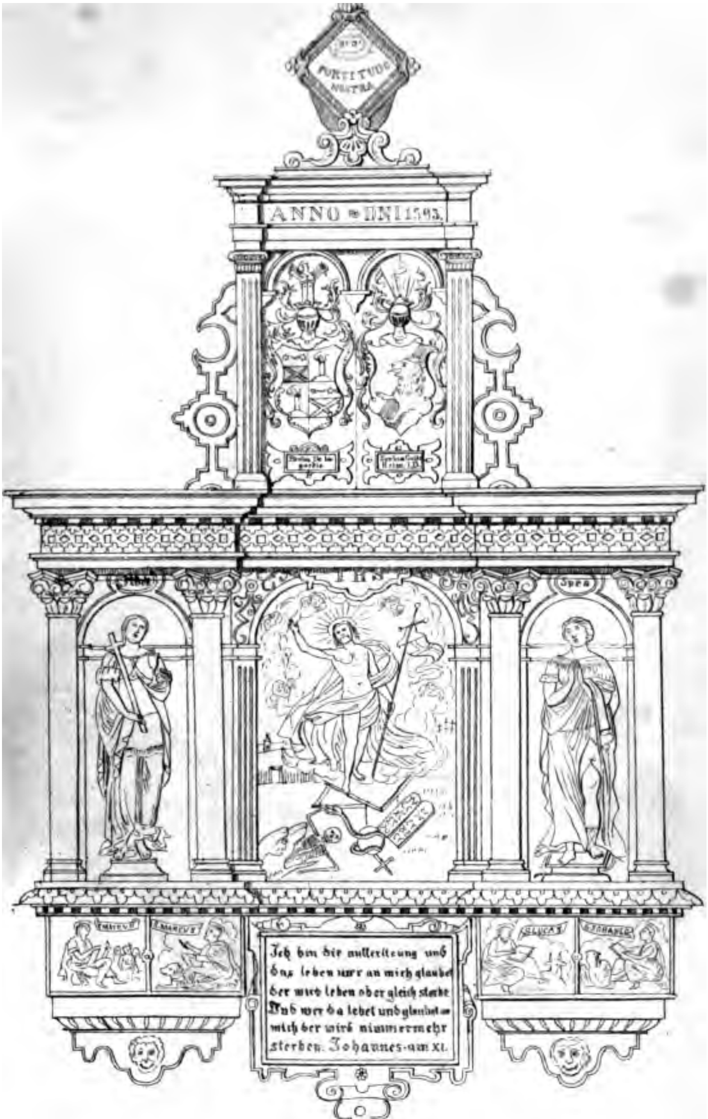

Das obere Theil zu dem Monumente des Grafen Dela Gardie in der Dom-Kirche zu Reval, welches über dem untern Theil des Sarkophages in der Wandmauer befestiget ist.

1 2 3 4 5 6 Fuss Rheinl.

Lith. v. Dr. ad. M. Körner

DelaGardiska Archivet

eller

Handlingar ur Grefl. Dela-Gardiska Bibliotheket på Löberöd.

TJUGONDE OCH SISTA DELEN,

afslutande Materialierne till

H. E. Grefve J. G. DelaGardies lefnadsskildring, samt försedd med Chronologiskt och Alphabetiskt m. fl. register på XII—XX D.D.

Utgifven

af

P. Wieselgren.

Lund,
från Lundbergska Boktryckeriet,
1843.

Facsimilierne:

1. Undertecknarne af vår n. v. Grundlag *M. Anckarsvärd*, *Jac. Ax. Lindblom*, *H. N. Schwan* och *Lars Olsson*.
2. *C. Adlercreutz*, H. E. (ur ett bref af 1811).
3. *G. M. Armfelt* H. E. (ur ett bref af d. $\frac{25}{12}$ 1800).
4. *M. F. Brahe* H. E. ($\frac{10}{9}$ 1820).
5. *Cardell* General ($\frac{20}{1}$ 1820)
6. *Ax. DelaGardie*, Landshfd. ($\frac{1}{1}$ 1828).
7. *Magn. DelaGardie*, Major. ($\frac{26}{6}$ 1801).
8. *Gust. DelaGardie*, Major. ($\frac{7}{11}$ 1826).
9. *F. v. Ehrenheim*, Canzlipres. ($\frac{6}{3}$ 1803).
10. *L. v. Engeström*, H. E. ($\frac{26}{2}$ 1825)
11. *H. H. v. Essen* H. E. ($\frac{3}{11}$ 1817)
12 *Claes Fleming* H. E. ($\frac{13}{2}$ 1834)
12, a. *Fr. Gyllenborg* H. E. (1824).
13. *S. G. Hermelin*, BergsRåd. ($\frac{29}{12}$ 1807).
14. *Furst F. W. v. Hessenstein* ($\frac{10}{11}$ 1800).
15. *J. Liljencrants* H. E. ($\frac{19}{12}$ 1806).
16. *P. H. Ling*, Professor ($\frac{24}{1}$ 1835.)
17. *Joh. Lundblad*, Profess. ($\frac{10}{9}$ 1807).
18. *L. A. Mànnerheim* Just. Omb:m ($_{9}$ 1809).
19. *Hampus Mörner*, General-Lieut. ($\frac{29}{5}$ 1818).
20. *Ludvig Mörner*, Biskop ($\frac{25}{7}$ 1821).
21. *Joh. G. Oxenstierna*, H. E. ($\frac{14}{2}$ 1816).
22. *P. J. B. v. Platen*, Fältmsk. ($\frac{1}{4}$ 1800).
23. *Joh. af Puke*, H. E. ($\frac{29}{8}$ 1807).
24. *M. Ramel* H. E. ($\frac{24}{7}$ 1812).
25. *G. A. Reuterholm*, H. E. ($\frac{19}{7}$ 1796).
26. *Andr. Sigfr. Rålamb*, R. C. XIII:s O. ($\frac{1}{1}$ 1839).
27. *A. F. Skjöldebrand* H. E. ($\frac{17}{4}$ 1832).
28. *Christine Sparre*, g. m. H. E. Gr. J. DelaG. (1799.)
29. *C. L. Stael v. Holstein*, Hof-Msk. ($\frac{3}{2}$ 1809).
30. *C. Stedingk* H. E. ($\frac{17}{3}$ 1831).
31. *C. P. Thunberg*, Profess. ($\frac{1}{3}$ 1816.)
32. *Joh. Olof Wallin*, Erkebisk. ($\frac{20}{4}$ 1818).
33. *Fab. Wrede*, H. E. ($\frac{19}{6}$ 1822.)
34. *S. af Ugglas* H. E. ($\frac{4}{3}$ 1817).
35. *C. A. Wachtmeister* H. E. ($\frac{11}{3}$ 1807).
36. *G. af Wetterstedt* H. E. (1834).
37. *G. F. Wirsén*, StatsRåd ($\frac{26}{7}$ 1822).
38. *E. Ruuth*, H. E. ($\frac{28}{5}$ 1813).
39. *N. v. Rosenstein*, StatsSecr. ($\frac{7}{10}$ 1811).
40 *And. Jah. Retzius*, Profess. ($\frac{19}{1}$ 1803).
41. *G. Lagerbjelke* H. E. (1824).
42. *C. F. v. Breda*, Profess. ($\frac{16}{11}$ 1813).
43. *Nils Månsson från Skumparp* Riksdagsman. ($\frac{12}{7}$ 1836)
44. *B. Franc Sparre*, General-Lieut. (1823.)
45. *A. Oehlenschläger*, Dansk Skald. ($\frac{12}{12}$ 1819).
46. *C. Molbech* D. Just. R. (1835)

Obs. N. 1 A—s namn är ur ett bref till Gr. D. 1804. De 3 Talemännens namn äro tagne ur ett document fr. 1809, tillställdt Gr. D. såsom p. t. Landtmsk. N. 2—15. namnen tagna ur bref till Gr. D. ur hvilka utdrag meddelats i denna del. N. 16. namnet taget ur ett af de bref, med hvilka Gymnastiska Institutets föreståndare anmodade Gymnastikens Gynnare Gr. J. D., att öfvervara examina på Institutet. N. 17—27, 29, 31—44, 46. Ur bref till Gr. D. Om n. 28 se XX D. p. 57. N. 30. Se XX D. p. 247. N. 45. Se XX D. p. 165.

Till

Förläggarne af detta Verks fyra sista delar,
Välgörarne mot GUSTAF DELAGARDIES *Schola,*
Herrar Arfvingar efter H. E. m. m. Grefve
JACOB DELAGARDIE:

Öfverste-Lieuten. R. C. XIII:s O. R. S. O.
Högvälb. Hr Grefve ETIENNE CASIMIR
DELAGARDIE:

Ryttmästaren och Ordonnance-Officeraren
hos H. M. Konungen,
Högvälborne H:r Grefve CLAES FREDRIK
DELAGARDIE:

Kaptenen och Riddaren af S. O.
Högädle H:r F. W. ANDERSSON:

Högvälborne H:r Baron HANS RAMEL:

Högvälb. Hr Grefve PONTUS DELAGARDIE:

Lieutenanten och Ordonnance-Officeraren
hos H. M. Konungen,
Högvälb. H:r Grefve M. G. DELAGARDIE:

Under-Lieut. vid Vendes Artill.-Reg:te,
Högvälb. Hr. Grefve AXEL DELAGARDIE:

samt, å de omyndiga Arfvingarnes vägnar,
Hof-Rätts-Rådet och Riddaren af N. O.
Välborne H:r JOH. BERG v. LINDE!

Måtte Edert förtroende, mine Herrar, ha blifvit värdigt motsvaradt! Mitt hopp kan likväl i detta hänse-

ende ej vara stort, när jag besinnar de svårigheter, som ej lätteligen kunna undgås, då Häfdaforskningens fackla föres nära samtidens vanligtvis ömtåliga ögon. Har jag dock lyckats att vid dessa sista delars redaction handla troget sanningen, nyttigt för Fäderneslandet och värdigt förre Förläggarens minne, så är jag viss att i och med detsamma gillas af dessa delars ädelmodige Förläggare.

Jag begagnar detta tillfälle att offentligen frambära Westerstads församlings och skoldirektions varmaste tacksägelse för förlaget af DelaGardiska Archivets fyra sista delar, liksom för öfverlemnandet af de föregående delarne samt den betydliga donationens bekräftelse, afgifvande dervid å de nämndes och egna vägnar offentligt och högtidligt löfte om dessa gåfvors samvetsgranna användande till förmån för *Gustaf DelaGardies schola* och de fattige barn, som der undervisas.

Westerstad d. 7 Apr. 1843.

I vördnadsfull ödmjukhet

af

UTGIFVAREN.

FÖRORDET

får nu blifva ett *afskedsord*. Och Utg. bekänner, att han säger det till sin fåtaliga publik med stor glädje. Ty detta arbete har varit det mödosammaste, han haft för händer och har kräft ett besvär, hvarom blott den erfarne kan göra sig begrepp.

Der torde behöfvas någon förklaring rörande den i de sednare delarne följda redaktionsplanen. Det är öppet att Utg. ej velat samla här allt hvad som behöfs för en fullständig lefnadsteckning af Gr. J. DelaGardie. Hvad som är tryckt i Riksdagshandlingar o. d. är här ej ens citeradt och må sökas hvart på sitt ställe. Utg. har egentligen afsett att förekomma fortsättandet af den orättvisa mot Gr. J. D. efter hans död i tryck, som under hans lif ofta begicks emot honom i tal och skrift.

Främst har derunder planen varit att meddela allt, märkvärdigt eller omärkvärdigt, som kunnat, under genomgåendet af Grefvens alla efterlemnade papper, anträffas rörande f. d. Kungen och hans familj. Skälet är för ofta angifvet.

Dernäst har Utg:s afsigt varit, att framhålla de föremål, för hvilka Gref D. varmast intresserade sig och med sin verksamhet mest gagnade under sitt lif, emedan derpå beror om han har rätt till minnets ära eller icke.

I tredje rummet har Utg. önskat, att der det lämpligen kunnat ske, välja sådant, som sprider tillika nå-

got ljus öfver märkligare tider och förhållanden i vårt Fäderneslands historia, någongång i Nyare Europeiska historien. Offentlig tacksägelse för biträde vid correcturläsningen m. m. under utgifningen af dessa sista delar är Utg. skyldig Hr. Akad. Adj. Magr. *Al. Lindblom*, Skol-Adjuncten Hr. Magister *G. Andersson* och sin Medhjelpare i embetet Hr. Mag. *N. A. Andersson.*

Skarpt klander väntar sig Utg. för den skoningslösa hand, med hvilken han afskrifvit ett och annat som afhöljer vedervärdiga fläckar ej blott på hermelinen utan ock på purpurn. Han begär ej ursäkt derföre, under åberopande af den mans kända stränga royalism, som antecknat eller samlat hvad Utg. framlaggt, men hvilket Utg. kunnat gå förbi. Consideration för thronen som idé har ej mera afhållit Utg. från att så lemna en djupgående förklaring t. ex. af de vedervärdigheter, som hemsökt Spanska Drottn. Lovisas och Svenska Drottn. Soph. Magdalenas *) ättlingar, än denna consideration afhållit sjelfva Bibelhistoriens författare att afslöja skändligheterne i Kunborgen (t. ex. 2 Sam. 13.) såväl som i bergsgrottan. (t. ex. 1 Mos. 19). Och Biblen har dermed ej mera

*) I följd af hvad som meddelats i XVIII D. rör. denna Drottning, har Utg. af en aktad litteratör fått underrättelse, att Dr. Sv. Hedin var lika synbegåfvad som hans fästmö, enl. hvad han i en ännu tillvarande på latin förd Journal utförligt beskrifvit. Utg. vill emellertid fästa uppmärksamheten på tillvaron af denna Journal, som bör hållas, der hon finnes, i godt förvar.

störtat thronerne än bergshällarne. Hvad som är *sant*, må varda framdraget i ljuset. Vi som menniskor äro ej renare, än att våra ögon väl må i »historiens protokoller» se bokföringen af sådant, som t. o. m. krönta medlemmar utaf vårt eget slägte kunnat bedrifva.

För att vinna mera utrymme, har Utg. merändels *sammandragit* hvad de angifne och tillgänglige Urkunderne utförligare meddelat; men har ej kunnat så noggrannt, som vid uråldriga documenters utgifning, använda »—», der verba formalia utan all sammandragning bibehållits, eller (— —) der t. ex. något ur det föregående i handskrifterne anförts, för att göra det nu meddelade begripligare, eller [— —], der Utg. inskjutit någon egen upplysning eller anmärkning, någon gång ett tillägg ur Grefvens muntliga meddelanden. Han tror dock ej, att något misstag hos de insigtsfulle skall kunna uppkomma af detta närmande till *Memoirens* natur från *Diplomatariets*. Går någon till källorne, så ombedes han att läsa dem alla, förrän han debiterar Utg. att ha begått någon otrohet. Ty vid meddelandet af en äldre uppsats har Utg. kunnat rätta något efter en sednare, hvars urkund ej der har sin plats och har ej velat borttaga rummet med noter, som skolat se alltför pretensiösa ut, der ämnet ej utgör någon historisk tvistefråga. Något *förtroende* får väl för öfrigt påräknas af en Utg. som 1821 —1843 eller i 22 år säkerligen användt mera tid i detta Archiv, än någon Granskare någonsin kommer att der använda. Och att uppsåtliga fel skulle tilltros Utg. har han hvarken inre eller yttre skäl att

VI. VI. 252. VII: IV. VIII. IV. X. XIII.

VII. VII. IV. 118 f. XIII. VI. (obs. i r. 3 nerifr. står 6:te D. läs 7:de D.)

VIII. VIII. IV. (obs. i 4 r. nerifr. står 159 läs 156). X: XIII. XI: VI. (Obs. näst sista raden har IX läs VIII.)

IX. IX. III, 252 (i r. 1 står 59 läs 89; i 7:de r. nerifr. vid r. 4 sätt: *nerifr.)* X: XIII.

X. X. XIV. (i 4 r. nerifr. står r. 5 läs 6). XI. VI. (i r. 2 står 123 läs 125) XII: X. XIV. VIII.

XI. XI. VI. (r. 19 står r. 15 läs r. 5; i r. 20 står *Slöts* läs *Slott*) XI. 170, 171. XII. X. XIII. VI. XVI. XVII. (rättelsen på p. 192. bör allena stå qvar, men den p. 152 r. 14. »läs 10,000» *) *öfverstrykes.)*

XII. XII. X. XIII. VII (r. 8 står P. II (är två, ej elfva).

XIII. XIII. VII f. (vid r. 4 nerifr. p. VIII står 178 r. 11. tillägg: *nerifrån)* XIV. VIII. XV. III.

XIV. XIV. VIII. XV. IV. (vid p. 231 står r. 6 — — 3 r. nerifr. läs r. 4 nerifr.)

XV. XV. IV (r. 2 i rätt. står p. 12 läs 21. r. 12 nerifr. står p. 99, läs 89; r. 11 nerifr. står p. 96 läs 94; r. 5 nerifr. står 135 läs 155.) XVI XVII (r. 11 står XIV D. läs XV D. *).

XVI. XVI. XV f. 240.

---

*) Då Utg. ej haft tillfälle resa till staden vid titelarkets tryckning (som sker sist) ha fel i sjelfva rättelserna lätt insmugit sig.

XVII. XVII: XVI. XVIII. XII.
XVIII. XVIII. XII. 245.
XIX. Se VIII. i XIX D.
XX. Se efter sista registret i XX D.

*Dessutom torde rättas och tilläggas i: *).*

I. D. P. 22 r. 12 läs: öfverförde 1629 fyra register fremmande Krigsfolk. P. 10 nederst, anm. se vidare IX D. 125 f. Vid p. 15. Se XVIII p. 210 f. P. 29 r. 21. läs ...*mark, som dog på*... (Se Anm. vid VIII: 101). P. 31 r. 9: 12 läs 13. P. 96 r. 5, tillägg: Se vid X: IX. P. 109 r. 16 d:o d:o.

II. D. P. III r. 4 nerifr. 1374 läs 1371. P. VI r. 9 nerifr. 1492 läs 1495. P. XV r. 1 står t. 18 läs r. 18. — r. 24 — ' — *verek* läs: *werck*. P. 8. Om Fru Helga se II. 169; P. 8. Helga Amundsdotter och Sten Haraldsson (Gren) voro efter all anledning icke halfsyskon; att hon kallar Sten »brodher» förklaras lätt deraf, att han var gift med hennes halfsyster, Cecilia, dotter af Riddaren Nils Månsson (Röde) och Cecilia Folkesdotter (Blå), hvilken i sitt första gifte med Riddaren Amund Röreksson (af Ekaätten) var Helgas moder. P. 10 r. 11 och p. 11 r. 6. Se XVI. 169. P. 16, r. 4. noten 1 öfverstrykes. nb. Hert. Erik *kan* vid Marskens död ha laggt Aranäs under sig, hvarefter

*) Enl. Hr. Geyer, Berg, Carlmark, Hr. V. m. fl. jemte förre Förläggarens och Utg:s egna anmärkningar.

det ärfts af Hert. E—s son Magnus. P. 24 under noten tillägg: Jmfr. XVI p. 186—190. P. 37 r. 8, not. 1) *Fastebref* utstryks och sätts i stället: se p. xv. P. 68. Om Helge-ands Holms Mötets beslut (se X: XIII) Räftethingsbeviset, som Olof Estenberg sett, är afskrifvet af Lgbr. i dess Dipl. — en vidimation af en Kröpelin m. fl. Se Lgbr:s disp. i ämnet. P. 54. Här har Utg. orätt ansett Carl Knutsson (af ätten tre Rosor, till Mörby), Dansk höfvidsman, som stupade vid Stockholms belägring 1520, såsom varande son af Norske Riksrådet och Ståthåll. på Agershus (ej Ståthällare i Norge) Knut Alfsons son med Fru Märta Ivarsdotter. — Så var det dock ej, utan Carl Knutsson var Knuts son i hans första gifte med Fru Görvel Eriksdotter (Gyllenstierna). P. 55 not. f. Anmärkningen om stridigheten emellan v. Stiernman och Lillieska genealogien grundar sig på ett misstag, enär desse aldeles öfverensstämma. Riksrådet och Amiralen Hans Classon (Bjelkenstierna) till Årstad, gift med Karin Axelsdotter (Tott) och död på 1560:talet, var farfar till Riks vice Amiralen Hans Classon d. yngre till Årstad (död d. 27 Febr. 1620), hvilken år 1608 blef gift med Friherre Nils Gyllenstiernas dotter Elsa och i detta gifte fader till Riks-Rådet och Amiralen Friherre Clas Bjelkenstierna (död 16 3/7 62). P. 70 sista r. *Ponde* läs *Bonde*. P. 77. anm. Se Lgbr.

Sv. R. H. IV. p. 119. (Had. Rim. Chr. 2 D. p. 103). P. 82. »herre Erich Steenssön» var icke N:r 500 i Rådslängden, utan Riddaren Erik Stensson (Bjelke), som dog år 1410 och var son af Riddaren och Marsken Sten Bengtsson till Ridö, samt brorsson till den i dombrefvet omnämnde Riddaren Thure Bengtsson till Ekholmen. P. 88. Riddaren Göstaff Karlsson (Gumsehufvud) dog, icke år 1415, såsom genealogerne i anledning af årtalet å grafstenen i Riddarholmskyrkan, oriktigt antagit, utan först d. 26 Julii 1486 i Stockholm, hvilket ock är anmärkt här pag. 135 not. [1]). Då han otvifvelaktigt var son af Riddaren Carl Ormsson i dennes första gifte med Märta Gregersdotter (Blå), hvilken ännu lefde 1422, var Herr Göstaf troligen äfven hel- (ej half-)bror med Kon. Carl Knutssons andra gemål, Catharina Carlsdotter, som redan 1438 blef gift och således svårligen kunnat vara född i Carl Ormssons andra äktenskap. — Den Märta Karlsdotter som i brefvet p. 132 (hvilket är utgifvet 1464, se brefvets slut, ej 1447, som öfverskriften antyder) omnämnes, kan ej, på sätt i noten förmenas, vara H:r Göstafs moder; sannolikare är, att han varit tre gånger gift och att Märta varit hans andra Fru, men detta synes åter strida emot inskriften å nämnde grafsten. Se Rothlieb, Riddarh. kyrk. p. 82. P. 93, r. 18 *mädgiäld* läs *mordgiäld* (sål. ej *matgäld* eller *näfgäld*). P. 102. Nils

Krumme i Tådene, Häradshöfding på Dal, var väl snarare RiksRådet Nils Krummes († 1544) fader, än denne sjelf, hvilken skref sig till Örboholm och Ågård. — Nils Classon, Häradshöfding i Kinne härad, var säkerligen icke den mäktige Riddaren Nils Classon till Wik (af ätten två Sparrar), på sätt i noten [5]) förmenas, utan Nils Classon af Stola, som var RiksRåd 1512 (se rättelserne efter 5:te Afdelningen af Ugglas Rådslängd p. 48). Nyssbemälde Nils Classon till Wik blef Riddare 1497 och skulle derföre i denna handling blifvit benämnd »Herren»; han var troligen afliden då detta bref utfärdades, åtminstone var hans hustru, Margareta Lagesdotter Brok, Enka samma år. — För öfrigt var denne Nils Classon icke, på sätt här (och jemväl T. III. p. 145, noten [a]) samt af många genealoger antages, hvarken af den ännu lefvande ätten Sparre eller af någon bland de Danske Sparreslägterne, utan af gammal Svensk ätt, som i vapnet förde 2 hvita Sparrar öfver hvarandra i blått fält, och hvars förste kände ättefader är Riddaren Stephan Röreksson, RiksRåd och Lagman i Södermanland, som lefde 1308—1337. — Denna ätt utgick med Nils Classons barn, då icke någon af de sju sönerne ägde bröstarfvingar. P. 109. Gissningen att Bo (Natt och Dag), fader till Nils Sigridsson, Lagman i Wärend († 1299), äfven skulle i ett sednare gifte vara fader till Nils Estrids-

son, som äfven var Lagman i Wärend och lefde 1287—1299, är väl icke grundad. Svårligen öfverensstämmer den med tiden och strider aldeles emot våra äldre ättledningar, som hänföra Nils Estridsson till ätten Lejonansigte eller Lejonmun. — Han hade en bror, Riddaren Carl Estridsson, hvars år 1286 upprättade testamente icke ger anledning till något slägtskapsförhållande med Nils Sigridsson. Se Sv. Diplomatarium T. II. 5. P. 112—120. Stilen i detta bref, liknande den som begagnades i sednare hälften af 17:de seklet, väcker visst misstanka, att hela brefvet är understucket och diktadt, äfven om icke några andra anledningar dertill funnos. — I öfrigt häfta många felaktigheter vid gissningen om den förmente älskaren. — Riks-Rådet Jöns Knutsson (af ätten tre Rosor) ej till Ervalla, utan till Mörby och Lindholmen, egde i sitt tredje gifte till hustru Alfrid Åkesdotter (Svarte Skåning, icke Tott). Han var aldrig gift med Ingeborg Larsdotter (Tott), som deremot var Riksrådet Nils Eskilssons (Baner) hustru, samt Moder till Axel Nilsson (Baner), RiksRåd († 1554), hvilken knapt kan hafva varit född år 1498, än mindre då haft kärlekshandel för sig. — Nyssnämnde Jöns Knutsson var ej eller fader till Måns Bryntessons (Lilliehöök) hustru, Brita Jöns dotter till Ervalla, hvars far var Jöns Ulfson af ätten Roos, som anses härstamma ifrån Norske Konungen Hå-

kan *V:s* måg, Håftor Jonsson. P. 112 näst sist. r. tillägg: P. Dijkmans utdrag ses i D. Arch. III. p. VII. P. 120 r. 3, 4, 5. Deraf öfverstryks fr. *R. R. Jöns* ända till: *till upprorskungen* och skrifs in margine: *Ulfsson till Ervalla* (med en *ros*, en helt annan ätt, än den *af Tre Rosor).* P. 135. r. 8 *hans Mor*, läs *hans svärmor*. Tillägg: *hans mor hette Märetta Gregers dotter*. P. 151 not. 15) utstrykes och tillägges: rök (fumus); not. 17) utstryks och tillägges: *såg* (dic). P. 186 näst s. r. *Hare* läs *Hästhufvud*. P. 124 r. 17 *taget af*, tillägg: en *berättelse om det* . . P. 154. Gustaf Tunnesson, som förmens vara af den gamla Sture-ätten (Tre Sjöblad), finnes upptagen i Ugglas (ej Rosenhanes) Rådslängd under N:r 147. — Han var gift med Catharina Gudmarsdotter samt derigenom svåger till så väl St. Britas man, Ulf Gudmarsson, som den i förevarande handling omnämnde Riddaren (ej blott Väpnaren) Magnus Gudmarsson. — Såsom af handlingen synes, voro både Magnus och Gustaf redan allredne 1363; den sistnämndes dödsår anses vara 1360. — I Tom. I af Lagerbr. Diplomat. mst. nämnes Gust. Tunnesson i Privil. Scaniæ concess. a Magno, Rege, Helsingb. 1340.

III. D. P. IV, r. 3 nerifr. 1484 läs 1487. P. 42, rättelser meddelade sedan orig. återkommit, se XVI. 216. P. 75 d:o d:o Se XVI. 223. P. 77

d:o d:o XVI p. 212. P. 84 r. 11: 1496 läs 1495. P. 119 r. 12. *Ättling*, tillägg: *af* den.. P. 166. Den i noten omnämnde Carl Magnusson, N:r 362. Rådslängden, var säkerligen af ätten Örnefot och sannolikt sonson af Carl Magnusson den äldre. — Han var väpnare 1378, RiksRåd 1388, blef Riddare 1396 och afled, enligt Diarium Wadstenense, d. 1 December 1421 i hög ålder. — Messenius gör honom orätt till son af Magnus Eriksson till Konungssund, R.R. och Lagman i Östergöthland (ej förbigången i Rådslängden, utan upptagen under N:o 423), som säkerligen var hans syskonebarn och vida yngre. P. 166—176 (rätteligen 168.) Att Carl Benedichtsson (Örnefot) var RiksRåd är icke någon anledning till. Deremot finnes Jöns Eskilsson hafva sutit i Rådet redan 1388. Han var af den sedermera så kallade Forstena-ätten (Torstensson); antecknad i Tibell, Seraph. Ordens Hist., såsom väpnare 1373—96 och Riddare 1411. Var gift med Ingeborg Bengtsdotter (Örnefot). — Jemför p. 154—6. P. 153 not. [a]) Thure Bengtsson var en af de förste, som af Gustaf Wasa i Rådet inkallades, fast han ej finnes i Ugglas längd upptagen. Se Linköpings Bibliotheks Handlingar T. II. pag. 196, 201, 213 och 204, der han kallas Magister Ture in Hendelö. Blef Lagman i Nerike 1523 och afled troligen i

Junii månad 1524, enligt Handl. till Scandin. Hist. T. XIII. p. 55. Han var son af N:r 686 i Rådslängden, Bengt Ambjörnsson (Lilliesparre eller Hård) och Brita Erlandsdotter (Båt) till Hendelö. — Sjelf var Thure Bengtsson gift med Anna Pedersdotter (Bjelke), som lefde Enka 1526. De egde en dotter, Anna, hvilken lärer öfverlefvat fadren, men aflidit före modren, som efter henne ärfde Hendelö, hvarefter denna egendom vid det betydliga arfskiftet inom Bjelkeslägten den 12 Mars 1559 (omnämndt i Mörkö beskr. p. 19 i bihanget) tillföll Anna Bjelkes systerbarn, Axel Nilsson Baners barn. P. 154—6. noten [5]). Ulf Bengtssons (Sparre) till Engsö och Hjulstad (n:r 376 i Rådslängden) fader hette Bengt Fadersson, ej Bengt Ulfsson. Icke eller hade Carl Ulfsson (Sparre) till Tofta någon bror med namnet Bengt. — Troligen har afskriften här varit felaktig, så att Ulfsson skrifvits i stället för Nilsson, i hvilket fall den här omnämnde personen vore R.B:t och Ridd. Bengt Nilsson (Lejonansigte). P. 178 r. 1. 1674 läs 1764. P. 184 samt T. IV 171, 192 och IX. 68. Slägtledningen i 4:de delen, p. 192, är säkerligen riktig; ej så den i 9:de delen, p. 68 ur Fru Margreta Boijes personalier hämtade. — I allmänhet förtjenar de ätteräkningar, om bifogades personalierne vid likpredikningar, föga förtroende i afseende å längre bort varande leder, särdeles då såsom

här var händelsen, skulle öfverskylas, att oäkta börd mellankommit. Kon. Johan III:s frillas, Karin Hansdotters föräldrar hette tvifvelsutan Hans Classon och Ingeborg Åkesdotter. Denna sistnämndas fader kunde derföre ej vara Hans Åkesson (Tott) till Bjurum, Riddare och Riks-Råd, hvilken redan 1493 afled och så vidt kändt är, icke var gift med någon dotter till Riks-Rådet Lars Sigesson (Sparre) den äldre, utan endast med Kerstin Eriksdotter (Gyllenstierna). — Lika ringa trovärdighet eger uppgiften, att RiksRådet och Riddaren Åke Johansson (Natt och Dag), som afled ung omkring 1510, efter ett kort äktenskap med Ingeborg Nilsdotter (Grip), skulle haft en dotter Christina, gift med Clas Johansson från Westphalen; ättetaflorna veta derom ingenting. — Deremot torde upgiften hos de Hofman, i Efterretninger om danske Adelsmænd, förtjena uppmärksamhet så vida, att Ingeborg Åkesdotter möjligen varit oäkta dotter till antingen Åke Hansson (Tott), Riddare och RiksRåd, död omkring 1506, eller till nyssbemälde Åke Johansson (Natt och Dag). — Att Hans Classon i brefvet pag. 171 i 4:de delen kallas »Herr», fastän detta sedan blifvit öfverstruket, förlikar sig ej illa med uppgiften, att han skulle varit prest. — Månne Herr Hans, pastor i Grödinge? — som lefde 1563 — (se pag. 153 i 4:de delen,)

men icke finnes uptagen i Aurelii Herdaminne för Strengnäs Stift. P. 238 r. 12 *som* läs: *son*. P. 248 r. 7 läs *Lindenbw*.

IV. D. P. 17 rättas efter ett sednare aftryck efter Brasks copiebok i Handll. i Skand. Hist. XVII: 159. P. 23, not, 2, 3 och 4 r. nerifr. Der utstrykes utom *R. R.* (1480) *Jöns* — — ända till: Nipertz dotter. Rättas efter XVI: p. xvii. och rättelsen härofvan vid II D. p. 120. P. 101 r. 3 nerifr. *Stures*, läs *Leijonhufvuds* P. 243, r. 1 läs: *till Gr. Ax. Leijonhufvud*; utstryk *ang. Slagtarebänken*. (Rör neml. en af A. L. författad smädeskrift mot Hert. C. ej Jöns Nilss. Posses Sl.b.) P. 244 r. 10: 1642, läs 1644. Sista raden läs: *Gyllencreutz*.

V. D. P. xii. *Retzingen* d:o iv. 38; läs *kloster* IV: 30. 43. fjerde raden nedanom står XVI: 83. läs: ++ Z. 23. P. xv. Å. *utgår*. P. xvi r. 18 läs reg*ium*. P. 87; i Stamtaflan 2:dra column. ofvan näst: *v.* *r.* har stått och bör stå:

Sten Andersson.

Thorsten (Svensson)

Thorsten (Thorstensson) Stålhandske. Gen. Det medlersta namnet har öfverhoppats vid tryckningen och sedan bedragit Utg. — Th. Sv.ss. stupade vid Stångebro 1598 d. 26 Sept. och ligger begrafven i Ofva kyrka jemte sin hustru Merita. Gen. Th. Thss. föddes 1587 † 1644. P. 168 r. 4: 1498 läs 1598. P. 199. — Riks-

Rådet Joachim Fleming var väl fader till Riks-Råden Erik och Ivar Fleming, men ej till UnderLagmannen Pehr Fleming, hvilken var son till Joachims faderbroder, Herman, Höfvidsman på Åbo 1492. — Den i brefvet omnämnde Joachim Fleming var son (ej sonson) till RiksRådet Joachim F.; sjelf var han Landsfogde i Norra Finland 1526, innan han fick häradshöfdingedömet i Nedra Satakunden. P. 208 sist. r. läs Råd, Riksens. I *Chronol. registret* p. 225 ff. ändras: P. 225 r. 17: 1271 öfverflyttas till p. 227 öfverst och inskrifs derunder år 1371. P. 225 sista r. står *D. Lib.* läs: *D. Arch.* III. P. 226 vid 1370 tillägg enl. D. Arch. XVI. p. 167. 1370 och 1371. D:o vid 1377 och 1386. vid 1387 står *Olof Pedersson* läs *Olof Porse.* Vid 1405 nederst på 227:de sidan Anm. 1425 Jmfr D. Arch. XVI: 186—190. P. 228 vid 1409 tillägg enl. DelaG. Arch. XVI: 177. D:o vid 1416. och p. 229 vid 1455.

VI. D. Vid Planchens innehåll och N:o 18 på andra sidan, hänvisas till anm. vid VIII. 12. p. 124. P. IV r. 15 Litt. Fören. Tidn. tillägg: 1835. P. 32 r. 5 nerifr. står Sal. Fälth. (Jac. DelaG.) läs Sal. Fälth. (G. Horn). *Obs.* Denne hade dött 23 dagar förrän brefvet skrefs. P. 160 r. 4 *omkr.* 70 läs 62. Jmfr. rätt. vid XIV. p. 149 f. P. 161 r. 7. *Boethius* Anm. var *Bo Chruzelius.* P. 163 noten, r. 3, nerifr. *ni fallor* utstryks och sättes: IV D. s. 124 f. P. 181 Anm. Se Sv.

Merc. V. 3 qv. s. 105 f. Vid slutet af notens näst s. rad. tillägg: 1692. P. 186. *Anm.* Denna anekdot ur Tessin & Tessiniana p. 273 stödjes ej af någon tradition inom DelaG—ska familjen. P. 199 r. 14 nerifr. Frågetecknet utstrykes. P. 210 r. 22. Vid Reutercrona sätt (?) och *uhm.* Denna ätts stamfader, som hette Håbro, adlades först 1720.

VII. D. P. 4 vid notens slut *anm.* Variantes lectt. i en Cod. Coll. 3. p. 489 ses i DelaG. Arch. XIV p. 153, 154. Tillägg: en annan försvarsskrift af Gr. M. G. D. fins i slutet af en bland Copieböckerne in fol. men blef ej meddelad såsom sent funnen och vidlyftig. Hufvudsakerne lära nog vara upptagne i de aftryckte. P. 36 sista r. i noten tillägg *fleste* framför *blott.* P. 182 noten läs: Gr. G. A. Lew. död d. 29 Nov. 1656, eller Gr. G. Horn, död d. 10 Maj 1657?

VIII. D. P. 101 noten r. 3 nerifr. står: der hon ock dog. *Obs.* Hon dog ej, der hennes man dött, utan på ett af sina gods i Brehmen, dit hon efter hans död flyttat. P. 124 r. 12 (jmfr Planchens innehåll till VI D. n. 18). *Eleonora Elisab. Oxenstierna* har förvexlats med sin Moster *Elisab. Oxenstj.* Den sednare, Gr. G. A. DelaG:s maka, var dotter af R.Canzl. Erik Axelss. Oxenst. och Elsa Brahe Nils dtr; men den förra, hvars namnteckning och brefutdrag an-

förts, var dotter af Gen. Gouv. i Zweibr. Gr. Gabr. Thuress. Oxenstj. och Christina Eriksdtr Oxenstj.; men var sjelf g. m. Bar. C. G. Soop, Ldhfd. i Skaraborgs län. Som hon haft med DelaGardiska grafven så mycket att skaffa, har den för Utg. obekanta Eleon. Elisab. Ox. som skrifvit brefven tagits för den för Utg. bekanta Elisab. Ox. till hvilken brefven skrifvits. Man torde emellertid rätta p. 124 r. 12 ff. på följ. sätt: Till hans enkegrefvin. Elisab. Oxenstj. finnes från Gr:nn, RiksC... dotter*dotter* E. E. Soop åtskilliga — — — förfadrens. I första noten rättas: *Eleonoras till Elisab. Ox:s* och kan efter *Elsa Brahe* tilläggas hennes systerdotters, brefförfattarinnans här ofvan uppgifne slägtförhållanden. P. 126 r. 11 nerifrån, *Grefvinnan* tillägg: *Elisab. DelaGardie.* P. 142 rättas efter uppgiften i XIV D. p. 140, 141 r. 8 nerifr. P. 144 r. 5: 197 läs 147. r. 16 Roth läs Rothlieb. r. 23: 98 läs 93. P. 148 r. 11 *Jan.* läs *Juli.* P. 154 näst s. r. står *otvifvel..* läs *troligt.* P. 160 Då Kråkefors här kallas en gammal Ekebladisk gård syftas dermed på gården Krokforssen, till hvilken Hans Jacobsson (Ekeblad), som lefde omkring år 1500, skref sig; men detta i Sundborns socken nära Fahlun belägna ställe, der i medlet af 17:de seklet visserligen icke bodde många adelsmän, som ägde namn efter

djur, har utan tvifvel sin benämning af den krökning Sandbarns- eller Korsnäs-strömmen där nedanföre gör. — I fall ifrågavarande visa verkeligen emot det förmodade syftet, har den ock otvifvelaktigt afseende på någon annan trakt af Sverige, troligen Westergötland eller gränsen emellan Småland och Östergötland (jfr. p. 186). P. 168 r. 8. *såsom trol. ej* läs: *ehuru*. P. 173 r. 8 nerifr. i not. ann. Denna Munkebok var den öfvers. af *Bonaventura*, som Hr Rietz med mycken omsorg utgifvit i Lund 1842. P. 185 r. 9 *ljunga* läs *ljunga*.

IX. D. P. 3. noten. — Ätten Ekeblad var längesedan å Riddarhuset introducerad, innan den år 1689 infördes under N:o 35 i Ridd.-Cl., då dess förra nummer i Svenne-Classen uphörde. P. 127 r. 18 *Kneslèck* läs *Knesebeck*. P. 168 r. 8 nerifr. Tillägg: se vidare X: v. XIII. in (3). XIV. 161. ff. XVI: 4—10. P. 210 *Ingemar i Wäraboda* läs *Ingemar i Wärås, Hångeryd socken*. P. 235 r. 8 i texten nerifr.: *som man trör*, läs: *som man orätt trör*. P. 242. r. 12. *hästar* läs *läster*.

X. D. P. 65, r. 16, står: *trol. Gr. Jac. Th:ss Poli enka*. läs: *Gr. Jac. Thomasson Poli syster*, g. m. 1:o Canzl.R. Joh. Peringskiöld; 2:o Öfst. J. J. Ehrensvärd. Hon dog 1761. P. 84. Berättelsen är tryckt i Bergii SmåSaker V

D. s. 65 f. P. 92 r. 9. Petter Svedberg. tillägg: adl. n. 1056 med namnet Schönström. P. 100 näst s. r. *bekanta* bref. Anm. Tryckt i Bergii Småsaker 2: 88 f. P. 149 r. 15 *Wannaberg* läs *Frumeberg*; r. 17 *Örngården* läs: *Frugården*. P. 166 efter 19:de raden tillägg: 1759 anslogs Bibeltryckstimnan till Scholbetjenters aflöning öfver hela riket, »tills de få löntillökning af Ständerne.» Som det nu skett, bör D. T. återgå till sin ursprungliga af namnet angifna bestämmelse, då tiggeri in- och utrikes ej behöfs. P. 188 i början *Anm*. Se härom Tessin & Tessiniana p. 305 f. P. 220 vid slutet tillägg: Se vid. XIV p. 154 f.

XI. D. P. 87 r. 3 nerifr. *obetänks*... läs *omb*... P. 88 r. 10 nerifr. *afkastas* läs *afkortas*. P. 96 nederst vid noten tillägges: brefvet är af d. 10 Nov. 1650 contrasign. af AdlerSalvius. P. 105 vid slutet af 3:dje r. nerifr. tillägg: Se vidare här nedanför p. 170 f. P. 158 r. 10 läs *beneficier*. P. 159 vid r. 2 tillägg: Se C. Adlersparres hist. Samll. 2 B. s. 49 f. P. 186 r. 7 *fader* läs *farfader*. P. 189 vid noten hänvisas till D. Arch. XI. 74. P. 195 — Grefve Sparre, som under sitt mångåriga vistande i Frankrike och Holland på 1760 och 70-talen samlade de utmärkte konstskatter, hvilka sedermera fingo plats vid KullaGunnarstorp, var icke Hofmarskalk; han

hade ej någon hoftitel och hade aldrig varit i rikets tjenst. — Jordaens vackra tafla tillhörde, om minnet ej bedrager, M:r Crozat, hvars dyrbara tafle-samling såldes å auction, hvarvid de förnämste deribland blefvo graverade *au trait*; ett exemplar af detta gravurverk, deri Jordaens mästerstycke intog ett utmärkt rum, fanns för vid pass tjugu år sedan vid KullaGunnarstorp. P. 242 vid 3) *Anm*. Trol. en gallicism. P. 248 r. 11 nerifr. läs: *bevarade*.

XII D. P. XL. Under texten anföre man: Summa Facsimilier i I—XII D.D. är 170 af 169 personer. P. 9 r. 13 l. anim*era*. P. 57. Att Blåkulla färderna voro en phantasi från förchristliga tider, har Utg. på annat ställe sökt utreda. P. 140 r. 6 nerifr. i noten läs: pro*digus*. P. 171 r. 4 står *). Noten har kommit att sättas öfverst på sid. 172 (raderne 1, 2). P. 191 r. 25 läs *cultur*. Anm. Se vidare XIII p. VII.

XIII. D. P. VI. 3 r. nerifr. 6 läs 7 D. r. 4 nerifr. B. L. G. läs: B. Sv. G. P. 50 r. 9 Tillägg: till Gr. J. D. P. 53 r. 6. tillägg: till Utg. P. 59 r. 11 *Deco* läs *Deo*. P. 67 Poemet är tryckt i Sthmsposten för 1779 n. 69 såsom Öfversättn. Kellgren tillkännagaf sedan, att det influtit mot hans önskan. P. 73 r. 7. »Obesjungen,» neml. för folket. P. 117 r. 15 tillägg: 1696 i Oct. skref. Grefvinn. C.

G. Lewenhaupt född Königsmarck, att hon haft sin uppvacktning hos Prinsess. af Bayreuth, som skulle bli Drottn. i Sverige — deraf gjordes vid Bayreuthska hofvet ingen hemlighet. Man påstod, att hon hade ett Amazonväsende, som egnade en Nordens Drottning. P. 184 r. 4 i text. nerifr. läs: *uppträden*. P. 193 r. 11 Pultava. Tillägg: Jmfr XIV D. p. 157 f.

XIV D. P. 30 r. 5 i text. nerifr. Tillägg: Se tillägget p. 159. P. 40. Denna autobiographi är tryckt förut, utan att Utg. mins hvar. P. 48. r. 8 tillägg: om stamtaflan hos Berch se p. VIII i denna del. P. 65 r. 7 nerifr. tillägg: Se tillägget p. 159. P. 141 r. 18: 98 ej 93 läs: 93 ej 98. P. 152 r. 12: 61 läs 62. P. 154 r. 14 tillägg: Se hårofvan p. VIII. P. 231 r. 4 nerifr. *ar* läs *af*.

XV. D. Obs. felen p. IV se vid XV D. hårofvan p. VIII. P. 45 r. 9 & 10 nerifr. står StatsR. af Ugglas Se XVI. p. XIII. P. 61. r. 8. Enl. upplysningar af documenter i G. III:s år 1842 öppnade kista, var det 1768, ej 1769 revolutionen var tillämnad. P. 143 r. 12 läs *lemnades*.

XVI. D. P. VI, r. 3 nerifr. *han* läs: *v. Stj.* P. XVI r. 23 läs Siellandh. P. XVII r. 9 står XI: uttag sista rättelsen. r. 11 står XIV läs XV. P. XVIII r. 16 står 1632 läs 1732. P. 9 r. 7 *ex*

läs et. r. 13. Den Svenske Herren lär vara Canzlipres. Gr. A. B. Horn, som brefvexlade med v. Gedda, Sv. Minist. i Paris i detta ärende enl. D. Arch. XV. p. 30. Desse bref lära således vara allt hvad Sv. Cabinettet ansåg sig skyldigt göra i anledning af de allmänna misstankarne.

XVII. D. P. 127 r. 3 nerifr. tillägg: Dictamen till prot. i Sekr. Utsk. d. 20 Dec. 1765, då saken förehades om Engelska Alliancen. *Anm.* Utg. har i Tidn. Freya för sistl. Nov. sett en annan, som det synes till språket af någon annan person corrigerad afskrift, men med några läsarter bättre än i den afskrift svågren P. DelaG. fått. Vi anmärke p. 128 r. 1 *öfrigas* läs *öfriga*. P. 129 r. 2 läs alliance. P. 130 r. 5 *unnämd* läs *omnämd*. r. 6 läs: ande. Skulle. r. 20. läs Cromwells. P. 131 r. 4 *alla* läs *del*. r. 14. *dem* läs *den*. r. 21. *bestmningen* läs *bestämningen*. r. 4 nerifr. A. läs *Alsace*. r. 8 nerifr. *i* läs *med*. P. 132 r. 10 *vide* läs *like*. P. 133 r. 13 *förbigås* läs *bifogas*. r. 15 *böra* läs: *lära*. P. 134 r. 1 läs: *annullerar*. r. 6 nerifr. läs: *appui*. P. 135. r. 9. *med* läs *af*. r. 16 *om* läs *och*. Sista raden: *och*, läs *och kände*. P. 136 r. 1 *utan* läs *utom*. r. 3. *derade* läs: *dera*. r. 17 *conjectis* l. *conjunctis*. P. 137 r. 5 *som* läs: *skall*. r. 9. *hämtas* läs: *förväntas*.

XVIII. D. P. vi r. 9 se p. 245 r. 2. P. ix sista raden: *eller för* läs: *eller om*. P. xi r. 5 *de fängslade Majestätterne* läs: *Hennes Mt Drottningen, som ännu var qvar på Haga*. P. xiii r. 28 läs legitim. r. 31 *fägna* läs: *egna*. P. 56 r. 8. *C. M.* läs *G. M.* P. 139 r. 15 *blott engång* läs: *engång blott*. P. 150 r. 6 skulle confirmeras: läs: hade stått sin examen i »theologien» inför Ständerna 1792 (Examens protocollet derivid förvaras i afskrift på Löberöd.) P. 195 r. 4. bkat. 12, 7 läs 7. P. 208 r. 11. Tillägg. Ehuru skrifvet 1802, meddelades detta document först 1819, då ingen lefvande deraf kunde anses compromitterad, enl. en vid uppsatsen bilagd p. m. »La personne qui »s'entretint avec moi, il y a plus de dix-sept »ans, n'est plus, — et celle qui selon mes »conjectures a été le moteur d'une discus»sion à votre sujet. Je ne pêche par con»séquent en aucune manière contre les loix »de la discrétion lorsque je vous fais part »de la duperie momentanée d'un honnête »homme & de la fourberie intéressée d'un »inconnu.»

Stockholm ce 9 Decemb. 1819. S.

Bör väl observeras, att den *Grefve* Colloredo af hvilken *ett bref* funnits att förut anföra, är en helt annan, än den *Prins* Colloredo, hvilkens samtal om Gr. D. allenast funnits att meddela.

XIX. D. P. VI näst s. r. 4 *Apr.* läs 3 *Apr.* P. 111 (hundraelfva) r. 15 läs *syntes.* P. 115 r. 6. *ovanlig*, läs: *vanlig.* P. 135, r. 17 *bevistades*, läs: *bevistade Gr.* P. 167 r. 15 »—» borttagas. P. 221. r. 17 läs *priv*... P. 246. sista noten, sista raden ett.. tillägg: *öfvertalande* ord... P. 249. r. 6 nerifr. *som* läs: *hvilket.* P. 250 sista r. i not. m. m. läs: m. fl. P. 253. Hvad här anföres om ett möte mellan 2:ne partier synes stå i strid med hvad som anföres XX: 98. Lösningen lär vara lätt. Före freden i Fredrikshamn ville ej det D:G:ska partiet förening, och sedan ville ej det M:h:ska.

II. *Register öfver Facsimilier i XIII—XX Delarne.*

(De i I—XII D.D. anförda ses alphab. ordnade i XII D. p. XXXVI—XL).

	Ses i D.
AdlerBeth G. G.	XVII.
Adlercreutz C.	XX.
Albert, Hert.	XIX.
Alstrin E.	XVII.
Alströmer J.	XIV.
Anckarsvärd M.	XX.
Bell A.	XIX.
Benzelius E.	XVII.
Benzelstjerna L.	XVII.
Boethius J.	XIV.
Botin A.	XVII.
Brahe M. F.	XX.
Breda C. v.	XX.
Cardell	XX.
Carl VII Kejs.	XIII.
Carlsson C.	XVII.
Catalani	XIX.
Celsius O. d. y.	XVII.
— N.	XVII.
Chapman F.	XVII.
Carl XIII Kung.	XVIII.
— ErkeHert.	XIX.
Christian VI Fredr. K.	XIX.
Cobentzl L.	XIX.
Cronhielm G.	XV.
Dalberg N.	XIV.
David	XIX.
Davy H.	XIX.
DelaGardie Axel	XX.
— — Charl. f. Taube	XV.
— — Christine född Sparre	XX.
— — Gustaf	XX.
— — Magnus	XX.
v. Ehrenheim F.	XX.
v. Engeström L.	XX.
v. Essen H. H.	XX.
Eugene, v. Kung	XIII.
Fleming C.	XX.
Frank J. P.	XIX.
Fredrik VI K.	XIX.
— Adolph Hert.	XVIII.
— Wilhelm II K.	XIX.
Frietzcky C.	XIV.
Gahn H.	XVII.
Girodet	XIX.
Gustaf III	XVIII.
Gyllenborg Fr.	XIV.

	Ses i D.
Gyllenborg Fr.	XX.
Halenius E.	XVII.
Handstilar 4 fr. 14:de 4 fr. 15:de och 2 fr. 16:de	XVI.
Hauch, J. v.	XIX.
Hedvig E. Charlotte Drottn.	XVIII.
Hermansson M.	XV.
Hermelin S. G.	XX.
Hessenstein F. v.	XX.
Hof Sv.	XVII.
Hood S.	XIX.
Höpken D. N. v.	XIV.
Iser M.	XVII.
Johansson, L. se *Lucidor.*	
Justenius D.	XVII.
Kalsenius A.	XVII.
Kalckreuth F. A.	XIX.
Kemble J.	XX.
Kolmodin J.	XVII.
Kosegarten L.	XIX.
Lafayette	XIII.
Lagerbjelke G.	XX.
Lagerbring C.	XVII.
Lagerlöf P.	XVII.
— E.	XVII.
Lancaster J.	XIV.
Laurelius O.	XVII.
Lenngren A. M.	XVII.
Lewenhaupt A. L.	XV.
Lillieroot N.	XV.
Liljencrantz J.	XX.
Lindblom J. A.	XX.
Ling P. H.	XX.
Linnerius J.	XVII.
Ljungberg C.	XVII.
Liverpool	XIX.
Lucidor L.	XV.

	Ses i D.
Ludvig Kung.	XIII.
— Philip Kung.	XIII.
Lundblad J.	XX.
Lundius D.	XVII.
Löwenhielm C. G.	XV.
Maclean G.	XV.
-- R.	XV.
Mackintosh J.	XIX.
Mannerheim L. A.	XX.
Melanderhielm D.	XV.
Molbech Ch.	XX.
Molin L.	XVII.
Münter Fr.	XIX.
Månsson, N.	XX.
Möller J. G.	XIX.
Mörner H.	XX.
— Ludv.	XX.
Napoleon Jer. K.	XIII.
Norberg M.	XIV.
Norrman L.	XVII.
Oehlenschläger A.	XX.
Olsson Lars	XX.
Oxenstierna J. G.	XX.
Palafox	XIX.
Palmella	XIX.
Palmrot J.	XVII.
Palmstjerna N.	XV.
Papke C.	XVII.
Paul Kejs.	XIII.
Philippas, Dr:ng, nämnd	XVI.
Platen P. J. B. v.	XX.
Postillant fr. XV seklet	XVI.
Potocki J.	XIX.
Pozzo di Borgo	XIX.
Puke J.	XX.
Ramel M.	XX.
Rehnskiöldt J.	XV.
Reuterholm G. A.	XX.

	Ses i D.
Rosenstein N. v.	XX.
Rudbeck O. d. y.	XVII.
Rudbeckius P.	XVII.
Rudéen T.	XV.
Rudenschöld C.	XV.
Ruuth Er.	XX.
Rühs Fr.	XIX.
Rålamb A. S.	XX.
Sergell J. T.	XIV.
Schwan H. N.	XX.
Schröderheim E.	XV.
Sheldon F.	XVII.
Sigiller 4 st.	XVI.
Sinklaire C.	XV.
Skjöldebrand A. F.	XX.
Soph. Albert. Prinsess.	XVIII.
Sparre Ax.	XIII.
Sparre B. Franc.	XX.
Sparre Chr. se DelaG.	
Spole A.	XVII.
Staël v. Holstein C.	XX.
— — A. Fru	XIX.
Stedingk C.	XX.
Stenhammar J.	XIV.
Steuchius J.	XVII.
Stjernhöök J.	XIV.
Stobæus A.	XVII.
Taube Ch. se DelaG.	

	Ses i D.
Tessin C. G.	XIV.
Tegner, O.	XVI.
Thorild Th.	XIII.
Thugut	XIX.
Thunberg C. P.	XIII.
Wachtmeister C. A.	XX.
Wallin J. O.	XIX.
Washingtons handstil	XIX.
Wellesley H.	XIX.
Wellington A.	XIV.
Wetterstedt G. af	XX.
Wilberforce W.	XIV.
Wingård J.	XVII.
Wirsén G. F.	XX.
Wittenberg A.	XIV.
Zibet	XVI.
Åkerhjelm S.	XV.
Ödmann S.	XIII.

Summa: namnteckningar 160.
handstilar från äldre tider . . . . 10.
sigiller d:o 4.

Summa 174.

I—XII D.D. namnteckn. 170.

S:a Summ 344.

III. *Chronologiskt Register öfver XIII—XX Delarne.*

(Öfver I—V se V D. p. 225—240; öfver VI—XII, se XII D. p. xi—xv.)

700 f. Chr. f. XIX. p. 147. 148.
587 = 625 e. Chr. f. i Spanien. XIX. 192.
603. XIX. 108.
616. XIX. 120.
630. XVIII. 214.
856. XV. 31.
904. XVIII. 211.
1042. XIX. 155.
1100. XIX. 122.
—13. XVIII. 211.
—60. XVI. v.
1243. XIX. 191.
—74. XVI. 232.
—85. XVI. 236. XX. 133.
—97. XVI. 225. 236.
1358—1520. XVI. 165—228.
—34. XVI. vi.
—12. XVI. 234.
—04. XVIII. 212.
—87. XVIII. 213.
1358—1514. XVI. 165—216.
—60. XIV. 154.
—70. XVII Bih. 42.
—84—1520. XVI. 217—228.
—88. XVI. viii.
—96. XVI. viii.
1400. XIII. i.
1412. XVI. vi.
—25. XIII. i.
—31. XIV. 154.
—80. XV. 33.
—64. XIV. 155.
—94. XIV. 155.
—98. XIV. 155.
—99. XV. 33.
1507. XIV. 156.
—31. XIV. 155.
—40. XIX. 61.
—44. XIV. 157.
—58. XVII. Bih. 73.
—61. XVII. Bih. 46 f.
—81. XIX. 193.
—82. XIV. 157.
1615. XVII. Bih. 37.
—33. XVII. Bih. 60.
—34. XX. 190.
—35. XIII. 5.
—39. XVII. Bih. 65.
—40. XVII. 68.
—46. XVII Bih. 70.
—56. XIII. 6.
—60. XIII. 12. XIV. 150.
—63. XVII. Bih. 67.
—64. XVII. 68.
—69. XIX. 221.
—70. XVII. 67. 76.

1672. XVII. Bih. 37.
—75. XIX. 108.
—76. XVII. Bih. 77. 78. XX. 212.
—83. XIX. 22.
—89. XIV. 10 f.
—90. XIV. 30.
—92. XVI. 51 f.
—93. XIV. 12 f.—? XIV. 260.
—95. XIII. 94. f.
—96. XIV. 72. XV. 11. XVII. Bih. 161.
—97. XIII. 113. 213. XIV. 1 f. XVII. Bih. 40.
—99. XIII. 113.
1700. XIII. 101. 116. f. 127. f. 131 f. 150 f. 156 f. 175 f. 183 f. 189, 192. XIV. 37, 53, 54, 140. XIX. 196.
—01. XIII. 108. 122 f. 180 207.
—02. XIII. 108, 122. XIV. 76. 81.
—03. XIII. 105. XIV. 79.
—04. XIII. 122. 126.
—05. XIII. 124.
—09. XIII. 193. 240. XIV. 85. 147.
—10. XIII. 207. 213. 225. XIV. 67, 84. 134 f. XV. 42.
—11. XIII. 74, 201. 208. 215 f. 234. XIV. 119. 145 f. XV. 15.
—12. XIII. 202. 204. 224. XIV. 58. 68. 117. 126.
—13. XIII. 88, 92. XIV. 69. 257. XV. 1 f.
1714. XIII. 82, 83, 203. 226. 235. XIV. 30. 137. 148.
—15. XIV. 18. 127. XIV. 184. XVI. 1.
—16. XIII. 235 f. 241. XIV. 33. 46. 88. 92. 94 f. 116. XVI. 2 f.
—17. XIII. 211. XIV. 3. 24. 111. XV. 5 f.
—18. XIII. 111. (3) 212. 213. 243. XIV. 4. 28. 121 f. 131 f. 161 f. 256 f. XV. 17. 34. 172 f. 207. 219. XV. 4 f. 6 f. XVI. 154. XVII. 14 f.
—19. XIV. 87. 133. 178 f. 259. XV. 24. XVI. 10. 13.
—20. XIV. 182. XV. 22. XVI. 16. 22.
—21. XVII. 7.
—23. XVI. 22. 25. 27. 30. 33. 36.
—24. XV. 220.
—25. XVI. 31. 40. 47.
—26. XV. 220. XVI. 36.
—27. XIV. 18. XV. 216. 222. XVI. 13. 46. 49 f. XVII. 76. 90. 93.
—28. XIV. 71. XVI. 49, 54. 55. f.
—29. XV 154. XVI. 155.
—30. XV. 154. XVI. 146.
—31. XV. 30.
—32. XVI. 53. 78. XVII. Bih. 78.
—34. XIV. 5. XV. 156. XVI. 62. 157. XVII. 80.

1735. XV. 207. XVI. 54.
—36. XVI. 149.
—37. XVI. 81. XVII. 78.
—38. XV. 27. XVI. 64. 74. 92 f. 110. XVII. 17. 92 f.
—39 XV. 157. XVI. 97. f. 102 f. 105 f.
—40. XV 157. XVI. 112.
—42. XVI. 114. 116. 119, 124. 127. XVII. 98.
—43. XV. 226. XVI. 126. XVII. 1. 5, 107.
—44. XIV. 7. XV. 160. XVII. 33.
—45. XVI. 129.
—47. XIV. 6. XV. 161. XVI. 133. 139. XVII. 16. 101.
—50. XV. 216. XVII. 46.
—51. XV. 161. XVII. 104. f. 157.
—52. XVII. 26. 30.
—53. XVI. 7. XVII. 54. XX. 176.
—54. XVII. 30. 33.
—55. XVII. 19. 34, 35, 36.
—56. XVII. 9. 38 f. 121. f. 155 f.
—57. XVII. 7.
—59. XV. 165 f. XVII. 8. 45. 47.
—60. XVII. 108. 126.
—61. XV. 162 XVII. 88.
—62. XVII. 48.
—65. XIV. 4. XV. 60. f. 66. 204. XVII. 27, 48. 52. 127.
—66. XV. 162. XVII. 49 55. 66.
—68. XIII. 17. XVII. 62. XVIII. 146.
1769. XIII. 25. XV. 61. (68?) 242. XVII. 53. 113. 137.
—71. XV. 62. XVII. 65.
—72. XIV. 191. f. 250 f. XV. 55. 62. 164. XVII. 113 f. XVIII. 1 f. XX. 170.
—73. XVIII. 5.
—74. XV. 241.
—75. XV. 152, XVIII. 115. 142. 245.
—76. XIV. 255. XV. 47. f. 55. 65. 67 f. 71 f. XVII. 124. XVIII. 6. 147.
—77. XV. 241.
—78. XIII. 8. 129. 132. XV. 228. XVIII. vi f. 147. XX. 171.
—79. XIII. 65. XV. 71. XVII. 118 f.
—80. XVIII. 119. 131. 139.
—82. XVIII. 12. XX. 179.
—83. XV. 164.
—84. XVIII. 150. XX. 182. 232.
—85. XV. 229. f. 236. XX. 103.
—86. XV. 246. XVIII. 7. XX. 57.
—87. XV. 252. XX. 58. 223. 226.
—88. XV. 176 f. 189 f. 233 f. XVII. 79. XVIII 13. 15, 16 f. 52, 55, 56 f. 71. 72 f. 135. 150. 182. XX. 31. 59. 128. 233.
—89. XV. 84. 86 f. 169. XVIII. 67. 75 f. 86. 99. 104. XVIII. 151. XIX. 246. XX. 59. 90. 112 f. 130. 211 ff. 227.

1790. XVIII. 51. 53. 84 f. XX. 60. 84.
—91. XVIII. 14. 154 XIX. 84. XX. 124. 132.
—92. XVIII. 118. 123. 125. XX. 124. 225, 233.
—93. XV. 126. XVIII. 232.
—94. XV. 183. XX. 206. 212. 217.
—95. XVIII. 215. XIX. 1 f. XX. 94. 105. 121.
—96. XIII. 27. XV. 183. XX. 227.
—97. XVIII. 210. XX. 237.
—98. XV. 34. XVIII. 157. 192. 215 227. XIX. 8. 246.
—99. XVIII. 155. 167. 234. XIX. 9. 98. XX. 66. 69. 94. 105 f. 126.
1800. XV. 129. XVIII. 118. 180. XIX. 10. 16. f. 100. XX. 60 f. 67 f. 69. 83. 92 f. 104. 111 ff. 215.
—01. XVIII. 181. 201. 206. XIX. 28. 102. XX. 16. 69 f. 117. 235 f.
—02. XVIII. 206. 214. XIX. 73. 93. XX. 101.
—03. XV. 237 XVIII. 181. XIX. 74. XX. 5 f. 16. 68. 70. 93. 96. 105. 119. 134. 206.
—04. XVIII. 200. XIX. 75. 246. XX. 7. 55. 179.
—05. XVIII. 228. XIX. 29. 76. 97. XX. 8. 96. 134. 166.
—06. XIII. 39. XVIII: 191. 217. 233. XIX. 33. 103. 127. 240. XX. 9. 16 f. 71. 82. 134 ff. 152. 159. 161. 179. 206.
1807. XVIII. 216. XIX. 77. 98. XX. 10. 31. 71 f. 82. 89 f. 91 f. 98. 104. 155. 157. 186.
—08. XV. 131, f. XVIII. 128. 183. XIX. 77. f. 127. 178. 241. XX. 11. 34. 56. 72. 97. 99. 138. 161. 188. 216. 242 ff.
—09. XIII. IV. XIV. 7. XV. 38. 75. 132 f. XV. 185 f. XIX. 47. 49. 57. 88. 127. 170. 177. 188. 242 ff. XX. 13. 18 f. 39 f. 56. 66. 72. 97. 132 f. 140 ff. 155. f. 157. 175. 188. 192. 207. 238. 241. 257.
—10. XIX. 54. 55 f. 93 f. 216. 250 ff. XX. 14. 22. 34. 47 f. 73. 145. 188. 225.
—11. XV. 187. XVIII. 185. XIX. 95 f. 255. XX 3 f. 23 f. 54 f. 84. 133. 145. 150 ff. 155. 157, 185 ff.
—12. XV. 187 XVIII. 235. XIX. 59 f. 192. 204. XX. 30. 34 f. 95 f. 118. 132. 146 f.
—13. XVIII. 184. 219. 223. XIX. 105. XX. 55. 73 f. 148. 158.
—14. XVIII. 186. 214. 218. 220. 224. 229. f. 240. 241. 244. XIX. 119 f. 224 f. XX. 35. 55. 75. 120.
—15. XVIII. 187. 193. f. 208. 215. 223. 229 f. 232. 235. 241; 242. XIX. 185 f. XX. 76. f. 148. 226.
—16. XVIII. 223. XX. 132.
—17. XVIII. 68. 188. 197.

216. 228 ff. XX. 36 f. 79. 83. 86. 131. 149. 158.
1818. XIII. 53. XVIII. 186. 243. XIX. 220 ff. 231 f. 256. XX. 37. f. 68. 80. 95. 101. f.
—19. XVIII. 199. XX. 63 f. 93. 102. 165.
—20. XIX. 232. XX. 165.
—21. XIX. 232. ff. XX. 64. 155.
—22. XVIII. 191. XX. 86. 99 f. 159. 172. 173 f.
—23. XIII. 40. XIX. 236. XX. 81. 95. 130. 174. 210 f.
—24. XIII. 63. XVIII. 199. 232. XX. 167.
—25. XVIII. 197. XX. 81. 133. 167. f. 177.
—26. XIII. 53. XVIII. 189. XIX. 237 ff. XX. 81. 87. 126. 129. 178.
—27. XVIII. 204. 225. 227. XIX. 240. XX. 61. 64 f. 95. 127 f. 132. 168.
1828. XVIII. 229. 232. XX. 87. 168. 184.
—29. XVIII. 190. 224. XX. 62.
—30. XVIII. 240. XX. 101 129.
—32. XX. 189.
—33. XVIII. 198. 226. 243. XX. 63. 158. 169. 189.
—34. XVIII. 224. 227. 229. XX. 158. 169. 190 ff.
—35. XVIII. 195. 205. XX. 88. 196. 237.
—36. XX. 101. 169.
—37. XX. 66. 169.
—38. XVIII. 205. 209. 216. 225. XX. 199.
—39. XVIII. 199. 233. XX. 201.
—40. XIII. III (3) XVIII. 217. XX. 96. 169. 203.
—41. XX. 169. 203. 211. 235.
—42. XVII. x. XX. 204 f. 206.
—52. XV. 45.

IV. *Alphabetiskt register öfver XIII—XX Delarne *).*

(Öfver I—XII D.D. finnas dylika i V D. p. vii ff. och XII D. p. xvi ff.)

A.

Abbot, Taleman i Engelska Underhuset XIX 159.
Abella, Secr. vid Spanska Akad. XVIII. 187.
Abrahamson, Dansk Major, XVIII. 188. XIX. 237, f. 240, XX. 198.
Adel, Sveriges XX: 130.
Adelsbrefs utlösning. XVIII. 116 f.
Adelsfanans mundering XIV 13.
Adelsvärd J. C. XV. 130. XX. 215 f.
Adlerbeth G. G. XVII. 126. XVIII. 75. 103. XX. 111. 170. 211.
Adlercreutz C. J. XV. 134, 136, XIX 55. 62. 94, 189. 246. XX 3 f. 21.
Adlersparre G. XV. 140. 179. XIX. 48. 54. 55. 248. f. XX. 19. 20. 27. 82. 141.
— Ax. XV. 129. XX. 113. 116.
Adlersten J. GeneralCommiss. XIII. 136.
Adliga fruar XIV. 13.
Adolph Fredrik, XV. 159. XVI 139. XVII 1 ff. 26. 59. 78 f. 99. 103. 155 ff.
Afzelius Prost 1788. XVIII. 72 f.
Agoult, Grefve XVIII. 191.
Akademi, Spanska XIX. 201.
— Svenska. XVIII. 171. XX. 206.
Albani, Cardinal, XIX. 119.
Albedyhl XVIII. 83.
Albert Hertig XVIII. 186 f. XIX 13.
Alexander, Kejs. XIX. 204. XX. 40. 207. 223.
Algot Brynjulfsson XVI. vi.
Alfons XI, Kung i Spanien XIX. 197.
Almfelt, XX. 212. 114.
Almquist C. J. L. XX: 169.
Alopeus, Rysk Minist. XVIII. 191. XIX. 40. XX. 143.
Alströmer J. XV. 220. 223.

*) Om olika personer med samma namn här i samma rad utvisas, så kan läsaren på ställena lätt inse deras olikhet, bör åtminstone ej oundersökt antaga identiteten.

XVI. 32. XVII, 78. Bih. 78 f. Claes m. fl. XV. 241.
Amaranther Orden, XVII 125 f.
Amnell J. Profess. XV. 75.
Aminoff Ryskt StatsR. XVIII 191. Sv. Öf. Lieut. XV. 251. XVIII. 6. Sv. Gen. Maj. XX. 231.
Anckarstjerna Amiral XVIII 137.
Ankarströmska slägten XX. 213.
Anckarsvärd, M. XV: 201. XVIII 3. 52. XX. 5 ff.
Anckarsvärd, C. H. XIX. 29. 36. 38. XX. 6. 37. 68. 174.
Angoulême, Hert. och Hertiginn. af, XIX. 140. 177. 191. 204. 216 f. XX. 8. 72.
Annerstedt D. Prof. XVII: 54.
Anjalaförbundet XVIII. 16 ff. XX. 182. 214.
Anker C. Norskt StatsR. XVIII. 192. XIX. 138 f. 221.
Anker B. XIX. 225.
Anna Charl. Dorothea Hert. af Curland XX. 235.
Antiquiteter XIX. 108. 120. 131. 147.
Apollo, den Belvederiske XIX 207.
Appelman, XIV. 112 f.
Appelqvist XVIII. xiv. XIX. 31 f.
Arboga, Residens. XIII. 221. XIV. 145.
Armfelt Gen. Maj. 1711. XIII. 227. 1788. XV. 189. XVIII. 35. 39 f.
Armfelt G. M. XV. 128. 176 f. XVIII. 56, 176. XIX 11. 55. 58. 73. 74. 98. 246. 254. XX. 15 ff. 67. 105. 108 f. 111. 118. 136. 213. 235. 239 (?) 295.
Arckenholtz J. XVI. 78. Bedömer Fleury XVI. 135.
Archangels hamn XIII. 118.
Arndt E. M. XX. 211.
Aschebergska papperen XX. 131.
Asp M. Profess. XVI. 134.
v. Asp Envoyé. XVIII. 104 ff.
Atterbom, XX. 168.
August Fredr. Hert. af Sussex XIX. 116.
Aulævil XIII. 113. XVI. 109. 143.
Aurivillius C. Profess. XV. 76.

B.

Baad, M. XVI. 187.
Badin A. L. XV. 204. XX. 221.
Baek J. XIII. 1 f. XVII. 1.
Baier J. XVIII. 193.
Ballesteros, Spansk Krigsminist. XVIII. 194. XIX. 194.
Banck Jac. XIII. 74. XV. III (3). 220. Jos. XIX. 118. 130. 220.
Baner Eskil R.R. XVI. 199. A. XV. 7. 20.

Banergodset Asdal XVI. VII.
Barck S. R.R. XIV. 191. XV. 205. XVI. 108.
Barck Sv. Minist. i Wien. XV. 48. XX. 112.
Barnekow, Hans XIII. 5. Ove. Mätta Loc. c. 6.
Barnekow, Ad. XVIII. 195.
Barthélemy. XIX. 142.
Bathurst. Engelsk Stats-Minist. XIX. 149.
Beck Norsk Bisk. XIX. 223.
Beckfriis R.R. XVII. 60.
Bedoire XVII. 31.
Bell, Bellska underv. meth:s stift. XVIII. 196. XIX. 152.
Bellman, Skald. XVIII. 136.
Bender XIII. 200. 204.
Bengtsson, Jon Riksdagsman XVII. 55.
Bennet W. d. ä. XIV. 257. d. y. XX. 33.
Benzelius E. d. ä. XVI. 85. 109. Jac. XVI. 85. 137. Henr. XVI. 143.
Benzelstjerna L. XVI. 138. XVIII. 83. 85.
Berch. Chr. Profess. XV. 76. D. XVI. 138. C. Reinh. XVII. 21.
Bergman Th. XIII. 29. XV. 77. Följs i Spanien. XIX. 190.
Bernadotte Se *Carl Johan*.
Bernsdorff Gref XIX. 209.
Berry Hert. af, XIX. 125. 168. 216.
Berthier, Marsk. XIX. 175.
Berzelius J. XIX. 190. XX. 127. 219.
v. Beskow, B. XIX. 209.
Bessières Marskalk XIX. 106.
Beurreus Dion. Ridd. XVII. Bih. 48.
Beylon J. Ridd. af N. O. XVII. 108.
Bibelcommissionen XIII. 51. f. 62.
Bibelsällsk. i London XIX. 127. 134. 145.
Billberg Major XX. 212.
Billesholm. en del af Bornholms vederlag XIII. 13.
Birch P. XVIII. 197.
Birchenfelt Hert. af, XVII. 99.
Birger, Kung. XVI. 228. 234.
Bitze Henr. Erikss. XVI. VII. Henr. Peterss. ibm.
Bischoffswerder Preuss. Minist. XIX. 2, 28.
Biscaynsp åket XIX. 184.
Bjelke, *röd*. Bengt Larss. XVI. 175. *blå* (3:ne) Nils Jönss. ib. 190.
Bjelke Nils K. R. XIII. 83, 125. 128. XIV. 1 f. 12. Egendomen XIII. 126. XIV. 3. Nils Rom. Senator XIV. 4. Th. R.R. XIV. 4. XVI. 108. XVII. 92. Thure Pederss. Riddare XVII. Bih. 47. Hogensk. Nilss. XVII. Bih. 48. Er. Stenss. XX. XIII.
Bjelkeslägten XX. XVIII.
Björnberg, General. XIV. 252.
Björnram., XX. 187.
Blacas Grefve XIX. 178.
v. Blixen 1742. XVI. 124.

Bloomfield Engelsk Minist. *XVIII*. 198. *XIX*. 162.
Blücher, Fältmsk. *XIX*. 149. 163.
Blå, Lars Ulfsson. *XVI*. 173.
Boberg A. *XVI*. 136.
Boëthius Jac. *XIV*. 69.
Böheman C. *XVIII*. 168. 182. *XIX*. 127. *XX*. 7. 31 f.
Boltenstern *XIV*. 253.
Bonaparte Nap. Se *Napoleon*.
— Lucien *XIX*. 213.
— Christine *XIX*. 209.
Bonde Carl H. E. *XX*. 5. 7. 181. C. G. *XIII*. 235. G. R. R. d. y. *XV*. 172 f. *XVI*. 82. 108. *XVII*. 11. 13. Thord Petersson *XVI*. vi.
Bondecuren 1742. *XVI*. 129.
Bornholms vederlag *XIII*. 9 f.
Botanik. XIV. 53. *XIX*. 196. 199. *XX*. 132.
Botin A. Historiker. *XVII*: 16.
Boställen grundade af Bornholms vederlag *XIII*. 12—15.
Boudrie, Profess. *XV*. 77.
Bournonville A. *XVIII*. 199.
Boye G. *XIX*. 80 f. Major 1772. *XIV*. 254. Vice presid. *XV*. 68.
Braccini *XVIII*. 199.
Brahesläglen *XVI*. ix.
Brahe Jens, Lave; Else, Anna, Margar. Helena *XIII*. 2 f. Axel *XIII*. 176.
Brahe Grefvar *XV*: 229. Abrah. *XIV*. 258. *XV*. 7. Eric *XVII*. 9. 105. 121 f. 158. M. F. *XIX*. 246. *XX*. 34. 211. f. Magn. *XX*. 36. 205. P. d. y. *XVII* Bih. 65.
St. Britas slägt *XVI*. ix. XX. xvi. Kapell vid Wien *XIX*. 21.
Brelin *XV*. 91. 125.
Brenner P. XV. 25.
Broman Erl. d. ä. XIV. 5. d. y. XIV. 6. XVII. 10.
Browallius Bisk. XVII. 16.
Bryggerska anklag:n XIX. 233. 303.
Bränvinsbränning, oloflig. XX. 148. 193.
Bränvinets origin. XIV. viii. 154 f.
Buddenbrock XVII. 98.
Bugge Bisk. XVIII. 199. XIX. 223 f.
Bunge Grefve XX. 112. J. XVI. 150.
Bungencrona. XX. 212.
Butterworth XIX. 136.
Byron Lord. XIX. 111.
Byström XIX. 207.
Bäck Abr. XVIII. 128.
Böhme Jac. XIII. 59.

C.

Cæsar, Jul. XV. 30.
Canning XIX. 150 f.
Canova XIX. 207 214 f.

Capitulationen vid Helsingfors XVI. 114.
Cardell, C. XX. 38.
Carelius O. XVI. 155.
Carl XI. XIII. 77 f. XIV. 14. XVII Bih. 1 ff.
Carl XII. XIII. III (3). 73. 79. 94 ff. 112 ff. 116 f. 133 f. 156 f. XIV. 82, 136. 161 f. 457 f. XV. 12 ff. 34. XVI. 7 f. 48. XVII. 14 f. XX. 109.
Carl Fredrik XV. 24. 28. XVI. 74.
Carl Peter Ulric XVI. 112.
Carl XIII. XIII. 61. XIV. 199. 250 ff. XV. 12 f. 92 f. 128. 132 f. XVII. 114. XVIII. 94. 102. 132 f. 155 157. f. XIX. 55 f. 92. 127. 232. 245. f. XX. 32. 38. 42. 53. 54. 59. 107. 118. 124. 142. 148. 152. 213. 223 ff.
Carl August Kr.Pr. XV. 144. XIX 47. 54. 59. 248. 250 ff. XX. 47. f. 243. 299.
Carl XIV Johan XVIII. 185 f. XIX. 24. 59. 60. 62. 64. 65 f. 69 f. 134. 189. 204. 219. XX. 24. 34. 38. 51 f. 120. 143. 166. 300. 303.
Carl Landtgrefve af Hessen XIV. 180 f. XVII. 19.
Carl Prins af Hessen XVIII. 74. 81. 182. XX. 33.
Carl Erkekertig. XVIII. 166. 200. XIX. 19. 28. 75.
Carl III K. i Spanien XIII. 20. XIX. 192.
Carl IV K. i Spanien XIX. 179. 180. 188. 194.
Carl V Kejs. XIII. 22.
Carl VI Kejs. Se Autogr.
Carlos, Don, K. Philipp II:s son XIX. 193 f. K. Carl IV:s son XIX. 178. 192.
S. Carlos, Hert. af, XVIII. 200. XIX. 181.
Carleson Edv. XV. 15.
Carlmark J. XVI. XII.
Carlscrona XV. 61. 88.
Carolina Mathilda Drttn. 245.
Carro J. XVIII. 201. XIX. 102. XX. 56. 176.
Carteret XV. 24. 153.
Castlereagh. Lord XIX. 116. 118. XX. 77.
Catalani Fru XVIII. 204. XIX. 137. 161. 205.
Catharina Drottn. i Pålen XV. 29. Kejsarin. i Ryssl. XVIII. 89. 92.
Cavanille, Profess. XX. 130.
Cedercreutz J. XIII. 104. 236. B. R.R. XVI. 129.
Cederhielm Jos. d. ä. R.R. XV. 208 f. XVI. 47. d. y. XV. 171. C. G. XV. 207.
Cederström XIII. 44. Bror d. ä. XIX. 38. 243. XX. 134. 136. d. y. XIX. 75. Rud. XIX. 55.
v. Celsing XX. 112.
Celsius O. Bisk. XV. 53. XVI. 137.
Cevallos P. XVIII. 204.
Chapman Fr. XV. 117. XIX. 35. 190.

Chateaubriand XVIII. 205. XIX. 175. 207.
Charlotte, Drottn. Se *Hedvig*.
Charlotte, Thronföljarin. i England. XIX. 112, 161. 165.
Chemiskt försök XIII. 27. 35.
China XIV. VIII. 57.
Choleran. XX. 192 f.
Christian VII. K. i Danm. XIX. 67.
Christ. August se *Carl Aug.*
Christian VIII. K. i Danm. XVIII. 205. XIX. 224.
Christianstad intages XIV. 196 f.
Christiernin P. N. XV. 78.
Christina Drottn. XV. 10. XIX. 191.
Clarendon Lord XIX. 158.
Classen Profess. XIII. 29.
Clewberg A. XIV. 6. XVI. 159.
Cobentzl XVIII. 205.
Colloredo *Grefve* Frantz. XVIII. 206.
— *Furst* Frantz Gundacher (Colloredo-Mannsfeld) Rtks vice Canzler ä Churf:s af Maynts vägnar. XVIII. 206 XIX. 12 f. XX. XXIX.
Commenderi till K. Wasa-Orden. XV 242.
Comitéväsendet bedömdt af Wallqvist XIII. 60, af S. Ödmann XIII. 62.
Commissionsdomstol XIV. 109. 129.
Congrew XIX. 163.
ConscriptionsfråganXIX62.
Conservativa läror XIII. 76 f.
Constant, Benj. XIX. 172.
Cortez XIX. 181.
Cosswa Se *Anckarsvärd M.*
CoyetGeneralMaj.1719.XV. 19. vid Riksdagen 1738. XVI. 97. 100. dennes son XVII. 8.
Creutz G. Ph. R.R. XIII. VII f. 16 ff. 48. 105. XV. 244. C. G. XIII. 173. 229. E. J. XIV. 258. XV. 3 f. XVI. 108. En ung Grefve 1756. XVII. 159.
Cronhiort Landshfd. XIII. 106. 166. vid Riksdagen 1742. XVI 125.
Cronhielm G. R.R. XV. 19.
Cronstedt C. Presid. XIV. 120. XV. 216.
Cronström, Sv. Minist. i Paris XIII. 132.
Croy, Hert. af, XIII. 146, får allmosor af K. Carl XII. XIII. 160.
Cruusbiörn. XIV. 258. XV. 9.
Cursförhållanden 1694. XIII. 192.

D.

Dahlberg Er. R.R. XIII. 182. 185. XVII. Bih. 38.
Dalberg N. Bergsråd XVIII 118. f.

Daldorph XIII. 136.
Dalin O. XVI. 158. XVII. 36.
Dalman L. XIV. 132.
Danmark XX. 244 f.
Danmark besöks 1798 af Gr. J. DelaG. XX. 33. 1835. XX. 196.
Danska prinsen 1743. XVII. 99.
Danckwart, Landshfd. XVII. 11.
David J. L. XVIII. 208. XIX. 209. 211. 212.
Davy H. XVIII. 209. XIX. 214. 220.
DelaGardiska ätten: XVIII. 210. XX. 237. *Pontus*: XIII. 39. 190. Grefvar. XV. 230. *Jacob* d. ä. XIII. 39. XVII. Bih. 28. 69. 75. XX. 256. *Johan* XX. 190. *M. Gabr.* XIII. 39. 192. *Jac. Casimir* XIV. 13. *Maria Soph.* Se *Oxenstj.* *Gust.* — *Gust. Ad.* d. ä. XIV. 2. 260. *Ax. Jul.* XIII. 109. 127. XIV. 9 f. XVII. Bih. 77. *Adam Carl.* XIII. 129. XIV. 126. 130. *M. Julius* XIII. 210 f. 237 f. XIV. 111. 115. 133. 258. XV. 7. 219 f. XVI. 1 f. 30 f. 49 f. 83 f. 90. 159. *Pontus Fredr.* XIV 7. XV. 226 f. XVII. 45. XVIII. 154. XX. 72. *Hedv. E.* född Rålamb XX. 38 f. *Ulric* XVIII. 13. *Magnus* XIX. 102. XX. 57. f. *Claes Fredr.* XX. 61. *Axel* XIX. 240 ff. XX. 63 f. 112. 113. *Etienne Casimir* XIX. 241. XX. 41. 242. *Gustaf Ad. d. y.* XVI. VIII f. XX. 61 f. 158. 189. 196. *Jacob Gustaf* XIII. 38. 50. XV. 144. 232 f. XVIII *Delen* 146 ff. neml. 1768. p. 146. 76. 147. 78. 147. 79. 148. 81—84. 33 f. 148—150. 88. 150 f. 89. 151 f. 93. 232. 95. 215. 96. 231. 97. 210. 98. 157. 192. 215 f. 227. 99. 155. 163. f. 227. 234. 1800. 177 f. 01. 181. 186. 201. 206. 02. 204. 206. 214. 03. 181. 04. 183. 200. 05. 183. 228. 06. 191. 217. 218. 228. 233. 07. 216. 08. 183. 09. XI. 11. 185. 12. 235. 13. 183. 219. 14. 186. 199. 200. 205. 209. 214. 216. 218. 220. f. 224. 229. 231. 234. f. 240 f. 244. 15. 187. 193 f. 208. 215. 219. 223. 229. ff. 235. 241 f. 16. 189. 223. 17. 197. 216. 18. 186. 243. 19. 199. 20. 189. 22. 191, 192. 24. 199. 232. 25. 197. 228. 26. 189. 27. 192. 225. ff. 28. 229. 232. 29. 190. 224. 244. 30. 240. 31. 234. 33. 158. 226. 243. 34. 227. 229. 35. 196. 205. 36. 209. 38. 205. 209. 216. 225. 227. 39. 199. 233. 1840. 217. XIX *Delen.* 1795. 1 f. 1798. 8. 1799. 9. 98. 99. 1800. 10 f. 100 f. 01. 29. 02. 73.

03. 74. **04.** 75. **05.** 29. 76. 97. **06.** 76. 103. 240. **07.** 77. 97. **08.** 77 f. 241. **09.** 47, 58, 88 f. 184. 243. **10.** 55. 92. f. 251. **11.** 94 f. 253. **12.** 59. f. **13.** 105. **14.** 119 ff. **15.** 185 ff. **17.** 225. **18.** 220 f. 231 f. 254. **20.** 232. **21.** 233. 236. **22.** 236. **26.** 237 f. **27.** 240. XX. *Delen.* **1785.** p. 217. **86.** 57. **87.** 58. **88.** 59. 218. **89.** ib. 278. **90.** 60. **91.** 84. 132. **92.** 212. 218. **93.** 218. **94.** 206. **95.** 94. 105. 121. 218. **96.** 218. **97.** 219. 279 f. **99.** 66. 69. 94. 105. 126. **1800.** 15. 60 f. 67 f. 83. 92. 104. 111. **01.** 16. 69 f. 117. 275. **02.** 93. 101. 219. **03.** 5. 16. 68. 70. 93. 96. 105. 119. 134. **04.** 7. 134. **05.** 8. 96. 134. **06.** 9. 18. 71. 82. 134 f. 152. 159. 161. 206. **07.** 10. 31. 71 f. 82. 89. 90. 92. 98. 104. 155. 157. 283. **08.** 11. 12. 34. 72. 97. 99. 138 f. 101. 188. **09.** 13. 18. 38. 39 56. 66. 72. 97. 98. 132. 133. 140 f. 155 f. 207 f. 238 f. 292. 302. **10.** 14. 22. 34. 47 f. 73. 145 314. **11.** 3 f. 23. 29. 54. 84. 145. 158. **12.** 15. 30. 34. f. 95 f. 118. 146 ff. **13.** 54 f. 73. 148. **14.** 35. 55. 75. 120. **15.** 76 f. **16.** 132. **17.** 36 79. 83. 131. 149 **18.** 36 f. 68 80. 95. 101 f. 158. **19.** 63 165. **20.** 165. **21.** 64. **22.** 86. 99 f. 159. 173 ff. **23.** 81. 95. 130. 174. **24.** 167. **25.** 133. 81. 168. 177. **26.** 87. 126. 129. 155. 178. **27.** 61. 64 f. 95. 127. **28.** 87. 168. 184. **29.** 62. **30.** 111. 129. **32.** 189. **33.** 63. 220. 158. 169. **34.** 190 ff. **35.** 88. 195. f. **36.** 101. 169. 198 f. **37.** 66. 169. **38.** 101. 109 f. 220. **39.** 201 f. 220. **40.** 96. 169. 203. **41.** 203. **42.** 204 f. 220.

Dela G. Christine född Sparre XX. 57.

Dela Marque Grefve XIV. 169 f.

Defensionsverket i Wermland 1715. XIV. 19.

De Geer C. d. ä. XVIII. 38. XX. 211 f. D. y. XX. 205. *Louis.* XVIII. 209.

Deputerade Kam. i Paris XIX. 211 f.

Departementsfördelningen i frihetstiden XVI. 139.

Desiré Drottning. XIX. 168. 171. 209. 213.

Diäknslägten XVI. 172. Jac. ib. 175. Ingiolf ib. 177. Magn. ib. 185. Waldem. ib. 196. Jens ib. 200. Hans ib. 204.

Dillon Lord XIX. 123.

Diplomataria XIX. 190. XX. 126 f. 131 f.

Domey, Profess. XV. 78.

Dohna XIII. 135.

Dragsholm (Bornholms Vederlag) XIII. 14.

Dramatiska Akademien under Hert. Carl. XVIII. 180.

Dubois Cardinal XIV. 179 f.

Duræus, Profess. XV. 79.
Duroc XIX. 9.
v. Düben R.R. XIV. 253. Hofmst. XVI. 49 f. J. XVII. 21.
Dücker C. G. XV. 20.
Dyk, Major. XX. 212.
Dårhus. Se Hospital.
v. Döbeln, Profess. XVII. 23.
Döfstummas Institut. XIX. 22. XX. 202.

E.

Eckerman, Prof. XVI. 137.
Ecklef XIV. 87.
Edelcrantz A. N. XIV. 6. XX. 66.
Ehrencrona XIV. 133.
v. Ehrenheim Fr. XX. 66 f. 69. 149.
Ehrensvärd C. A. XIII. 26, 65. XV. 86. XX. 57. *Gust.* XV. 47 f. Bar. E. Gyllenborg. XX. 212.
Ehrensten Edv. XIV. 12.
Ehrenström J. A. XX. 217.
Eiswold. XIX. 221.
Ekeblad *Hans* XX. xxiii. *Chphr* XVI. 219. *Jahan.* XVII. Bih. 37. *Claes d. ä.* XIII. 200. 207. f. 213. XIV. 17. 30. 159. XVI. 5 f. 27. 47. *Claes d. y.* XV. 49. 162. 165 f. XVI. 33. XVII. 82.
Ekenstam F. W. XIX. 105. 143. 215.
Eklund Stallmästare XV. iv. 50.
Ekolsund XIV. 136.
Ekonomi XIII. 26 f. XIX. 103 f. 136.
Eksjö Hofgård XIV. 61.
Elgin Lord XIX. 131. 214.
Engelbrechten XX. 137.
England XIII. 173. XIV. 184. XV. 24. XVI. 43. XVIII. 88. XIX. 109 ff. 213 ff. XX. 244. Engelska prinsessor. XX. 228 ff. E. flottan XIX 241.
v. Engeström. L. XV. 145. XVIII. 76. 83. XIX. 22. 48. 52. 73. 132, 230 f. 248. XX. 69 f. 82. 87. 109 f. 131. *Joh.* XX. 212. *Jac.* XX. 213. Engeströmska Bibliotheket XV. 245. XX. 221.
Erik Hertig XVI. 228.
— XIV, Kung. XVII Bih. 46 f.
Erro Don XVIII. 214. XIX. 193.
Escurial XIII. 21.
v. Essen H. H. XIX. 44 f. 70. 71. XX. 82. 116.
Esterhazy Grefve XX. 195.
Estland XVII Bih. 69.
Eugène Prins af Savoyen XV. 29. XVII. 11. v. Kung af Italien XIX 220. 248.

F.

Fahlström L. XIV. 25.
Fahnehjelmare, en XVIII. 51. XX. 215.
Falkenberg M., XVIII. 83.

Faxe W. XVIII. 86.
Fehman XIV. 21 f. 87 f.
Feif C. XIII. 201. 206 f. 213.
Fenélon XIX. 173. 174. 203 f.
Ferdinand K. i Spanien XIX. 178. 179. 182. 186. 192. 199.
v. Fersen A. d. ä. XIV. 8. XV. 50. 62. 167. XVII. 88. 103. 127 f. 158. XVIII. 36. 82. 141. XX. XVIII.
— y. XVIII. 176. XIX. 243. XX. 23. 69. 83 ff. 211 f. 109 ff. 113. *Fab.* XIX. 93. 243. XX. 49. *Reinh.* XIII. 226. XIV. 118.
Fesch Cardin. XIX. 68. 176.
Fichte XIII. 53.
Fick J. XVI. 159.
Filén Secret. 1769. XVII. 58.
Filenius P. XVII. 60.
Finland XIII. 91 f. XVII Bih. 65 f. XX. 215.
Fintz Jösse XVI. 180.
Fleming *Claus* XVI. 177. *Claes* XIX. 229. XX. 7. 81. 108. 205 f. *H.* XVII Bih. 74.
Fleury Cardinal. XV. 27. 29. 157. XVI. 80. XVII. 96.
Floderus J. XV. 79.
Flinge (Bornholms Vederlag) XIII. 14.
Fogelvik XV. 27. — ska Biblioth. XV 3 f.
Folkskola, Se Bell, Lancaster, Pestalozzi, S. Rosenstein, R. Maclean, Wexelundervisning.
Forbus A. XVII. Bih. 65 f.
— Marg. f. Boye XX. XVIII.
Forsell Gravör, XIX. 209. 411.
Fox J. XVIII. 214.
Frank J. Vaccinateur XVIII. 214.
Frankrike XIII. 140. 183. XIV. 168 f. XV. 22. 24 f. 61. 155. XVIII. 87. XX. 249 ff.
Fransk Alliance XIX. 59. XX. 207. Minister XV. 71.
Franzén. XX. 166. 282.
Fredenheim XIII. 48. — skabullarium XX. 126 ff. öfversättn. af Tacitus XV. 72.
Fredenstierna Ad. XVII. 20.
Fredrik K. i Sverige XIV. 113. XV. 29. XVI. 1 f. XVII. 16. 90. XX. 107. f. hans enka XIX 2.
Fredr. K. i Preuss. XV. 161
Fredr. VI K. i Danmark. XVIII. 214. XIX. 243. XX. 177. 197.
Fredrik, Hert. af Holstein XIII. 162.
Fredrik Adolph Hert. XIV. 194. XX. 109. 180. 231 ff.
Fredrik Wilhelm II K. i Pr. XVIII. 215. XIX. 1 f.
Fredrik III K. i Preuss. XIX. 3. XX. 177.
Fredrika Drottn. XV. 144. XVIII. XI. XIX. 53. 160. XX. 39 f. 199. 222.
Fredrikshall XIV. 161 ff.
Fredsfursten XIX. 179 f. 182. 194. XX. 137.
Friesendorff C. G. XIV. 81. Landshfd. XVII. 10. R.R. XX. 105.

Forsell, Major, XIX. 220. Öfverste XX. LXVIII.325.
Frietzchy Cl. XIV III (3). XVIII. 82. XX. 212.
Frimureriet XVI. 235 f. XIX. 115 f. 119 f. XX. 205. 214.
Frondin E. XVI. 134.
Frumerie XX. 204.
Fryxell A. XX. 169.
Frälsebönder XIII. 95 f. XIX. 104.
Frölich U. C. XIV. 132.
Fuchs R. XIV. 115.
Fullmakt, riksdags. XIV. 4.
Funck Landshfd. XIV. 5. R.R. XIV. 251. XVII. 60.
Furstenberg XIII. 238.
Fånö. XIV. 61.
Fängelser i enskilda adliga hus XVI. 152.
Författningar, huru de böra uppsättas, enl. Toll. XX. 135 f.

G.

Gadolin, Prof. XV. 51. som Bisk. XX. 113.
Gahn H. XVII (planch) XIX. 102.
Gall XVIII. 178. XIX. 16 f. 101.
Gambier XIX. 77.
Gangarin, Prins XX. 134.
Gardernas rang XIII. 131.
Gardesregterne XIX. 242.
Garrich XV. 243.
Gathenhjelm XIII. 243.
Gatulopp, måste Kronobönder löpa mellan en Friherrinnas folk XIII. 105.
Gedda, P. N. v. XVI. 7. 31.
Gedde, Ove, Dansk Riks-Amiral XIII. 14.
Geijer B. G. XIV. 22.
Georg II. XIX. 157.
— III, XIX. 153.
— IV, XIII. 40. XIX. 112 f. 148. 151. 159. 161. 162. 164. 165. 213.
Georgii, C. F. XV. 80.
Gera, Knut Nilss. XVI. 176. Carl Knutss. XVI. 206. 210. Knut Carlss. XVI. 210. Holger Carlss. XVI. 215.
v. Gerdten XX. 212.
Gezelius J. XIV. 30.
Gjersdorff, Joach. Danskt Riksdrotz XIII. 12. 13. 14.
Girodet-Triosson XVIII. 215. XIX. 174.
Gjörvells journaler, deri är Ödmann medarbetare XIII. 51.
Gladsax (Bornholms vedrl.) XIII. 15.
Gleerups bokhandel XVIII. 228.
Gloucester, Hert. af, XIX. 126. 149. XX. 35.
Godoy, se Fredsfursten.
Golovin, XIII. 160 f.
Gottfrid, Kung i Jerusalem. XX. XV. 31.
Grafström XX. 106.
Grander i Spanien XIX. 181. 182 f. 186 f. 195 ff. 198.
Greg. R. XVIII. 215.
Greiffenschütz XIII. 247.
Gren, Thorkel Haraldss. XVI. 174. Gren med 3

blad Mats Mårtenss. XVII. 196.
Grey, Lord XIX. 140. 150. 156.
Grip, Bo Jonss. XVI. 172.
Grufvor i Vesterbotten 1699, XIV. 66.
Gråberg af Hemsö XX. 87.
Grönvall A. XVI. 136.
Guds skål, drickes af presterna i Carl XI:s tid, XIII. 81.
Guiscar XIII. 140 f. 151.
Gumsehufvud Gust. Carlss. XVI. 197. XX. XIII.
Gustaf I, XIX. 61.
— II, Adolph, XVII. Bih. 28.
Gustaf III, XIV. 194. 252. XV, 73. 210. XVI. 238. XVII. 7. 17. XVIII. 1. f. 78. f. 86 f. 118. XX. 90. 107, 124. 179. 182. 212. 232 f.
Gustaf IV Adolph, XV. 38. 136. 142. 143. XVIII. VI f. 123 f. 128 ff. 245. XIX. 47. 50. 51. 53. 58. 62. 68. 127. 155. 160. 173. 171. 177. 188. 189. 203. 225. 241 f. 244 ff. XX. 8. 9. 14. 17. 26. 33. 35. 42. 43. 48 f. 91. 107. 147. 148. 178 f. 182. 186. f. 199. 216. 225 f. 248. 283. 292. 326.
Gustaf f. d. Kronprins XIX 33. 48. 58. 72. 160. 173. 177. 183. 184. 225. XX. 110. 184 f. 187. 198 f. 297. 326 ff.
Gustafsohöld XIII. 13. XIV. 201. f. 250.
Gyldenstolpe N. XIV. 72.
Gyllebo (Bornholms vedel.) XIII. 14.
Gyllenborg, *Carl* XIV. 184. XV. 28. XVI. 47. 83. XVII. 13. 90. Fr. XVII. 5. *Henn.* XVI. 100. XVII. 104. *G. Fr.* XVIII. 140. *Fr.* Just. St.-Minist. XIX. 41 f. XX. 29. 49. 89. Se *Ehrensvärd.*
Gyllencreutz, Lagm. XX. 34.
Gyllenstjerna, N. XIV. 258. XV. 15. 20. 22. Erik Erikss. XVI. 197.
Gädda, Ped. Frendason XVI. 201.
Gördtz, Cordt XVI. 178.
Görtz G. H. v. XIII. 89 f. 136 f. 163. XIV. 86 f. 111. (cxi). 257. XVII. 11 f.
Göthiska anor i Spanien XIX. 188.

H.

Hagberg C. P. XIII. 64.
Hageman J. N. XV. 80.
Halenius E. XVI. 137. XVII. 10. 160.
Halflilja, Håkan Halstenss. Mats Pederss. XVI. 174.
Halförn, Åke Nilss. XVI. 190.
Halland XIV. 62.
Halldin XIX. 78. XX. 90 f.

Hamilton *Ad.* XV. 44 f. XX. 227. Frih. Theat. Dir. XIV. 7. *Lady* XIX. 23. 131. *Malc.* XVII. 8.
Hammersta XIV. 60.
Handboken XIII. 61. 62.
Hannover XIV. 81.
Hans, Hr. i Grödinge XX. xix.
Harrowby, Lord XIX. 139. 150.
Hartkorn XIII. 12—15.
Hartman Bisk. XV. 51.
Haslidalen XV. 43.
Hatzfelt XIX. 8.
Hauch, J. v. XVIII. 216.
Haugwitz, Gr. XX. 199.
v. Hauswolf L. XX. 217. 226. 236.
Haydn XIX. 20.
Hedin Sv. XV. 245. XVIII. vi f.
Hedrén Bisk. XIII. 63. XIX. 287.
Hedvig Eleonora Drottn. XIII. 126. XIV. 3. XV. 11.
Hedvig Elisab. Charl. Dr. XIX. 30. 31. 32. 62. XX. 43. 224. 226.
Hegardt v. St. Secr. XIX. 232.
Helgonskulden i Skåne XX. 201. Helgandsh. Möt. Besl. XX. xii.
Hellichius, se Gustafsschöld.
Helvig XV. 131.
Hemliga hvalfvets på Riddarhuset papper. XX. 221. Heml. Utsk:s Protokoller 1809—10. ibm.
Henniker XIII. 40. 41.
Henrik II Kung i Spanien XIX. 197.
Henrik Prins i Preussen XIX. 7.
Hermansson M. XV. 51. 235. XVI. 159. J. ibid. XVIII. 76.
Hermelin, S. G. XVI. xi. f. XVIII. 187. XIX. 190. XX. 92.
Hernbergh A. XV. 81.
Hess, S. L. v. XVIII. 216.
Hessenstein v. XX. 92.
Hjelmborg G. J. XIV. 81.
Hjelmér S. XVIII. 80.
Hittebarnshus XIX. 116.
Hof Sven XVII. 14. 16.
Holk, Haqu. XVI. 199.
Holland XIII. 172 f. XIV. 72 XVIII. 86 f.
Holland, Lord. XIX. 107. 142. 150. 157. Lady 141. 158.
Holmbergsson J. XX. 168.
Hood, Lord S. XVIII. 216.
Horn *Atten*, XV. 31 f. *Adam* XIV. 11 Horn 1756 XVII. 160. *Arvid*, Canzlipres. XIII. 18. 19. 30 f. XIV. 257 f. XV. 1 f. 9 f. XVI. 59. 89. XVII. 90. XX. xxviii. *Gust.* Fältmsk. XIV. 66. *Gust.* General. XIV. 257 ff. XV. 1 ff. *Henr. Clauss.* XVI. 208. *Fredr.* XX. 212.
Hornhus XVI. 184.
Horns Kungsladugård XV. 33.
Hortense Drottn. XIX. 202.
Hospitalsväsendet XIX. 10. 137. 161. XX. 87. 210.
Hughes C. XVIII. 216.
Hultman O. D. XIII. 136. 206.

Hunger till döds XIII. 95. 98. 99 f.
Hydrén, L. XV. 81. XVI. 137. E. L. XV. 82.
Håkansson Olof XVI. 86. XVII. 52. 59.
Hård, Gen. Maj. XIII. 201.
Gener. J. L. XV. 163. XVII. 8. 159. XIX. 4. R.R. C. G. XVI. 108.
Hårleman, C. XVI. 51. 125. XVII. 16. 85. hans enka XVII. 35.
Hädelsebrott XVI. 145.
Händels Messias XIX. 146.
Hästhufvud A. XX. XVI.
Häringe XIV. 60.
Höganäs Stenkolsgr. XVII. 67. ff. XIX. 232. XX. 155. 204.
Högger Bar. XIII. 203.
v. Höpken D. N. XIV. 88. XVI. 37. XVII. 90. C. F. XV. 157. A. J. XV. 73. 165. XVII. 107. hans fälts vagn XVII. 35.
Hörby i Bleking (Bornholms vederl.) XIII. 12.
Höijer, Benj. XIX. 248 ff.

I.

Ichsell J. XVII. 36.
Ihre Joh. XVI. 135. Thom. XIV. 138. XVII. 22. f. RiddarhusSecr. XX. 242.
Ildefonso XIII. 21. XIX. 199.
Ingermanland XVII. Bih. 74.
Ingelstad (Bornh:s V:lag) XIII. 13.
Inquisitionen XIII. 21. XIX. 191.
Iwar Iwarsson till Strömstad XIII. vi.

J.

S. Januarius och hans blod. XIX. 130.
v. Jensen G. F. XIII. III (3). XVIII. 217.
Jeppa Pedersson fogde på Tavastehus XVI. 203.
Jesuiter vilja intränga i Sverige 1736. XVI. 149.
Jones, Will. XIX. 117. 131.
Jordaens XX. xxvi.
Jordblandningar. XIII. 28 f.
Juel Malte XIII. 6.
Justitiedivisionens af K. Rådet bref XIII. 119 f. 242.
Jörgensen från Tranquebar XX. 262.
Jösse Eriksson (Juten). XVI. vi f. 194.

K.

Kaas H. Exc. XIX. 249. XX. 19.
Kalckreuth Fältmsk. XVIII. 217. XIX. 36 f. 40. 76.
Kalix och Kemielfvar. XV. 149. XX. 207.
Kalling R.R. XIV. 252.
Kalsenius A. XVI. 91.
Kant Im. XIII. 53. 57. XX. 251.
Kapellet, Kongl. i C. XII:s tid XIII. 113.

Kaulbars XIV. 203. 230 f. XVIII. 51.
Kean XIX. 129. 162.
Kellgren J. H. XIII. 67. XVIII 137. XX. XXVI.
Kemble J. XVIII. 217. XIX. 122.
Keyser A. XX. 92.
Kierman G. XVI. 86. XVII. 50. 67.
Kierulf C. A. XVIII. 26.
Kinmark, XV. 82.
v. Kleist. G. XX. 235.
Klinckowström page XV. 12. Grefvinna. XX. 212.
Klingenstjerna S. XVI. 137.
Klingspor H. Exc. XX. 13. 108. Fredr. XX. 183.
Klinteberg W. XIX. 237.
Knight XIX. 129. 162.
Knös O. XVII. 7.
v. Kocken HofCanzl. XV. 30. XVI. 108. XVII. 92.
Kolli XVIII. 219.
Korstecknet i döpelsen XIII. 61.
Kosegarten L. Th. XVIII. 219.
Krigsmanshus, C. XII:s XIII. 115. G. IV A:s XX. 287.
Krumme N. XX. XIV.
Kruus L. XIV. 66.
Kuuck *Joa.* XVI. 171. *Nils* XVI. 171. 191. *Claus* XVI. 208. Knut Erikss. XVI. 227.
Kuse XVI. 173.
Kylander, P. XVII. Bih. 46.
Kyrkosånger af Ödmann. XIII. 52.
Kämpe Carl XV. 237. XVIII. 71.
Königsmarck Lasse Thomasson XVI. 210.

L.

La Barre Gen. Maj. XIII. 229.
La Gasca, Spansk Botanicus XX. 133.
Lagerberg, Sv. XVI. 125.
Lagerbjelke, *Joh.* Amir. 1711. XIII. 219. 224. XIV. 126. *Gust.* XV. 142. XVI. XII. XVIII. 180. XIX. 73. XX. 93. 112. 117. 118. 208. 236.
Lagerbring C. XV. 143. 183. XX. 41. 43. 139. 142. 148. *Sv.* XIII. 14. XV. 6. 16. G. XX. 242.
Lagercrantz XVI. 100.
Lagercrona XIII. 135 f.
Lagerheim, Jäst R. XIX. 95. *Dar.* Pres. XX. 27.
Lagus XX. 128.
Lancaster J. XIV. XVIII. 219 f. XIX. 128. 133. 135. 227. —ska Methoden, se Wexelunderv.
LandsCanzlie, det Finska XIII. 102 f.
Landscrona, slaget vid, afbildadt på tapeter XIII. 133.
Landtdag, i Estland och Lifland XIV. 11. i Pommern XIX. 39 f.

Landthushålln. Sällskap. i London XIX. 135.
Landtvärnet XIX. 51. 79 f. XX. 188.
Landtvärnsväsendet. se Tibell, Toll, W. Klinteberg, J. DelaG. 1807—09.
Lättingshausen XVIII. 29. 33. XX. 139.
Lappmarken XVI. xi.
Lascy XV. 155. XIX. 24.
Lauden XIX. 24.
Laurelius O. XVII. XIII.
La voisier XIII. 34.
Lawrence, Målare XIX. 219.
Leckö Grefskap XVII. Bih. 28 f.
Leczinski XIII. 164. 207.
Legeved (Bornholms vedrl.) XIII. 12.
Lejonansigte N. XX. XV. XVIII.
Lejoncrona, Skalden. XV. 4. 22. Fadren. XX. 213.
Lejonhjelm, Öfv. XV. 87.
Lejonhufvud Gust. XIV. 258. XV. 8. Knut, XIII. 147. Grefvar XV. 229.
Leijonmarck Sv. XIV. 50. 258. XV. 7 f.
Lejonstedt, Just. Canzl. XV. 15.
Lenngren A. M. XVII. 127. XX. 129.
Lenström XX. 169.
af Leopold C. G. XIX. 22. XX. 27. 29. 94. 172.
Lewenhaupt, Ad. L. XIII. 157. 193. C. E. d. ä. XIII. 7. XVI. 87. 101. XVII. 8. 92. ÖfverStållm. XIV. 254. XV. 50. Grefvin. C. G. XX. xxvi.
Levin, A. XII. 62.
Liegnitz XVI. 218 f.
Liewen C. G. XIV. 33.... 1750. XVII. 103. XIX. 236. 238. H. H. Kungl. R. XV. 5. RiksR. XV. 62. XVIII. 223. General, skjutes 1703 XIII. 172.
Lifegenskapen, upphäfven i Pommern XX. 135.
Lifland XVII. Bih. 69.
Liljegren J. G. XX. 126.
Liljehorn Amir. XX. 104 f. General XX. 118.
Liljehorn P. XX. 213. — Lieut. 1774. XIV. 255.
Liljencrantz, Gr. J. XX. 96.
Liljenstedt, R.R. XVII. 7.
Lillie, Agneta, född Wrede XIV. 71. XVI. 155. Greger Mattss. XVI. 210.
Lilljenberg XV. 165. XVIII. 58.
Liljehöök Mårten XIV. 258. XV. 8.
Lillieroot, N. XIV. 72 f. XV. 10.
Liljesparre B. XX. XVIII.
Liljestråle J. W. XX. 212.
Lillö (Bornholms vederl.) XIII. 12.
Lindblom, E.B. XIII. 62. XVIII. 102. XX. 118.
Lindfors XX. 96.
Ling, P. H. XV. 125. XVIII. 198. XX. II (2).
Linné C. v. d. y. XV. 75.

82. d. ä. XVI. 138. 159. XX. 58.
Liverpool XVIII. 223. Lady XIX. 117.
Lovisa Ulr. XV. 160. XVII. 7. 62 f. 108. 157 f. XVIII. 8. 128. XX. 178. 179.
Lubominski J. A. XIV. 57.
Lucidor L. J:s XV. II (titelbl.)
Ludvig, K. i Bayern XVIII. 223. XIX. 160.
Ludvig Philipp XVIII. 223. XIX. 213. 219.
Ludvig XV. XIV. 170. 174 f. XV. 226.
Ludvig XVI. XIX. 169.
— XVIII. XIX. 143. 169. 177. 178. XX. 8.
Luftballongsdocument. XX. 39. 242. 274.
Lunds Domkyrka XVI. 232. 236. Slaget vid Lund XVII Bih. 78.
Lange, And. Jepss. XVI. 180. Vincentius J. U. D. XIII. VI.
Lutherska Församl. i Wien XIX. 20.
Lybecker, G. XIV. 122.
Läma, Håkan Jonsson XVI. IX.
Löberöd XIII. 1 f. 79. XVI. 186 f. XVII. XII. XIX. 103.
Löfvestad (Bornholms vederl.) XIII. 14.
Lövendahl XIV. 118.
Löwen Ax. XVII. 9. 96. 100.
Löwenhjelm G. XIV. 168. XIX. 166. 122. XX. 118. 142. Augusta. XX. 205.

M.

Macdonald XIX. 106.
Machlean G. XV. 236.
— R. XIII. 27. XIX. 104. XX. 96. 212.
Mackintosh J. XVIII. 224. XIX. 150. 152.
Madrid XIII. 19. 21.
Magnetismen XV. 90 f. 137.
Magnus Ladulås XVI. 232. 236.
Majestätsbrott XVI. 144.
Mallet Fr. XV. 83.
Maltesholm XIII. 7.
Mannerheim, L. XX. 29. 97 f. 238 f.
Manufactur XVI. 32.
Marcus lejonet. XIX. 205.
Marianelund XVI. 211.
Maria Drottn. i Frankrike XV. 29.
Marie Louise, Kejsarinna XIX. 218.
Marlbourough Hert. af XIV. 82. XIX. 109.
Malplaquet, slaget vid, XIII. 239.
Marmier Xav. XVIII. 225.
Marmont Hert. af Ragusa XIX. 212.
Marmontel XIII. VII. 17.
Martinez de la Rosa, Don Francisco XIX. 184.
Mathesius, G. XVI. 136.
Mats Kettilmundsson XVI. VI.
Mats Persson XIX. 258.

Mathei Evangelium, öfversatt af Ödmann XIII. 51.
Mazeppa XIII. 199.
Maydel Gen. Maj. XIII. 166, 229.
Medicin XIII. 85.
Meerman Grnn. XIX. 176.
Mellánderhjelm D. XV. 236.
Méntzer J. XIII. 200.
Menzikoff, furst XX. 193.
Merimée XIII. vII.
Meteor XIII. 37.
Methodism, Wessleyansk XIX. 136.
Metternich XIX. 14. 122. 211.
Meyerfelt XIII. 168. XIV. 134. Fältmsk.... XX. 131.
Miguel Don XX. 185.
Michaelis J. D. XIII. 46. XIV. v.
Millar J. XVIII. 225.
Mirabeau XIV. iv.
Modée Öfv.Sthll. XX. 177.
Mohrerne i Spanien XIII. 18.
Mofbeck, Chr. XVIII. 226. XX (planch).
Moltke, Gr. XVIII. 227. XX. 29. 138.
Montalambert XX. 184.
Montgelas Grefve XX. 179.
Montgommery XX. 131.
Montmorency XIX. 172. 193.
Moreau XIX. 106. Mdme XIX. 118. 201.
Morian XX. 18. 136.
Motzfelt XVIII. 227.
Mozart XIX. 21.
Muhrbeck J. Ch. XV. 236.
Munck, A. Fr. XV. 114. 120. XVIII. vi f. 129 f. 143. 245. XX. 199. 214.
Munck, Petr. Bisk. XX. 173.
— af Rosenschöld, E. Z. XVIII. 204. XIX. 101. XX. 176.
Murat XIX. 130.
Murawieff XX. 194.
Muus, Jep. XIII. 1. 2. XVI. 189. 190. Anders XVI. xvi.
v. Müllern H. XIV. 184. XV. 22.
Mynt XIII. 132. XVIII. 84.
Münter Fr. XVIII. 169. 227. XX. 168. 177.
Månstorp (Bornh:s vedrl.) XIII. 14.
Möllendorf XIX. 2.
Möller J. G. XVIII. 228.
Mörner Ax. XIX. 47.
— C. G. Fältmarsk. XIV. 25. 131.
Mörner C. Cssn. XX. 33. 98. 121.
Mörner Cl. G. XX. 199.
— Hampus. General d. ä. XIV. 253. D. y. XX. 172.

N.

Napoleon XV. 38. 129. 203. XIX. 33. 41. 60. 64. 68. 180. 202. 204. 210 ff. 217 f. XX. 137. 207. 243 f. 272 (256). 326. Sonen XIX. 218.

Rättelser i XIX D.

P. 1 näst sista r. "upplyste" utgår. P. 246 noten sista raden *att* läs: *ett öfvertalande* ... P. 249 r. 6 nerifr. i texten *som* läs: *hvilket*. P. 250 sista r. *m. m.* läs: *m. fl.*

Rättelser och Tillägg i XX D.

Plancken med autographer. n. 46. Streken mellan *l* och *b* i Molbech har uppkommit af pennans sprättning och hör ej till namnets teckning. *Grafvårdsplanchen.* I lin. antepenult. af nedersta inskriften står: *Ind.* las: *Und.* P. XII r. 14 läs: Mätta. P. XXII r. 12 sätt inom paranthes: (Cod. Coll. 3 fol. n. 42 p. 533—326.) *Anm.* Denna skrift kallas: *R. Canzl. Gr. M. G. D—s förklaring, stält til H. M. ang. Actorum causæ observationes inlefvererade på Stora Commission uthöfver Reg:ts förande i H. K. M:ts minorennitet.* Börjar: *St. K.* A. H. *Såsom jag för een altförstor olycka hade at skatta der för en-Domstohl jag straxt hade most försvara* ... Slutar: *som ock min trogne intension och oförtrutne beviste tjenster medh all Kongl. ynnest och nåde varder bevärdigandes. E. K. Mtz* &c. P. XXXII, 1:sta Col. r. 5 tillägg *seklet*. P. XXXIX. läs Almfelt XX. 212, 214. Tillägg efter noten: Ej eller får man sluta till skiljaktighet deraf, att en person under 2:netitlar kan förekomma. P. XLIII, 2 Col. r. 4. *Carl XI* läs *Carl VII.* P. XLVIII, 2 col. r. 11 nerifr. *Fredr. III.* tillägg: *Wilh.* — P. 3 r. 16 bokst. 6 *n*, tillägg *o*. P. 5 r. 6 nerifr. *ha* läs *har*. P. 7, r. 13: 9 läs 19. P. 10 r. 15.. b—a... P. 14 r. 3 nerifr. läs: prins*en*. P. 15 r. 14 *dra* läs *drar*. P. 16 r. 5,, *gau* läs *gan*. P. 19 näst sista r. i not. D. tillägg p. 186. P. 30 r. 16 vèe läs vé. P. 32 r. 15 "Att,, läs Att. Sista r. bkst. 5 *a* läs *e*. P. 33 r. 6 sista *och* läs *som*. P. 35 r. 14 Punkten borttagas. P. 37 r. 9. 1807 läs 1817. P. 38 r. 18 *XIII:s* tillägg: *namn*. P. 51 r. 6 nerifr. "*Här:* läs: *Här*.. P. 54 r. 13 *D. 4 Jan* tillägg: 1811. P. 57 r. 8 nerifr. *Hennes* läs: *Grefvinnans*. P. 60 r. 10 nerifr. läs: *ganska red* ... P. 62 r. 12, *commat* borttages. r. 16 läs *blödt*. P. 64 vid sista raden sista ordet *tillägg: ej berättigade*. P. 70 r. 7, 13 bkst. s borttages. P. 76 r. 8 *Dec.* läs *Oct.* r. 14 bkst. 8 *r*, läs *n*. r. 20 *af* läs *om*. r. 4 nerifr. efter 7:de bkst. tillägg *t*. P. 84 r. 3—16 voro bestämde till en not. P. 91 r. 2 *henne* läs: *denne*. P. 94 r. 3 af S. läs af, S.; r. 12 *moln* läs *drag*. P. 95 under not. sätt *Utg:s Anm.* P. 96 Liljencrants's bref är, oaktadt sitt märkvärdiga innehåll, ej aftryckt, helst han från trycket vid samma tid utgaf sina meningar i samma ämne. P. 98 r. 10 nerifr. efter bkst. 18 tillägg *t*. P. 101 r. 1. *C. D.* läs *C. d'*. P. 106 näst s. r. Lov. Ulr. Engestr.. läs Lov. Ulrica. E... P. 124. r. 15 & 27 sättas "—". P. 126 r. 12 läs Gothicum. P. 129 r. 10 *i n.* läs *i u*. P. 144 r. 9 *Gusten* betyder här in-

genting annat än *A(ugusta)* p. 141, r. 6 nerifr. P. 147 r. 13 *min* läs: *men*. P. 150 sista r. i not. rull.. läs: roll... P. 151. sista r. i första noten: *denna* tillägg *gnista*. P. 165 r. 7 *Oel.*. läs *Oehl.*. P. 168 r. 10 läs 1827. Sista raden slute med? P. 177 r. 13: 1826 läs 1825. P. 178 näst s. r. *att* utgår. P. 183 r. 6. Att Gr. D. 184f ej trodde eller ej mindes denna berättelse, ses XX p. 214. P. 186 r. 9 nerifr. i not. tillägg: 1807 *på Rügen*. P. 188 r. 6 i noten *och den* läs, *denna*. P. 189 r. 18 tillägg 1833. r. 19 eft. bokst. 15: *re*. P. 195 r. 9 nerifr. slute: *ssant*. P. 205 r. 5 *sig* utgår. P. 206 r. 7 Denna, tillägg: *som*. P. 208 r. 11 nerifr. *ett* läs *detta*. P. 213 r. 16 läs: (—) från hvilken P. L. också härstammade på möderuet. P. 229 not. r. 2 läs 1796. P. 242 r. 16 *ett* läs *två*. Efter p. 256 i 16:de arket följer p. 241—256 läs: 257—272. P. 275. Den lilla olikheten, som förefinnes mellan p. m. r. 10 nerifr. ff. och redactionen r. 18 nerifr. ff. ar en följd af ett samtal, derunder åtskilligt meddelades, som ingaf Red. öfvertygelsen, att Gr. D. för en lapprissak, men i G. IV A:s föreställning en högmålsfråga af första ordningen, måst offra en ansenlig del af sin enskilda förmögenhet under ett kostsamt vistande i Wien. Canzlipres. v. E. skref d. 28 Sept. 1802: "K. Mts bifall har till en stor del varit byggdt på det bifall, som Hr. Grefven på sin beskickningsort sig förvärfvat, hvaraf också följt ett märkligen tilltagande förtroende begge hofven emellan. Man kan ej lemna en Ministère med större tillfredsställelse." P. 272 sista raden: *skäl*, läs: *minsta skäl*. P. 278 r. 4 nerifr. Oaktadt flera bref har jag ej kunnat få närmare kännedom af omständigheterne vid afskedstagandet. Hvad som anföres XVIII p. 151 är Grefvens skriftliga uppgift derom, och hvad som anföres XX. p. 278 är enligt berättelsen af en, hvars fader var Grefve DelaGardies förtrogne vän den tiden. P. 287 r. 5 *H. skref d.* 9 *Mars*, läs: *efter d.* 12 *Mars*. P. 288. r. 8 *skref* läs: skref *då* (före d. 12 Mars): P. 297 r. 15 *kring* läs: *vid*. P. 325, noten r. 7 nerifr. läs: 1818 Patrioten J. Westin, C. af Forsell, som skref uppmaningen i Allm. Journ. d. 23 Febr. 1821, och den äfven genom utrikes resor ur denna synpunkt föranledda förtjenstfulle regl:ts författare Hr. Skogman... Nb. Gref D—s särskilda förtjenst var egentligen, att kring sig ha samlat de spridda elementerne till ett helt, och förhindrat frågans vidare procrastinerande genom att inför H. M. Konungen i u. framlägga, huru intet skäl till ytterligare betänkande nu vore förhanden. Gr. D—s eget anspråkslösa yttrande, se XIX. 239.

Narvaslaget XIII. 141 f. XIV. 140. XV. 14.
Nassau, Prinsen af, XX. 60.
Nath, v. d. General XIII. 89. XIV. 87 f. XVII. 11.
Natt och Dag, B. XX. XIV f. A. J. S. XX. XIX.
Nelson XVIII. 163. XIX. 22. 131.
Neré HofCanzl. XVI. 108.
Netherwood XV. 128.
Neuman. XVIII. 229.
Nicander C. A. XX. 167 f.
Nolcken XX. 112.
Norberg M. XIV III (3). XX. 99. 155 f.
Nordenanckar XVII. 109.
Nordencrantz A. XVII. 20.
Nordin C. G. XVIII. 84.
Norge, Situationschart, 1718. XIV. 123 f. Erbjudes af Napoleon, XIX. 41. Föreningen, XVIII. 186. XIX 137 f. 144. 148. 221 ff. Besöks XIX. 220. XX. 196.
Norska gränsregleringen 1754. XVII. 38 gränskriget 1788. XVIII. 72 f.
Nostitz XV. 67.
Näringsyrken XX. 130.
Nykterhets-sällskap. XX. 203.

O.

Oden XV. 41.
Oehlenschläger A. XX. 162 f.
v. Oelreich N. XVII. 35.
Oken XIII. 58.
Oldenburg, Köpman. XX. 48.
Olloqvin. XIII. 8.
Onslunda (Bornholms Väderk.) XIII. 13.
Operahuset XIX. 98. XX. 99.
Ordensväsende XX. 279.
Orleans d', Enkehertiginna, XX. 204. Hertig af, XIV. 168. 170 f. XV. 24. Vidare se Ludvig Philipp.
Orm P. XVI. 213.
Ornithologien XIII. 45.
Oscar XIX. 61. 224. XX. 37 f. 174. 177. 184.
Osson, d', C. XX. 101. 205.
Osterman XIV. 251.
v. Otter S. XIII. 215 f. XIV. 87. XVI. 30.
Oudinot XIX. 106.
Oxenstierneättens förhållande till Sparreätten, XVII Bih. 40 f.
Oxenstjerna, Grefvar till Korsholm. XV. 230. *Axel* XX. 206. *Bengt*. XIII. 163. XIV. 72. *Gustafs* enka Mar. S. DelaG. XVII. 68 f. *Gabr*. XVII. Bih. 70. *Joh. Gabr*. XV. 73. XVIII. 139 f. XX. 54, 101 f. Elisabeth XX. XXII f.
Oxford XIII. 76.

P.

Pahlen M. XVIII. 229.
Palafox M. XVII. 229. XIX. 178.

Palestina XIII. 40. 41.
Palin XX. 100. 205.
Palmella XVIII. 229. XIX. 152.
Palmenberg J. v. XIV. 15.
Palmfelt XVII. 93.
Palmqvist G. Env. XV. 4. 22.
Palmstjerna N. XV. 240. XVII. 16. 18. 53. XX. 107.
Panin XV. 68.
Parèdes XVIII. 230.
Patkull Öfverste, XIII. 79. 106.
Paul, Kejs. XX. 131. 179.
—, Prins af Würtemberg XIX. 155. 160.
St. Pauls kyrkan XIX. 108.
Pechlin, Gen. XV. 52. XVII. 8. 88. XVIII. 140. XX. 211 f.
Peltier J. XVIII. 230.
Pestalozziska underv.-methoden XX. 96. 119.
Pesten 1710. XIV. 145.
Pettersburg XIV. 122.
Petter den grymme K. i Spanien. XIX. 197.
Pfeiff C. XVIII. 47. Gener. L. XIII. 44. XX. 214.
Philipp II K. i Span. XIX. 193 f. 199.
Philippa Drottn. XVI. 186.
Philips, Richard, XVIII. 231.
Philipart XIX. 189.
Philosophie, Kants m. fl. bedömd af Ödmann XIII. 53 f. yttrande derom af Leopold XIII. 59 f.
Pienne, Duc de XIX. 34. 77. 243. XX. 50.
Pierrepont XIX. 36.
Piper, C. XIII. 129. 135. 137. XIV. 54. XV. 15. XVII. 10. XVII Bih. 24.
Piper P. B. XVIII. 56.
Pipping XX. 128.
Pitt, W. XIX. 107. 123. 126.
Platen B. v. XIX. 52. 55.
P. J. B. v. XX. 104.
Plomgren, Th. XVI. 86. 101. XVII. 31.
Podevilles XV. 158. XIX. 5.
Pohlen XIII. 83. 130. 140. 162. XIV. 54. XV. 154.
Polhem XV. 74.
Polignac XIX. 208.
Politiska principer fr. Oxford XIII. 80. versifierade 83 f. 88 f.
Pollier, gift med Drottn. Fredrika XIX. 199.
Polus XIII. 135. 137. XIV 15. XX. XXIV.
Pommern XV. 62 f. XX. 245 f.
Pommerska kriget 1759. XVII. 47. Dominialgodsen XX. 206.
Poniatowski XIII. 235. XV. 155.
Porse Ol. XVI. 173.
Posse (i Carl XII:s tid) XIII. 170.
Posse Fredr. 1788. XVIII. 60.

Possieth XIII. 92.
Potocki J. XVIII. 231. XIX. 5. Herrar i Carl XII:s och Fredr. I:s tid. XIII. 167. 168. XV. 155.
Pozzo di Borgo XVIII. 231.
Preussen XV. 68. 159 f. XVIII. 87.
Preussisk Minister XV. 67.
St. Priest d. ä. & y. XVIII. 232.
PsalmboksComiten XIII. 62.
Puke 1756, XVII. 160. J. Generalissimus XIX. 248. f. XX. 104.
Puke Heming XVI. 167.
— Erik Kettilss. } XVI. VIII.
— Erik Nilsson } XVI. VIII.
— Erik Pederss. } XVI. VIII.
Pultava XIII. 193.

Q.

Qvintana J. Skald XVIII. 232. XIX. 193. 194. 198. Marquis XIX. VIII. 194.
Qvistrums bro, affären vid, XVIII. 74 f.
Qväkarne XIX. 128. 130.

R.

Rafn, C. C. XVIII. 232.
Ramel, Henr. XIII. 3. 5. 6. Sophia, Anna, Lena, Påvel XIII. 6. Hans och Malte XIII. 7. XVI. 239. Hans Öfverste XVIII. 168 f. Malte R.R. XIX. 115. XX. 108. 118. 141. 170, 185. H. H. XX. 170 f. Charles Em. XV. 243.
Rappe Chr. XV. 53.
Rasumofsky XVIII. 96.
Realisation, Gustaf IV. Adolphs, bedömd af Fr. etzcky XIV. III (3).
Reduction, XIII. 77 f. verkställd af personer utan insigt i ämnet XIV. 2. följder: XIV. 12.
Rehausen XIX. 106. 165.
Reutercrona XX. XXII.
Reiffenberg XVIII. 232.
Reiser, A. v. XVII. 56 f. Rejserska stiftelsen ib.
Renhorn XVII. 50.
Renhufvud, Sten Henrikss. XVI. 203.
Representationsförändring XIX. 250. XX. 253.
Retzius A. XIII. 26 f. XIX. 199. 220. XX. 105.
Reuterholm G. A. XV. 92. 127. 181. 183. XVIII. 83. *XX.* 106. 214. 227 ff.
Reuterholm, Esbjörn, Riks-Råd XIV. 252.
Reuterh.ska papperen *XX.* 179.
Rhensköld C. C. XIII. 139. 150. 192 XV. 20. J. XV. II (titelark), 12.
Ribbing, *C.* XIII. 110. *P.* *XIV.* 136. *XV.* 19. *Fredr.* *XVIII.* 18. 132. *XX.* 179.
Richelieu. Du de, Pair 1815. *XIX.* 209.
Riddareslag XVII Bih. 46. f.

Riddareväsendet XVI. 228 f.
Riksdag, se Ständer.
Robsom af C. M. XVI. xi f.
Romanläsning XIII. 50.
Romanzow XV. 150.
Romanowitsch XIII. 130.
Romberg XX. 129.
Romerska Kejsaren XIII. 140. 160.
Romilly XIX. 126.
Roos Ax. XIII. 235. XIV. 34. C. G. XIV. 34.
Roos af Ervalla, Ulf Johansson XVI. vi.
Roos, Håkan Jonsson XVI. viii. J. U. S. XX. xv.
Rosén N. XVI. 136. Gabr. XV. 57. 58.
Rosen, G. F. Landshöfd. i Malmö XIX. 88. XX. 139.
Rosenhane Sh. XX. 105 f.
Rosenheim XX. 75.
Rosenstein N. XX. 111. 118. 206. Sam. XX. 119.
Rosersberg XIV. 6.
Rosor, tre till Halaby, P. Thomass. XVI. 170. till Mörby: C. XX. xii. J. XX. xv f.
Rossi, Doct. XX. 69. 299.
Roteringen XIX. 94. XX. 4. 147.
Rozier, Abbé XIII. 31.
Rudbeck Th. XIV. 211. 240 f. 251. XV. 55.
Rudéen Th. XIII. 87. XV. 152
Rudenschöld, C. XIV. 8. XV. 26. 152 f.
Rudenschöld, Fröken XV. 127. 165. 181.
Rumford XIX. 146.
Ruthensparre XIV. 125.
Ruthström A. Doct. XVII. 50.
Ruuth. Er. XVII. 79. XVIII. 15. 100. XIX. 55. 245. XX. 120. 139. 239.
Rydberg Sv. XIX. 221.
Rydelius A. XVI. 239.
Rühs Fr. XIV. 185. XV. 1. XVIII. 232.
Ryting, N. Doct. XVI. 197.
Ryska freden 1809. XX. 50. 207 f.
Rysk Minister XV. 68. XVII. 7. (Osterman) XVII. 24.
Ryssland XIII. 102 f. 158. 168. 188. XV. 24. 98. 147. XVIII. 96. XX. 6. 7.
Råberg se Råfelt.
Råfelt Er. XIV. 55.
Rääf, Kammarjunk. XX. 126.
Röhl, Mams. XX. 169. 204.
Rönbeck, Dr. XIX. 222.
Rönnow, Lifmedicus hos K. Stanislaus XIX. 195.
Röde, Nils. XX. xi.

S.

Sachsen XIII. 138. 162. 164. 170. XV. 154.
Sacy XIV. v.
Sahlgren N. XV. 240. XVII. 82.
Sancho II, K. i Spanien XIX. 196.
Sandels XIX. 55. XX. 37.

Sapieha XIII. 166.
Saumarez J. XVIII. 234.
Sauran Fr. XVIII. 234.
Schéele, Chemisten, känd i Spanien XIX. 190.
Scheffer J. (1692) XIII. 131.
— C. F. & U. XIV. 195. U. XVII. 124. XVIII. 114 f. XX. 180.
Schelling XIII. 54. 57.
Schildener, J. U. D. XV. 238.
Schinckel H. XVI. 171.
Schlegel F. W. XVIII. 234. A. W. XVIII. 236. 240. XIX. 63. 117.
Schlippenbach W. A. XIII. 110 f. 166.
Scholväsendet XVI. 47. 151. XX. 201. Bell., se Lancaster, Pestalozzi, Wexelunderv.
Schröderheim, Elis. XVIII. 80. 120. XX. 121 f.
Schubarth T. XIV. 57.
Schulenberg XIX. 8. XX. 198.
Schultz v. Ascheraden XV. 123.
Schultzenheim C. F. v. XVIII. 128.
Schultzenheim Dav. v. XX. 175.
Schwan XX. 185.
Schwartz O. XIX. 199. 220.
Scott, Walter. XIX. 106. 160.
Secreta deputationen XIV. 18. XVI. 28 f.
Sedlighet i Spanien XIX. 196.
Sagercrona XVIII. 83.
Ségurs, Gref, yttrande om Napoleon XIX. 171.
Sehested, Malte, XIII. 3.
Serenius, J. XV. 55. XVI. 126. XIX. 115.
Sergell, J. Tob. XIV. III. XIX. 30. 31. 32. 207. XX. 132.
Seth J. XIV. 27. XX. 191.
Seton, Alex. XIX. 237. XX. 126 f.
Shakespeare XV. 243. XIX. 108. 129. 210. XX. 95.
Sheridan XIX. 140.
Sherlock XIX. 154.
Sidmouth XVIII. 235. XIX. 144.
Sidrén J. XV. 83.
Sik, Suno XVI. VIII.
Silfvergrufva, Grennja XIII. 82.
Silfversköld N. XV. 242.
Silfverstolpe F. XVIII. 176. XX. XXIX. G. A. Magr. XIX. 113.
Silvius, Dav. XIV. 35. Rich. Målare XIV. 36.
Simolin XV. 68.
St. Simon, Duc de XIX. 181. 190. 195.
Sinklaire, Fr. XIV. 250. XV. 58 ff. XVII. 58.
Sjöbring, P. XX. 129.
Skattnings-Commiss. XIV. 20 f.
Skialga, Nils, XVI. 175.
Skjöldebrands Marche och Segling XV. 84 f. Memoirer 126 f. XIX. 53. 55. 75. XX. 37. 129. 192. 326.

Skånska Bondupproret XIX. 96. XX. 84. 146. 185 ff.
Skönkonst XIII. 24. 113. XV. 243 f. XIX. 121. 129. 132. 172. 175. 199. 205 f. 209—214. XX. 130.
Slayeke J. XVI. 167. 206.
Sleincour XV. 83.
Smedstorp (Bornholms vederl.) XIII. 13.
Snack, Öfv., Baron XIV. 36.
Sneedow, XIX. 138.
Solander XV. 84. D. XVI. 137.
Solowieff, Rysk Prof. XX. 200.
Sommerville, Lord XIX. 135.
Sonnenfels J. XIX. 13.
Soop (?), se Jösse Eriksson
Sophia Magdalena XV. 246 ff. XVIII. vi. XX. vi. 40. 43. 47. 48. 49. 51. 52. 54. 55. 182. 245. 299.
Sophia Albertina XVIII. 170. 245. XIX. 99. XX. 106. 178. 236 f.
Souvarow-Rimniksky XIX. 10.
Souza XVIII. 235.
Spaldencreutz J. A. XX. 211.
Spanien skildradt af Creutz XIII. 17 f.
Spanska Minist. 1703 XIV. 79. 80.
Sparbank XVIII. 227. XIX. 237. XX. 81. 204.
Sparrar (två), Hans Pederss. XVI. 204. Nils XX. xiv.
Sparre *Nisse Pederss.*, fogde på Oppensten XVI. 179. Lars S:s XX. xix. C. U:s & Ulf B:s XX. xviii. *Axel* XIII. 156. *Erik* XIII. 171. 174 f. XV. 20. *Fredr.* R.Canzl. XX. 90. 215. *G. A.* XV. 242. XX. xxv. *Henrik* XV. 244 f. C. G. R.R. XVI. 84. 90. *Carl & Fredr.* XVII. 8. *Carl* XX. 177. *Fredr.* XX. 107. *Grefve i Frankrike* 1815. XIX. 204. *Franc Sparre* B. XX. 130.
Spelraseri XIV. 8.
Spens R.Råd XV. 20, Gen. XV. 150.
Sprengtporten Gener. XIV. 194 f. 254. XX. 182. Öf.L. XIV. 194 f. 250. 254. XVIII. 3. 62 f. 92.
Springer, Handelsm. XVII. 53 f.
Staël v. Holstein *A.* XVIII. 235. XIX. 62 f. 106 f. 135 f. 141. 171 f. XX. 74. 95. 119. *Aug.* XVIII. 240. XX. 74.
Stakelberg XIV. 55.
Stanislaus XIII. 202. XIV. 56. XV. 14. 22. 29. 155. 226 f. XIX. 195.
Stahremberg XIX. 22.
Stanhope, Lord XV. 27.
Statscontoret XIII. 123.
Stedingk, C. XV. 138. 145. XIX. 167. XX. 7. 246.
Stedingk, C. XVIII. 22.
Steenhoffs klubb XVIII. 82.
Stenbock *M.* XIII. 160. 161. 163. 167. 168. 179 f. 188.

191. 192. 225. 240. XV. 42. XVI. 59. XX. 283. *E. G.* XIII. 234. *Erik* Gouv. i Riga XVII Bih. 74. *Güst.* XX. 236 f. *Grefvar* XV. 230.
Stenflyckt Gener. XV. 155.
Stenhammar J. XIV. IV.
Stenkolsgrufva se Höganäs.
Steward Gen. Charl. XIX. 112.
Stjerneld A. L. v. XVIII. 110. XX. 131. 212. 295.
Stjernfall XIII. 27.
Stiernhjelm G. XVI. 157.
Stjernhöök, O. XIII. 135. 201.
Stjernstolpe B. XVI. 116.
Stockenström Er. XVII. 78.
Stoltz M. XX. 156.
v. Strochirck XIV. 134.
Stromberg N. XIV. 58. Alex. XIV. 118. Claes XVII. 18. Geo. L. XIII. 170.
Struense Gref XX. 131. 245.
Strömer. M. XVI. 138.
Stuart Gen. Maj. XIV. 55. XV. 14.
Sture, 1160, XVI. v. Svante Nilss. XVI. 214.
Ståhl, Prost. XVI. 150.
Stålhammar, Fröken Ulr. Artillerist och vigd med Maria L. XVI. 146.
Stålhandske XX. XX.
Stålsvärd XVII. 160.
Ständerna, 1714. XIII. 82 f. 87. 1719. XVI. 13. 1720. XVI. 16. 1723. XVI. 22. 1726. XVI. 36. 1734. XVI. 62. 1738. XVI. 64. 1740. XVI. 112. 1742. XVI. 114. 1747. XVI. 139. 1756. XVII. 38. 1762—66. XVII. 48 f. 1723—1752. XVII. 89—107. 1769. XVII. 137 f. 1772 XVIII. 3. 1788. XVIII. 76 ff. 86 ff. 99 ff. 104 ff. 151. 1800. 177. 179. XX. 113 ff. 182. 215. 1809. XIX. 47 ff. 55 f. 92. 246 ff. XX. 72 f. 97. 1810. XX. 50 f. 1812. XIX. 59 ff. 1818. XIX. 254. XX. 80. 86. 1823. XX. 130. 174. 1834. XX. 190 ff.
Suchtelen H. E. Gr. XV. 146. XVIII. 240. XX. LXXI.
Suhmslägten XVI. 169. 171.
Sultanen XV. 25.
Sutton Ch. M. XIX. 153.
Svab. Ant. XVII. 78.
Svabesholm (Bornholms vederl.) XIII. 14.
Svanander O. XIX. 215.
Sveaborg XIII. 66.
Svenska bottnen XIV. 250.
Svensson P. R. XIX. 228.
Svärd, Henr. XVI. 283. Olof ibm.
Sällskap för öm och sedlig modersvård XX. 204.
Swedberg P. adl. Schönström XX. XXV.

T.

Taglioni XIX. 75.
Talma XIX. 192. 202. 205. 210. 212.
Talleyrand Prins XV. 176. XIX. 66. 167. 171.

Wedel Jarlsberg, Grefve XX. 27.
Weideman Bisk. XVIII. 83.
Wekholm, DelaG:ska grafven vid, XX. 198.
Wellesley H. XVIII. 244. XIX. 181. 190.
Wellingk M. XIV. 40 f. XV. 153. O. XIII. 146. 183. 207.
Wellington, Arthur, XVIII. 244. XIX. 143. 197. 201. 205 f. 210.
Wennberg Th. XX. 123.
Wergeland H. XIV. 106. 166.
West, Benj. XIX. 132.
Westerstad XIII. 9. XVII. IX.
Westman E. XVII. 66.
Wetterstedt XIX. 41 f. 61. 167. XX. 30. 157 f. 179. 248 ff.
Wexelundervisning, XVIII. 188 f. 197. 200. 224 ff. 229 f. 244. XX. 200. 204. Se folkschola.
Whitebread XIX. 118. 150.
Wiborg A. XX. 126.
Wiesel, Sam. XIII. 41. N. N. XX. 69.
Wilberforce, W. XVIII. 244. XIX. 118. 128. 131. 139. 145. 150. 158. 219.
v. Willebrand, E. G. XVIII. 71.
Wilhelm af Hess. Cassel XV. 27.
Wingård J. XVIII. 134.
Wirsén G. F. XIX. 237. f. XX. 155. 183. 254. *C. J. af* XIX. 220. XX. 178.
Witting Ofverste. XIV. 131.
Wöllner XIX. 2.
Wollsjö (Bornholms V:läg) XIII. 15.
Wrangel *Erik* XVII. 19. 98. 100. *Gust.* XVII. 125. *H. & B.* XIII. 175. *Jöns.* XVI. 196. C. Hofpred. XIV. 253.
Wrede, *Fab.* Kongl. Råd. XIII. 94 f. 175 f. 222. XIV. 1 f. 46 f. 66 f. 78. Grefvinn. XIV. 135. 159. Stipend. XVI. 159. *Carl.* XIII. 101 f. 131 f. 148. *Lars* XIII. 149. 176 ff. *Henr.* XIV. 47 f. *Gust.* *Joh.* XIV. 49. Fab. R.R. XVI. 98. XVII. 88. *Fab.* Stats-R. XX. 46. 60. 150 f. *Agneta* se *Lillie*.

Y.

Yxkull. XIII. 229. XX. 187.

Z.

Zibet. XIII. 66. XX. 137.
Zinzendorff XIII. 160. 172.
Zülich XV. 154.

Å.

Åberg, Riksdagsman fr. Uddevalla 1788. XVIII. 99 f.

Åbo Akad. XV. 163.
Åkerblad J. D. Orientalist XIX. 191. XX. 93.
Åkerhjelm S. XIII. 135. 137. 213. XVI. 133.
Åkermark se *Lejonmark*.
Åledrätter XIII. 4.
Ångfartyg införas i Sverige XIX. 232. XX. 159.

Ä.

Ättelängder utarbetade af Tibell. XX. 133.

Ö.

Ödmann S. XIII. 40 f. 50 f.
Öfverintendentsembetet XIII 112.
Örnfot Carl Magnuss. XVI. XVII. C. B:s. XX. XVII.
Örnsköld P. A. XVI. 139. 160. XVII. 59.
Östanå XIV. 60.
Österbotten, Kriget i, 1714. XIII. 226.

Upplysning. (Obs. af Bokbindaren!)

Denna Del åtföljes af:

1. H. E. Grefve J. DelaGardies porträtt med Grefvens namnteckning som autograph. Insättes framför titelbladet.

2. Monument de Pontus DelaGardie dans l'eglise allemande du Dôme à Reval. (Se DelaGard. Arch. VI. p. 40 *) f.), copieradt af M. Körner efter en från Reval sänd copia. Insättes jemte denna *upplysning*.

3. Planche med 46 autographer. Insättes näst efter titelbladet.

---

*) Af det der (jmfr. p. 252) anförda document, som sändes först från Reval och föranledde löftet om ritningen, finner man, att den Petrus Folling, hvilken Rhyzelius i sin Episcopia låter dö i Östergöthland, i stället, sedan han förlorat ej Upsala utan *Åbo* stift, kommit till Reval och blifvit der den förste Lutherske Biskop (1565. sål. 2 år efter det P. Juusten blifvit hans efterträdare i Åbo.) De begge vapnen på grafvården äro *Friherrliga DelaGardiska* ättens, och *Gyllenhjelmarnes* af *K. Johan III:s* sidogren (*ett* halft lejon öfver *en* ström).

INNEHÅLL af XX. D.

I. *Ur de inländska brefven till Gr. J. DelaGardie: C. J. Adlercreutz* p. 3. *M. Anckarsvärd* 5. *G. M. Armfeldt* 15. *C. A. Boheman* 31. *M. Fr. Brahe* 34. *C. Cardell* 38. *DelaGardie Hedvig E.* 38. *Christine* 57. *Magnus* 57. *Gustaf* 61. *Axel* 63. *A. N. v. Edelcrantz. Fr. v. Ehrenheim* 66. *L. v. Engeström* 69. *H. H. v. Essen* 83. *A. v. Fersen* 83. *Cl. Flemming* 84. *J. Gråberg af Hemsö* 87. *Fredr. Gyllenborg* 89. *J. G. Halldin* 90. *S. G. Hermelin. Fr. v. Hessenstein. A. Keyser* 92. *G. Lagerbjelke* 93. *C. G. af Leopold* 94. *J. Liljencrantz, A. O. Lindfors, R. Machlean* 96. *L. A. Mannerheim* 97. *C. Mörner* 98. *M. Norberg* 99. *C. d'Ohsson. J. G. Oxenstjerna* 101. *P. J. B. v. Platen, J. Puke* 104. *A. J. Retzius. Sher. Rosenhane* 105. *N. v. Rosenstein* 118. *Sam. Rosenstein* 119. *E. Ruuth* 120. *E. Schröderheim* 121. *A. Seton* 126. *P. Sjöbring. A. F. Skjöldebrand* 129. *B. Franc Sparre* 130. *A. L. Stierneld* 131. *P. Tham, C. P. Thunberg* 132. *G. W. af Tibell* 133. *J.Chr. Toll* 134. *S. af Ugglas* 152. *C. D. af Uhr. C. A. Wachtmeister* 155. *G. af Wetterstedt* 157. *F. Wrede* 158.

II. *Ur saml. af poesier till Gr. J. DelaGardie* p. 159 ff. af *Thorild, Tegnér, Oehlenschläger, Franzén, Nicander, Atterbom, Grafström, v. Beskow,* m. fl. Poesier af *G. G. Adlerbeth* och *H. H. Ramel,* m. fl. p. 170 ff.

III. *Ur Anteckningar af G. J. DelaGardie hvar dag från d. 27 Oct.* 1822 *till d.* 6 *Apr.* 1842. *Tom.* 1—10 p. 173 ff.

IV. *Ur samlingen af Grefvens egna concepter och smärre arbeten* 1792—1842. p. 206.

V. *Några tillägg* till XV D. p. 221. XVIII D. p. 222 ff. XIX D. p. 238. XX. D. p. 241—276. 326—328.

Slutord, p. 277—325.

DelaGardiska Archivet,

Tjugonde Delen.

Materialier till H. E. Hr Grefve Jacob Gustaf DelaGardies lefnadsteckning. (Forts. och slut).

I. *Ur de inländska brefven* (af *enskild* natur och numera *aflidne* författare).

Då Tryckfrihetsförordn. §. 3 mom. 10:o blott förbjuder »kungörande i tryck af hvad som rörer Statens *å färde varande* underhandlingar — — Sändebuds värf», synes intet brott deremot kunna begås genom hvad helst som utgåfves af en herres efterlemnade papper, som i nära 30 år ej haft Ministeriellt uppdrag. Som likväl vid §. 2 mom. 4:o, undantag göres för »Ministeriella handlingar eller Diplomatiska personers enskilda anteckningar eller berättelser öfver Ministeriella Ärenden, hvilka höra till sednare tidehvarf än för minst 50 år tillbaka,» har Utg. ålaggt sig, att alls icke meddela några af H. E. Gr. D—s depecher eller uppenbara hvad som utgjort hans värf äfven vid nära 43 till 48

års gamla Missioner, huru »oskyldiga» de än må vara och ehuru de regeringar och personer, med hvilka han underhandlat, i andra länder länge tillhört historien eller glömskan. *Enskilda* bref af *aflidne* svenska personer, som mera bidraga att ge en tidsbild, än diplomatiskt auctoriserade meddelanden, har Utg. dristat vanligtvis i utdrag framlägga, efter samma grundsats, som förut den utländska brefvexlingen begagnades, och tror sig dervid ej brutit mot *bokstafven* i en med föga bestämdhet *) redigerad lag; förhoppandes att ej eller ha felat mot sjelfva *andan*, när, med den kännedom han eger så om gifvarne som mottagaren af dessa bref, han har ett tryggt medvetande, att de skulle ge sitt *imprimatur*, i fall de kunde uppkallas för att ett ögonblick utgöra en Tryckfrihetsnämnd.

Att *afsigten* ej här kan vara att fläcka någon brefvexlares minne, ligger i sjelfva naturen af ett arbete sådant som det närvarande. Om ändamålet snarare är att framställa ljuspunkter, så må det vara med-

---

*) Vill "enskilda bref" säga alla dylika sedan verldens skapelse? Afser "Protokoll hållna hos *Konungen* i min. är. och Commendomål" — blott den *regerande* Konungen eller alla Kungar från Fornjoters tid? De 50 åren äro blott angifna der "Ministeriella handll. el. Dipl. personers enskilda anteckn. el. Berätt." &c. äro i fråga. Utg. tryggar sig vid den numera *de facto* tillvarande tolkningen, om han ej alltid fullt förstått hvad som *de jure* är meningen, och förmodar, att i det land der Straussianernas skrifter ej af Juryn anses strida mot den "rena" Ev. läran, ej eller brott mot Statshemligheterne här skola kunna spåras.

gifvet, då Utg. blott med diplomatisk noggrannhet afskrifver de hedrande uttrycken, ej sjelf panegyriserar.

Utg. döljer ej eller den *afsigten* han härvid fortfarande haft, att sprida tillräcklig dager i vissa frågor, der Allmänheten eller individer bedömt Gref DelaGardie orätt. Främst bland dessa frågor har Utg. förklarat den frågan stå, huruvida Gref DelaGardie, således rimligtvis också hans politiske vänner, verkligen, åtminstone i begynnelsen, voro den förra dynastiens anhängare, missbelåtne med den nya. För att uppdaga det verkliga förhållandet har Utg. gjort utdrag, som, i fall afsigten ej framlades, skulle synas alltför entoniga, måhända adulatoriska — i begge hänseenden platta och osmakliga. Såsom försvarsgrunder mot i förra decennier vidtkringspridda misstankar, må de ostraffadt vara huru platta och montona som helst. Inses det *fullt bevisande* i dessa meddelanden, torde dock något godt vara dermed vunnit, utom den skyldiga rättvisa, aflidnas minnen dermed vinna.

Adlercreutz, *C. J.* Fältmarskalk. *Stockholm d.* 1 *Febr.* 1810 (1811) — — hela förra veckan bortgick med feter, baler och spectakler, så ingen ting blef uträttadt hvarken i allmänna eller enskilda göromål.

Beträffande Confirmationsfullmakter för dina constituerade officerare, så skall denna sak blifva nästa vecka afgjord efter din önskan.

H. Mt Konungen jemte Kronprinsen har befallt mig sätta armeen i skick, så att vi under alla inträf-

fande förmodade eller oförmodade händelser, må kunna lita på oss sjelfva — — — — huru de skånska nya roterade samt förstärkningen skall organiseras kan jag icke ännu göra mig någon riktig idé. Uti de andra provinserna skall förstärkningsmanskapet införlifvas med de ordinaira indelta Regementen, men i Skåne finnes ej några sådane, således lärer der komma att formeras särskilda corpser under eget befäl; efter hvad jag kan sluta torde roteringsmanskapet, förstärkningsmanskapet, jemte cavallerivargeringen komma att utgöra mellan 3 à 4000 man; af denna preliminairen torde du kunna sluta, att jag har någon speculation på dig, din kännedom af landet och folket och den erfarenhet du har förut af sättet att organisera militair i den orten gör att du bäst bör kunna upplysa mig, huru ifrågavarande ansenliga troupp bäst bör organiseras. Jag vill i sådan händelse projectera dig till befälhafvare och jag hoppas du skall deraf njuta satisfaction. Svara mig derföre om jag får räkna på dig och huru man skall ställa till.

— — med verklig högaktning och vänskap — —

Sthm d. 11 *Mai* 1811. — — — jagad som en hjort, hinner jag knapt hämta andan för de mångfaldiga arbeten, mig öfverhopa. Dina anmärkningar öfver grunderna för nya roteringen förtjena visst all uppmärksamhet. Jag har meddelt dem åt flera, som finna detsamma, men som saken varit anförtrodd en Comité, deribland flera Skåningar, som tro sig förstå och känna ämnet fullkomligt, har jag ej vågat lägga

mig djupt i den saken, helst man nog ändå accuserar mig för regeringslystnad och håg att dirigera alla saker. Således lär Roteringen komma att gå sin jemna gång; men öfver verkställigheten af manskaps completterande torde ännu större svårigheter förekomma, då så mycket soldater på en gång böra anskaffas. Jag har nyligen i Conseljen väckt raisonnement härom. Kronprinsen och samtelige tycktes finna min idé antaglig. Jag framställde omöjligheten att på engång kunna uppsätta hela roteringen i Skåne på annat sätt, än att för 2 rotar utgjordes blott en karl och för den andra en häst eller contant efter kronans behof, d. v. s. om roteringsmanskapet kommer att belöpa sig till 3000 man presteras blott 1500, effectiva resten i hästar eller contant efter behof. Efter min tanke måste detta skola ansenligt verka på legorna. Låt mig veta din tanke häröfver.

Alla de confirmationer du begärt äro längesedan bifallne — — I trakten af Nyköping skall — — någon rörelse bland löst folk och bondedrängar yppat sig, hvilket jag dock hoppas skall vara utan all betydenhet, men emellertid marchera härifrån några trupper dit. Den tillämnade utlottningen till förstärkningsmanskapets utgörande ha gifvit anledning dertill.

Anckarsvärd Michael, Landshöfd. General. *Calmar d. 7 Febr.*—24 *Febr.* 1803. Min äldsta son var vid nyåret lyckligen kommen till Finland och fortsätter resan till Pettersburg, såsom Cavailler, dock utan apointement, hos Bonden, som förestår som Chef

beskickningen vid Ryska hofvet. Carl är i godt sällskap och lär mera än å vaktparaderna i St:holm.

Tersmeden var skickad att annoncera Storfurstens af Finland födelse och bjuda kejsarinnan till fadder, blef mycket kallt t. o. m. ohöfligt bemött, fick ingen present. — — Kejsaren skall ha blifvit ond för det han äfven ej böds till fadder. — *Calmar d. 7 Mars* 1803. — — Det var bra ohöfligt af Kungen i England att som goda priser förklara våra Convoijer, sedan vi 4 à 5 månader gjort allt för att roa Engelska prinsen, som ej kostat oss så litet törhända. Hans oförmodade hastiga afresa hade kanske gifvit anledning till ryktet vid sednaste posts afgång, att Eng. Min. äfven packade in. — *Calmar d.* 14 *Maj* 1803. — — Jag har haft ett bref af min son, som bekräftar rustningarne på ryska sidan med den största häftighet och nästan för groft för att vara endast skrämskott. Af anledningarne de tagit sig, ser det ut nästan som de sökte qverelle, neml. målningen på bron öfver Kymmeneström, som Ryssarne förledne sommar målade röd, men Kungen lät stryka öfver med blått och gult. Det blåa bandet Paul bar och Alopeus ville öfverlemna, men Kungen nekade emottaga utan genom särskild beskickning, — — Storfurstetiteln sade de ej stort om, bara omchristnade Viborgska gouvernementet till Storfurstendömet Finland. Noter vexlades, hvari vår kung varit nog sträng och hotat styra våld med våld; derpå följde rustningarne. Sedermera har Kungen gifvit efter, cederat brons målning, tagit emot blå bandet af Alopeus, lofvat inskränka titlen till Storfurste af Sven-

ska Finland &c. — — Ryska Senaten skall vara förbittrad deröfver, att förleden sommar kungen förböd Panir att resa genom Sverige och körde honom att vända om från Helsingfors, äfven deröfver, att Kungen skrifvit något alfvarsamt till Kejsaren och förebrått honom att i sin conselj tåla sin fars mördare, detta har jag likväl icke af min son, men väl det föregående och att 60,000 man redan voro emot oss i rörelse till lands och sjös. Han hoppades dock det skulle kunna biläggas. Flemming har varit i onåd, blef förvist Haga för någon utlåtelse han haft i en discours, men är nu åter efter mycket negotierande utkommen och har vakt. — *Calmar d.* 9 *Maj* 1803. Nu är Gud vare lof grannsämjan återställd. Kungen har ehuru ogerna eftergiffvit allt hvad Ryssarne pretenderade — — H. E. Stedingk återgår till Pettersburg med ett förhöjdt appointement, så snart Kungen, som lofvadt är, betalt dess betydeliga skuld. — *C. d.* 19 *Maj.* — — Jag tror att Carl Bonde har af denna negotiation (i P:b.) mycken heder; han har det åtminstone förtjent. Saken var ej lätt; ty ehuru Kejsaren ej ville kriget, var hela Senaten och toutes les jeunes gens de la haute noblesse, som omger Kejsaren, ifrigt för kriget och W. ville på gamla dagar illustrera sin ministère med Finlands eröfrande. Boheman var en äfventyrare och en stor — — man hade gjort bättre icke vidare befatta sig med honom än antyda honom resa sina färde. — *C. d.* 22 *Nov.* 1804. — — Jag hade tillräckligt både besvär och kostnad af mitt förnäma fremmande, men jag kunde ej neka dem en viss intrêt, hvartill både

deras olyckor och personliga egenskaper gjorde dem berättigade. Hurudane regenter de kunna blifva, lemnar jag derhän, men säkert är L. XVIII en god menniska med mycket kunskaper, ett förträffligt minne och mycket angenäm uti omgänget. Angoulême en god prins, obeskrifligt höflig, glad och munter. Artois, vacker herre. Syntes mera rask och tilltagsen, munter och lustig; deras Cavaillerer alla rätt hyggliga menniskor. Vi skiljdes verkligen med regrêt från hvarandra. Ludvig XVIII:s återresa fruktar jag har varit mycket besvärlig. Deremot tror jag den för Artois gick rätt fort. — *Calmar d.* 10 *Oct.* 1805. — — Skall ej Presid. Cederström bli Generalissimus, han som för vår Militaire är allt — — — *Calm. d.* 7 *Nov.* 1805. Jag är förvånad — — man kan ej annat, än med fruktan och bäfvan tänka på följderna — — bättre hade varit om vi blifvit stilla, i ro och lugn skött vår hushållning — — jag inser vid den möjligaste lyckliga utgång föga någon ära för kungen eller någon nytta för fäderneslandet stå att vinna. — — Hvad vi skola uträtta, vet jag ej. Våra Reg:ter utföste utan ordning, utan förberedelse, ingen officer hade tid nog att låta sig göra en varm surtout, ett par byxor eller ett par stöflor. Utkomne skola de marchera och finna för sig en fältstat så usel, så mesquine, att de skola antingen svälta eller ruinera sig. Nu först tänkes på magaziner för arméen. Hvarmed skall den födas? I Hannover ha Fransoserne dragit försorg att intet fins och nu ha Preussarne förut gått igenom, så Ryssarne och så vi. — — Nej det ser verkligen förtviflat ut.

— — — Det ser ut som resp. öfverbefälet aldeles icke kände den förr i verlden så stadgade principen att soignera sin trouppe. Allt är nu Courtoisie, man sträfvar efter beröm och tror sig förtjena det med en så illa calculerad skyndsamhet, hvarigenom man vida mera skadar än gagnar. Marcherouterna voro fasligt illa upprättade, utan sammanhang, så att den ena trouppen stötte på den andra — — Nattqvarteren illa valda — — de kommo icke dit fram för än kl. 6 à 7 om morgonen. Vid framkomsten till Carlscrona hade de varit fasliga att påse, utsvultne, våta inpå benen af 2:ne dagars hällande regn och snö, utfrusna, och sådane måste de genast om bord, arbetade 4 timmar mot en hiskelig storm — — måste vända om och blefvo våte införte i ett slags skjul der de i sina våta kläder passerade natten utan värma, utan ljus, utan mat. — — Artilleriet sägs vara i den ordning, att ej 20 pjecer ega deras fulla behofver, sådant är oförlåtligt och en följd af att man nyttjar den ena projectmakaren efter den andre.

— — Jag är mycket förgammal både till år och principer, — — måtte de som rådfrågas litet glömma sig sjelfve och råda till Konungens sanna ära och väl, fäderneslandets lugn och sällhet, men dertill fordras ej mindre kunskaper än frimodig fosterlandskärlek och jag hoppas de ega det. – *C. d.* 24 *Mars* 1806. — — Har Toll fått Kungens befallning att försvara kusterne? Hvem fruktar man? Rustar Danmark? Hvad gör Kungen i Ratzeburg skilld från sitt högqvarter?

Säg mig dina tankar om allt detta. Gud låte ej vårt land bli krigstheater. Det vore fasligt. Den stora coalitionen tog ett snöpligt slut. Bonaparte har en förvånande lycka Han storskiftar Europa och skapar Konungar på ett — vis. — *C. d.* 10 *April* 1806. Intet tror jag Napoleon skickar någon armée på oss, men nog kanske skickar han kapare att förstöra vår handel och det är illa nog. — — Vi få väl som de andre ändå slutligen erkänna den baddaren. — *C. d.* 14 *Jul.* 1806. Den fredliga vändning affairerne tyckas taga, fägnar alla hemmavarande ganska mycket — — Gud låte mina söner länge få stå under ditt befäl. Jag har bjudit till att uppfostra dem till nyttige Konungens tjenare och embetsmän och jag trodde, att den äldste nu skulle duga till annat än draga på vakt som soubalterne. Om Armfelt träffas, så helsa honom oändeligen. — *C. d.* 6 *Jul.* 1806. Lyckönskas till Landtmarskalkskapet i Pommern. — *C. d.* 16 *Oct.* 1806. För vår handel vore det väl om vi kunde bli förlikte med Frankrike. — *C. d.* 14 *Oct.* 1807. Jag kommer från Carlskrona; der var ej roligt, Kungen var sjuk, ville icke se någon, icke en gång Drotzet och i lördags, då jag reste derifrån, hade hvarken Puken eller Håkansson fått företräde ehuru Kungen flera dagar varit feberfri, ehuru mycket matt. Han befattar sig icke med några regeringsärender, icke en gång det militära. Alla syntes ledsne och bekymrade. Tollens capitulation om Rügens evacuerande till d. 27 känner du väl redan. Med Kungen voro din nya embetsbroder Gyldenstolpe, Wetterstedt, Gyllenborg och Heder-

stierna, inga flere. — *Sthm d.* 2 *Oct.* 1807. — — Allmänna ställningen är ganska bekymmersam, man hör ej annat än klagan och missnöje. — *Calmar d.* 26 *Oct.* 1807: — — Ställningen tyckes fordra en hel och rask man vid styret, om riket annars skall sauveras. Missnöjet och tonen i hela landet är grufvelig. I hela riket fins nu icke mer än ett enda parti och det är de missnöjde. Allmogen är missnöjd, Borgaren är missnöjd, Possessionater och Brukspatroner äro missnöjde; den hemkomne arméen är missnöjd från Trumslagaren och soldaten till Generalen. Alla klaga öfver dyrhet, stockad rörelse och deraf följande penningebrist. Summa, idel Jeremiader, ledsnad och nedslagenhet; men Gud vare lof, nation är god och tålmodig i det längsta — — — *Calmar d.* 25 *Apr.* 1808. — — Att jag uppriktigt af hjerta och själ älskar min Konung och mitt fädernesland, det vet Gud och just denna lifliga tillgifvenhet för båda gör att jag anser vår ställning för den vådligaste hvaruti riket någonsin befunnits. Under Carl XII:s krig var nationslynnet helt annorlunda — — Hela hösten och vintren, så länge vi egde några utrikes tidningar, hotades vi med anfall af både Ryssar, Danskar och Fransoser och det oaktadt förblefvo vi så oberedde, att, som Du sjelf yttrar, Skåne skulle kunnat intagas af 6 à 8000 man och att hela Finland redan utan minsta försvar är i fiendens våld, en del af vår goda skärgårdsflotta af oss sjelfve förvandlad i rök och ho vet, huru på Sveaborg står till med resten: sådane händelser vid början af ett krig elda icke sinnena, väcka ingen enthusiasm, ingen god

ton. Också kan jag försäkra dig att tonen ej är god, intet en gång i Skåne. Jag har sett bref derifrån, som tydligen bevisa motsatsen. — — Gud gifve vi ej måtte behöfva att nyttja landtvärnet, ty sämre försvar tror jag ej det varit möjligt att påhitta — — Om det skall till något bli nyttigt, måste de väl till öfning sammandragas och hvem skall då föda dem? De redan sammandragne trouppena ega visst icke föda ur magazinerne till Sept. I landet fins intet, utrikes kan ingenting fås. Hvarmed skola de beväras? Deras egne bössor, som ganska få krypa fram, duga till intet, hvarken vid öfning eller försvar. Nej Gud låte oss aldrig behöfva denna trupp — — — Om Norge skulle kunna tagas, huru behålla det, om, som det sägs, bristerne der likna våra? — — vi stå ju ändå på samma ställe, endast några steg närmare den afgrund, hvars gap redan är öppnad för att sluka oss? — — Om vår gode och nåd. Konung ej slutar fred med Bonaparte, är vårt rike och vi sjelfve i grund förstörde. Jag har Gud vare lof ej länge att öfverlefva denna fasans stund, men våra barn — hvilka tider gå de till möte? Dock kunde allt ännu hjelpas genom en snar fred, och dertill tror jag felar blott viljan, emedan hela kriget är mera personelt än nationelt. — Lyckönskan till ditt befäl. Huru ställer du till öfningen med dem? — *C. d.* 17 *Oct.* 1808. Våra krigare stupa höljde med ära, men hvad vinner fäderneslandet. — *C. d.* 7 *Nov.* 1808. Ja min vän, oss var beskärdt att lefva en fasans tid. Gardernas behandling är så grym, att den väcker afsky och förskräckelse

med hvad hjerta skola de och hela Armeen hädanefter gå emot fienden!

Kanske har du ej hört hvad helt nyligen passerat? Kungen skickade från Åland en parlamentaire till Ryske Befälhafvare att afhandla om fångars utvexling, han drefs tillbaka med tillsägelse att ingen p. emottages från någon annan än H. E. Klingspor eller Svenska nation och om någon kommer från Kungen, skjutes han för hufvudet. Kungen förbittrad skrifver ett bref till Gen. Kl. som han fick i dag åttadagar sedan i Sthm med befallning att genast sända sin dräng i sitt livrée till Ryska Befälhafvaren, som parlam. att afhandla om fångars utvexling. Kl. högst embarrasserad skickade sin adjutant med drängen till Kungen, med ett bref, hvaruti han ber att Adj. måtte få gå i stället för drängen. Huru det blef sedan, vet man icke Hvad skall bli af allt detta? o! att man kunde låta bli att tänka.

Det säges vestra arméen fått befallning gå in i Norge och storma Wingerskans, som ej kan lyckas, ty de ha inga trupper, blott några landtvärnspojkar. Döm emellertid om min oro. Jag har begge mina söner der och nu är den tredje äfven ditcommenderad. —

Thorsdagsafton (Sthm 1809*)*. Min bästa vän! Mina läkare hafva absolut förbudit mig att gå ut denna vecka, så vida jag vill bli frisk .. Jag nödgas derföre på det högsta be dig visa mig den vänskapen att föra klubban både i morgon och om lördag ... — *Måndags morgon d.* 23. När Riksdagsordningen är

slut tror jag att Successionsordningen med Kungens och Kronprinsens försäkringar borde företagas — — Bergmans Memorial som så synbart har intet annat ändamål än att hindra R:dagens gång, tycker jag bör hvila, tills StatsUtskottets betänkande inkommer — — att nu besluta att bevillningen intet får regleras tror jag vore högst skadeligt. — — *Sthm d.* 15 *Mars* 1810. — — — förlitar mig på Gref DelaGardies löfte att föra klubban — — *Calmar d.* 8 *Oct.* 1810. — — Bedröfliga händelser hafva inträffat sedan vi sågo hvarandra. Fersens mord var hiskeligt och jag förstår ej hur det var möjligt under den samlade militairestyrkans ögon. Det var ändå en lycka i olyckan, att lugnet så snart blef återställdt, och äfven det tyckes bevisa, att folket den dagen ej samlades med full föresats att mörda.

Det nya thronföljdsvalet önskar jag måtte bli lika lyckligt som det gick lätt och enigt. — Gustaf IV reser som en verklig chevallier errant. Han lär nu vara i Curland och har erhållit Kejs. Alexanders tillåtelse att sjelf skaffa sig någon lägenhet om han kan för att öfvergå till England. — *C. och Kärstorp d.* 15 *Nov.* 1810. — Ditt omdöme om vår nya Thronföljare har mycket fägnat mig. Vi behöfva verkeligen en sådan man. Gud låte honom snart komma uti någon activitet, ty nu för tiden tyckes nog mycken svaghet råda uti snart sagdt alla regeringsärender. Ert sätt att taga emot prinsar var charmant och gör prinsen mycken heder. Att en man med hans insigter skulle distinguera Exc. Ruuth var ganska naturligt. — *C. d.* 19

Oct. 1812. — — det ser verkligen ut som i ödets bok varit skrifvet, att alla de länder, Napoleon skulle förstöra, skulle styras af svaga regenter och alla de armeer, han hade att öfvervinna skulle ega dåliga anförare; men allting plägar dock hafva en gräns, så väl lyckan som olyckan. — — Hvad oss beträffar, har jag icke brytt min hjerna med att utforska ändamålet för våra rustningar eller genomtränga det mörker, som tyckes omgifva vårt framtida öde. *Men som en god svensk, god undersåte och god medborgare önskar jag af uppriglígt och rent hjerta, att nation ville hysa litet mer förtroende till sin regering, till sig sjelf och till sina anförare; ty ett folk som klandra allt, misstror alla och misströstar om allt, står svårligen att räddas i farans stund.*

Armfeldt G. M. General, Excellens. *Prag d.* 28 *Dec.* 1800. — — Wienska hofvets ärlighet och finanser lärer vara lika på vigtskålen — — Den största seger Kejserliga armeen kan få är en dräglig fred; allt hvad som i militäriska operationer göres utan sammanhang och som oftast med vedervilja hos Befälhafvaren, kan ej annat än hafva olyckliga följder, isynnerhet då man har att göra med en fiende, som förenar enskilt och allmänt allt hvad som fordras för att vända sig allt till fördel. Bonapartes coquetterie med Paul I såväl i sin proceder med ryska fångarne, som i allt hvad som tryckes i republikens papper om ryska sjelfherrskaren, bevisar att det är den nationen

gifvet af naturen att ej låta ett tillfälle undslippa, der snille, adresse och tilltagsenhet äro brukbara. — — Således slår mig felt den lyckan man i Sverige tror mig haft, att fått kasta mig för min Konungs fötter, förrän jag det kunnat hoppas. — *Sagau d.* 12 *Febr.* 1801. — — Det är alltid bedröfligt, att se stora etablissemens och alla monumens af snille magt och nyttiga fördomar förfalla, huru mycket mer skall det ej göra intryck på en tänkande varelse, att se en mäktig monarchie som Österrike ramla, ej af svaghet i sin hopsättning, ej af de vanliga orsaker som upplösa föreningen mellan stater, folk och deras regenter, men af så bedröfliga grunder, då Skolmästaren, som för dictaturen i St. Marino, då republiken är i fara, skulle rodna för att hafva begått så skamfulla misstag. — — Få vi krig med England, så blifva vi säkra victimen deraf. — Jag hatar Englands politik och sjöröfveri, men jag önskar alltid, att Sverige ej kommer till korta på de engagement vi i denna moment kunna taga med våra grannar. — *Wien d.* 18 *Juni* 1803. Din goda Hertig Albert har varit sjuk hela denna vår. — *Hög-qvarteret Guntmautzdorff d.* 21 *Sept.* 1803. — — Vi campera med 27,000 man sedan i går. Erkeh. Carl har varit nådig och inquarterat mig hos sig. — *Stral-sund d.* 31 *Jul.* 1806. H. Mt har visat en stor charakter och ståndaktighet. Alla vältänkta varelser, alla starka själar hafva sina ögon på honom. Det är ej Curtii efforter de begära af honom. Dessa mer förundransvärda än gagneliga försök lemna minne utan välsignelse och det är begge dessa ärestoder, som

tillhöra Gustaf Adolph d. IV. — *D.* 1 *Aug. kl.* ½ 12. Här skickar jag dig min vän! ett bref till H. M. som du är god genast lemnar honom. Det torde vara af stort intrêt, ehuru jag fick för en liten stund sedan anledning dertill. Jamais le Roi a pû sortir plus glorieusement d'un mauvais pas, — — — Je sais que le Roi ne voit pas les affaires sous le même point de vûe que nous autres; mais son Pays, qu'il veut rendre heureux, sa gloire personelle, qui peut en etre l'Egide & le resultat ne s'echappent pas aux jeux d'un vieux serviteur, qui a versé son Sang pour son Pere & qui dans des temps de Calamité n'a pas hesité sur les principes à suivre dans ce qu'il croyoit, il croit, devoir — tu ès dans le cas mon ami, de meriter la benediction de tes compatriotes & une page dans l'histoire, je n'ai pas besoin d'en dire d'avantage à un descendant de celui qui fit trembler la Russie & qui assura à la Svède la possession de la Finlande. Daignez donner la Lettre pour Petersbourg à Vetterstedt — — Jag har börjat planera ut den nya förstaden för Frank.. och vill visa att man kan *göra*, då man vill. — — Jag kommer ej förrän måndagen. Bara jag är borta en timma, så förfela de min idé och göra något som jag ej tycker om. — — *D.* 25 *Aug.* Här innelyckt skickar jag dig, min bästa Jacob, 1:o Ett bref till H. M. som du är god öfverlemnar. — — (recommenderar derefter en M. som ville få sin far till adelsman, oaktadt M. författat »Gustaf Mauritz, sitt &c.») Jag är glad åt, att jag kan så lätt förlåta dem som gjort mig ondt,

utan att någonsin glömma den som gjort mig godt. Är det en svaghet i charakteren, så är det hvarken menskligheten eller affairerne i allmänhet, som deraf lida. — — Jag ville H. M. vore från en affaire, som ej lofvar honom någon verkl. satisfaction. Han är ej gjord för detta tidehvarf, och hans contemporains bland konungar *hafva varit.* Äro dessa en source de deplaisir pour lui, så är han för dem en evig enigme. — *Stralsund d.* 30 *Nov.* 1806. — — Vi hafva för syn skull par ceremonie en Krigsrätt öfver den göken Morian — — för att visa dig huru litet armeen är dupe af den nåd honom vederfares, skickar jag dig här innelyckt en Officers anmärkningar, som äro bekanta bland en mängd af dem som bära uniformer, dessa äro ej lätta att besvara och äro ej annat än sunda förnuftets enklaste resultater. — Nästa bref är: *Vennersborg* ce 16 d'Aout. 1809. Me voila enfin à mon poste. Il me paroit, que l'esprit ici est bon & que la galle revolutionaire n'y a pas pris — — J'envoye un papier tres remarquable à Winblad *) avec ordres de te le montrer. Tu vois mon Ami, que tout ce que j'ai prévu arrive — — mais que fairons nous après cela? Le Roi & l'Etat sera —t—il exposé à recevoir encore une fois des Loix d'une Armée insurgée? Cela arrivera & *j'en ai quasi la certitude morale.* — — Evitons la guerre civile, si cela est possible, mais si cela n'est pas dans notre pouvoir, tachons, qu'il n'y ait pas de reproche à vous faire. Les Etats

*) Se brefvet här nedan af d. 27 Sept.

assemblés peuvent beaucoup. — — Je te conjure *) de bien péser ceci mon Ami — de la faire péser & de croire que je suis invariable dans mes principes & même dans mes sentimens, quand il s'agit de mon Souverain, ma Patrie & l'honneur. — *Strömstad d.* 26 *Aug.* 1809. Jag vill blott låta dig veta, att jag haft ett sammanträde med H. E. Kaas i går vid Svinesund, att ibland annat, som vore för långt att anförtro pennan, jag förmått den mannen samtycka till Adlersparres proposition om stillestånd — att således nästa måndag Adlersparre får ett jakande svar, och att de stillestånds villkor han proponerat antagas, med det enda tillägg, att dess trupper skola genast gå på roten och ej under detta krig employeras. Åran att som General en Chef signera ett stillestånd, cederar jag gerna, blott ett godt ändamål vinnes. Men nog är insolencen hos en fördelningschef dugtig, då han förbigår sin högste Befälhafvare. Kaas sade mig att man inbillat Prinsen af August. att Svenska Riddarhuset var ryskt sinnadt m. m. Han förutsåg äfven flera svårigheter till en sådan allmän fred, som skulle gifva oss den Thronföljare vi valt. Men Kaas kan icke inse sådant. Det är icke ordinaire menniskor, som bedömma extraordinaire händelser. — *Linköping d.* 27 *Sept.* 1809. Ditt bref min Bästa Jacob af d. 6 råkade mig under min promenade på ruinerne i Christianstad. Det gaf mig

*) Härpå torde syftas i XIX D. vid Spanska Journalen, Madrid vid nyåret 1815.

inga idées couleurs de rose, tvertom jag blef djupare bedröfvad. Stilleståndet med Norge lika som conqueten af Norge lära vara ajournerade, ehuru Possen i Götheborg ändrat, kullkastadt, annullerat allt hvad jag gjort. Men kanske någonting electriskt existerar emellan Götheborg och Christiania, hvartill Adlersparre har le fil de communication och då få vi väl snart se explosion ty i premisserne fattas intet. Stilleståndet kunde varit gjordt d. 29 Aug. om St.Rådet Adlersparre hade velat samtycka att dess trupper ginge på roten, sedan han samtyckt (hvilket synes svårare), att de ej skulle agera mot Ryssen. Mannen är tilltagsen och hade han Cromwells personella courage så finge vi sucka öfver att hafva dess apa i vårt sköte.

Om du ber Winblad så visar han dig min plan ingifven i Juni månad och approberad af H. M. till den s. k. stora Expedition. Hade den följts och icke först blifvit förkastad och sedan för sent vidtagen och omändrad till sina hufvudgrunder, så hade den lyckats. Gif dem en coup d'oeuil och tala sedan med H. Mt derom, som i den approbation han ger plan med egen hand visar att han förstår militairen.

Efter min öfvertygelse och efter man skulle våga le tout pour le tout, har både Wachtm. och Wreden ej gjort rätt, mais la critique est aiseé & l'art difficile. Således blir detta oss emellan.

Din reflexion öfver Riddarhuset är charmant. Jag gaf Tollen del deraf, som skrattade rätt godt deråt.

Öfverste Bergman som många andra, har visat att de (han och hans vänner) intet vet. De 4 millio-

nerna G. III lofvade i Gefle, blefvo betalte genom en afskrifning på StatsContoirets förskott till kriget. Detta kunna handlingarne af den tiden upplysa. — — I provinsen är espriten nedslagenhet och förtviflan. De se icke i Styrelsen eller StatsRådet m. m. hvad de förväntat sig, de bäfva för våra små och enskilda passioner, vuer och företag. De sakna *förtroende*, detta lif för allt som göras skall — — — Tröttna ej, mins hvad och hvem du är och tro att folk fins, som än har hjerta för fäderneslandet.

Billettes utan datum.

à minuit Samedi

J'ai eu une longe conversation avec le Roi, assez interessante pour que je veux l'en rendre concepte. Mais ce ne sera pas par ecrit. Tout ce que je puis dire pour le moment est qu'il est de toute necessité qu'un tiers bien connu soit present à la conversation de demain avec Engst; Si c'etoit Adlercreutz cela seroit parfait. Je te conjure mon Ami d'avoir sur ceci la plus grande attention, car on dit comme Bazile: La Calomnie La Calomnie est une bonne chose.

En annan.

J'ai l'honneur de vous renvoyer, mon cher ami, le Papier que vous m'avez laisé hier. — — Voila donc ces Ministres incapables qui ont engagés le Roi à faire un faux pas *), — — Il n'y a guere moyen

---

*) Af yttranden i andra bref tyckes detta ha varit beslutet att göra fred och ge Finland, Armfelts fädernesland, förloradt.

de reparer cela qu'en attaquant le plan du Conseil, en louant l'intention paternel du Roi & en montrant la chose sous un point de vûe entierement patriotique, — — — au but primitif *qui est la defense de la Patrie.* Je me fie à toi cher DelaGardie. Ce nom me — — garante que tu conservera & pour ton Pays & pour l'Etranger toute notre Dignité Nationelle. Laissez à ces miserables le soin de travailler à notre perte & à notre deshonneur par la pauvreté de leurs moyens & par leur inexperience — [redacted] qu'il reste des Colonnes qui prouvent qu'on a encore un esprit public, qu'il y a encore des Svedois, qu'on n'est pas aussi depourvu de volonté & de resources, que de talents dans le Gouvernement rien est absolument perdu. — — — tu es toujours bien, malgré les mensonges, qu'il (Roi) a encore detruit par la verité des faits. Je suis ce soir à la Cour, mais je ne compte pas m'avancer beaucoup, *il faut actuellement* voir venir, car on est embarrassé.

En tredje.

Je vous envoye mon bon Ami le billet de Clairfelt — — —

Finnspong ce 21 *Nov.* 1810. Pendant plusieurs mois, eloignés l'un de l'autre nous n'avons pas pûs nous donner de nos nouvelles, mais je suis cepandant bien persuadé, que nos ideés se sont parfaitement rencontrées & cela souvent. Les scenes d'horreurs du 20 Juin m'avoient tellement détraquées, qu'il m'etoit

quasi impossible de fixer sur ces evenemens une opinion precise — cela c'est chargé actuellement dans une certitude sur les faits — depuis que j'ai vû les protocols de la police, & que j'ai pû obtenir differentes notices importantes.

Axel Fersen est mort victime de la meme infamie, qui persecutoit tous les gens honetes pendant ton dernier sejour à Stockholm. Les b. ont été autant dans — — dans l'intimité de — — que dans cette classe de miserables qui le mutilerent & l'ecrasserent de coups. Il n'y a plus de doutte et il ne faut qu' *examiner & voir*, pour s'en convaincre. J'espere que le Successeur qui nous est arrivé, apprendra un jour à connoître son monde & que le Ciel laissera entre ses mains le glaive de la justice humaine & divine. J'ai vu ce Prince & je suis parfaitement persuadé qu'il a tout ce qu'il faut pour relever ce Pays ci & pour nous redonner une existence politique & civile. — — Je fais ces reflexions, mon bon & digne Ami, sans interet personel, car j'ai quité tout service & ne veux plus reprendre — — —

Que dites Vous de ce malheureux f.. de Gustave Adolph, qui se separe de femme & enfans pour courir l'aventurier? — — Je vais d'ici à Engsö & ne reviens à Sthlm que pour en partir ou pour l'Allemagne ou pour la Finlande. — *Stockh. d.* 18 *Jan.* 1811. — — Tersmedens dräng har fått nåd, oaktadt fasan och naturen af dess brott. Undersökningarne *låss* gå, men vridas beständigt ifrån den bana, som ensamt borde följas för att komma till rätta målet. Kronprinsen, för hvilken Vederbörande söka att så mycket möjligt är

dölja och bortblanda all sanning, sade likväl högt i StatsRådet, då denne bof undslapp döden: *on doit croire qu'il n'existe pas de gouvernement.* — — — Man känner precist de krogar och de öfrige ställen, hvarest man i flera dagar fick supa och äta för intet, under det blodscenerne bereddes. Men, säger M—h—m, hvem eger ej rätt att ge mat och dryck åt hvem man vill?

Sedan jag nu är i staden har jag mycket sett Kronprinsen, haft 3:ne långa och enskilda samtal med honom, i hvilka jag mycket mer hört än talat. Han är säkerligen en ovanlig menniska af Gud utkorad till Sveriges frälsning. Aldrig kan den idéen gå ur mitt hufvud; tvertom fäster den sig der starkare då man lär att känna hans förstånd, hans klokhet, hans vuer, hans hjerta och de principer af ära och sjelfförsakelse, som äro hufvuddragen i hans charakter. Kanske är han för uppriglig i ett hof eller en stad; der bofvar och fän hvimla. Men som gammal Soldat utan misstankar och rätt fram glömmer han kanske sin nya ställning. Att han spioneras af Alquier, derpå är jag *mer än viss*, och fonden af dess politiska tänkesätt fordras ej fina spioner att utleta. Om affairer har han talat tämmeligen mycket, om härvarande personer alldeles ej. Han sade mig om dig och Ruuth: »Vous savez n'est ce pas, que j'ai fait la connoisance de Msr de Ruuth & DelaGardie?» — Oui, Monseigneur, j'espere que vous avez été content d'eux? — »Oui beaucoup. DelaG. a beaucoup d'esprit, il pouvoit être fort utile à son pais. Le C:te R. avec du façon grotesque, a

un tête bien large & du grandes vues. Jag tog häraf tillfälle att vidröra den riksdag, vid hvilken Ni assisterade och calomnierades. Härpå svarade han ej, utan småskrattade och sade: c'est bien dommage, que dans ce pays ci on aime à dechirer les braves gèns, & cela ferra notre malheur. Så frågade han efter om Ni ej åtminstone på en moment kommer hit i vinter, som han sade att Ni lofvat honom. Det öfriga af conversation, ehuru det aldeles ej rörer någon svensk, kan jag ej anförtro papperet, men det innefattar en så stor interêt, ett sådant skönt ljus för Sveriges sällhet i framtiden, om Gud bevarar Prinsen, så att jag vet visst, att både Ruuthens och Din själ skall upplyftas och eldas af de heligaste känslor. Döm nu om jag önskar er ankomst hit och om jag råder dig att taga afsked från affärerne. Vet min vän, att om ej så vore, att äran och enthusiasmen toge ut sin rätt, vore en Gref DelaGardie med verkliga talanger skyldig att än uppoffra några år till fosterlandets tjenst. Du har ännu ej afbördat den gärd Sverige har att fordra af dig och som skall rättvisa både den lycka du är född till och den du redan gjort. — — Jag blir här till denna månads slut. Det är att förmoda, att jag under tiden kommer att se prinsen så mycket som en nödvändig försigtighet det kan tillåta. Man har visserligen ögonen på mig, men retirerad ur affairerne på pointen att flytta till Finland, så är inquietuden så mycket mindre som jag aldrig gör det ringaste som liknar fjesk... Skulle antingen Ruuth ellrr Du uppresa, så avertera mig derom. — — Jag ämnar passera Febr. månad i

Ö.gtl. och skall komma er till möte på hvad ställe ni det vill sätta ut i er väg, för att muudtligen gifva er del af saker, som ehuru hedrande för Prinsen och lyckliga för Sveriges lugn, icke i dessa tider kan anförtros papperet, efter de höra till politiken och ej moralen. — — Man har svårt att gissa Napoleons planer, efter de ej allenast innefatta den Universella Monarchien, tills dato ansedd som en chimère eller rättare sagdt en stötesten för menskliga passionernas ytterlighet, utan äfven partiella och momentella utsväfningar af ondska och misstroende. Nu har man en slags visshet, att Collincour i Petersburg vill reta Ryssland upp emot oss och ingifva defiance mot Thronföljaren m. m. Är Ryska kabinettet så — — och låter införa sig i en sådan — — om de få fred med Turkarne, så kastar det sitt fall. Kanske ej långt till få vi återtaga ett lemnadt politiskt systême, som ej varit så elakt om det med klokhet utförts och om ej folk varit, som arbetat på att alstra oordningar och galenskaper, hvaraf en generell upplösning skulle blifva en naturlig följd. Gustaf Adolph skämmer bort för sig allt hvad han orkar den opinion hans envishet och olyckor lemnat honom i England. Olycklig furste genom ett felaktigt begrepp och illa organiseradt hufvud, hade han som enskild man kunnat lefva bålt lycklig, i stället för att göra sig till en elak copia af Jean sans terre. Till fasta landet kan han ej med säkerhet abordera, utom i Ryssland. Il est perdu à moins qu'il se jette dans les bras de Napoleon, qui en ferra alors un instrument de *sa haine particuliere* contre certaines person-

nes. Du vet väl att Cronstedt i Gefle låtit publicera circulairet på predikstolarne. Det var bra dumt eller bra elakt. Leopold ber om sin vördnad, lika klok och nitisk som han varit hafver. — *Finnspång d.* 21 *Febr.* 1811. För några dagar sedan kom jag hit, min egen vän, och litet före min afresa hade jag den glädjen, att erhålla din ärade skrifvelse af d. 6. Den lemnades mig vid en soupé på slottet och samma afton gjorde jag *ganska accurat* din commission till Kronprinsen. Han sade mig följande, sedan vi talat litet öfver ämnet: *Dites bien de choses de ma part au C:te Dela-G. j'espere qu'il connoît mes sentimens pour lui.* — — Att J. ej tagit pengar, derpå är jag förvissad, men att han är lat, högst egenkär, oförfaren och således snart bedragen, detta torde ock vara *säkert.* Jag har sedan 1792 alltid funnit B:on Lagerheim gå i system, men att det systemet varit thronens samt Konungamaktens bestånd samt Sveriges välgång och sjelfständighet som monarchi, derpå har jag tviflat och kommer att tvifla tills min dödstimma. En hederlig och trovärdig man har försäkrat mig, att utom de kände ganska dryga utgifterne, äfven hemliga depenser skola existera, som gå högt nog. T. ex. Adlersparre har till sina planers utförande (i Norge) erhållit af Regeringen nära 100,000 R:dr B:co för hvilka han ej behöfde redovisa. *) — —

Gref Vedel Jarlsberg har ett stort parti i det lan-

*) *Summan* hör säkert till då gängse partilögner. Härom nämnes något af Cronholm i v. Engeströms biographi. Biogr. Lex. E. p. 234.

det och han vill afskudda sig danska oket. Men derföre vill han ej blifva en Svensk constitutionel undersåte — — att han önskat ett federatif-systeme med Sverige, sådant som det, hvilket förenar cantonerne i Schweitz, en handelstractat med England och oss, derpå är jag förvissad. Men detta är långt ifrån hvad A—e laggt fram för oss. Hade vi lofvat att ej blanda oss i Norges affärerne och att med stillhet afvakta händelser så — — — Låt Norge blifva sjelfständigt låt det känna sitt behof af en kraft, som det [blifvet] *ensamt* skall sakna, låt oss få en regering med energi klokhet, en constitution, som ej är regimen för en paralytique, författningar, som ej qväfva all handel och industri, och föreningen med Norge skall då vara lika så lätt, lika så säker, som den nu är omöjlig. — — Jag tror att Kronprinsen börjar inse storheten af våra brister. — — Men åt hvem skulle han kunna yttra sig öfver dessa delicate ämnen, och huru många äro de, som skulle kunna gifva honom till hela sin vidd de upplysningar, som fordras? Vår education i Sverige är förfelad, och detta är första orsaken till vår dåliga esprit public. Vi lära ej känna Sverige, dess lagar, författningar, våra egna skyldigheter och rättigheter, förrän vi dertill tvingas antingen genom enskilde omständigheter el. ock genom de embeten vi bekläda. Hela Europa är oss mer bekant än vårt fosterland och alla de händelser som förefalla i den politiska verlden anser man mer med cosmopolitiens ögon än patriotens. Det är känslan af min egen okunnighet, som fört mig på dessa reflexioner — — — (Ett samtal med Kron-

prinsen anföres) min penna är för svag att här som sig bör framställa denna sednare del af vår Conversation, hvarvid jag var till det mesta åhörare. Måtte himlen bevara denna furste och afvända från honom alla de missöden, som factioners ilska från Gustaf I:s tid tills nu beredt alla Sveriges stora och goda Konungar. Leopold ber hjertl. helsa. Han visar sig karl och är af våra litterateurer den enda, som sjunger ut både mot tryckfriheten *) och dess athleter. — — — Det var Gref Gyllenborg Just. Minist. som opponerade sig, då fråga var om något rigoureust steg (mot Nya Posten, som angripit flera embetsmän). Det synes som Mannerheim äfven bemästrat sig denne man, på hvilken allt hederligt folk trodt sig böra räkna. Kanske är det ock en blind anhänglighet till Constitutionens bokstafliga innehåll, som verkar på mannen med små och inskränkta vuer. (?!) — — — Då vissa personer märkte, att H. K. H. med en viss godhet admitterade både Hedda och mig, så beslöts, att den store Basils vapen: La Colomnie skulle förenad med andra knep nyttjas. Alquier skulle då 1:o exigera min éloignement, som den hvilken var känd för hat mot Frankrike. 2:o vore det jag som vore à la tete af alla de.. som i allmänna papperen skälla på personer. Detta sednare hade man t. o. m. den svaga Wetterstedt att framföra. — — Ändtl.

---

*) Här har säkerligen A—t tagit bifall i conversation till gästers klagovisor, den dag de fått "påskrifvet" i Tidningarne, såsom följd af L—s likstämmighet i principer med A—t; men säkerligen har han tagit mycket misste.

var H. K. H. så noble och lät mig veta allt detta som jag ignorerade. Jag fick tillfälle visa fram infamien. — — Jag reser till Finland i April. — — Om man kunde lefva af ädla känslor, skulle f—n resa, tvertom blef jag qvar och jouerade. — — — *Alkowska ce* 12 *Juillet* 1812. — — — Les bonnes nouvelles que tu me donne de la Svède m'enchantent. Le Prince Royal est fait pour operer des miracles — — Je jouis doublement de ce bonheur, puisque il a aprit à connoître son monde. — — La bonté dont le Prince t'honnore mon Ami, ne peut que me faire plaisir — — (toi) veritable Svèdois, qui ne voit que le bien etre de sa patrie comme loi suprême dans toutes les pensées & actions. — — L'Empereur a des bonnes & excellentes qualités, il aime & estime tout ce qui est noble & elevée. Il a pour le Prince Royal une si sincere admiration & une si parfaite confiance, que je voudrois qu'il puisse le voir pour former un plan ensemble & *pour tous les cas*. Il me paroit, que nous n'en avons pas de faire — — — 48 h(eures) de conversation rectifiroit toutes les idées, car Alexandre 1:o a une tete très bien organisé. — — — On me suppose du grands projets comme Finnois, ayant en le bonheur de faire beaucoup pour ce Pays. On me crois ambitieux & tout le monde a soin de tourmenter l'Empereur avec des inquietudes sur mes projets. S. M. me rend justice — — — Voila mes voeux que je ne cacherois jamais — tant qu' Alexandre 1:er vivra, la Finlande jouira d'un sort très brillant. Mais après cela, notre sort est bien precaire — — — si nous ne parvenons pas a

avoir une consistence par nous mêmes — — L'Emp. voudroit bien nous donner cette existence, mais nous sommes troup bêtes & trop egoistes pour comprendre sa belle Ame *).

Boheman C. A. Hofsekter. *D.* 31 *Mars* 7. (1807).

— — Försynens vägar, hvilka städse med klanderlös vishet tecknas för hvarje menniskas öde till förädling — — Elfva års tid var jag fortfarande Hertigens vän — Jag vågar säga vän, ty hjertats tänkesätt känner intet ståndsskillnad och utom hans så mundtl. som skriftl. försäkringar derom, säger mina inre känslor det. U-

*) Vi tillägga här *Armfeldts Julklapp* 1788.

(Se Cod. Collect. 1: 11 n. 14.)

Den var ett historie och landskapsstycke i olja 3 fot bredt och 2¼ fot högt.

Midt på taflan på en slät plan står StorVizirn i en präktig turkisk drägt, hållande vid sidan i högra handen en påse med penningar och pekande med den venstra på ryska flottan, som under fulla segel med flaggor och vimplar ses utlöpa från Cronstadt. Till höger om StorViziren vid foten af ett berg synes K. Gustaf III med Carl XII:s stora värja och framför honom en corpulent man i hofdrägt upplaggd för bastonad, m. fl. personer (Toll, Schröderh.) Äfven syntes Svea med en pergament i handen, hvarpå stod skrifvit:

Sönderslit det förskräckliga band som fäster folket vid regenten och blindheten och sänd oss frihet och säkerhet.

Bakom henne syntes morgonrodnan och några strålar af den uppgående solen.

Under sjelfva taflan står:

1788 års Fälttåg.

Se här andan bland Sveriges liberale vid den sjelftagne Anjala-Landtdagen.

tan egen nytta, ty min vänskap tål ingen smuts, har jag redlig utan förirrelser upplyst och tröstat honom, med lika vänskap som uppriktighet icke fruktat säga honom sanningen och under dess förmyndareregering föreställt honom obilligheten af umgänge med en person, som icke förtjente dess tillgifvenhet och som sårade dess lugn och dygd, som ett medel tror jag bidraget till huslig sämja emellan honom och dess maka och aldrig missbrukat dess för mig hafda godhet och förtroende. Detta vittnesmål kan han icke neka mig och skulle han af förirrelser göra det, så kan det icke ske framför en rättvis Gud. — — —

En mängd bref, Tal, suppliker, o. d. förvaras. Man kan här läsa sig till förundran, huru författaren kunde bli både gynnad och förföljd. ”Att han aflägsnades, var väl; ty han var *sekterisk* i Frimurareläran såsom ifrig för denna förmenta salighetsläras förkunnande för *qvinnor*. Hade han fått bli qvar och verka, att qvinnorne fått inträde i ett förbund der de skulle aflägga tysthetseden, kunde — lär *Regeringen* tänkt — menederiet bli modernt och de sekelsgamla hemligheterne varda allas kunskap. H. E. D. yttrar om honom i sin »Mortalitetsbok:»

Boheman, *Carl Ad.* HofSecret. f. 1765, d. 1830 $\frac{1}{8}4$ nära Hamburg. Fattig Kopparslagareson i Jönköping blef han i hast millionaire, derefter åter bringad i yttersta fattigdom. Omsom beskyllad som Rosencreutzare, Illuminat, Revolutionaire, äfven ehuru orättvist, att ha vid flykten till Varennes stulit Drottn. Maria Antoinettes jouveler, hvilket dock Gr. Ax. Fer-

sen, som borde och kunde känna sammanhanget, försäkrat Gr. D. vara en osanning. Han var en tid stor favorit hos Hertig Carl (sedan K. C. XIII) och dess gemål, stiftande i Sthm en frimurareloge kallad *hvita Rosen* eller de Asiatiska Bröderne. Båda desse Kunglige personer och en mängd andre så Damer och Herrar af första societeten intogos. K. Gustaf Adolph sjelf var hardt nära att der ingå (var redan klädd för att begifva sig dit), då Boheman blef anklagad, att, styrd af gamle Prins Carl af Hessen och Danska Hofvet, vilja tillställa en revolution i Sverige. Alla dess papper togos och ehuru deruti ej fans något emot Staten, Konungen eller Regeringen, fördes han under fängslig bevakning till Helsingör. Grefvarne af Ugglas, Carl Mörner och Bar. W. Bennet voro isynnerhet B—ns ovänner, alla 3 fruktade det inflytande han kunde få hos de Kunglige. Grefve D. trodde ej annat brott vara i Sverige af B. begånget. 1798 var Gr. hos B. på Frydelund och såg alla hans magnifika arrangemanger. 3 rum voro inredde till reception i dess Loge Hvita Rosen. Han hade, enl. sin enkas bref, på en enda resa såsom Hert. Carls legat, offrat 8,000 R:dr Hamb. B:co; lånat den landsflyktige Gref Cl. H. 1500 R:dr H. B. m. m. — allt summor, som förgäfves återkräfdes. Bohem. var, enl. Gr—s omdöme, en man af inskränkt förstånd och föga kunskaper i allt utom Frimureriet, deri han egde de största, Gr. funnit hos någon. Det sades att han rest med en Engelsman, som var en hög Frimurare och som i sin dödsstund anförtrott B. sina hemliga papper jemte sina vexlar och pengar. De förre skulle anförtros åt Styrelsen på Cypern; de sednare föras till England. Det troddes, att B. behållit beggedera egodelarne.

Brahe, *M. Fr.* En af Rikets herrar, namnkunnig vid 1789 och 1800 års riksdagar, skrifver

Sthm d. 12 *Jan.* 1808. Förleden lördag var Riddarhus Directionen tillsammans och der blef du enhälligt vald till Revisor för R. o. Adl. i Riksdisconten — *Sthm d.* 15 *Maj* 1810. — — Prenumeranter på de två första delarne af R. o. Adl. Protok. utgjorde 1200; på den 3:dje och 4:de allenast 280. R. o. Adl. har beslutat, att Riddarhus Cassan skall gå i förskott med tryckningskostnad. I och för Riksdagen ha 5480 Rdr B:co blifvit utgifna, dessutom befallning att betala Landtmsks porträttet, Landshfd. Ribbings buste med piedestal, och bekosta en medaille öfver Lagman Gyllencreutz samt bestå pension åt Fröknarne Greiff — — — alltsammans till 1580 Rdr B:co att utgå ur Ridd.h. Cassan med 720 Rdr behållning. — *Sthm d.* 6 *Jul.* 1812. — — Min önskan instämmer med din. Gud låte allt ske i en god stund och att Försynen täckes bevara vår dyrbara Kronprins, på hvilkens dagar hela Sveriges existence beror. Jag vågar ej föra mina tankar på vårt förestående öde, om det kom honom något vid. Jag ser då så svart, att hela min tankekraft vill öfvergifva mig och min önskan är att då kunna vara långt härifrån. Mitt förtroende till vår Ö — Allierade är ej heller öfverdrifvet; svaghet och bedräglighet har länge utgjort det Cabinettets hufvuddrag; men jag förlitar mig på Prinsens bepröfvade klokhet; han ser nog huru långt han kan sträcka sitt förtroende till dem. — — *Sthm d.* 20 *Jul.* 1812. — — Jag tryggar mig vid Prinsens löften, att ej göra ett

steg, förrän han har i sina händer fullkomliga subsidier, utom hvilka han ej kommer ur fläcken, helst hos oss brister visa sig i allt, men tillgångar till föga eller intet. Engelsmännen äro ej frikostiga, men de få att göra med en man, hvilkens stora erfarenhet ej låter afspisa sig med tomma ord och insidieusa löften. — — Flere expeditioner med jern på England voro färdiga att inskeppas, då ordres hitkommo det alla fartyg skulle för Kronans räkning krönas och dermed var hela speculation sin kos. Det som i synnerhet är påkostande, blir om en del af dessa fartyg skola gå till Finland, för att inskeppa Ryska trouppen. Kunna våra allierade icke sjelfve skaffa sig fartyg, utan att vi skola bestå dem och således all export afstanna. — — Jag gratulerar dig som undslapp alt befäl i hufvudstaden. För dig hade det blifvit odrägligt, — — Prinsens amabilité vid detta tillfälle var mig ej oväntad. — *Sthm d.* 4 *Aug.* 1812. — — Vi jordegare handteras som citroner och kramas till sista droppan och tror jag att snart skall ej mera än skalet blifva öfrigt. — Vi ha vid denna riksdag varit så frikostige, att man skulle tro det Peru guldgrufvor oss tillfallit. — — Jag tillstår att — — motion i afseende på f. d. Konungens räntepengar var högst opassande. Det är skamligt, att så bemöta den, som varit vår Konung, oaktadt hans uppförande gjort honom ovärdig dertill. Sådant är att insultera olyckan, den må vara förtjent eller ej, är det ej ridderligt. Jag var säker den propositon aldrig skulle antagas. — — *Sthm d.* 19 *Aug.* 1814. Hertigen af Gloucesters hugkomst är

för mig af dubbelt värde. — — Att du skulle blifva nöjd med ditt vistande i England, derom var jag öfvertygad, att du der skulle blifva bemött med den välvilja och vänskap ditt angenäma umgängessätt gör dig berättigad till, derpå tviflade jag ej heller. — — Jag har tillbragt 6 månader i London och på landet; nästan för ung att så väl apreciera detta lands företräde, som jag vid mognare år skulle gjort. — — Vår vinter har tillbragts att vänta och erhålla Courirer från vår Kronprins. Dessa hafva alltid medfört tidningar, som uppfyllt vår önskan, samt ökat vår beundran och tillgifvenhet. Nationalstoltheten känner sig upphöjd öfver, att den hjelte och statsman, som utgör Europas beundran, är Sveriges Kronprins och tillhör oss. Magnus har äfven varit här och medbragt nycklarne till Kiels fästning. Dess resa var så afpassad, att julafton, då vi som bäst voro sysselsatte med våra julklappar, öppnades dörren och Magnus stod, den käraste julklappen, midt ibland oss. — — Ännu är föreningen (med Norge) ad fieri — — gör allt hvad han kan, för att hindra den... Nog ser jag resultatet af hela denna farce, att landet slutar med att conquetteras, helst missnöjet bland allmänheten skall börja bryta ut emot dessa nya messurer, och vi hoppas på den nobla nations kraftiga understöd, hos hvilken du nu vistas. *) *Skarhult d.* 24 *Jul.* 1817. — — Jag är säker, att du lika med mig är förtjust öfver det tal, Kron-

*) En qvick Calembourg anföres härvid, som väl ej ännu kan aftryckas, men som ej bör förgätas. (*Se J. C. Inl. Br. Litt. B.*)

prinsen höll, då Hertigen tog sitt första inträde i Stats-Rådet. Jag tycker det är ett mästerstycke af manlig vältalighet och fullkomligare maximer i regeringsläran har jag näppeligen läsit. — — *Rydboholm d.* 13 *Oct.* 1817. — — Huru gör du, kommer du upp (till riksdagen)? Jag vet du fått bref, *att man med nöje skulle se dig här.* — — — Du har sjelf för mycken urskillning, att icke taga det klokaste beslutet. — *Rydbok. d.* 1 *Nov.* 1807. — — Ditt beslut att icke komma är väl grundadt — — att i stillhet låta tiden verka på all den förföljelse du utstått, är det råd min vänskap gifver dig. *Sthm d.* 25 *Nov.* 1817. — — Att du är saknad, är en sanning, äfven som att du kunnat vara nyttig *om du fått vara i fred.* Emedlertid gillas det beslut du tagit af dina verkliga vänner. — — Prins *Oscar* — — den välsignade Fursten förtjenar all upptänkelig tillgifvenhet. Han lofvar våra barn lyckliga och stilla dagar, beredda af dess odödelige Herr Fader. — — *Sthm d.* 23 *Dec.* 1817. — — Grefve Sandels förer mycket väl Landtmarskalksstafven. Han är lugn och kall under debatterne, delar frågorne riktigt och gör tydliga och enkla propositioner, också har han vunnit mycket i R. o. A:s opinion. — — *Sthm d.* 13 *Jan.* 1818. — — — Finance projectet — — att på något sätt beblanda Banken med Regeringens åtgärder, derföre bevara oss milde Herre Gud! Gubben Thunberg — — Mr Hughes — Botaniska societeten. — — — Anför. af Carl Ankarsvärd, att som vi ej kunna försvara oss — — General Sjöldebrand besvarade detta anförande förträffli-

gen. — — *Sthm d.* 3 *Febr.* 1818. — — D. 26 Jan. gaf Konungen en liten middag åt Kronprinsen på dess födelsedag: mådde då efter vanligheten och som både du och jag sett honom långa tiden. D. 27 fick han ett sjukdomsanfall, som beviste att appetiten dagen förut varit nog stark. — — Våra Prinsars sorg är ganska synbar. Kronprinsen gret bitterligen, då han i går fick se Konungens tillstånd. Den gode Prins Oscar lemnade ej den sjukes säng förrän kl. 1 på natten. Consternationen är allmän och sorgen målad i allas ansigten. — *Sthm d.* 20 *Febr.* — — Mina upprörda känslor utaf sal. Konungens förestående död ådrog mig säkert den sjukdom, hvari jag inföll s. d. jag skref mitt sista bref. Händelsernas utgång ha ej förbättrat mitt tillstånd. — — Det är ömt att se till hvad grad Konungen sörjer öfver sin företrädare. Man ser tydligen det H. Mt är högligen bedröfvad och nämner Han aldrig Carl XIII:s utan med tårfulla ögon. — — Du kommer då till kröningen, då jag tror du ej bör vara frånvarande.

Cardell, C. Lund d. 4 *Jan.* 1809. — högligen önskade, att Landtvärnets sammanslående vore emellan oss så rangerad, att sedermera verkställigheten kunde för sig gå, utan att jag behöfde vara här. — *Marieberg d.* 20 *Jan.* 1820. — — Som jag till denna veckans slut är så sysselsatt vid härvarande Artilleri-Läroverk at ingen möjlighet för mig upstår innan dess komma til Staden — —

De la Gardie, Hedv. E., född Rålamb, (Gr. D—s moder) ÖfverHofmästarinna hos K. G. III:s Enkedrottn.

Sthm d. 10 *Mars* 1809. — — hvart man vänder sig ser bedröfligt ut och Herren allena kan hjelpa oss. Än höres ej något från Åland. Man går hvar dag i fruktan och bäfvan hvad deras öde skall blifva — — Den der nouvellen om Ballongen *) omtalas öfver allt, men ingen vet hvad den haft med sig, utan säges att de papper, som deruti funnits, blifvit förseglade och afsände till Tollen. — — I förgårs var jag vid Haga, för att göra min cour hos Drottningen, som jag ej sett sedan före Jul. Hon låg då mellan lakan. Stackars liten, hon har visst ej en rolig verld, utan jemn oro. Kungens resa — — hvad det visst skulle bära, vet ingen, det var en lika så stor hemlighet, som att han ämnade resa.. — *Sthm d.* 14 *Mars* 1809. Af innersta hjerta önskar jag få hugneliga tidningar från eder mina k. barn. Jag mår Gudskelof väl malgré all häpenhet i dessa våra brydsamma tider. Tidningen om hvad som förelupit, så väl som det som i går tilldrog sig, är dig nu visst om intet förr, med posten bekant. Med häpenhet och tystnad sågo vi denna händelse, ty här

*) Flera dylika Luftballonger förvaras på Löberöd, inkastade från Danska kusten och nedfallna på Skånska, fulla af uppmaningar till en Union genom G. IV A:s afsättning och Danska Kungens val. Utg.. torde längre fram inrycka sjelfva denna uppmaning, som bevisar, huru angeläget det är för en Kung att vara älskad *af sitt folk*, helst i motsatt fall t. o. m. de säkraste *royalister* neml. *les Rois* börja in turbido piscari, interdum aureo hamo. Man får längre ned i dessa brefutdrag, se sinnesstämningen hos östra grannregenten mot den ur sitt folks kärlek och aktning fallne G. A. likväl svåger med sin östra och kusin med sin vestra granne.

var en tystnad och stillhet som var märkvärdig. Alla Slottsportar voro tillstängda på Kungens egen befallning allt från Söndag f. m. då han sjelf kom in till Staden. Man hade hört tidningen om vestra arméens ankomst och kunde då således ej veta hvad olägenheter det kunde medföra. Alla hade fått befallning vara på sina embetsrum redan söndags afton och var man alldeles i ovetenhet om Kungens beslut att afresa, ty den hastade verkligen verkställighet af hvad som skett. Allt gick utan minsta buller eller allarme. Particuliariteterne har jag bett B. lemna dig. Hvad jag tackade Gud du ej var på vakt; ty det var alltid en bra kinkig sak. Båda Drottningarnes, som moders och hustrus, belägenhet kan du lätt imaginera dig. Hvad den är grufvelig. Min Drottning *) har mycket gråtit. Hon ville strax eftermiddagen i går gå upp ensam med mig, men just i detsamma kom Hertig Carl och bad henne dröja, försäkrande henne, att hon intet hade något att frukta för Kungens person; men sade tillika, att det var kanske för ömt för dem båda i den momangen råkas och dervid begaf hon sig och sände allenast till Haga för att efterfråga Drottningens helsa, hvars öde är fasligt: Sjuk som hon är och ej veta ett ord af förän denna händelse var henne öfver hufvudet på den dagen just som hon fyllde sina 28 år. Hvad för en framtid af år, om hon får lefva med sin svaga helsa. Hon är allt ännu på Haga med sina barn. I eftermidd. far min Drottning ut att se henne. Det måtte bli

*) Modren.

påkostande för dem båda. Min Jacob kan tänka om jag som en mor vet taga del deruti. Gud i himmelen bevare mina barn i Jesu namn! är min innerliga önskan och den hvarmed jag aldrig upphör vara din huldaste moder. H. E. Rålamb. Omfamna din k. h. och barnen. — *Sthm d.* 17 *Mars.* (Handlar om Ekebolanda, Leopolds originala- skuldsedlar o. d. derefter) — —: allt är tyst och stilla. Inga särdeles förändringar med af- och tillsättningar af embetsmän — — inga arresteringar och ingenting utan allt tyst och som ingenting vore. Gardernas svar från Åland till W. Arméen, då de blefvo påkallade, var väl så vackert och värdigt det gamla Gardies reg:tet. De ha skickat sig värdigt i alla dessa omständigheter som dem öfvergått. Käre du säg E. det jag supponerar att Reg:tet än engång väl återfår sin bestämda ort Stockholm. (Sedan enskilda angelägenheter). — *Sthm d.* 21 *Mars* 1809. — — Ehuru allt är så tyst och stilla, som om ingenting varit å färde, har jag ändå varit litet confus. Nu ha vi erhållit tidningen om stilleståndet med Ryssarne. De hafva t. o. m. sedan de blefvo underrättade om förändringen här tillbudit oss en separat fred. De siste fångar, som de togo vid Åland hafva aldeles blifvit frikände, som var lânge Henning Wrangel, Mörner, F. Ridderstolpe och Schwerin m. fl. De ha först velat hindra parlamentärerna och Lagerbring gå fram och frågat dem från hvilken de kommo och då de nämnt förändringen och att de voro sände från Riksföreståndaren ha de med all möjl. aktning blifvit fortskaffade. Men min Gud hvad oss hade varit ämnad

för en hiskelig medfart, då på en gång oss hade varit ernadt inbördes krig och Ryssarne med en sådan styrka trängt in ända inom hufvudstadens murar. Jag undrar hvad då Oldenburg velat försvara oss med. Men Gud var oss nådig, det kan man visst säga, som afböjde denna faran öfver våra hufvuden i sinom tid. Kungen är allt på Drottningholm, mycket tranquil, äter och sofver ganska väl, går der och promenerar af och an i sin stora sängkammare och som du vet bäst, utan att han säger någon ting, rodnar han till och blir arg, utan någon annan orsak än sina egna tankar, occuperar sig med ingenting annat, utan skrifver då och då ett bref till Drottningen och för öfrigt är ganska mån att de som utgöra hans bevakning äro rätt klädde och ha handskarne på sig dragne. Silfversparren är allt den som commenderar der på stället. Märkligt är med den tystnaden här är. Det är så tranquilt, som om ingenting varit å färde och allt går i sin fullkomliga ordning. Gifve Gud det också må fortfara. Herren den högste beskydde dig och de dina är dens önskan som aldrig upphör — — — *Sthm d.* 24 *Mars.* — — Här är ännu allt ganska tyst och stilla. I förgårs kom den V. arméen till staden anförd af Adlersparre. De gingo genom staden i full ordning med sitt spel och rangerade sig i ordning på Skeppsbron, då Hertigen åtföljd af Generaler och Adjutanter till häst passerade linien framåt. Mycket folk var ute för att se derpå, då och då hurrades för dem. Man hade kanske ej med lika tranquilitet sett dem några dagar förut, men nu var ingenting att befara utan makalös

stillhet råder öfverallt. Stilleståndet på Åland gör mycken glädje. Hvad hade vi väl varit om allt detta ej händt? I dag var just dagen utsatt, då Ryssarne skulle vara här i Stockholm med sin armé 14 Generaler — — Fångarne — — har man bemött med all möjlig höflighet — — med all skyndsamhet bestyrt om att Lagerbring skulle komma fort. — — I natt eller morse bittida reste Kungen till Gripsholm, der han under samma bevakning som vid Drottningholm kommer att förblifva. Han skall vara vid en besynnerlig tranqvilitet och vara rätt nöjd med att flyttas till Gripsholm. Han tager sig aldrig någonting till utan går mycket af och an och promenerar på golfvet, observerar ganska noga på om de officerare, som bevaka honom äro rätt klädde och om de hafva handskarne på sig, läser då och då i Biblen och skrifver till båda Drottningarne. EnkeDrottn. hade i dag bref af honom. — — Hennes medfödda köld hjelper henne draga denna smärta, som borde kunna krossa ett modershjerta. Unter uns sagdt förargar hon mig, ty det synes intet stort på henne och det är likvisst hennes son, men intet mina ord igen — — torde hända jag som så hjertl. tager allt hvad som rörer mina barn, begär för mycket af henne. I går var Hertiginnan nere hos min Drottning och bad hon mig mycket helsa dig. Kära du helsa mycket till — — *Sthm d.* 28 *Mars.* Som jag fick ditt bref af d. 23, deraf jag finner huru upprörd du är af hvad som skett, kan jag ej hindra mig med några ord svara dig derpå. Din tillgifvenhet för Kungens person känner jag bättre än

någon, den var vacker och berömvärd, så mycket mer, som visst aldrig var någon egennytta dervid förknippad, men i en lugnare moment torde du finna att hvad som är skedt var högsta nöden, ty alla möjliga föreställningar, knäfall, böner att för Guds skull ändra sina tagna beslut voro omöjliga, ehuru följderna visades honom så solklart. Det enda som kan undskylla honom, var att visst intet alla skrufvar voro i ordning på stackars Herrn; men följderne hade blifvit gruf-veliga så väl för honom som för hela vårt fäderneslånd. Strömmar af blod hade runnit så väl af inhemsk som fiendes hand, Banquen och alla Cassor och enskild förmögenhet plundrats och Kungens egen person samt hans familj underkastade döden. Var säker om; min egen Jacob, att i allt detta har en högre hand styrt för oss och mildrat våra öden. Här återstår nu ej annat än beklaga den som aldrig ville höra sina trogna Svenskar; ty man måste bekänna, att en sådan trogen och sin Kung tillgifven nation, som denna, knapt fins i verlden, att t. o. m. gå och låta mörda sig blott för att det var hans befallning. Nej, min Jacob, hade du varit här, hade du funnit hvad det var och tackar jag min Gud, du ej var här tjenstgörande, ty din pligt hade fordrat att försvara, ehuru du så väl som de öfrige, som borde varit nära honom, fingo ej nalkas hans person utan stå utanför som drängar. Kungen är nu allt på Gripsholm, dit han var fasligt nöjd få flytta, helst då han hörde Ryssarne nalkades. Han skall vara mycket tranquil och nöjd med sin bevakning och Silfversparren, som beviste honom all möjlig aktning för

hans person, liksom förut och får han skrifva till båda Drottningarne, men har ännu intet fått se den unga Drottn. Hennes helsa är mycket bättre, men visst sörjer hon mycket, men gifver sig ändå någorlunda tillfreds, emedan hon då och finner och får uti saker, som hon aldrig trodde kunna vara möjliga. Allt är ganska tyst och stilla, men en Courir kom i går som berättade att 10,000 Ryssar hade gått öfver gränsen och intagit Umeå, men hoppas man likvisst, att Ryska Generalordres om stilleståndet måtte snart träffa dem, så att de ej gå längre in åt landet. Du ser häraf huru förfärligen vi varit omringade af fiender, om ej vår Herre nådigst bevarat oss. Hans vägar äro visst outgrundeliga. Han styre och hjelpe oss nu vidare till ett godt fredsslut — — jag hoppas detta till en del tranquiliserar dig min Jacob. — — *Sthm d.* 31 *Mars*. — — att du är lugnare, än du var i ditt sista. Du följde deruti en vacker, medfödd böjelse att vara tillgifven din Konung och den du svurit din tro och lydnad; men Du kan ej undgå känna samma varma känslor för ditt fädernesland och din fosterbygd, som var i största fara och var du bra lycklig i din landsort, der nere, om du ej kände det allmänna eländet, som var oss öfver hufvudet. Hvar mask bjuder till att försvara sitt lif; så skedde det nu. Den yttersta nöden var förhanden. Tycker Du det hade varit bättre, om en fiendtlig makt som omringade oss på alla sidor fått hära händer på och dödat vår kung och krossat hela vårt rike, ty sådan var vår ställning och af följderna hafva vi funnit, det ej fordrades många dagar dess-

vare Gud, att Konungens helsa ej lidit deraf. — — Hvilka horribla rykten här ha gått och just infama deribland. Man sade ock att Kungen var död men blefvo de G. lof öfvertygade om motsatsen, då allmänheten såg honom först vara nere hos Enkedrottningen, derifrån sätta sig i sin vagn och fara ut till Haga. — — ditt bref, deri Du yttrar din bestörtning och oro öfver förlusten af vår gode Kronprins och förutser alla de svårigheter deraf uppkommer i valet af en ny thronföljare i stället för denne rättskaffens mannen och som gaf så godt hopp om sig. (Riksdag — gissas på Essen och Mannerheim till Landtmarsalk.). — *D.* 12 *Jun.* — — Kronprinsen var verkligen en rättskaffens man och sinnad för att göra Svenskarne lycklige. Här är en allmän jemmer öfver hans bortgång — — *D.* 15 *Jun.* Prinsessan, nu kommen från Tullgarn gladde sig med mig, att ej detta Prinsens olyckliga dödsfall träffade sig hos dig eller någon annan. Han utgjorde vårt allmänna hopp — — *Sthm d.* 19 *Jun.* I morgon vänta vi hit till staden vår så högst saknade Kronprins lik — — i fredags talte jag med Kammartjenaren den der beskedlige karlen, som följde ut med Kung Gustaf Adolph; det är just ömkansvärdt höra hans beskrifning om honom. Han är som du väl vet rest från sin familj och det utan att vidare säga dem till än att då hästarne voro förspända och vagnarne framme gick han in och tog afsked af Margrefvinnan och Drottningen och sade att han reste till Basel. Han hade befallt denne Kammartjenaren taga med sig hvad som kunde behöfvas på en 8 dagar. Alla

Drottn:s och Marg:ns böner att han ej skulle resa hulpo intet, han for och sedan han hade varit några dagar i Basel förafskedade han Kammartjenaren och tog allenast med sig en hyrlakej, som skall vara den störste bof; efter all beskrifning är det en som tjent hos Fröken Schultzens far och blef derifrån bortkörd emedan han lät göra falska nycklar och bestal honom. Denne är nu den enda menniska han har med sig och felar det nu bara, att han stjäler bort Kungens pengar och rymmer sin väg. Ingen vet hvart han ämnar resa, ej eller har han skrifvit ett enda ord med denna karlen till sin Drottn. el. Margrefvinnan och har ej mera linne och kläder med sig än för 8 dar. Han hade nämnt att han ämnade blifva borta. Alla pengarne har han tagit med sig så att den stackars Drottn. måste läna pengar för att hjelpa denna karlen att komma hem. — — Till Enkedrottningen har han skrifvit för en tid sedan, att han ämnade resa kring i Schweitz och det är hon stackare nöjd med, ty hon tror det skall göra hans helsa godt och vore det synd taga henne utur denna tranquillitet. (Nu om en soupé).. — — *D.* 22 *Jun.* (beskrifver Fersiska mordet med upprördt sinne). — — *D.* 29 *Jun.* — — fägna dig, är att Gref Fredr. Gyllenborg är nu nämnd till JustitieM. hvilket alla instämma i att förklara för ett godt val. — — *D.* 3 *Jul.* Fabian Fersen mycket accablerad — — Sophie gick då förklädd ur sitt hus om aftonen, reste så sjövägen om natten i det hällande regnet — — Alla bref, som komma till dem, sändas till regeringen,

det hafva de sjelfve begärt. — — Det är en osanning att Drottningen blifvit på något vis insulterad. — *D.* 12 *Jul.* Sophie är allt på Waxholmen, der hon skall hafva så intagit Puken, som är commendant der och alla Officerarne med sina goda façoner och sätt att vara med dem. — — *Sthm d.* 17 *Jul.* — — Ditt bref som så oändeligen tranquilliserade mig, då jag deraf fann, att du ej far till Riksdagen; min oro hade varit faselig att veta dig der; jag ville alldrig rätt rent ut be dig låta blifva fara dit, ty du känner bäst hvad du bör göra, men hvad denna underrättelse gladde mig — — Gudskelof du nu blir hemma i ditt lugn med de dina och der i stillhet afvaktar Ständernas — — uppfyllande af sina pligter att välja oss en Thronföljare, som kan göra oss lyckliga och med den Högstes bistånd stadga våra öden. Jag kan visst finna Stinas glädje — — Duc de Pienne går här i Sthlm, bor i de rummen, W. Kl. hade. — *Ulricsdal d.* 26 *Jul.* 1810 — — Du kan aldrig tro, hvad jag är nöjd med att Du ej for till riksdagen, utan får sitta hemma i din tranquillitet. Du hade nog bekymmer och besvär dervid sist. Nu få andra väl taga vid och känna huru godt det smakar. Herren gifve de må finna på hvad oss och vårt arma land nyttigast är. — — Sophie Fersen är allt jemt vid Waxholmen, der hon skall åtminstone synas tranquile och spelar sitt partie hvar afton och har hon intagit alla med sitt sätt att vara — — *Ulricsdal d.* 20 *Aug.* — — Bondeståndet har med en deputation begärt, att inga andra mål, än Thronföljden skulle vid denna riksdag företagas. Denna begäran ha de

andre Stånden äfven bifallit. Äfven skrifver han att Heml. Utskottet hade i början utsett Prinsen af Augustenburg, men att ett par dagar derefter — — Prinsen af Ponte-Corvo — — I dag eller i morgon lärer valet gå för sig, då han lärer få allmänt rösterna för sig. Gud låte det vara i en god stund, är hvad jag af hjertat önskar och vi blifva lyckliga med honom. — — *D.* 27 *Aug.* — — Här har gått rykte att du blifvit stenad af Studenterne i Lund, liksom Brahen. Huru folk kan vilja roa sig med att utsprida osanningar och så högst grymma osanningar, som kunna skrämma ihjäl dem det intresserar. — — *D.* 6 *Sept.* (Välönskningar öfver det skedda thronföljarevalet.) — — *Sthm d.* 30 *Oct.* Det fägnar mig af hjertat, att du tycker om Kronprinsen och din beskrifning om honom är vacker och gifver oss godt hopp för framtiden, det Gud den högste styre till det bästa. I går kom H. K. H. till Drottningholm, der alla våra Kongl. utskickade mötte honom att complimentera honom till dess lyckl. ankomst. Excell. Wachtmeister var ute på Enkedrottn:s vägnar och han var ganska nöjd och gjorde samma fördelaktiga beskrifning som Du. Ja Herren den högste låte honom göra vårt land lyckligt. Gud bevare honom! — — (Här sänder jag dig en afskrift af Kronprinsens bref till Kungen, då han mottog Svärdsorden, som jag tycker är charmant skrifvet. — — *Sthm d.* 1 *Nov.* 1810. I anledning af denna dag, som hade blifvit svår för Enkedrottningen, som skulle göra densamma svåra souvenir, har Kronprinsens intåg blifvit utsatt till i mor-

gon; eljest skulle det ha skett i dag; men han har sjelf, då han fick höra att de voro embarasserade, ändtl. begärt detta uppskof, emedan Han lätteligen kunde finna, att — — det ej kunde vara Henne behagligt just på sin sons födelsedag se den, som skall remplacera honom en gång på thronen. Alla säga mycket godt om vår Kronprins och berömma Honom som Du ock gör, min Jacob. Gud beskydde och bevare honom. Himmelens Gud låte honom länge lefva. Han är en man af både vilja och förmåga. Det behöfves också väl för vårt arma fosterland. Han kom först i måndag till Drottningholm, i tisdags var han helt incognito hos Kungen och Drottningen på en stund om förmiddagen — — *Sthm d.* 6 *Nov.* Alla med mig äro högst enchanterade af vår Kronprins. Man kan intet vara aimablare än han och med all möjlig värdighet utan att vara på minsta vis embarrasserad. Han har alltid något artigt att säga hvar och en. Gud uppehålle och bevare den Herren, så visst som det är all apparence till att han gör vårt land sällt och lyckligt. Han tyckes visst dertill hafva alla möjl. egenskaper. Hvad det vore önskligt att han snart måtte kunna lära sig vårt språk. Enkedrottningen var han hos samma dag han hade sitt intåg. Hon är oändeligen nöjd med honom och vet jag af Essen att Prinsen varit ganska nöjd med sin reception. — På Rikssalen talte Prinsen charmant. Han har en förträfflig organ. . Talet sändes för att göra dig ett nöje. — — *Sthm d.* 15 *Nov.* Du har visst rätt uti att tro, att alla skola tycka om vår Kronprins. Han tillvinner sig allas hjertan. — —

D. 19 *Nov.* Kronprinsen är ofta nere hos Drottningen och gör der conversationen ganska angenäm, ty han är oändligen intagande. — — Ju mera man ser den Herren, desto mer blir man intagen af honom. Herren beskydde och bevare honom. — — *D.* 27 *Nov.* 1810. Hvad Kr. Prinsen med sin affabilitet liknar G. III. Enkedrottn. är ganska nöjd med Prinsen. Han har 3 ggr gjort henne visit. Hvad det är ett nöje se alla de attentioner han har för Kungen. Det är som en son för sin Fader med all möjlig ömhet och omvårdnad. — — Han önskar att du komme hit upp. Jag svarade att din hustrus mormor vore dödssjuk och du således hade svårt vara i från. Han sade sig vara Physionomist och sett i ditt ansigte, att du hade allt som utmärker en gentleman, honneteté, esprit och talent, önskande kunna vara dig nyttig. — — *Sthm d.* 14 *Dec.* Kungen är fasel, svag och går högst illa, slår ikull sig som oftast, men vill ändå intet låta leda sig. Är ute alla aftnar i Societeten, ehuru han är som en skugga och man kan frukta allt upptänkligt för honom. Han får ibland en hosta, som kommer så häftigt uppå, att det just vill qväfva honom; emellanåt är han munter och glad och ser så nöjd ut med Prinsen som har alla möjl. attentioner för honom och kan aldrig en son ha det mer för sin far. — — *D.* 28 *Dec.* Julafton tillbringades på samma vis som vanligt hos de Kunglige utom att der ej var något lotteri utan allenast julklappar. Prinsen ehuru förbunden om ögat (af ögonfluss) var der. Fröknarne fingo 100 R:dr B:co af K. Mt och tyllband af Drottn. Statsfruarne fingo smyc-

ken af guld att ha på hufvudet, på halsen och i öronen. Af fremmande var der Engeström, Adlercreutz, Wetterstedt och Peyron, som alla fingo vackra julklappar af Kungen, men båda ÖfverKammarherrarne ha intet varit der. Af Prinsen fick Kungen en ganska vacker värja, samt en sabel, som var ganska rar, emedan den sednare tillhört *Murat Bej.* Drottn. fick en för söt necessaire af silfver förgyld, en ganska magnifique Schawl och 2 st. pointer och 2 solfjädrar. Prinsessan fick äfven pointer och en mindre necessaire. Af de Kunglige fick Prinsen alla ordnarne briljanterade, en svart räfskinspels m. m. af Prinsessan en meubel, som hon sjelf målat. — — *D.* 4 *Jan.* — Nyårsdagen var Konungen hos Enkedrottningen och önskade henne g. nyår. — — *D.* 29 *Jan.* — Orden på Kronprinsens födelsedag d. 26 sänder jag dig. De äro af Exc. Oxenstierna. I går gaf Kronprinsen en fête på Kungens namnsdag, som ej gaf den andra efter. Han hade begärt låna den öfra våningen af Kungen och der i Drottn:s Drabantsal byggt en theater, hvarpå af Societeten speltes en piece le Barbier de Seville, som gick ganska väl. Efter den var en pantomimballet, som hade allusion på dagen och sedan en stor ballet, bestående af 4 kadriller: Polackar, Mulatter, Cossacker och Bernardoiaser, alla mycket ståtligt klädde, dansande väl. Ingen kan vara artigare än Kr. Pr. och han är också omtyckt af alla. — — *Sthm d.* 18 *Maj* 1813. Du må tro, min Jacob, att jag i Lördags hade en faslig förskräckelse, emedan min Drottning så hastigt sjuknade och efter allt möjligt utse-

ende var det ett blodslag, ty för att vara en dåning, var det för starkt, emedan hon var väl öfver 1½ timma aldeles utan sans eller någon känsla. Hon har visst i flera dagar ej mått väl utan klagat mycket öfver hufvudet, men den dagen som var Sophiadagen, kom H. K. H. Prinsessan upp på e. m. för att complimentera henne och Drottningen kom ut, helsade på Prinsessan som märkte henne se matt ut men hon sätter sig och knappt hade jag hunnit ut i blå rummet och satt mig ner, förrn jag fick höra Prinsessan, som skrek faseligen och ropade mig och som jag kommer i dörren finner jag Drottn. liggande som död framstupa på golfvet, men fick då lyfta upp henne — — *Ulriksdal d.* 31 *Aug.* 1813. Den bedröfliga förändring här skett medelst H. Mt Enkedrottningens frånfälle har ej kunnat annat än skada min helsa. — — Jag hade vant mig vid tanken, att hon skulle öfverlefva mig, men måste sitta vid hennes säng, då hon gaf upp andan. I början af nästa vecka hoppas jag vi kunna få flytta in till staden och föra in H. M:ts lik. — *Sthm d.* 14 *April* 1814. Du omnämner att du varit i Bibelsällskapet (i London.) Det är visst en vacker sak för Christenheten. Derifrån ämnade du dig se den läraren, som undervisar ensam tusen barn i läsa och skrifva. Låt mig ändtligen veta huru det går till: du nämner blott att det gjorde din admiration, men beskref det ej närmare. *)

---

*) *Utdrag ur Grefvinnan Hedv. E. DelaGardies, född Rålamb, Journal* 1804—1811.

1804 *d.* 1 *Jan.* kommo Prinsessorne till Drottningen

Den ömma Modren skref nästan postdagligen tills nära före sin död. Och få bref äro utan någon hjerteutgjutelse rörande Carl Johan såsom Sveriges räddare, och en Guds undergåfva. Så skref alltifrån Nov. 1810 den älskade Modren till den DelaGardie, hvilken skulle vara antidynastisk?! Så skref Enkedrottn. Soph. Magdalenas Öfverhofmästarinna, som ända intill »sin

---

(Soph. M.) kl. 4 för att önska nyår, då af deras hofstat alla fingo kyssa handen —— Bör jag påminna Drottn. om att gifva sin hand åt dem, som dertill hafva rättighet den dagen, ty det skedde, ej nu, då Grefve Oxenstierna och Gr:ne Fersen voro uppe.

1808 *d.* 24 *Jan.* Då Borgerskapet var uppe och böd Hennes Mt E. Dr. till feten, så — — det var Oldenburg, Morsing, Garfvare Westin. H. Mt gaf sin hand att kyssa till dem alla.

1808 *d.* 29 *Maj* blef Duc d'Angouleme presenterad hos H. M. E. Dr. Han togs emot af Drottningens Kammarherrar vid dörren till trappan och af mig och fröknarne vid salsdörren och fördes så in till Hen. Mt — — gaf Drottn. Prinsen saluten och Prinsen kysste hennes hand, då hon retirerade sig. E.Drottn. afsade sig nu Ordonnancer, i anseende till Borgerskapets trägna tjenstgöring.

1809 *Febr. d.* 12 aflemnade en deputation af Borgerskapet den medalj som slogs öfver K. G. III:s statys aftäckande samt en medalj af handelssocieteten vid samma tillfälle. Drottn. talte litet i allmänhet till dem som stodo henne närmast. General Adlercreutz blef samma dag presenterad af ÖfverKammarherren och presenterade han sedan sina Adjutanter, Öfst. Suremain och Öf.L. Bar. v. Otter.

Drottnings» dödsstund egde det ömmaste förtroende hos den dethroniserade Kungens Moder, denna Prinsessa, som väl borde varit »Gustavian», om någon varit det!

De la Gardie, *Christine*, född Sparre. Till prof på hennes handstil har Utg. i Facsimilierne meddelat hennes namnteckning å ett papper, der hon skrifvit

I Stockholm
Var mycket Roligt
det betygar
Christine Sparre,

der GeneralAmiralen Ehrensvärd tillaggt:

Att Stockholm var smickrad
af hennes närvaro intygar
Snille och Smak.

Der ha 2:ne figurer tecknats, säkerligen föreställande både Snillet och Smaken: det förra såsom en femtiåra mö, som synes nära mera fräck än fri; den sednare som en gammal sprätt, som synes draga upp sina byxor, att de må synas ännu mer spända, knälande mot den sköna.

Hennes här förvarade bref äro skrifna med stor omsorg och vacker hand, merendels på fransyska.

De la Gardie, *Magnus* Major, Öfveradjutant hos H. M. K. — *Sjö d. 27 Jul.* 1786. Abbé Vogler kommer att spela i Upsala Domkyrka. Det vore synnerligen roligt för mig, som ej fick höra honom i Stockholm. Eljest går tiden för bålt fort och de göromål vi ha förekomma att den ej illa användes. Vi ha visst

att göra hvar timma: om mornarne från 8 till 12, e. m. 4 till 7. Känner du igen dessa timmar, min Bror? Du lärer visst icke ännu ha glömt dem, som voro för dig och äro ännu för mig grundvalen till min framtida lycka; ty utan vett och kunskaper kommer man ej långt, *Proposition!* Vill du inga uti att vi uttaga de örter af vår örtsamling, som min far ej har och lägga till hans, så svara med det första, emedan en samling då kunde blifva med tiden complett annars aldrig. *) — — *Sthm d.* 1 *Oct.* 1787. Du skall tro jag lägger mig nu till ett Bibliothek. Jag har i dag köpt — — *Ossians verk* pa Engelska, 4 Tom. Dessa poemer äro ganska vackra. *Reflexions de Marc Aurele Antonin I.* — — — *Reflexions militaires sur les talens militaires & sur le caractere de Charles XII*, jemte åtskill. *dispp.* hallne i *Academie des Sciences & des beaux arts i Berlin* af Hertzberg. — — *Sthm d.* 5 *Sept.* 1787. I går var jag på Drottningholm och åt middag vid Marskalkstaffeln och fick der af en händelse se den der recrüten vid Lifcompagniet Fröken Dürietz; hon har stått brud på Drottn:h med en fattig prest, som fått titel af HofBibliothekarie hos Hertig Fredrik, hvilken icke eger någon bok. — — *Högvakten i Sthm d.* 22 *Sept.* 1787. Du bör ej tro att något ondt är å färde. Det är Cronhielms vakt, som jag svarar för. Kl. 12 i natt kom Kungen hit och äter midd. på Haga, sedan kommer han hit för att se Ristells spectacle,

*) Man ser häraf att v. Linné spridt en sådan anda, att hvar "bildad man" skulle ha sitt herbarium. Brefskrifvaren var nu 17 år och — ännu under Informator.

— — *Lovisa d.* 9 *Sept.* 1788. Herlig Carl commenderar oss och är ganska sträng. *Käppekylä d.* 1 *Dec.* 1788. — — Midd. äter vi kl. 12 och qvällsvard kl. 8, dess emellan spelas vist och rökes tobak, som ofta interfolieras af compagnigöromål. Sedan dagen är förbi, lägger man sig och kanske läser litet på sängen, något NB som är sömngifvande. Kl. 8, ½ 9 stiges upp och afgöres en hop hushållsangelägenheter, man tittar på chartan öf. Sverige, man tänker och är djupsinnig. Några projecter — om — kanske — ja — det torde gå an — och är strax nöjd, då pipan gör resten till kl. 12. då magen får sin del. En bal för pengar i Borgo. — — *Käppekylä d.* 16 *Mars* 1789. — — Ett rykte går här, som om det är sant, förundrar mig högligen, det är att du lagt in om afsked. — — *Borgo d.* 25 *Maj.* — — Jag finner att du gjort ganska rätt. — — *Lägret vid Kymenegård d.* 20 *Aug.* 1789. Bland andra fångar vi fått är en Turk, som varit Capitaine vid Kejs:nns lifcossaquer. Då jag varit på Kungsvakt, har han ätit med oss vid taffeln, men är ständigt klädd i sina turkiska kläder. Han är allt för höflig — — *d.* 30 *Aug.* — — D. 24 hände, att vår skärgårdsflotta om 30 segel utom canonslupar kom kl. ⅓ 10 f. m. i affaire med Ryska Escadern, som var några och 90 segel och efter 15 à 16 timmars fäktande blef vår flotta helt och hållet skingrad, sedan den med största tapperhet arbetat sig ifrån den Ryska, som höll på att kringränna dem. Du kan föreställa dig Kungens impatience, då han fick veta att ingen visste hvar flottan var, utan på några canonslupar, som kommit undan

och gått upp i Kymeneälf berättades, att flottan var totaliter slagen. Då blef ett faseligt väsende och som jag var på Kungsvakt den dagen, hade jag tillfälle att både se och höra. Upplands Reg:te hade dagen förut fått ordres att embarquera på Turoma och det berättades att de blifvit fångna, som gjorde Fab. Wrede aldeles desperat. — — Jag såg i dag bref från Rosenstein, som blef fången, till Bar. Essen, deruti han oändel. berömmer Prinsen af Nassau, som commenderar Ryska Flottan och tillika med de andra officerarne bevisar våra fångne landsmän all möjlig höflighet, tillåter dem äta vid sitt bord, offererat R. 3000 rubler. — — *Lägret vid Sutterla d.* 15 *Aug.* 1790. — — Fred. Du kan aldrig tro, hvad alla lynnen här äro ombytte. Ingen trumpenhet mera. En allmän glädje. — — Vår Öfverste anställer i dag ett kalas för officerscorpsen. Hvad der skall drickas. — — — Jag kommer nu från kalaset, men jag har haft så mycken modesti, att jag ej drack mer än ett glas. Sedermera red jag ut för att se våra förposter och förskansningar, som äro ganska uredoutabla. — — *Säbyholm d.* 19 *Mart.* 1800. — Jag lemnade ogerna min plats vid riksdagen åt Axel, ty jag försummade derigenom det enda tillfälle jag kanske numera någonsin får — — att använda min öfverstygelse och mitt förnufts röst, att deltaga i de öfverläggningar, som kunna gagna en älskad hembygd och åtm. visa — — det sedan jag icke med värjan får försvara mitt fosterland, sedan vapnen blifvit nedlaggda, den ärligt sinnade landtbrukaren i hvad stånd som helst är sin Kung tillgifven och under

det han plöjer sin fåra med svett och möda, likväl ej glömt en älskad Kung och en lika älskad fosterbygd. — — *Kungshamn d.* 1 *Aug.* 1800. Jag har arrenderat detta ställe af Bar. Rudbeck för 700 Rdr rgs. Här är mycket granskaper, ty jag räknar dit Upsala stad, der vi umgås med R. R. De Geer, Grefvin. Löwenhjelm, General Kaulbars, ÖfL. Lagerbring och Erkebiskopens. — — Om du kunde se den fägnad våra barn ingjuta hos sina föräldrar, huru Du skulle önska dig vår lycka! Och när du lyfter dessa små barn i din famn, då du känner deras små armar lindas om din hals, så välsignar du Skaparen, som bevarat dem och visar din ömhet mot den, i hvars sköte de burits till verlden. — *Stockholm d.* 17 *Mars* 1801. Om Thorsdag skall min son christnas och skall heta *Clas Fredrik.*

De la Gardie, *Gustaf* Major, Adjut. hos H. M. K. *Nyköping d.* 14 *Maj* 1827. — — Mer och mer har jag fattat tycke för Fröken M. v. S. Jag skulle verkligen anse mig lycklig i egandet af en sådan hustru, hvars sinne och tänkesätt, så helt och hållet stödda på Religionens fasta grund, ej kunna förvirras af fåfängan och flärden. — — *Lund d.* 23 *Maj.* — — Hon är religieuse och förenar dermed beläsenhet, qvickhet — — — hon är mycket from, men eger i förening dermed mycken urskillning. — *Mem d.* 18 *Aug.* Ömt älskade Pappa! Gårdagen var den märkvärdigaste dag jag någonsin upplefvat. Min tunga uttalade en begäran, sprungen ur mitt hjertas renaste källor. Och min glädje var stum men uppriglig, då ett oskuldsfullt och

blygsamt ja sväfvade på M. v. S—s läppar. Jag fattade hennes hand och inför den Evige svuro vi hvarandra kärlek och trohet i döden. Sedan hennes fader gifvit oss sin välsignelse, gick jag in i min kammare och sedan jag tillslutit dörren efter mig, föll jag på mina knän inför Gud. Jag bad honom så innerligen — jag tackade honom för det han så underligen skyddat och bevarat mig under hela min lefnad och bad honom styrka mig i frestelsens och farans stunder och skänka sin rikliga välsignelse till den förbindelse jag nu ingått till Guds namns pris och min egen sällhet på jorden. Med lugn, tillfredsställelse slutade jag min bön i den glada tillförsigt, att »*hvad J bedjen Fadren i mitt namn, det skall Han gifva Eder.*» Och »*den till mig kommer kastar jag icke ut.*» Tänk ej på mina ungdomsförseelser — — hjerta blödt och 1000-tals tårar — — De ha och i dag fuktat detta bref. — *KullaGunnarstorp d.* 9 *Apr.* 1829. — — de fattiga. Pappa känner huru oanständigt deras rätt i — handhafves — — undgår förtryckaren S— straff, då är all rättvisa en gåta och ett grant tal. Jag är ingen förfäktare af H. men jag är en vän af de fattiga och de lidande och en hatare af förtryckare och våldsverkare. Huru är det möjligt, att i ett upplyst land bedrägeriet och förtrycket kan så länge och till en så ryslig grad drifva sitt skändeliga gyckel med hederligt folk och i åsynen af en hämnande Gud? — — *d.* 18 *Jul.* 1830. En ung artist Kloss från Berlin har varit här ett par dagar, reser men återkommer i höst till Köpenhamn och vill då komma hit att restaurera taflor-

na här. Han har stipendium af Kungen i Preussen och har i fjor restaurerat Hertigens af Oels vackra tafvelsamling. — — *D.* 21 *Mart.* 1833. — G. är den älskansvärdaste menniska, mera helgon än menniska, tänker ridderligt, har grundliga kunskaper. — — förenar dermed en christlig fromhet och ett lugn, så att han icke allenast i sina ord utan äfven i sina gerningar är så fullkomlig herre öfver sig. Jag tror ej han nånsin gjort något uppsåtligt ondt, en ed har aldrig gått öfver hans läppar, än mindre en osanning. Han har ett lejons courage och en urgötisk kroppskraft, intressant i sällskap. Man kan aldrig ha en bättre granne. — Det sista brefvet är af *Arboga d.* 3 *Jul.* 1833 och slutar: *God natt* min Pappa. Gud välsigne Pappa till kropp och själ önskar Pappas

lydigste Son
G. D.

Under resan till Baden i Strömstad, der Grefve G. D. dog d. 19 Jul., finner man af brefven, att han ej om söndagarne fortsatte sin resa förrän efter middagen, utan använde f. m. med att läsa predikan och i stillhet afbida messans slut. *Religiositet*, *rättsinne* och *konstsinne* voro en treklang i den alltför tidigt bortrycktes charakter, sedan denne alltmera hann stadgas vid sidan af en ädel maka. Bevis härpå ur Grefvens egna bref torde ha sin plats i DelaG. Archivet.

De la Gardie, *Axel*, Landshöfding, C. N. O, förde med sin broder *Jacob* i ett halft århundrade nästan postdaglig brefvexling. — *D.* 2 *Oct.* 1819. — —

Hon är ej mer, den bästa Maka, Mor och vän. I går morgons kl. 6 återtog himmelen sitt lån och lemnade mig åt sorgen och saknaden. Måtte Gud gifva mig styrka, att bära den börda, som nu fallit på mina skuldror. Det är Hans nåd och de löften Hans ord gifvit, som hittills uppehållit mig. — *Christianstad d.* 20 *Mars.* Man skulle kunna skrifva långt om den obehagligheten, som af en missbrukad tryckfrihet tillskyndas Embetsmän. Det är likväl ej utan, att detta, som allt annat, har två sidor och kanske drifver mången att ha mera uppmärksamhet på sina gerningar.

D. 13 *Apr.* 1821. De Neapolitanska sakerna ha tagit en oförmodad vändning. — — Detta af naturen välsignade land lärer producera kraftfullare frukter än menniskor. — — Deras insurrection och derpå följande feghet har gjort de öfriga constitutionella staterne i Europa mycket ondt — Måtte mitt fäderneslând ej få en gång erfara det! — — *D.* 30 *Maj* 1821. Den beskedlige Herren på.. har hela denna tiden undrat, 'när den nya Hofrättens ledamöter skulle bli *installade.*' Han förstår sig, som du kan finna, mera på ladugårdsskötsel, än på latin, den hedersmannen. — — *D.* 18 *Mars* 1827 .. teckna mig för en actie i Orthopediska institutet. Jag finner inrättningen så vacker, att jag till tacksamhet för vår Herres nåd att gifva mig friska och raska barn gerna vill göra en liten uppoffring för att andra olyckliga der må finna bot. — — *D.* 2 *Maj* 1827. Så väl nu som vid de förra missvexter, hvilka inträffat sedan jag blef Landshöfding, har jag ansett possessionater och Ståndspersoner äfven som deras underhafvande,

att få del af det understöd Regeringen lemnar, nb. när spanmål genom deras egen omsorg kunde erhållas till köps eller på annat vis. Jag anser mig ej skyldig att vara commissionär för dem, hvilka ha större lätthet än jag att af egen gröda eller genom inköp kunna för dessa fylla behofven; hvarjemte mig synes att en husbonde bör med mera sakkännedom kunna jemka sättet för återbetalningen så att den för hans folk blir minst betungande samt äfven anskaffa spannemål till lägre pris än det står i Landshöfdingens makt att göra. Flera *Herrar* ogilla likväl detta och nu sednast en förvaltare af en K. Mts egendom. Men finge en sådan hvad han begärte, voro snart de 25,000 Rdr som nådigst anslagits på länet upptagne, utan att någon Kronbonde, som ingen annan har att hålla sig till, fått minsta hjelp. — — *D.* 13 *Maj.* — — Den som har 16 särskilda beställningar skall svårligen medhinna sköta dem alla väl. Det är besynnerligt i vårt land att då en person vinner förtroende i en sak, anses han *duga* till allt och kunna *medhinna* allt. Frågan blir, hvilken är mest förlåtlig, antingen den som lemnar uppdragen, eller som har nog egenkärlek för att åtaga sig så mycket. *) Emedlertid är det förödmjukande för tidehvarfvet, ty det visar en stor brist på skickliga ämnen. — — *D.* 17 *Maj.* Det förundrar mig på intet sätt, att Du fägnar dig öfver

---

*) Den här åsyftade kan latin ungefär som den, hvilken väntade på *installandet* af hofrätten, att dömma af ett här förvaradt bref om "*en* affecterad pia desideria."

Wexelundervisningens och Sparbankens framgång. Den är den sannaste, liksom den ädlaste glädje, den man njuter af det goda man uträttat. — — *D.* 23 *Maj.* — — Förlåt jag är så dum när det gäller ceremonier. När jag var Kammarherre fick jag ofta bannor derföre af Sal.-Hauswolf. — — *D.* 2 *Jun.* Det är angenämt höra, att K. M. är nöjd med min åsigt af undsättningens utdelande — —

Det sista brefvet är af *d.* 12 *Dec.* 1837. — — 'för att intet onödigtvis skrämma dig, skrifver jag sjelf dessa rader' — —.

Edelcrantz A. N. Presid. Bar. — *Sthm d.* 16 *Aug.* 1809. Den förra godhet och protektion, framledne H. E. Gr. Pontus DelaGardie täcktes skänka ej allenast min far, utan äfven mig, har jag vid flera tillfällen funnit af honom öfverlemnad åt hans äldste son, ehuru gamla förbindelser och sentimenter sällan bli fideicommisser, utan tvertom utgöra en qvarlåtenskap, för hvilken vanliga menniskor helst göra sig urarfva. — Bifogas en p. m. anförd i XII D. p. 6, 7.

Ehrenheim v. Fr. Canzlipresid. Baron (enskilda bref) *Drottningholm d.* 15 *Aug.* 1799. — — Konungen behöfver en Ministre vid ett af de första hofven och jag har fått dess nåd. befallning, att inhemta Hr Grefvens yttrande, huruvida det skulle öfverensstämma med dess böjelse och enkildta angelägenheter att emottaga en sådan plats. Frågan är att gå till Wien och att vara färdig snart. Konungen, som behöfver en man af Hr Grefvens egenskaper — — skall hålla Hr Gr. räk-

ning för en beredvillighet, som spar H. Mt besväret af ett nytt val. — — Vågar jag tillägga mina egna önskningar att se Konungens väntan uppfylld till en utmärkt vinst för dess diplomatiska tjenst. — — — *Drottnh. d.* 29 *Aug.* 1800. — — Vi äro midt i Carousellen: ännu intrigerade af le Chevalier de la Foret Noire — som Stjerneld lofvade, som intet kom, som intet sagt något skäl hvarföre. Stj. baddar hett emedlertid. Man anklagar honom att hafva gjort ett plaisanterie illa lämpadt .. — — kom sjelf som okänd i förgår och red på qvintanen; blef utmanad af G. Löwenhielm .. att forml. bryta lans. K. M. har bifallit. Stj. har accepterat och detta nya spectakel få vi i morgon — — — Enfin det sysselsätter ett sysslolöst hof, det är så vida godt. Men större ämnen sysselsätta oss några få dessemellan.

England, som under sitt brouillerie med Ryssland ej annat trott än att de neutrala nu skulle falla till och draga denna makt på deras sida och upprätta med den ett nytt neutralitets förbund, har genom en händelse fått tillfälle att ge luft åt sitt agg. Det har tagit Danmark före och vill der göra brechen på hela den förmenta sammansättningen. — *D.* 3 *Jan.* 1800. — — Vid sin ankomst till Wien finner Hr. Grefven i en bulletin Bar. Armfelts rehabilisation officiellement tillkännagifven och dermed är frågan besvarad om sättet att bemöta honom. Jag kan just ej säga, att Hr. Gr. står i någon särdeles förbindelse hos denne Baron och var öfvertygad att jag med den värma jag bort beifrat hos Kgn hans försåtliga förhållande emot en Kungens embetsman

och det under alla tillbörliga synpunkter. Kgn har talt med Grefvinnan Armfelt derom och hon skall skrifva frågor om sammanhanget eller varningar eller G. v. hvad till sin Baron. Kanske är det Hr Grefven en lycka att nu då A. är i Wien hafva blifvit satt i en slags éloignement ifrån honom — — — *Sthm d.* 13 *Febr.* 1800. — — K. M. har i afton läst för mig Bar. Armfelts justification för de utlåtelser han i Berlin haft om Tit. Ordet *Jacobin* erkänner han ej hafva brukat, men upprepar phrasen, som säger ungefär det samma. Ej eller har han sagt dem till H., men till Novara. Den förre har han aldrig talt vid eller tålt. Jag skulle skrifva detta till Engeström, men fick ej utdraget ur brefvet. Låt detta sqvaller vara glömdt.

Gref Lodron har berättat mig i hvilka artiga termer Gr. Colloredo skrifvit om Hr Grefven.

Sthm d. 26 *Jul.* 1803. — — Tit. förord för unga Netzel skulle vara mig rätt kärt att tillfyllestgöra, om jag såge någon möjlighet att få honom i mitt departement, men jag tror H. M. hädanefter vill besätta det med Adelsmän. — *Sthm d.* 3 *Febr.* 1818. — — Min olycksstjerna har velat, att jag skulle dragas ur min enslighet för att vara Riksdagsman och bli ledamot i Const. Utsk. — — Det nyaste är likväl, att, sedan Gr. Ax. M. på det otidigaste förklarat att den som höll med Frih. Anck—d ej vore värd att bära Svensk uniform, hafva i dag de 4 Ståndens talemän och v. talem. varit uppkallade hos H. K. H. Kron.Pr. för att få tillsägelse att förehålla Stånden att ej förlora tiden med personliga allusioner och deraf följande stridigheter.

Engeström, von, Lars, Statsminister för Utrikes ärenderna. (enskilda bref). *Berlin d.* 30 *Dec.* 1799. — — Skulle Grefve Fersens Chefskap för Cantzliet komma Ehrenheims arbete att upphöra, så gå kunskaper borrt, dem Grefve Fersen ej kan ersätta. Jag önskar det bästa för Konung och rike. — — Mörner har skrifvit mig till, att alla peka finger åt uppfinnaren af förgifvelsehistorien och så slöts den utan annan följd änn att hafva gifvit mig några dagars förargelse, ty hvad fråga sådane menniskjor efter föragt. Jag har nu protokollet hållet vid öppningen af liket. Läkarne säga ej att han blifvit förgifven. De säga, att mann sagt dem det och att mann nyttjat aqua Tophana hvilket de eij kjänna och uppå så säkra grunder gjöra de frågor, dem de ey sjelfva anse sig kunna besvara. — *Berlin ce* 15 *Mars* 1800. — — Je vis Mr Hudelist. Je lui dis Mons. Wiesel doit etre arrivé. — *Berlin d.* 5 *Maj* 1800. — — en ung Svensk Chirurg. Studios. vid namn *Rossi*, en snäll och beskjedelig yngling, som ungefär ett år studerat här; nu vandrat till Jena, Leipzig och andra tyska universiteter och hoppas — — fortsätta resan till Wien. — 1801. (officielt bref till prof på v. E—ms stil — Ämnet helt oskyldigt numera). Innevarande stund fordrar att gifva T. begrepp om Europas ställning. — — England har förklarat krig och genast lät Bonaparte öppna Franska hamnarne för Ryska skepp. — — England som vill vinna Preussen med höflighet och oss med skrämsel, har provisionelt lagt embargo endast å svenska och danska fartyg; men Preussen talar med styrka till vårt försvar. Antingen verkar det fredliga böjelser eller i fall af krig afskär

Preussen all gemenskap med fasta landet. Fonderna falla dagl. Handlen stadnar. Hvad skall hända, då Europa från Genua ända till Archangel är stängdt, så att Ryssland kan göra skada i Medelhafvet och genom inflytelse hos Ottom. Porten i Levanten, då hela Nordens handel faller i Amerikas händer. Expedition mot Egypten och Ryska Ministerns i Constantinopel bli nu märkvärdiga uppmärksamhetsföremål. — *Berl. d.* 21 *Mars* 1801. (ensk.) — — Besittningstagandet af Hannover är endast en embargo eller som Engelsm. säger: *a just and necessary precaution which will not be rewoked*, så länge Engl. fortfar i sitt oförstånd.

Önskas goda frö af Pinus nigra och skifvor af Lumacheller med vackra flammor. Botanikern Abbé Arnold, som recommenderas, kan ge besked om Pinjen, som vexer i Steyermark och den angränsande delen af Österrike. — *Berlin d.* 12 *Apr.* 1803. — — Jag lefver nu min tid fram ganska stilla. De stormar, hvarmed jag beständigt hotades, då Grefven var i Wien och hvar om han var så god och underrättade mig, synas vara förbi. Jag vet nu verkligen ej om jag är väl eller illa men utan all slags uppmuntring skall jag likvisst göra mitt bästa att ej förtjena att vara illa. — *Jul.* 1803 Härhos följa de Asiatiska Bröderne. De kosta 1 Rdr 8 gr. — — helst såge jag om Grefven ville skicka mig en bok af samma värde t. ex. 1 D. af. Sv. Akad.s handll. som 1801 utkom och som innehåller lagar för vårt skrifsätt. Hittills är jag såsom hedningarne de der ingen lag hafva. — *Berl. d.* 15 *Nov.* 1803. Grefven vet väl redan längesedan att jag är ifrån min beskickning åter-

kallad och väntar väl således att jag snart kommer hem. — — Jag tackar för boken, som nu vid 52 års ålder skall lära mig stafva. Då jag sade att jag hittills varit som hedningarne, de der ingen lag hafva och dock af naturen göra hvad lagen tillhörer, hade det afseende på mitt stafningssätt; ty hittills var ingen lag. Jag är så laglydig, att ehuru jag ej uti allt är af Akademiens tanke, erkänner jag dess lagstiftande magt och följer dess föreskrifter. Felar jag stundom, så är det okunnighets och svaghets synder, som böra förlåtas en gammal vana. — *Sthm d.* 12 *Dec.* 1806. — — Intet nytt skall Grefven vänta att höra af den, — — som endast sysselsätter sig med sitt Bibliothek. Det är rikare än jag trott och blifver när det engång kommer i ordning af största vigt för svenska historien. Mitt beständiga arbete der gör mig mycket nöje, men å andra sidan har jag otroligt bekymmer af de olyckor, hvarmed Hustru mins egendomar hotas, då Polen är Krigstheater. Alopæus säger, att Polen är af Ryssarne brändt. — *Sthm d.* 20 *Jan.* 1807. — Theetiska Bibliotheket försåldt efter Lispundsvigt — — Mitt bokförråd har genom samlingar gjorda utrikes alltid i afseende på fäderneslandet blifvit tämligen fullständigt för diplomatiska banan och i denna vägen det enda i Sverige. — — Vi hade på Jauckowitz 3 Preussiska Reg:ter, som åto och drucko för intet, sedan lefverantser till Preussiska regeringen af hästar och spannemål; derefter under 8 veckor dagligen durchtåg af Franska reg:ter, hvilkas Officerare aldrig mera än 40, men aldrig mindre än 20 bodde i vårt hus. Våld hafva de ej utöfvat utan på min källare — — Bönderna må-

ste nu födas, sedan Preussare och Fransoser förtärt deras förråder. — *Lund d.* 10 *Nov.* 1807. — — Jag har beredt Wallmark på att Grefven vill besöka mitt Bibliothek. — Vi äro nu bosatta i Lund. — *Lund d.* 14 *Jan.* 1808. — — Se nya Biogr. Lex. Litt. E. p. 253; der utdrag finnes af detta bref. — *Lund d.* 15 & 26 *Jun.* 1808. — — Huru mycket jag önskar råka en så god vän som Grefven — — — Hert. Angoulême hade i går vid Landskrona skådespelet af en liten sjödrabbning mellan Danskar och Engelsmän, som likväl ej blef blodig. — — Reste nu nyss — — Bref från Uddevalla, men enskilde i dag, omnämna ett Danskarnes anfall, som af våra tappert blifvit afslagit. Ehvad som händer, faller Gudi lof Sverige ej med vanära. — *Lund d.* 19 *Dec.* 1808. Aftryckt af C—m i Biogr. Lex. l. c. — *S. d.* — — Jag har ej haft den äran personligen känna Grefvens Hr. Fader, men har hört hans ädla och redliga tänkesätt mycket berömmas af min salig morbroder Stats-Sekreteraren Benzelstierna. Jag påminner mig mycket väl hans vördiga utseende, då han vid K. Gustaf III:s hyllning var ibland Krigsbefälet såsom Öfverste vid Lif-Reg:tet i Kyrass. — *S. d.* — — bekymmer öfver rikets vidtutseende beklagliga ställning — — jag har ingen håg att företaga mig något verkligt arbete, men vill alltid göra något och pusslar derföre om mina samlingar. — — Jag bäfvar för tidningar från N. Armeen. — *Sthm d.* 28 *Jun.* 1809. — — Presterna hafva i går tagit till Böndernas eller rättare sagdt till landets förmån ganska frikostiga beslut. Det vore således illa, om icke det som R. o. Adl. vill göra gåfves på ett mindre oangenämt sätt. Väl vore

om långa discussioner och votering kunde undvikas. Jag tror att Bönderne vinna mera biträden i skjutsen genom rå och rörs hemmans utgörande af densamma till hälften än genom $\frac{1}{4}$ af dem och af säterier tillsammans; men då Gr. Mörner nämnt *Säterier*, får den första proposition, neml. om rå och rörshemman ensammt en färg af ovilja och håg att undandraga sig som kan göra ondt. Det är sant, att de, som endast ega säteri och hvilkas husbållning är inrättad så att svårl. skjuts kan utgöras, blifva besvärade, men om dem ingenting ålägges, blifva de ju förmycket gynnade. Det synes således, som borde de på något sätt deltaga antingen genom skjuts in natura el. spanmål el. penningar i billig proportion. Detta tror jag skulle komma allt tadel att vika. — *Stockholm d.* 6 *Jul.* 1810. Sal. R. Marsk:s papper och documenter äro af personer, dem Konungen dertill förordnat, igenomsedde. Derigenom är bestyrkt hvad allt förnuftigt folk föresett, H. E:ces oskuld, emedan ingen grund finnes till de utspridde rykten. — *Sthm d.* 17 *Maj* 1813. — Då Hr Grefvens resa helt och hållet beror af Spanska tractatens ratification, är det mig omöjligt, att före dennas ankomst bestämma tiden för den samma. — *Sthm d.* 22 *Jun.* 1813. — — la nomination pour la mission d'Espagne, depuis que les ratifications du Traité sont arrivées. Le Prince désire même, que Vous vous mettiés en route pour Cadix le plus-tôt possible. — *Haga d.* 27 *Jul.* 1813. — den till Barbaresquerne ämnade fregatten ej förr än i Sept. kommer att afgå, och det torde till en stor del bero på Hr Grefven, om han så länge vill vänta. — *Haga d.* 10 *Aug.* 1813.

Sedan mitt sista har det blifvit ovisst, om någon convoy kommer att i år gå till medelhafvet och kommer det att ega rum, så sker det icke förrän slutet af Oct. — — uti instructionen (för Hr Lorichs) bör då införas det Hr Grefven lemnade tillstånd att sig någon tid uti England uppehålla. — *Sthm d.* 17 *Sept.* 1813. — — K. Mt — — i nåder bestämt till 9000 Rdr Hamb. B:o de Tractamenter, som Hr Grefven kommer att åtnjuta i egenskap af dess Minister i Spanien. — *Sthm d.* 28 *Sept.* 1813. — — i början af nästa Nov. kommer en fregatt att afgå till Barbaresquerna. — *Stockh. d.* 1 *Oct.* 1813. — — Ehuru jag hittills icke ansett någon brådska vara af nöden med H:r Grefvens afresa, synes mig dock att tiden snart fordrar dess anträdande. — — — *Sthm d.* 12 *Oct.* 1813. Enl. ett bref, som jag från Hofcanzl. Bar. Wetterstedt erhållit, önskar H. K. H. Kr.Pr. att H:r Grefven så fort som möjligt är anträder resan till Spanien. H. K. H. har bestämt tractamentet till 10,000 R·dr Hamb. B:co och equiperingspengarna till 5000 R:dr. — — *Sthm d.* 30 *Dec.* 1813. Var god gör Fru Staël och hennes son (August) begripligt, att — — — dess långa vistande i England är af ett farligt efterdöme för all ungdom uti svensk tjenst. Ännu har ingen Svensk vågat taga respengar, equipagepengar och lön för en syssla, den han icke ämnar göra. Hvad skall jag svara dem som göra mig en dylik invändning?

(Baron Aug. Stael v. Hollstein var utnämnd till Legations-Sekreterare vid Beskickningen i Amerika, hos Sv. Ministern Kantzow, som dit afgått i början af sommaren, men Leg. Secr. dröjde ännu hos sin mor i Lon-

don). — *Sthm d.* 17 *Jan.* 1814. Jag skrifver i dag till Friherrinnan Stael och hoppas att hon blir så nöjd med mitt svar som möjligt, då det gifves af en man, som har helt andra begrepp än dem hvilka hon bibehållit allt sedan det gamla Franska regeringssättet, hvilket hon dock förkastat. — *Sthm d.* 11 *Apr.* 1814. Det gör mig ondt, att unge Stael, om hvilken jag har ett fördelaktigt begrepp annars, låtit förleda sig till det steg han gjort och hvilket enligt författningarne bör sätta honom ur Svensk tjenst. Den narren Rosenheim reste utan tillstånd från London, der han var Legations Sekreterare och det föranlät K. Gustaf III, att låta utfärda ett circulaire, enligt hvilket den som utan tillstånd lemnade sin post *ipso facto* var afsatt. Rosenheim hade likväl gjort tjenst uti London. Han hade icke som Stael tagit equipagepengar, resepengar och ett halft års lön, för att roa sig på ett annat ställe. — — Huru kan Konungens tjenst göras med sådane tjenstemän? Jag hoppas att H:r Grefven nu snart afgår med sin Beskickning till Spanien. Ingen ting skulle mera förundra mig, än om han och Lorichs nu följde Staels exempel och ändrade sjelfmyndigt sin destination. Att detta är raillerie och att jag anser en sådan sak alldeles omöjlig förstår sig sjelf. — — *Sthm d.* 14 *Apr.* 1814. — — Brown var en stor älskare af mineralogie. Han skickade mig äfven en stensamling till Berlin, den jag skänkt Bergs-Collegium. — — Afhandlingen om den vackra skolinrättningen är aflemnad till det ställe, der den kan blifva fäderneslandet nyttig. Finner H:r Grefven något annat, som hos oss kan vara användbart, så var god och

meddela det. — *Sthm d. 17 Aug.* 1815. — — H:r Gr. besvär att i Spanien förskaffa sig utländska trädgårdsfrön och sädesslag, är ett nytt bevis på H:r Grefvens omsorg att gagna sitt fäderneslaud. Jag tar mig friheten i detta afseende vid H:r Grefvens hemkomst recommendera Akademiska trädgården i Lund till dess åtanka.

Hvad kostar den vackra DonQuixotte? och le Saluste de Don Gabriel? — *Sthm d.* 12 *Dec.* 1815. — — H:r Grefven tör finna nödvändigheten att göra allt för att urskulda sig.

Derå svarades i enskildt bref: *Löberöd d.* 21 *Oct.* 1815. Med sista post har jag haft äran emottaga E. E. bref af d. 12 och då jag anser communication af depecher till Frih. Rehausen och äfven flera af uttrycken som förnyade bevis af E. E. godhet och vänskap för mig, får jag derföre aflägga min ödmj. tacksägelse och tillika be E. E. vara försäkrad det mitt uppförande aldrig skall göra mig deraf ovärdig.

Med allt det lugn, som mitt samvete och öfvertygelsen af min oskuld ger mig, har jag genomläst depechen och deraf sett de tillmälen, som göras en man, hvilken långt ifrån att hafva stämplat eller talat emot H. K. H. Kr. Pr. och den nya dynastien, vid alla tillfällen under de 2 år han varit skilld från sitt fosterland, yttrat sig öfverensstämmande med den öfvertygelse, han eger, att fosterlandets väl är på det aldra närmaste förenad med den nya dynastiens försvar och bestånd; som med en värma, möjligen ansedd öfverdrifven af dem hvilka ej ega samma känslor som han, omtalat Kr. Pr:s stora egenskaper och fosterlandets tillvext, lugn och

sjelfständighet såsom frukter af dess mod, dess klokhet och dess omsorger. Det är på detta vis jag ej en men 100 gånger yttrat min enskilda och det allmännas erkänsla för den store man, hvilken näst den Högste vi hafva att tacka för fosterlandets närvarande tillstånd och jag trotsar hvem som helst att säga annat. Att dock beskylla en ärlig man lömskt och sanningslöst är lätt, men bör tungt återfalla på belackaren, om han åligges men brister bevisa hvad han anfört. Det skulle ej blifva mig svårt att skaffa en mängd bevis, det jag vid alla tillfällen talt och handlat på ett sätt, fullkomligen öfverensstämmande med pligterne hos en redlig Svensk och en H. K. H. upprigtigt tillgifven man, och om H. K. H. är nådig återkallar till sitt minne 2:ne bref, jag haft nåden tillskrifva honom ifrån London, hvaraf det ena var i chiffer, vågar jag hoppas Han deruti skall se ojäfaktige bevis af en trohet, som mitt hjerta svurit honom ifrån första stunden jag hade nåden tala vid honom i Helsingborg och som så sant mig Gud hjelpe i tid och evighet jag aldrig svikit. Med dessa tänkesätt är det likväl svårt, att ständigt se sig ett mål för misstankar och de nedrigaste beskyllningar, utan att någonsin få känna sin anklagare eller finna upprättelse. E. E. behagar nämna, att man sagt, det jag i London för 2:ne år sedan stämplat emot dynastien och äfven derom talt med Lord Castlereagh, qui m'a renvoyé. För att visa sanningslösheten häraf, får jag endast nämna att jag kom till London d. 29 Nov. 1813, blef 8 eller 9 dagar derefter presenterad för Lord Castlereagh af B:n Rehausen och inför Gud jag honom sedan såg förrän 4

dagar före min afresa ifrån London i Jan. 1814. E. E. torde påminna sig, att Lord C. hela tiden var utrikes dels i Chatillon, dels i Paris och i Holland. Det var först vid min återkomst till Paris 1815 jag gjorde närmare bekantskap med nämnde Lord och långt ifrån de me renvoyer, har han gifvit mig flerfaldiga och de mest smickrande bevis af aktning och vänskap. E. E. är af den godheten och nämner nödvändigheten att söka urskulda mig, men behöfves det för en oskyldig? Jag känner intet brott. Mitt samvete är rent. För E. E. hvilken med så mycken godhet äfven vid detta tillfälle omfattat mig, har jag ingått i en närmare detaille, men om jag är skyldig, må min anklagare framträda, må hela lagens tyngd falla på den brottslige. Jag bör då lika litet undgå straffet, som beskyllas obemult, om jag är oskyldig. Emedlertid får jag göra E. E. uppmärksam på det obehagliga — — som genom den tagna mesuren drabbat mig. Hvad tankar skola de, som ej kunna undgå känna denna ofvannämde depechen till Rehausen, fatta om mig? Jag kan dock trotsa hvem som helst, att mera troget och tillgifvet tjena den furste, hvars stora egenskaper beredde honom vägen till det lysande ställe, dit Nationens val honom kallat och der han beredt sig en ny rätt till Sveriges rättmätiga erkänsla. Jag får be E. E. för H. K. H. nedlägga uttrycken af min djupaste vördnad, samt säga honom, huru smärtande det för mig är, att städse se mig misskänd af en man, för hvilken pligten och känslan lika ålägga mig att uppoffra lif och blod om dess tjenst eller dess väl det fordrade. Dess nåd är mig dyrbar, men ännu mera dess rättvisa och

den tanka han om mig hyser. Gifve Gud, han kunde läsa i mitt hjerta. Han skulle der finna tänkesätt och en tillgifvenhet, som jag är öfvertygad, dess eget hjerta skulle gilla. — Jag ämnar inom få dagar anträda resan till Stockholm och hoppas då personligen få för E. E. nedlägga försäkran af den vördnad, med hvilken etc.

Bilagdt finnes och *Copie d'une depeche de S. E. M. le C:te d'Engeström à M. le Bar. de Rehausen en date de Sthm le* 20 *Nov.* 1815. Får ej enl. vår tryckfrihets lag tryckas. Då denna *cause* blef så *celebre* och så olika uttyddes, alltid till någons skugga, anser Utg. sig skyldig att införa hvad trycklagsenligt kan meddelas, hvarigenom skuggan blir ganska tunn, om någon, öfver alla andra än den, som oroade den mäktige med grundlösa och således snart förskingrade misstankar.

— *Sthm d.* 24 *Jun.* 1817. — — Grefve Toll var största administrateur; såsom sådan blir han kanske oersättelig. Hans sista var uppbyggligt och i sednare tider har han väl tjenat sitt fäderland, men förut, t. o. m. 1800 hade det stora skäl att klaga öfver honom.

H. K. H. upptog med välvilja hvad Hr Grefven uppdragit mig till honom framföra. — *d.* 28 *Sept.* 1817. Regeringen har frälst Skånes invånare från följderna af Malmö discontdirectörers brotsliga förhållande. Sättet finnes i hosfogade bilaga. Det är ett manligt Regeringens steg, som fordrar erkänsla. — *Sthm d.* 2 *Oct.* 1817. Omständigheterna hafva förändrat allt. Det hopp min sednaste skrifvelse innehöll har försvunnit. Ständerne sammankallas till d. 20 Nov. Kom upp. Jag har i anseende till — haft ett samtal, hvarmed han bör vara

myoket nöjd. Mera härnäst. — *Sthm d.* 17 *Oct.* Hr Grefve! Jag är aldeles icke af Hr Grefvens tanke. Han måste komma till Riksdagen. Jag hade talat med vederbörande, innan jag först skref derom. Vi måste genom samdrägtighet stadga allmänt väl. Alla missnöjen måste glömmas och ingenting annat påtänkas än att sätta en gräns för den allmänna villervallan, som uppstått intet genom Regeringens förvållande utan genom felaktig organisation af disconter, dem Riksens Ständer inrättat. Det blifver mig en fägnad att råka Hr Grefven. — *Sthm d.* 4 *Nov.* 1817. Jag svarar kort å Hr Grefvens goda och vänskapsfulla bref; ty jag gillar ej alla dess raisonnementer. Såsom vän ber jag Hr Grefven komma, ty 1:o bör denna riksdag lägga grund till framtida sällhet och hvar och en dertill bidraga. 2:o Bör det blifva en förenings och förlikningsriksdag. 3:tio Kan det förklaras för mindre tillgifvenhet för Regeringen, om Hr Grefven icke kommer. 4:o har Hr Grefven vänner, som äro öfvertygade att Hr Grefven kan blifva nyttig. Kom och följ en redelig väns råd. När Hr Grefven är här, så skall allt gå väl. Jag väntar intet skriftligt utan mundtligt svar. Hr Grefvens

uppriglige vän

Lars.

Sthm d. 8 *Jan.* 1818. — — Det enda skäl jag har till missnöje emot Gref Jacob DelaGardie, är att vi icke fått se honom vid riksdagen; men det minskar på intet sätt min utmärkta högaktning och uppriktiga vänskap — — -- *Sthm d.* 24 *Febr.* 1818. När jag skref Grefven till och bad honom komma till riksdagen var

det grundadt å goda skäl, dem Hr Grefven icke ville tro. Han hade likväl kunnat åstadkomma mycket godt. Nu är det förbi. Jag försäkrar nu Hr Gr., att Konungen önskar det Hr Grefven komme upp till kröningen. Är det mitt öde att äfven nu ej blifva trodd, så arbetar samma öde emot Hr Grefven sjelf. Jag hade redan med förra posten bort härom underrätta Hr Gr. men H. Mt befallte mig uppskjuta till i dag, då Han ämnade sjelf besvara ett Hr. Grefvens bref. Tankan är att be Hr Gr. i F. M. O—s högsta grad göra vår framledne evigt vördade Konungs äreminne. — — Lyd en verklig och bepröfvad väns råd. Kom och tala icke mycket derom. — *Sthm d.* 2 *Febr.* 1823. — H. Mt önskar, att nästa Onsdag d. 5 som är Högst sal. K. Carl XIII:s dödsdag måtte tillbringas så stilla som möjligt. — — Skulle Hr Grefven icke vilja förmå Sch——l, att uppskjuta sin middag till en annan dag. — *Jankowice d.* 26 *Febr.* 1825. — — Då jag för några dagar sedan var i Posen, nämnde jag för H. K. H. Prinsessan Louise af Preussen om vår Sparbank. Hon önskar en sådan inrättning här å orten och jag lofvade skaffa henne alla upplysningar i anseende till inrättningen. Utom E. E:ces godhet kan jag ej hålla ord. Jag anhåller derföre att E. E. täcktes skicka mig beskrifning på Sparbanken. Jag tror den är tryckt. Men skrifven eller tryckt; är jag säker att E. E. vill tjena en gammal vän. — — Våren nalkas nu och jag och hustru min hoppas snart njuta frukten af vårt vinterarbete uti trädgård och omgifvelser.

(H. E. L. v. E. dog d. 19 Aug. 1826.) Ingen lär kun-

na läsa några brefsamlingar af Grefve E. som ej deraf får intrycket af en verligen *antik Faderlighet*, en *bottenärlighet* nästan utan motstycke i vår "förbildade" tid inom den högre Ministeriella athmospheren, der, enl. Gyllenborg, "man ser hvarann för när, att väl hvarandra tro," och en innerlig *kärlek* till den vettenskap och konst, det snille och de talanger, som den enfaldige och okunnige hatar. Äfven vid sitt 70:de år bibehöll han sig genom dessa egenskaper, ehuru "snillet och talangerna", som han omhuldat, nu började visa sig veta, att de ej behöfde hans omhuldande. *Svensk* var han snarare till exaltation än med brist, således djupt *antirysk*. Ära åt hans minne!

Essen H. H. von, Excellens, Fältmarsk. Gen. Gouv. i Pommern. *Stralsund d. 7 Jul.* 1806. Vi se vacancer nu så sällan, min bästa Grefve, att jag anser nödigt och nyttigt att göra mig påmint. — — — *Stralsund d. 8 Jul.* 1806. — — Min Grefves namn finnes i *förteckningen på de familjer, hvilka ej besitta länegods härstädes men dock böra efter författningarne anses som legitimerade (Pommerske) Adelsmän* — Meningen är ej att utesluta någon, aldraminst kanhända en af de *angelägnaste* personer. Jag feliciterar till det lyckliga skottet. H. Mt är ur öfningen för det närvarande hvad dylikt beträffar; jag undrar således ej att Han ej träffat. -- *Stralsund d. 24 Febr.* 1807. Tack min bästa Grefve för brefvet af d. 12. Nu ha vi fått goda tidningar från Sverige och den öfvertygelsen, att H. Mt. tänker helt annorlunda, än de som anse Pommern och Stralsund såsom förlorade och allt bortkastadt, som

användes till dess försvar. Här hysa vi helt andra tänkesätt (vi bedraga oss kanhända); men vi hoppas, att kunna bibehålla ej allenast Svenska vapnens heder, men äfven Stralsund och Rügen, så framt man biträder oss med våra behofver. Man anser i Sverige, som vore det Hert. af Pommern, som förde krig med tillhjelp af Engelska subsidier och att Sverige bör vara en tranquil åskådare af allt detta och stillasittande afbida sitt öde, när detta landet hunnit blifva ruineradt, borttaget m. m. Jag måtte vara en dummer . . ty jag begriper ingenting af denna logique och jag är till den grad bornerad, att jag ej skulle finna underligt, om Kungen tog halfva eller mer af revenue i Sverige för att dermed soutenera ga-g..n. — *Vijk d.* 3 *Nov.* 1817. — — Min enskilda tanke är den samma som då vi sågo hvarannan i Skåne och jag hade visserligen i min Grefves ställe följt dess beslut, väl förståendes om icke någon sednare skrifvelse från Ex. Engeström deruti vållat någon ändring, hvilket skulle vara mig mycket kärt, om jag derigenom finge det nöjet att se min Grefve så mycket förr i hufvudstaden.

Fersen, Axel von, Grefve, Riksmarskalk, brefvexlade under Grefve D:s vistande i Wien 1800 med honom af intresse för — en Jacobin. Grefve v. F. understödde nemligen ej allenast sjelf utan hade förmått Konungen att varmt åtaga sig en för Jacobinism i Barruels *Memoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme* anklagad person vid namn Mertz, hvilken D. derföre an-

skaffade en tjenst hos Kejsaren. (Brefvet från v. F. är inbundet i Wienska Journalen.)

Le Livre rouge, 1:*re classe*, 1:*r livraison*. *Imprimé* 1790. 8. *p*. 18.

Comte de Fersen, mestre de Campe, proprietaire du regiment de royal Svedois .... 150,000 liv. 1:o) 100,000 à la recommendation de la Reine Marie Antoinette. 2:o) 50,000 liv. en consideration de la distinction des ses services. — (= 75,000 plåtar = 25,000 Rdr.)

Observations.

Voici une nouvelle preuve, que cette auguste princesse ne fut jamais ingrate. Tout le monde connoit les traitemens pecuniaires qu' elle fit aux Polignac, aux Noailles, aux Bazin, aux Campan, mais en feignoit d'ignorer la maniere, dont elle recompensoit ses amis plus intimes encore &c &c.

Flemming Claes, Riksmarskalk. *Lydinge d.* 31 *Aug*. 1791. — — Jag var för några dagar sedan på Frötuna. Ehuru lam i högra sidan har R. R. De Geer återvunnit fullkomligt bruk af alla sina sinnen. Han sitter uppe, går med tillhjelp, raisonnerar klokt, länge och väl, nu som förr. — — — *Sthm d.* 8 *Aug*. 1811. — — Oroligheterna i Skåne hafva varit af en vida svårare natur, än i de öfrige orterne. Jag härleder dem visserligen icke hvarken från yttre politiska orsaker eller ifrån missnöjet med allmänna tyngder, ehuru tryckande de varit och äro, då 2.ne års bevillning, rotering och conscription skola utgöras så tillsägande i samma ögonblick. Dessa tyngder ha icke drabbat den revolte-

rande klassen af Skånes invånare. Nej, detta onda härleder sig i min tanka från mycken lamhet såväl i den civila som ecclesiatiska styrelsen af berörde provins och i synnerhet från en länge dold Jacobinism hos mellanklassen, hvilken lika så hemligt, som verksamt opererat hos bondhopen för att sätta den i rörelse, i det ögonblick då ostraffade brott syntes tydeligen utmärka att alla samfundsband voro nära att upplösas. — — Du har fullkomligen rätt i hvad du säger, att om Grefve Fersens mördare blifvit straffade inom kortare tid, än 13 månader, så hade inga uppträden egt rum hvarken i Skåne, Östergötland eller Sörmland. Jag kan icke nämna denna händelse utan att bloden kokar i mig; i det mörker som höljer den, vågar jag icke fälla ett omdöme öfver driffjedrarne dertill; men det blir alltid påkostande för mitt hjerta att känna, huru litet man gjorde för att hindra den och huru svagt och obegripligt den behandlades efter sitt utbrott. Hvad skall historien en dag säga derom i samma stund, som hon ger upprättelse åt Grefve Fersens oskyldiga minne, som hon omtalar hans bepröfvade tillgifvenhet för samfundsordningen och thronen och hans vördnadsvärda sätt att lida och dö. I sanning, det är icke honom jag beklagar. Hvad betyder väl några timmars smädelser och plågor, för att inkallas till en sådan belöning i himmelen och till en så hedrad åminnelse på jorden. — — Hofrättens dom öfver Gr. F—s mördare är nu ändtl. kungjord; den svarar fullkoml. mot allt det öfriga; men jag hoppas, att Regeringen känner sin pligt att skärpa den, icke af personlig känsla för det oskyldiga offret, men af skyldighet

att bibehålla de principer, förutan hvilka ingen Stat kan upprätthållas. — — H. Mt äter och sofver mycket; men svårigheten att tala och gå är alltid densamma. — — Försynen har ställt oss begge i de förhållanden, der vi kunna verka till hvad som är nyttigt och godt. Både du och jag hafva säkert fällt många tysta tårar öfver de felslagna förhoppningar, som fägnade vår ungdom. — — — Efter dessa uppriktiga yttranden hemtade ur djupet af mitt hjerta, tillåter du mig att tro lika oförfalskadt, att en man med din födsel, med din förmögenhet, med dina talanger och ditt hjerta, alltid blir en varm vän af den ädle Furste, som numera utgör Sveriges enda öfriga stöd och som återigen sjelf behöfver stödjas af klokhet, redlighet och talanger förenade hos undersåtare inom din verkningskrets och af din förmåga att gagna. — *Sthm d.* 12 *Oct.* 1817. En riksdag tillstundar påkallad af svåra omständigheter; men man bör aldrig misströsta i fäderneslandets sak och oftast är crisen i sjukdomen bättringens förebud. Penningverket har hvilat på svaga grunder; det behöfver en fastare ståndpunkt. — — För mången misskänd lemnar det sköna tillfällen att ådagalägga inför Den, som misskänt honom, huru litet Han förtjent att vara det. — *Rydboholm d.* 1 *Jul.* 1822. — — Ditt bref vittnade, som allt hvad från dig emanerar, om en outtröttelig verksamhet och menniskokärlek. Ledd af den gamla grundsatsen, att man ej bör uppskjuta med den olyckliges hjelp till morgondagen, afsänder jag ditt bref med omgående post till vår medbroder Rosenblad. — — Det var besynnerligt nog, att i samma ögonblick, jag erhöll ditt bref, var jag syssel-

satt att läsa det kapitel i Duc de Levis bekanta bok om England, som förmäler om den nytta, hvarmed man i Bedlam begagnar sådane tröjor, som dem du till antagande föreslår. — *Lydinge d.* 11 *Sept.* 1826. — — Jag har icke ännu rätt väl hemtat mig efter den underrättelsen, sednaste tidningar medförde om Gr. Engeströms död. Naturligtvis är man frapperad af deras bortgång med hvilka man i en lång följd af år dagligen lefvat. Vi voro i nära 14 år grannar vid Conseljbordet och sågo oftast sakerna ur ganska olika synpunkter; men jag är skyldig hans mull den rättvisan, att han mente väl för Konung och Fäderneslaud. För öfrigt äro de känslor med hvilka jag numera emottager tidningen om gamla bekantes frånfalle ungefär desamma, med hvilka man efter en lång frånvaro afsänder sitt förbud till hemorten. — — Jag lyckönskar mig till följderna af B:n Wirséns resa för framgången af hospitalernes nya centralisation. I sanning är det högst nödigt, min vän, att vi i den vägen äga något *verkligt* att presentera för nästa Ständer. — *D.* 25 *Febr.* 1828. — — För öfrigt är både Directionen och jag så mycket skyldige din verksamhet och ditt nit, att vi skulle vara högst otacksamma om vi ej så vidt möjligt vore i allt rättade oss efter din önskan. Sådan är en gång för alla min tanke.

Gråberg af Hemsö, Jacob, General-Consul *).

*) Lefver; men som han i här ifrågasatt hänseende kan jemnföras efter så långvarigt vistande utrikes med de lefvande utländningar af hvilkas bref i XVIII D. utdrag lemnats, dristа vi här meddela utdrag, som visa, huru Gref DelaG. kunnat bland sjelfva Påfvens grannar verka för Wexelundervisningsscholors uppkomst.

Florenz d. 14 Mars 1835. — — Såsom ledamot af ett för flera år sedan i Florentz instiftadt sällskap för utbredandet af vexelundervisningsmethoden, har jag af detta sällskapets styrelse blifvit anmodad att skaffa upplysning och svar å hosgående fem spörsmål. — Det var helt naturligt, att jag till E. E. såsom en af mitt älskade fäderneslands mest upplyste Herrar, Ordf. i dess högsta välgörenhets samfund, skulle vända mig, för att erhålla de mig anbefallda upplysningar. Härv. Sällskap har kallat Dansken Abrahamson till ledamot och anhåller härmed att i sitt medlemsregister få inskrifva E. E. vördade namn.

Qvesiti.

1. Numero, estato della scuole di reciproco insignamente nella Svegia? Vidare 2. Om skolbarnen qvarblifva i skolorne hela dagen? huru studertimmarne äro fördelade? — = — 3. De särskilda undervisningsgrenarnes beskaffenhet och gränsor. 4. Om Esteliken är använd uti alla undervisningsgrader och huruvida denna lifgifvande princips tillämpning kan förenas med Bell-Lancasterska methoden? 5. Om en sådan tillämpning frambringar i praktiken bedröfliga följder, dermed att den öfverskrider eller forcerar de lägre klassernas fattningsgåfva, rättigheter och behof i samhällslifvet. 6. Om man undervisar i språkläran inom Bell-Lancasterska folkskolorna och huru man dervid går till väga. — Det torde intressera att se H. E:ces svar till Florentinska Sällskapet.

På första frågan; 323 vexelscholor, barnens antal i dem utgjorde 19,682 vid 1833 års slut. Methoden till-

vinner sig städse ökadt förtroende. På 5:te frågan: följderna af den i vexelscholor åt lägre klassens barn meddelade undervisning är: förökad vetgirighet, riktigare begrepp om skyldigheter, så i det enkilda som i det allmänna lifvet. Att sedligheten genom en jemnare själsbildande sysselsättning förökes, är af sig sjelf klart. Således eger samhället rätt att emotse allt dygdigare och upplystare medborgare.

Gyllenborg, *Fredrik*, Grefve, sist JustitieStats-Minister. — *Stralsund d.* 17 *Jul.* 1807. Den 4 flyttade vi till Franzburg, d. 11 till Püte. Den 12 kom H. M. sjelf till Zinkendorff bredvid Püte, d. 13 om morgonen, då stilleståndet var till ända, inbröto Fransoserne på flera håll, i synnerhet vid Damgarten och Tribses. Retrait blef nödvändig; skedde dock ganska långsamt och med mycken ordning. H. M. flyttade sig sjelf kl. 6 d. 13 till Muzchow. Skrifveriet och trossen blef qvar på Zinkendorff. Det var ej någon agreable natt, som der tillbringades. Om natten var H. M. vid H. E. Tolls fördelning. Morgonen derpå retirerade hela bagagekolonnen till Stralsund. Kl. ½ 4 eftermiddagen hade vi den glädjen att få se Konungen här tillbaka, och 8 och 9 kommo de öfrige trupparne förföljda af fienden men ingen couperad; förlusten var obetydlig. General Wrede hade dock i synnerhet vid Steinhagen en lång och stark affaire. Vi äro nu försatte i belägringstillstånd; H. M. är ännu qvar; man har talt om en flyttning till Rügen. Engelsmännen kommo först om aftonen från Rügen och kunde således ej understödja retraiten.

Halldin, J. G. Kongl. Secreterare. *Helsingborg d.* 21 *Maj* 1807. Då H. Mt om hösten 1800, under vistande här i staden behagade för första gången befalla mig audience, täcktes H. M. efter betygadt a. n. välbehag öfver innehållet af det till Honom såsom Kronsprins i n. ägnade första bandet af min skriftsamling — yttra sig: att, som han — — hört omnämnas, att afledne Konungen befallt och tillåtit mig allt ifrån 1779 till Honom omedelbarligen — — adressera skrifvelser öfver ämnen, som jag ansåg förtjena Konungens bepröfning, så ville H. Mt förunna mig samma tillåtelse. Hr Grefven behagade derföre framlemna innel. i K—s egna händer.

Under de 10 åren från 1779 till morgonen af den dag, 1789, då Säkerhetsacten påtrugades på Rikssalen, har jag af samvetsdrift mångfaldiga gånger blifvit anmanad att i u. sätta på papper och till afledne Konungen låta öfverlemna — — sanningar — — vid inträffade mäktiga stats händelser. — Den sista bland dessa skrifvelser, som blefvo K. G. III tillställde var *så sant* — — — *själ!* mig dicterad af en somnambul under dess magnetiska sömnkris, dagen före Säkerhetsactens påtrugande, under de ordasätt: att jag skulle — — måla till Konungen, *att derest han ej afstode från det förehafvande han då hade i sinne, skulle det bereda dess olycksalighet för tid och evighet.* (Då det sades hade H—n — derpå svär han åter — ingen aning om hvad Kungen då i sinnet hade. Han gick med sitt bref till Kronprinsens Gouverneur Bar. Fredrik Sparre, anmodande honom att lemna det. Han läste det, upply-

ste att den dagen ingen fick ingå till K. Mt utom lifknekten Roussa och viste honom till henne som inbar brefvet.) H. Mt läste det, lade det på bordet, gick fram och åter på golfvet med häftiga steg under mycken sinnesrörelse, tog det åter i handen, gick långsam och tankfull, läsande det ånyo, satte sig, steg åter upp och gick häftigt, sade intet ord. Omsider vågade R. fråga om Kungen hade något att befalla den som skrifvit brefvet, då han svarade: det är allt väl. — *Helsingborg d.* 23 *Jun.* 1807. — — Har jag tagit act för Evigheten öfver bemälte återsändande .. kan icke benämning af *hotelse* gifvas åt en *hjertelig ödmjuk varning* till den, som uppsåtligen tvertemot allt af hela det öfriga menniskoslägtet insedt sundt förnuft, brådstörtar sig sjelf och sin nation uti ett ovillkorligt säkert förderf.

Det var ej underligt, att Gref DelaG. ej dristade framlemna den Haldinska "hotelsen," om den var lik några härjemte liggande uppsatser, deraf t. ex. en afhandling om naturen af »*hatets helvete*» förklarar, huru 1. Då man ej längre kunde fördraga Carl XI:s plundringar under namn af reduction, så blef Kungen förgifven. 2. Då man ej längre kunde uthärda med K. Carl XII:s krig, så blef Kungen skjuten &c. Mannen synes ej varit så litet rubbad, ehuru han just tör hända derigenom kunnat inverka mer på G. IV A. än klokt folk, ty det är med *Uppenbarelseboken* han bevisar — företrädet af 1720 års R. F. framför de af "afledne" (nb. ej *salige*, i kraft af Somnambulens ord) K. G. III påtrugade Grund-

lagar af 1772 och 1789. — Nog måtte det ändå vara angenämare för en Kung, att ha tryckfrihet i sitt rike, och derigenom kunna bli underkunnig om alla hjertans tankar, än nödgas ge framfusiga fånar privilegium att inskicka skriftlig galimathias, för att derigenom se hvad som tänks utom Rådsprotokollet och Hofsphèren. — Gubben Halldin var nu 70 år. Man synes dock kunna sluta af dessa uppsatser, pendenter i stil till Bohemans, att opinionen hos folket var uppdrifven någon gång ända till sinnesrubbning mot K. G. IV A:s politik — en ställning, som gjorde lätt att få revolutionsmän.

Hermelin, *S. G.* Friherre Bergsråd skref — *Sthm d.* 29 *Dec.* 1807: Det synes vara tjenligast, att jag tills vidare söker fortsätta så de återstående karters utgifvande, som fullbordan af Samlingen utaf Specialkartor. — — —

Hessenstein Fredr. Wilh. Riksfurste. *Hamburg le* 10 *Juil* 1800. Je suis infinement sensible mon cher Comte de l'honneur que Vous me faites de me •.. pour Parain de Ms. Votre Fils. — —

R.. le 20 Nov.

Monsieur
mon
tres cher Cousin

— — j'ai a peine de quoi loger quelques emigrés François, qui sont venus, une .. compagnie. — —

Keyser, *Abr.* *Sthm d.* 29 *Jul.* 1800. Lemnar underrättelse om Akerbladska familjen

Då den lärde W. Gesenius i *Scripturæ Linguæque*

Phoeniciæ monumenta quotquot supersunt Lipsiæ 1837 anförer *Joh. Dav. Åkerblad*, Svecus, Legationi Sveciæ primum Constantinopolitanæ, dein Parisiensi adscriptus, såsom *meritissimus*, nästan aldrig nämnande denne svenske man († i Rom 1819) utan ett uttryck af sin högaktning för hans skrifter: *Inscriptionis Phoeniciæ Oxoniensis nova interpretatio Parisiis* 1802. Inscriptio Athen. 1. i Göttingsche Gelehrte Zeit. Vol. XIV (1800) Inscr. Athen. 2 i Millins Annal. encyclopediques II &c. må här med skäl ur Keysers bref meddelas, att hans far var spegelfabrikör i Stockholm, dog 1800 och efterlemnade en ringa förmögenhet. En son Eric Emauel Åkerblad afgick 1790, då han var E. O. Canzlist och engagerad vid TullDirectionen, till Flandern, ansågs sedan ha tagit tjenst vid ett Kejserl. reg:te Ulrich Kinsky, var i Göttingen då Fadren dog. En syster lefde äfven 1800, nära bekant med Keyserska familjen.

Lagerbjelke, Gustaf; sist en af Rikets Herrar och StatsRåd. *Drottningholm d.* 24 *Septemb.* 1802. — — Herr Grefven, som i den missionen han sist förvaltat och nu afträder förvärfvat sig de mest talande rättigheter till Konungens synnerliga välbehag. — — Je vous prie de vouloir bien me rappeler au souvenir du Comte Axel, optimiste aimable, qui me fit faire la — — avec tous les beaux esprits du Siecle. — — *Karlsruhe d.* 27 *Octob.* 1803. K. M. har i nåder beviljat Hr Grefven ersättning för de kostnader, som officiela brefvexlingen emellan Konungens Ministère samt dess beskickning i Constantinopel förorsakat Hr Grefven år 1800

och 1801, hvaröfver specifik räkning till ett belopp af 334 Kejsergulden, 52 Kreuzer blifvit ingifven.

Leopold, *C. G.* af StatsSecreterare, Skald. *Sthm* 1795. — — Jag har kommit till staden endast för att uppfylla Hr Grefvens önskan. Här följer således Virginia — halfskapad. — — På 8 dar är denna Tragedie eller rättare de 3 akterna af denna Tragedie sammanrafsad, för att kunna visa något åt Konungen, som oupphörligen qvalde mig. Gracerne äro skonsamme — — och när Hr Grefven i de vackra ögonen finner ett aldrig så litet moln af ledsnad eller på den vackra munnen ett aldrig så litet moln af ogillande, så tag en bra penna, som går groft, doppa den djupt i ett stort bläckhorn och stryk ett hederligt strek öfver det stället, den sidan, den scenen, den akten — och, för att säga allt — öfver den Tragedien.

Jag måste promt tillbaka till Drottningholm. Emottag försäkringen om den respect, — — som jag aldrig ger utan åt en af det sanna snillet eller den älskvärde mannen, helst åt den som förenar begge egenskaperna. — *Sthm d.* 20 *Aug.* 1795. — — Jag skall ej här säga med hvad verklig njutning jag genomläst detta välskrefna stycke; hvaraf likväl ingenting gjort mig förundrad, sedan jag långt förut af ryktet lärt att känna Hr Grefvens förtjenster af vårt språk och vitterheten. — — Min tacksamhet så uppriglig, som den möjligen kan hysas af en afundsjuk. — — *Sthm d.* 30 *Maj* 1799. — — Jag kan i sanning säga, att jag nästan ej lefver vintertiden *). Den minsta köld håller mig i en fullkomlig

*) Detta var ock Nicanders confiteor.

dödsdvala — — Det är först nu med sommarvärmen, som jag litet vaknar igen, tillika med de andre flugorne — —

Sthm d. 5 *Oct.* 1812. — — Madame la Baronne de Stael — — j'aurois bien commencé par ambitionner l'honneur d'etre présenté tout comme un autre à Madame la Baronne. Oui Mr le C:te il—y—a huit jours dejà, que je me serois trouvé aux pieds de la Muse tant celebrée dans l'Europe — — — *ce Mercredi à* 4 ½ *h.* C'etoit en vain Mr le C:te, que je me flattois de jouir aujourdhui de l'honneur qui m'étoit offert par vos bontés. Une affaire inévitable & le mauvais état de ma santé me forcent de differer encore le devoir & le plaisir de temoigner mon admiration & mon respect à l'Auteur de Corinne & la fille de M:r Necker*). — *Sthm d.* 3 *Mars* 1818. — — Verkligen öfverdrifver jag ej, då jag säger att Talet öfver Grefve Toll — — genom sin enkla och värdiga skrifart, sina mogna omdömen, sina afmätta och sanna loford, gifvit mig ett nöje som jag vid läsningen af sådane skrifter icke ofta åtnjutit. — *Sthm d.* 22 *Maj* 1823. 'Den blinda Eremiten i Bryggargränd' recommenderar med värma en värdig vän. — *Sthm d.* 26 *Apr.* 1827. — — Scenen ur Shakespeare, ändtligen framletad, medföljer innelyckt. Jag är ledsen att ej kunna för ögonblicket prestera ett bättre exem-

---

*) Grefven anmodade Bibliothekarien vid Drottningholm, att en viss dag der möta Corinna och visa henne Lovisa Ulrikas Museum. L. urskuldade sig; Tydligen drog han sig undan från en societet, der A. W. Schlegel, Atterbom och Hammarsköld kunde träffas.

plar deraf. Om E.E. verkligen ernar uppläsa den för Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan, och funne dertill något lämpligt ögonblick, så värdes för H. K. H. nedlägga det offer af underdån. vördnad, som den gamle blindes olycka nekat honom att personligen frambära. Värdes dervid tillägga, med de uttryck, som E.E. alltid vet att så lyckligen välja, att om den gamle Skalden någonsin funnit sig djupt bedröfvad af sin förlust, har det varit emedan den satt honom ur stånd, att med alla andre svenske ögon dela den glädje och förtjusning, som Hennes K. H:s åsyn vid alla tillfällen skänker dem.

Liljencrantz J. H. E. Gref, skref d. 12 Maj 1812 till Gr. D. ett bref på 12 sidor om finanserna, som ses i Cod. VII: b) 25.

Lindfors, A. O., Professor. Dess första bref är af *Lund d.* 9 *Apr.* 1812. — Dess sista af *Lund d.* 1 *Jul.* 1840, handlar om Brunets Manuel jemte dit hörande Supplement. Man finner af dessa bref, att den utmärkte Akademiske läraren erkände stora förbindelser till Gr. DelaGardie för de tillfällen honom bereddes att vara vettenskaperna och Fäderneslandet nyttig. Deri ha många både lefvande och döda inslämt.

Machlean, Rutger, Kammarherre, Ekonom. — *Svaneholm d.* 9 *Jul.* 1803. — Jag önskar att höra min Grefves omdömen öfver Pestalozzis Lehr-Anstalt i anledning af Decan Ihrs betänkande. — *d.* 18 *Apr.* 1805. Det gör mig ett särdeles nöje, att med de omskrifne 3 fröslag kunna vara till tjenst. — *d.* 27 *Apr.* 1805. — Morot- och Röf-frö sändes med Otto Ramel. — *d.* 30

Apr. 1808. — — flera omständigheter bidraga att göra Sverige, beläget utanför kretsen af öfrige Europeiske staterne, mindre synbart och kändt, och den rôle, som detta land försökt att spela, har i sednare tider icke eller varit sådan, att den kunnat föranleda till den upmärksamhet, att noga följa alla händelser, som timat i dess författning (anfördt till ursäkt för misstagen i en utländsk afhandlings omdömen om Sverige). — *d.* 31 *Maj* 1808. — — Brefven från Götheborg måla tillståndet i Bohuslän såsom i yttersta måtto bedröfligt för allmogen. Desse öfvergifva i norra delen hus och hem samt flytta till skogarne och gömma sig i jordkulor med de ringa öfverlefvor dem blifvit lemnade till lifsuppehålle efter utfordrade gårder. I Södra delen, der transporterne af allehanda krigsförnödenheter äfven varit tryckande, har på de fleste ställen vårbruket ej kunnat under männers och drängars frånvaro med hästarne på annat sätt ske, än att qvinfolk och barn nedkrattat några skeppor korn och hafre, som kunnat undandragas deras knappa förråd till foder under sommaren. Ännu äro ej ordres komna om landtvärnets utgående från denna trakt; de äro ej eller mycket efterlängtade.

Sednare bref, vexlade under riksdagen 1809—10, visa, att M. för Gref DelaGardie egde i politiskt hänseende fullt förtroende.

Mannerheim, *L. A.* Justitiæ Ombudsman, Friherre. — — Det torde vara Hr Grefven bekant, att flera gånger åtskillige Ledamöter af Riksstånden varit

net. När jag läste detta påminte jag mig hvad Plinius yttrat (i sin 1:sta Ep. 2 Bok) om Virginius Rufus: *laudatus est a consule Cornelio Tacito; nam hic supremus felicitati ejus cumulus accessit, laudator eloquentissimus.* — — Jag tänker ofta på Skåne och önskar mig tillfälle, att ännu en gång få se der mina vänner och gynnare. Mina landsmän förekomma mig icke så gode på ålderdomen som i ungdomen. Och i Hernösand. — — Äfven på landet börjar urarta, frihet till sjelfsvåld, sjelfständighet till sturskhet, dygder till laster. Dräng vill vara husbonde, piga matmoder och begäret för starka drycker, måste äfven i svåra missvextår tillfredsställas. Åsyna vittne till sådant blir jag dels oroad, dels förargad. Jag tackar Gud, att jag ej blifvit inblandad i landets styrelse. — *Hernös. d.* 18 *Mart.* 1822. I flera afseenden saknar jag Skåne, men tackar Gud att jag kom från Lund, förrän man der började bankruttera. Mitt arbete i Turkiska historien framlägges nästa sommar för allmänheten. Derefter bör jag resa till Upsala, för att uppfylla mitt löfte i hänseende till den Orientaliska manuscriptsamlingen derstädes. Då skulle jag ock besörja om trycket af Hr Envoijen Palins utkast till de Egyptiske hieroglyphernes förklaring, detta i arabisk öfversättning af en lärd arab i Damjat, hvartill jag blifvit anmodad af Förf. att skrifva företal; hvilket ock måske på samma språk; men kan ej verkställas förrän svar kommer från Constantinopel på några frågor det rörande. — *Hernös. d.* 11 *Apr.* 1822. Se förordet till XV D.

Ohsson, C. D., Svensk Minister*). — *La Hage le 7 Aout* 1830. J'ai reçu la lettre que V. E. m'a fait l'honneur de m' adresser, avec l'incluse et un petit paquet pour M:r Victor, contenant une marque de la munificence de S. M. la Reine envers la Poëte tragique. — *Sthm le* 25 *Juni* 1836. — — de me donner les trois premier Volumes des Archives publicés par ses Ordres et j'ai du plaisir — — — *Berlin le* 23 *Mai* 1838. J'ai beaucoup d' obligations à Mons. Dahlbom, qui m'a procuré l' honneur de recevoir une marque de souvenir de la part de V. E. ——

Oxènstierna, J. G., Riksmarskalk, Skald. — *Ce* 15 *Avril* 1802. Mon cher Comte. — — — Peut être vous ne reviendrez plus de longtems & vous parlerez dans les Cours étrangères au nom du Roi mon maitre; mais si dans le langage de la politique vous direz quelque-fois plus ou moins que vous ne pensez vous même, ne rangez jamais au nombre de ses sentimens équivoques, ceux avec lesquels j'ai l'honneur d'être

Votre très humble et très fidel ami Oxenstierna.

— *D.* 1 *Mai* 1818. Monsieur le Comte. En faveur de ma maladie qui m' empêche de sortir, faites moi la grace de venir me voir demain — — J'ai une grace à vous demander et que vous pouvez seul me faire & qui m' est du plus grand interêt.

Pardonnez à votre fidel Ami
O.

---

*) Se anm. vid H:r Gråberg.

Här torde äfven platts

Tegnér, *E.*, Biskop, Skald. Ett bref ankom från *Lund* dat. *d.* 16 *Dec.* 1818. — Hvad jag egentligen önskade veta (om Gref Oxenstierna), vore något närmare rörande den aflidnes första uppfostran och bildning hos Grefve Gyllenborg. — — —

Derpå svarade Grefven, *Sthm d.* 4 *Jan.* 1819. Genast vid min hitkomst sökte jag vinna de underrättelser rörande salig Gr. O. som Tit. önskade. Rosenstein sade mig, att han öfversändt hvad han derom kände. Gr. O—s ungdomsvänner och bekanta äro antingen bortflyttade från Sthm eller redan före honom gångne ur tiden. Jag har således mött stora svårigheter och fruktar att illa uppfylla mitt gifna löfte. Dess son har lemnat mig närlagde anteckningar och äfven det enda exemplar af hvad dess fader öfversatt af Tassos mästerstycke, emot mitt heligaste löfte att det oskadadt återställa. — Till Gr. Gyllenborg på Skenäs, vän och nära slägtinge af Gr. O. har jag skrifvit och begärt upplysningar rörande Gr. O—s ungdom och förhållanden. När dess svar kommer, skall jag hafva äran det öfversända. För mig enskildt återstår endast att lemna hvad jag under en 30 års sammanlefnad med Gr. O. om honom kändt. Uppfostrad enligt gamla verldens bruk, bibehöll han i den stora verlden en höflighet och ett krus, som ofta misskändes och som dess olyckliga hushållsomständigheter, dess ständiga behof gjorde att man ansåg snarare som tiggeri än som artighet. I allmänna ärenderna förebrådde man honom ofta svaghet och äfven häruti gjorde man honom i min tanka oftast orätt; han egde en ädel själ.

Dess behof härrörde oftast af dess öfverdrifna välgörande och dess bröders föga grannlagenhet att det begagna. Uppriktig vän försakade han alltid egen beqvämlighet för att tjena sina vänner.

Hans morbror Gr. Gyllenborg och dennes vän Gr. Creutz voro hans första ledare på vitterhetens bana. Den lätthet han egde att skrifva, missbrukades vid hofvet och vid alla tillfällen anlitades han som författare. Han har för mig ofta beklagat sig deröfver; men säga *nej*, då man bad och behöfde honom, var för honom omöjligt. Häraf hände, att mycket utkommit i allmänheten, som han sjelf var missnöjd med och ansåg som hastverk. Afhållen af K. G. III både för sitt snille och sitt namn upphöjdes han till värdigheter, dem han önskat kunna neka emottaga, men saknade styrka lika att afsäga sig och att bekläda ett tidehvarf sådant som det närvarande. Hedrad af dess godhet från första stunden jag kom i hofvet 1785, har jag ofta hört dess yttrande öfver sin ställning och dess begär att undgå de platser, till hvilka han kallades. Lugnet och sammanlefnaden med några vänner var målet af alla dess önskningar, men sällan njöt han dessa förmåner. Afund och ovilja voro okände för dess hjerta, ehuru han sjelf ofta var föremål för båda. Med ovanlig eldighet och en lätthet för infall, förenade han den aldra största försynthet, att med sina yttranden såra någon. Man kan föga känna en hederligare man och under mer än 40-åra embetsbana kan man ej förebrå honom ett enda drag af hat eller partiskhet. — — Hans hela lefnad var full af bekymmer ehuru han visst aldrig förtjente något.

Platen, *P. J. B. von*, Frih. Fältmarskalk — — *Stralsund d.* 12 *Junii* 1800. — — — Min otydliga stihl gifvet anledning att denne mannens namn orett blifvet ansett; han heter intet Roman utan *von. Normann* = *von Norman*. — — egde icke den till Mayor nödige skickligheten — — skall på slutet hafva lefvat uti Prag. Han var ifron Rügen af det adeliga slägtet *von Norman*. — —

Puke, *J.* Amiral, En af R. H. Grefve. *Carlscrona d.* 29 *Sept.* 1807. — — Förrän jag hade äran känna min k. Brors nära deltagande i Sundii väl, hade gammal bekantskap beredt hos mig en önskning att vid detta tillfälle (Superintend:s tillsättning) se Prosten Hallström, som är en af de kallade, hulpen. — *C:crona d.* 23. Min redlige vän och bror! Om ock när de trouppper, som stå under Exc. Tolls befäl komma att rycka hit åt Blekingska gränsen komma de directe att stå under H. E. Gref Essens befäl, som vid en befarad landstigning commenderar Landtförsvaret, man har rätteligen insett att jag ej kan vara på sjön och skansarne här och tillika ner vid Lister, Carlshamn el. de ställen, der en landstigning sker. Rätteligen och instämmande med saken är, att jag intet kan befatta mig med det som är utom Carlscronas portar; ej eller är jag vuxsin att föra en armée, men at lämna den commenderande Generalen hvem han ock må vara vigtiga handtag, det är min skyldighet och så min vän detta skall ej manquera, men man måste föreställa sig att om Engelsmän vilja görra en eller flere Landstigningar var som hälst han

då med det sama visar sig med en styrka utan för detta inlöp om han ock icke ämnar at attaquera mig måste jag ändå vara färdig att emottaga dess visit — — — Råkas vi under dessa oroligheter och jag på något sätt kan gjöra dess tjenstgiörning agreabél, var öfvertygat om att detta skall utgiörra min glädje.

Retzius, And. Jah. Profess. *Lund d.* 19 *Jan.* 1803. — Så väl piecens rareté som den utmärkta grace Hr Grefven täckts genom dess acqvisition för min lilla naturalie samling visa mig, fordrar lika mycket min tacksamhet. — —

Rosenhane Sher. Bar. StatsSecret. *Sthm d.* 17 *Oct.* 1795. — — den, som i anledning af din i Hamburgertidningen utropade Ambassade — — *D.* 22 *Febr.* 1799. Om ord felades R. R. Friesendorff, att uttrycka Rådets glädje, då K. Ad. Fr. återtog den nedlaggda regeringen — — — *Herrarne* eller som H. E. Riks-Canzlern mycket täckt kallar dem *karlarne* i Cabinettet — — Armfeltska taflan blef i dag nedtagen ifrån packartorgspålen. A. säges redan vara på hemvägen. — *D.* 8 *Mart.* K. har med humeur försäkrat sig aldrig tänkt på Armfelts återkallande. För 6 månader sedan har fråga uppstått om taflans nedtagande. K. som refuserat detta åt Grefvin. Hedda, hesiterade att då lemna dertill sitt bifall. Man insinuerade ånyo. Ändtl. frågade Kungen RiksDrotset om detta icke skulle innebära en contradiction att nu nedtaga taflan, sedan Högsta makten prononcerat, att den skulle ditsättas. Grefve

Wachtmeister svarade, att taflans uppsättande ej varit en följd af Hofrättens dom, utan en tilläggning af Högsta domstolen och Konungen. Då uti allt detta var en arbitrage, kunde taflan allt för väl nedtagas, utan att Hofrättens utslag på något sätt blef invaliderad. Så är denna sakens ställning. Du känner att Bar. Reuterholm är en bland dem, som ha entrée i Kungens sängkammare. För något mer än ett år sedan fanns hans namn till någon del öfversuddadt. Om det skett med flit el. af våda, kan jag ej afgöra. Jag vet blott att någon tid derefter fanns taflan omskrifven och Bar. R. figurerade der med alla sina titlar. I år hade ock någon klåfingring varit på taflan och raderat på namnet. Men märk! kort efter sedan Armfeltska taflan blef nedtagen af kåken, blef taflan på sängkammardörren omskrefven, insatt i ram och betäckt med glas. Bar. R—ms namn figurerar der efter förnämlighet! Detta tjenar att vederlägga en och annan obehörig persons äfven så obehöriga gissning, att R—ms namn skulle intaga det rum der det Armfeltska stått. Den rike Herrn på Eriksberg har, då en Statsfru och andra af hofvet kommit att bese *egendomen*, och ingått i hans rum, suttit i sin divan och läst ur en bok för Prosten Geringius, samt blott bedt damerna "sitta ner", och så fortsatt läsningen, hvarföre han sedan anfölls af andra Damen. — D. 2 Apr. I går presenterades St—ck hos Prinsessan som fästman. Angående dess utkorade brud löpa många historier. — — I Berlin och Brunsvig har man i anledning af ett — bref varit af den tanken, att hon varit dotter af Lov. Ulr. Engeström har ock antagit denna qui pro qvo [quæ pro qva?] för

sanning. — — Här utgaf hon i början för Högstsalig Titi dotter med Bar. C. de G—s första hustru, men sedan L. börjat hota att han skulle skära näsa och öron af utspridaren, berättas nu, att hon är dotter af Kung A. F. med gamla Fru Frab—g (d. 23 Apr.) ett rykte som icke har minsta grund *). — *D. 5 Apr.* RiksCanzlern Fr. Sperre hade varit i staden. Med mera desagrement kunde ingen vara i staden än H. E. Han var buden till ingen, utan vid Hofvet, hos R. Dreitz och Bar. Adelsvärd. Han åt hos Ehrenheim. När jag sammanlägger dermed dess sejour vid Medevi förleden sommar, styrks jag i öfvertygelsen att då höga personer dragit sig ur verlden, göra de bäst att ej vidare synas. — — Höpken — — — behöfde icke söka sig utom sig sjelf. Att ingen underrättelse inkommit i Aviserne om Hert. Carls resa förundrar mig äfven så mycket som dig. — — Som jag tyckte, var H. M. hämnd nöjdast — — Riksdag och i Åbo — *Hertigen persiflerade* R. R. Palmstierna, när han nekade att återträda i Rådkammaren. — D. 23 Apr. — — då K. Fredrik reste i landet ikring att uppsöka sig maitresser. — — K. Gustaf III skulle tyckt, om någon ej ville anse slikt för maitressfamiljens ära: *comment peut-on penser ? Vis-igoth!* — — Sättarne å Kongl. Tryckeriet äro så glada då Fransoserne segra; ty då, säga de, få vi sätta; som nekas, då Österrikarne vinna. Då nu nyheten om Österrikisk seger fans att berätta var Kungen särdeles glad och sade: *sådane tidningar*

*) Må anföras för att något belysa hvad som anförts XVIII D. p. 170.

kunna just uppfriska en menniska, han hade hela vintren varit sjuk öfver Fransosernas framgång. — — D. 6 *Aug.* Toll är i Pettersburg och njuter mycken accueil af Kejsaren. Man tror, att han skall öfvertala Kejsaren i England till ersättning för de uppbragte convoyerne och att äfven söka återhjelpa de afbrutna gränsenegotiationerne, i hvars utförande Klingsporren förledet år misslyckades. Toll är ock skickligare. Hvarken fjäskig eller corruptible, tvenne stora egenskaper hos en underhandlare. — — Flemming har ej inkommit i Akademien såsom Litterateur, utan som skyddsherre för la belle litterature. *Barba non facit philosophum.* Han har dock ej documenterat sig så, som dess begge företrädare *Kellgren* och *Stenhammar*. Icke heller lärer han såsom protecteur des sciences & des beaux arts, kunna sättas i jemnförelse med de 4 Riksens Råd, som vid Akadens första inrättning der togo säte eller med R. R. Ramel. Han kommer således att räknas i samma klass som Grefve Gyllenstolpe. — — På brännvinsförbudet utkom har Abrah. Liss W—n på audience hos Konungen sagt H. M. att det kostat bryggarembetet 2000 Rdr i månaden, för att innehålla expeditionen af det nu likväl emanerade förbudet. Det är alle inrikes StatsSecreterares öde att blifva utropade för muthkolfvar och sådant händer, äfven om en ängel från himmelen nedsteg att mottaga denna befattning. — — D. 9 *Aug.* Visst är att på ett par dagar gå starka gissningar öfver Armfelts återkomst. Sig sjelf lemnad, är jag försäkrad, att K. af hvad man redan sett, icke har någon håg att återse den degraderade Baronen. Men af de

liaisons som varit emellan denne och Baron Toll i Carlsbad, samt denne sednares inflytelse i det allmänna, torde det kunna vara en möjlighet. — Utan något särdeles genie, men med mycken qvickhet, förenad med böjelse för intriger och en gränslös immoralitet, blifver Ar. alltid farlig. — — När tvenne så heterogena varelser som Toll och Armfelt kunnat bli lierade, måste något ligga derunder. Denna liaison förefaller mig som Herodis och Pilati vänskap. — Hert. Fredrik har varit hela sommaren sängliggande och haft den ena attaquen efter den andra. Förleden lördag var han så sjuk, att dess skrik hördes ut på gården vid Tullgarn. Man tror att detta är hans sista sjukdom och lärer han sjelf vara derom öfvertygad, emedan han skickat Mad. Euphrosine Löf till staden. — d. 18 Aug. (i sammandrag) Hertig Fredrik på Tullgarn var öfvergifven af Läkarne; Kungen hade skyndat dit. Hert. hade nyss communicerat. v. Engeström hade en lång stund haft audience hos Kungen före Gtjs början, bevistat den, men sedan rest, emedan han ej blifvit befalld till middagen — af Gref Fersens distraction. Man slöt deraf till disgrace. Men det upptäcktes och han eftersändes. F. ursäktade sig dermed att han trodde det v. Ehrenheim tillsagt honom. v. E. svarade, att han ej trodde det han (v. Ehrenh.) kunde befalla någon till Kungens bord. Huru lätt kunde man nu ej kommit att anse v. E. i disgrace? Förleden lördag säges K. Carl XII:s kista ha blifvit öppnad. I Kungens svite voro Gref Posse, Stenbock, Fersen, Hamp. Mörner och Borgenstierna. Dott, Berg och Fredenheim voro i kyrkan. Kungen ville det

skulle vara hemligt, — — *D.* 18 *Oct.* Gyllenstorm blef arresterad i Wien. Bar. Thugut har gifvit Silverstolpen tillkänna, att sådant skett på gifven anledning af Gref Ax. v. Fersen, att man i Wien borde befara G—ms politiska grundsatser. Ingen ting, som kunde compromettera G. hade dock enl. hvad Th. trodde, funnits. — *D.* 25 *Oct.* Stora moln uppstiga öfver v. Engeström i Berlin. Man föregifver, att han förgifvit Baron Taube i Mallaga vin. Jag anser den infame, som vågat sådant utsprida och hoppas det icke har någon verkan på Konungen, som gråter sin förlorade tjenare. Tårarne hedra hans hjerta, jag skulle blott önska att han hade derjemte nog fermeté att icke taga någon impression af så gemena angifvelser, isynnerhet emot en man, som uti allt följt ärans föreskrifter och är incapbel af någon vilainie, ännu mindre af en atrocité af sådan natur *).
— — *D.* 29 *Nov.* Då K. hängde Seraphimen bandet på sin son döpelsedagen, började han att gråta. Närvarande tidehvarf ger ämnen till många reflexioner och då man ser den ena thronen ramla efter den andra,

*) Man kan häraf sluta, att väl ärgare intriger voro å bane mot v. E., än då han ej blef befalld till middag genom Gref F—s — *distraction*. Likväl blottställde sig v. E. och ej blott sig utan Sv. Ministerhotelet genom, att der emottaga den sedan för förgiftning misstänkta och *serifrån* förföljda Grefvinnan Piper, född v. Fersen, en af de mest tongifvande i samma societet, der nu ryktet om v. E—ms orimliga brott *omtalades*, för att *tros* — af Kungen. Utg. känner sig skyldig Gref. v. E—ms minne denna hedrande erinring. Och v. E—ms brott! Att vara *homo novus* och en *dugtig embetsman*, som drog *arbetets* tyngd och derföre *måste* få *inflytande*.

bör det ej väcka förundran om en Konung — — faller tårar vid åsynen af en kronartvinge, som i en så eftertänklig tidpunkt börjar sin carrière. Jag besparar alla öfriga reflexioner, som kunna göras i anseende till Herren sjelf. Han glömmer förmodligen ej, att den thron han intog var blodstänkt — — Jag bekänner dock att om dessa reflexioner blifvit gjorda, hade jag ej följdagen återgifvit samma blåa band åt den man, som för flere år sedan förklarades ovärdig att detsamma bära. — — D. 4. Jan. 1800. — — Jag säger med Adlerbeth; att Svensk-Ryss, Jacobin och Hundsvott äro synonyma. — D. 8 Jan. Hvad de än om Armfelt månde tänka, så — han är af K. M. återställd till sina fordna värdigheter och du får minnas, hvad framledn. Assess. Hiärne i CommerceColleg. svarade R. R. Falkenberg, frågande CommerceCollegii tanke: E. E. K. Com. Coll. har ingen tanke. Herrar Ministrar böra uppoffra sitt enskildta tänkesätt och endast tänka och tala utur den principe, som Hofvet antagit. Kom ihåg din företrädare Baron Nolcken. Hade han förhållit sig på sådant sätt och ej velat agera på egen bog, hade han än i dag varit Minister i Wien. Angeläget blir att du icke ger A—t anledning till sqvaller; ty ifall han icke är i direct brefvexling med Kungen, hvilket jag tror, kan han likväl hafva utvägar, att hos Herren få fram hvad han vill. — — A—t har börjat med sina angifvelser. — d. 24 Jan. A. v. Fersen Akad. Canzler i Upsala. Rosensteins befattning med Ups. Akad. har nu upphört. Han har aldrig varit CanzlersSecr. utan blott Canzlerens hemliga Råd. Eurén, den flitige öfversättaren af Kotzebuna,

är den rätte CanzlersSecreteraren, som nu under Gr. F. lärer blifva en slags premierminister. — — Man beskyller honom för någon liten nepotismus, men han har — — kännedom huru man skall uppföra sig mot Academici, hvilket icke lärer kunna sägas om din förnäme cousin. — — Han talar ej till dem på latin, fruktande att de skulle skratta åt hans italienska accent. — — I dina depecher är stylen något oratorisk. Här gäller Dumbons: — — *ju simplare, ju enklare.* För att formera din depechestyl, läs igenom Gref Barks correspondence — — Celsingens styl är något torr och osmaklig ehuru grundlig. Nolckens är något för leger och mera passande för ett fruntimmer, än en karl. — *D.* 8 *Martii.* — — En viss man, som 1789 skulle bryta lans emot G. III, men som numera icke påminner sig det, ännu mer, att han i 1½ år satt på Varbergs fästning, pratade mycket om nödvändigheten för en Regent att stundom vara tyrann, isynnerhet i våra tider. Han slöt sin halft svenska och halft franska discurs med den önskan, att vår Kung vid detta riksmöte ville också taga några väldsamma steg och arrestera en och annan, som ville opponera sig emot dess visa afsigter. Derpå svarade Carl Bunge, att i sådant fall bör han ej eller släppa ut sådane gökar. Vår Friherre blef så slagen, att hela hans vältalighet tog ett plötsligt slut. — — *Norköp. d.* 8 *Martii.* — Inan vi reste från Sthm gafs ett franskt spectacle på Dramatiska theatern af en troupe de Societé, hvars Directeur är Gustaf Lagerbjelke. — — destinguerade sig din bror Axel. Han spelte med mycken värdighet och är aldeles skicklig för cothurnen. —

— *Norrk. d.* 29 *Martii.* — Din bror Axel De la Gardie, som förer ordet i Riddarhusutskottet, kan icke nog berömmas. Han gör det med en värdighet och en skicklighet, som jag aldrig kunnat föreställa mig. Dess uppförande är icke en ynglings, utan en mogen mans. Tro ej att det är smicker, ty om det varit annorledes hade jag sagt dig det uppriktigt. — Canzlern har förvägrat Magister Silverstolpe att infinna sig vid Riksdagen. Kungen stadfästat. Commerce-Coll. gaf honom då tillstånd att i Norrköping anlägga Bokhandel. Gref Strömfelt nekade, men ville sedan ignorera bokladan. — *D.* 2 *Apr.* Då Adlersparre uppläste Frih. C. de Geers yttrande 1789, för att visa huru han och Gr. Ax. Fersen m. fl. då tänkte olika med hvad han nu yttrat, svarade han; *ja, men nu tänker jag olika.* Gr. Ax. Fersen fruktade att uppläsningen skulle verka, att man förblandade honom med sin far; men hvilket S. ansåg mindre lätt, helst fadren var en stor man. — *Norrk. d.* 5 *Apr.* Prelaterne hade första gången från katholska tiden *Biskopsmössor*, när de vid kyrkporten emottogo Drottningen. Bisk. Munck bugade så djupt, att hans mössa gaf Drottningens näsa skrapnos, sedan han i kyrkdörren läst bönen öfver H. Mt. Biskop Gadolin, öfver 80 år, messade och det var högtidligt se hans darrande händer, då han gaf K. välsignelsen; men man höll på att gapskratta, då M. messade bönen öfver Drottn. ty det var som ett ostämdt orgelverk, der alla möjl. stämmor finnas utom vox humana. — — *Norrk. d.* 10 *Maj.* I Prestest. var ett helt plenum s. d. (d. 30 Apr.). Det

angick protokollernas tryckning. Biskop Wallquist yrkade starkt derpå. Hans mening bestriddes af Fant och Nordin. Det skreds till votering, som slog så ut, att Wallquists motion förkastades med 27 *nej* mot 22 *ja*. Upprörd att hafva tappat en votering, uppstod Biskopen och begärte att få ett transumt af protokollet, innehållande så väl dess motion, som deliberationen deröfver. Några föllo in i talet för att fråga om han var sinnad låta trycka det. Biskopen svarade, att han begärte svar på sin fråga, men att han ej var skyldig att besvara frågor, som utom laga ordning blefvo onödigtvis uppkastade. Hans begäran besvarades med ja. Derpå frågade Biskopen, om han icke egde tillstånd att låta trycka det. Då uppkom larm i ståndet och flera röster läto sig höra hvilka alla instämde deri, att begäran var oformlig, lagstridig m. m. Andra begärte saken på bordet. W. yrkade på sin Riksdagsmannarätt, att få transumtet och sin medborgl. rätt, att få begagna sig af Tryckfrihetsförordningen, hvilken, oaktadt de deruti gjorde inskränkningar, esomoftast på anledningar af intolerant folk, hvilka bemästrat sig Kungens sinne, ännu icke vore häfven. Saken hade i flera veckor legat på bordet och borde nu afgöras. Då svarade Erke Biskopen, att saken, som legat på bordet, rörde protokollernas tryckning, men detta vore ett nytt ämne; Biskopen insisterade, att det vore att onödigtvis förlänga Riksdagsärenderna, att uppehålla med mål af sådan beskaffenhet. Kungen hade icke sammankallat R. Ständer, att sysselsätta sig med mindre vigtiga ämnen. Här var ej fråga om mindre än Rikets räddning, och band han

på deras ansvar, som uppväckte schismer inom ståndet, om ingenting uträttades. E. B. fann för godt att åtskilja Ståndet. Vid utgången frågade E. B. Hr B. Wallqvist, om de ej skulle råkas d. 1 Maj till det utsatta partie de plaisir. Den sednare svarade att han icke kom. Detta svar gafs med synbar hetta. Han gick derpå till Grafströms värdshus, för att äta middag med andra af Ståndet. Aptiten var ej synnerlig, utan syntes hela hans blod vara i jäsning. Om eft. m. hade han en discurs med Nordin, hvaruti den sednare blef af Biskopen så tilltvålad, att han ej var värd 3 ruttna lingon. Som Plenum i Presteståndet varat länge, kom ej W. från måltiden förrän kl. 5. Han gick hem, fann ej sin betjent, utan bad en piga bära in till honom ett glas vatten. Derpå klädde han af sig och lade sig på sin soffa. Då drängen gick in till honom kl. 6 fann han honom död af slag. Häpen häröfver gick han att söka en Doctor. Han råkade Domprosten Fant, som blef högl. bestört öfver händelsen. F. sprang för att få rätt på en Medicus och stötte på Kungen, som gick och promenerade. K:gen observerade strax hans förvirrade uppsyn och frågade hvad som var på färde. Då berättade F. händelsen. H. M. afbröt genast promenaden och begaf sig hem, för att anstalta att alla hofvets läkare skulle bege sig till W. Men all deras konst var förgäfves. W. förblef död. Hela öfra delen var redan kall och blå. Underlifvet och benen kallnade först följande dagen. Om Tisdag skall han begrafvas på K:gens bekostnad, såsom G III:s fordne biktfar. Fant, den afliednes store antagonist, skall hålla likpredikan. W—s dödsfall är af mycken

betydenhet. I Heml. Utsk. var han medlare mellan de stridiga finance projecterne. Inom sitt stift var han en ordningsman, som ej så lätt återfås. Ofelbart hade han blifvit flyttad till Vesterås, och der uppfylles ej hans rum hvarken af den vällustige Fanten eller den dumme Waller eller af T—e Flodin, hvilka nu äro Candidater. Jag lemnar hans politiska förhållande i sitt värde. Utur en viss synpunkt kan det försvaras.

Axel Adlersparre ingaf ett memorial ang. publicitetsfrågan i RiksgäldsContoret. Det upplästes, sedan Kungens yttrande ankommit. Efter ordningen hade Landtmarsk. bort neka uppläsandet deraf. Men som det ej skedde, kunde saken nu ej mera hjelpas. Imellertid blef detta memorial rubriceradt som förgripligt emot Majestätet. K:gen upprörd öfver dessa uppgifter skickade strax efter Baron Essen och befallte honom att öfvertala A. att återtaga mem. Essen svarade att detta var en ganska svår commission, isynnerhet som han stod i obligation hos A. som rangerat hans affärer; utan han föreslog att H. M. sjelf ville tala med honom. Härvid studsade H. M. som frågade, om *han* kunde tala med honom. Som H. M. itererade denna fråga flera gånger, svarade Essen, att han alltför väl såg, att löpare svärtat A. hos K. men han kunde på sitt hedersord försäkra att H. M. skulle bli satisfierad att tala med mannen, som, ehuru försvarare af sina rättigheter, alltför väl kände den vördnad han är skyldig Rikets Öfverhufvud. Uppå denna försäkran skickade K:gen efter mannen och begärte hans Memorial. Sedan K:gen detsamma genomläsit, sade H. M., att han fann det helt annorlunda, än

det var för honom beskrifvet. Han yrkade således, ej på Memorialets återtagande, utan kunde det alltförväl tryckas såsom innehållande ganska goda tankar, som icke borde döljas för allmänheten. Men H. M. önskade, att det kunde flyttas i Protokollet så att det kom att stå framför H. M:ts skrifvelse. Häremot hade A. intet att påminna och sade, att han skulle göra denna anmärkning vid justeringen. Härpå svarade K. att det var ganska grannlaga. Han ville aldeles icke blifva compromètterad eller synas blanda sig i Adlens öfverläggningar. Han bad derföre A. sätta sig ned vid K:gens skrifbord och kasta på papperet hvad han ämnade säga. Detta gjorde A. och läste upp sitt project för K:gen, hvarvid han tillade att på det H. M. skulle vara förvissad att han skulle åstadkomma befallningen, bad han K. behålla ett exemplar. K:gen svarade: nu ser jag att Ryttmst. A. tror att jag har misstroende — — — Derpå ref K:gen det sönder och gaf honom sin hand. Emellertid var A—s belägenhet kinkig; ty att ändra sakernas marche i ett protokoll är något ovanligt, för att ej säga lagstridigt. Efter många pour parlers blef det beslutadt, att ingen på Riddarhuset skulle häremot göra anmärkning, utan aflopp saken helt tranquillt. Mssrs Les Courtisans hade förut ej velat helsa på A. men efter hans discours med K:gen kysstes han till höger och yenster. — — — *Sthm d.* 30 *Jan.* 1801. — — Lagerbjelke, som under min frånvaro på landet förestått min CabinettsSecreterare syssla, har varit så occuperad med piecers författande och agerande, att han ej haft tid att lägga papperen i ordning — — — utan lemnat

mig ett Augiæstall. K:gen hade en besvärlig resa från Petersburg och var Lagerbjelke i vatten till halsen. Jemte honom voro på båten K:gen och Gustaf Löwenhielm. De stodo i 5 timmar på en klippa, innan folk från Kumlinge landet kommo och förde dem derifrån. — *Sthm d.* 12 *Maj.* Armfelt hitkom förleden thorsdag. Sönd. kl. 5 e. m. hade han ett enskildt samtal med K:gen, sedan han af General Liljehorn blifvit presenterad. Samtalet hade varat en timma, hvarefter han gick ned till sin fru mycket varm och agiterad. Han fick slutligen en blodstörtning, som hindrade honom att vara på couren och nödgade honom hålla sig inne följande dagen. Hvad som passerat dem emellan vet ingen. K:gen åtm. omtalar det utan affection. Hertigen har sändt till honom — —g. Man vet ej hvad han sagt honom men gissar att det var ett förbud att ej presentera sig för H. K. H. Emellertid går mycket folk till honom såsom Ehrenström, Segerström, Ahlman, Bisk. Lindblom — —. Mycket förändrad till utseendet, annars sig lik. Angående franska sakerne hade R. R. Ramél yttrat sig till Kungen, under H. Mts vistande i Skåne: att *numera vore contrarevolution gjord i Frankrike, det är blott en obetydlig slägt, som heter Bourbon, som härvid förlorat.*

Rosenstein, *N. v.* Landshöfd. StatsSecr. — *D.* 20 *Dec.* 1812. R. hade hoppats, att i går på Drottningens soupér få råka H:r Gr. D. Han har flera gånger talt med Friherrinnan Staël, och äfven då. Hon har alltid svarat, att hon icke ville sitta för länge, då hon icke förstod något, utan att Gr. D. lofvat hemta henne

kl. ½ 7. Det ankommer nu på H:r Grefven, att på annat sätt arrangera, om sådant låter sig göra. H:r Grefven nämnde väl en gång plats i Drottningens tribun. Hennes M:t och Prinsessan komma ej, men Kronprinsen och Prins Oscar hà lofvat. H:r Grefven dömmer bäst sjelf om Fru Staël kan sitta der; men åtminstone läta icke Rocca och Schlegel der kunna få rum. Det bästa blir att H:r Grefven i alla fall förer Fru Staël och hennes sällskap Trångsundsvägen och går upp i Akademiens samlingsrum, samt ber vaktmästaren kalla ut Rosenstein som då skall placera alla.

Rosenstein Sam. Kongl. Secreterare.

Burgdorff d. 29 *Juli* 1803.

Min k. Broder!

Nu håller jag på att initiera mig med den Pestalozziska methoden. Jag önskar jag måtte hemkomma med så intressanta kunskaper att Herrarne *), hvika varit så goda och kostat på min resa, bli öfvertygade om att de väl användt sina penningar. Jag finner i methoden mycken ordning och tycker att de barn, hvilka här undervisas måtte få en synnerlig färdighet att räkna i hufvudet. — — P—zis schola består för det närvarande af 91 pojkar. Dessa väckas upp kl. 6 om morgnarne, göra bön och komma ungefär kl. ½ 7 till arbetet, då de 1:sta timman åhöra en föreläsning i Geographien; sedermera frukostera de och få en liten recreation till ungefär kl. 9. Då begynnes åter undervisning i räkne-

*) Se härofvan p. 96, r. 5 nerifrån. Härmed sammanhålles Grefvens nitälskan sedermera för Bells och Lancasters undervisningsmethoder — allt åsyftande *folkskolan.*

konst, Pest—ska mathematiken, befriad från all slags abstraction. De yngre stafva. Kl. 11 ritning af geometriska figurer. Kl. 12 äta de. Före kl. 2 åter i arbete. Geometri, Franska. Kl. 3 aftonvard och recreation till ½6; då gossarne gå stundom att bada. Annars hålles då examen eller skrifves. Pennorne äro helt trubbiga, hvarmed bokstäfverna formeras. Här kommer främmande som en ström att se på scholan.

Ruuth, Erik, Excellence. *Stockholm d.* 31 *Jan.* 1814. Ditt bref af d. 13 Decemb. var mig ett dyrbart bevis af din hugkomst och din vänskap, på hvilka båda jag sätter ett verkligt värde — — jag föreställer mig att din varelse i England icke blifver länge efter dettas framkomst. — — Norges afträdande — — Pommern ha Danskarne fått — — emellertid äro Pomerinkarne otröstliga öfver bytet och Prins Putbus har genast rest hem till sig från högqvarteret — — Du föreställer Dig ej min vän, den glädje som uppkommit öfver hela landet öfver denna så vigtiga acquisition och som uti så många afseenden är så högst betydlig för oss — — många tviflare etc. fingo långa näsor. Den Högste förläne nu vår store och älskade Prins helsa och krafter att uthärda de stora mödor han har och låte oss med glädje och frid snart få honom åter hit att fullborda sina föresatta stora planer till fäderneslandets förkofran, välstånd och sällhet i alla afseenden — — Som min gode vän får jag ock säga dig, att Prinsen befallt C. säga mig, jemte myckna helsningar, att han är etc. — — *) —

*) Och i *denna* anda skulle de *förtroligaste* brefven varit, *om* — *om* — —?!

— Carl Mörner lefver som förra året och man är med skäl mycket nöjd med honom. Han sätter uppbördsverket här i staden och cassor i en ypperlig ordning — — sjuklig, sedan Enkedrottningens begrafning, der han förkylde sig.

Schröderheim, Elis, StatsSecret. *D.* 22 *Maj* 1795. Jag har sett Fale Bure *) med admiration och under stora sinnesrörelser. Det var endast andra gången under 3 års förlopp, som jag bevistat något spectacle. Det är i samma genre med Siri Brahe, med Helmfelt, med dem, hvilka jag så till sägandes sett författas af deras auctor och min närvarande belägenhet gjorde mig denna påminnelse ännu ömmare. Hvad sjelfva piecen angår, så är den i anseende till stil, dialog m. m. värdig smaken af en upplyst tid och i anseende till de sentimenter der yrkas, nyttig för våra dagar. Det bifall, hvarmed allmänheten emottagit dessa sanningar vittnar att Jacobinismen hos oss icke gjort de framsteg, hvarmed den hotat, men hvilka jag för min enskilda del ej så mycket befarat under vår regering och vårt lynne. Skulle allmänheten tillegna mer eller mindre af piecen åt Gref DelaG. så är detta dess bifall en triumf för begge, ty parterren tager helt vist ogerna sådane föreställningar från den första Grefvebänken. I detta afseende var spectaclet hazarderadt, men sanning och erkänsla hafva beredt reüssiten och justifierat entrepiecen. Flera coups de Theatre så starka och så san-

*) En piece af Gref D.

na förekomma sällan i någon piece. De fleste situationerna äro förträffeliga. Combinaisonen jemn och otvungen. Decorationerna ha mycken merit. Fru Marcadet surpasserade sig. Widerberg äfven så. De Broen spelte bra de 3 sednare acterne, men alla 4 med en abominable ölstämma. Prinsessan är utan värdighet äfvensom Sunes Ambassadeur. Sune sjelf lofvar att bli bättre, än jag förmodade. — — Grefven har begärt mina anmärkningar och jag meddelar dem — — Det har händt denne Författare hvad man klandrar icke allenast hos Frankrikes men äfven hos Greklands störste theatre auctorer, att falla i episoder. De medföra här en annan olägenhet, när de förlänga piecen på ett sätt som redan väckt critique af de impatiente. Sådan är hela tärnans rôle — — Eric surpasserar sina år i löften och reflexioner. Säg nu Hr Grefve, om jag icke häcklat och grälat? Hela spectaclesalen var uppfylld till trängsel och ej flera än en enda loge på andra raden tom. — — Grefve Fredr. Horn innehade 2:dra logen å första raden. Gubben, som jag verkligen estimerar och hvars öde jag beklagar, gjorde mitt stora medlidande under första acten. — — De fleste critiquer skola komma af supçonen om min Grefves delaktighet deri. — — Man bör aldrig gilla, ännu mindre berömma hvad som göres af en egal eller rival, man skall ha den trösten att protegera eller den harmen att icke veta hvem man skall attaquera. Hade Gref Jacob DelaG. författat de verser, som gjorde Kellgrens första reputation, så hade de varit sisà der — å jo — jag kan intet säga — ingenting — Gud vet hvad det blir af honom, en läsvurm, en

pedant, och fy, ett tocke genie, som skrifver vers, men när dessa i sig sjelf förträffliga bitar kommo från en scholkammare, nå då var det — — skönt, förträffligt.

Man sade mig då jag var i staden i går, att Tollen är dömd af HofRätten att mista tjensten och blifva i fängelse. Jag har gjort 2 reflexioner, att man hört få menniskor tala och ännu färre intressera sig för honom och att hans öde fullkomnar sig på ett så lugubert sätt just i de samma dagar af samma månad, som han för nio åhr sedan använde att brouillera Kungen med Riddarhuset, truga igenom passevolancen och grundlägga större delen af påföljande händelser. — — Jag omfamnar Er 1000 gånger med den fullkomligaste högaktning och tillgifvenhet.

I anledning af detta bref af den snillrike Octodecimviren Schr. må upplysas, att Gref DelaG. för att ge den "rojalistiska" pjesen mera popularitet förmått Thure Wennberg att i tysthet utge sig såsom författare, ehuru han blott tillsatt några partier. Afsigten var att under Jacobinismens vilda skri: "strypom den siste kung med den siste prestens (eller Riddarens) tarmar", söka att ge Stockholms publik tillfälle, att se den sköna kärleken till sitt kungahus hos Fale Bure, som säges ha burit K. Erik X på sin arm från det blodiga slagfältet i Westergötland till sitt Bura i Medelpad, i hopp att denna ridderliga kärlek måtte derigenom bibehålla sin ära midt under en tid, som föga älskade både Kungar och Riddare. Som vi se af Schr—ms bref misslyckades

ej eller denna värdiga afsigt. Kanske hade Kellgren kort före sin död gifvit denna piece sin ultima lima, liksom man finner i en annan af Gref DelaG:s piecer *Clementine* och *Desormes*, der Kellgren gjort flera rättelser med en vacker handstyl. Andra piecer ha gemensamt utarbetats af Grefvarne J. G. Oxenstierna och J. G. DelaGardie.

Härvid må utdrag meddelas af 2:ne Sehr—ms bref till annan person. 1791 *d.* 11 *Mars*. "Kungen affecterar en glädje och en godhet, men är som ett brusande haf, distrait, vegeterar, hatar occupation, känner inga nöjen mera, vistas mest på Haga, spelar med rage trou de Madame till kl. 3 om mornarne. Kungen åt middag på Ulfsunda i Tisdags. Der skall supits och Gyllengranat spytt vid bordet". — *D.* 26 *Jun.* 1792. Hertigen är arbetsam, ordentlig, allvarsam, men facil, prevenant, försigtig, mycket godt begrepp, Brodrens omdöme, fullkomligen så godt om det vore understödt och uppbrukadt af hans erfarenhet, men redan mycket säkrare i den mån det icke är som hans accableradt af en utsväfvande imagination. Han är tranquil under alla de inquiettuder, man söker ingifva honom, ofta toucherad ända till tårar när han talar om sin situation och när han önskar sig den Högstes hjelp. Tarflig i mat, i kläder, i lefnad, vill det rätta, söker det goda och visar icke den indifference för menniskor, hvaröfver man sig förr beklagat.

För afskrifternas riktighet af dessa 2:ne i Nerike befintliga originalbref, ansvarar *Utgifvaren.*

I Cod. XII. 21. n. 23 förekommer: Morgonstunden Comedie i en act af R. de Chabannes. Öfversatt af Elis Schröderheim — dennes handstil. Versar förekomma, ej särdeles corrigerade:

Frun (sjunger):

Du ljufva sömn, hvi flyr du mig.
Sylvandro för min syn försvinner.
Till mina knän han krökte sig &c.

Potpourri:

Jag gör ibland små versar jag
Och många mindre comedier
Och airer utaf alla slag,
Charader, skålar, parodier.
Jag är en glad och lycklig narr
Och alla goda Sällskaps apa
Och hos en rik och mäktig knarr
Jag vet att glädtigheten skapa.
Jag får en Engelsman att le
När han begynner lifvet klandra,
Holländarn, Tysken, alla andra
Ministrar, som till hofven vandra. &c.

Piecen har varit ämnad att uppföra och sannolikt genom Gr. D—s *) omsorg blifvit uppförd på en Prinsessas namnsdag, sedan Öfversättaren nedsatt sig på Järfva och behöfde Mæcenatricer.

*) (Gr. D—s tillägg med blyerts antyda det).

Seton, Alexander, Helsingborg Aug. 23 1799. My Lord! The honorable station to which J understand His Majesty has been graciously pleased to appoint you — — most give pleasure to all your friends, and none of them can more sincerely congratulate you than J do. — — — *Sthm* 22 *Jun.* 1826. As J presume your Lordship is possessed of the famous Antiquarian book Göranssons Bautil, J by leave to present herewith the prented Index or Register to that work. — — *Sthm* 14 *Nov.* 1826. Mr Professor Liljegren having proposed a plan of publishing the Archives of Sweden by the title of *Diplomatarium SveoGothium*, we are solicitous of procuring all due assistance in pro..ting the undertaking — beginning with the most ancient documents in Sweden. The expense is to devolve upon me and J doit with pleasure. Perhaps some other person more enthusiastich even than J can pretend to be, may undertake the work — — utbeder mig få communicera vidare med E. E. längre fram härom. — — *d.* 14 *Dec.* Prof. Liljegren har ännu intet mig vetterligt börjat på Dipl. Sv. G. utan har Hr Magister Wiborg skrifvit till Åbo, att få veta derifrån om Sal. Hr Fredenheims mss. nu befintliga vid Kejserl. Akad. derstädes äro in extenso Bullarierne el. endast sammandrag eller transumter. Till en början, så ser det icke mycket gynnande ut, att man vet så litet om saken. Det lär ej vara lätt få copior från Vaticanen i Rom. Emellertid har Liljegren nästan min charte blanche, så långt min enskilda credit går. — — Vi få vänta Hr Kammarjunkare Rääf hit till Sthm, kanhända på en 6 månaders tid, så att hjelpreda

skall ej felas till tryckningen af Sv. Dipl. 1 B. från 800 till 1300. 80 ark 10 à 20 pl. Priset ej öfver 10 Rdr B:co Bandet om möjl. blott 8 Rdr. — *Sthm d.* 1 *Febr.* 1827. Tillåt mig detaillera hvad vi ha gjort och hvad mått och steg äro tagna för utg. af Dipl. Sv. Hr Prof. Pipping, till hvilken jag fick anvisning af Hr Prof. Berzelius, har benäget åtagit sig, att låta afskrifva i Kejserl. Akad. i Åbo circa 300 Påfvebullor, varandes sal. Fredenheims copior, dem han sjelf afskref i Vatican i Rom. Penningar skall, hoppas jag icke fela. — — Jag väntar med förste posterne 10 à 20 ark af berörde påfvebullor, till en början. Likaledes till en början har Hr Pr. Lilj. åtagit sig bestyra om tryckning af ett profark. Magister Wiborg har beställt 500 ex. för egen räkning, men förkastat Liljegrens tillämnade öfversättningar af latinska delen af arbetet, såsom mindre nödvändig. Jag vill tro att allt detta öfverensstämmer med Hr Grefvens eget upplysta omdöme. Mera nödigt tyckes det varit att besörja om öfversättn. af den svenska delen på latin, för utländn:s skull. Hr Grefven tilläte Tit. Liljegr. och mig vid tillfälle göra vårt besök hos Hr Grefven till upplysningars (vinnande). Arvodet till Liljegr. är ännu ej utstakadt. — *D.* 15 *Febr.* 1827. Jag sätter ej derföre i fråga Hr Prof. Lilj—s skicklighet och accuratess i det jag tänker föreslå någon säkerhet i anseende till collationering med sjelfva originaldocumenterne. Det står ju hvar och en öppet att sådant föreslå. — — Hela crediten och trovärdigheten och valuta af Diplom. beror på accuratessen deraf. Tit. Rääf kan ej komma till staden. — — *d.* 26

Febr. Behagade Hr Grefven lemna sitt yttrande om hvilka prof företrädesvis anses för det mest passande. — — *Apr.* 1827. — — Jag reser nu genast till Ed och Sollentuna, för att undersöka om en runsten, hvilken skall ha blifvit uppgräfd utur en ättehög derstädes. Längre fram i veckan, då får jag lof att resa till Åbo för Fredenheimska documenterna, helst Pipping ej svarat på 3 bref, för hvilka jag har K. Postcontorets qvittence. Hr Presid. Tibell har benäget erbjudit sin åtgärd och medhjelpande vid utgifvande af Diplom. likaledes Hr Livijn och jag hoppas Bar. Adlerbeth ej skall undandraga sig dervid. — *d.* 25 *Apr.* 1827. — — min Gud ske lof verkställda resa till Åbo. Jag vistades i societeten — — Jag har nu af Hr Profess. Pipping, Gud ske ära, 87 halfva ark postpapper utgörande det första af 2:ne band af Fredenheimska Påfvebullorna, om de verkligen förtjena kallas *Fredenheimska*; ty efter K. Gustaf III:s vistande i Rom, så blefve de af Hans Helighet Påfven år 1788 tillställde Fredenheim. De utgöra 2:ne band, väl inbundna i marrokin. Andra bandet är redan påbörjadt af Hr Mgr Keckman samt allt vidimeradt med tillhjelp af Hr Prof. Lagus, precist like originalcopian af högst berömliga män Piranesi &c. uti Rom. —

Blott ett bref handlar om "my process at law against my brother Doctor Seton and the judge Chevallier Örbom.

Det är denne mans "enthusiasm" vi ha att tacka för att vårt Bullarium ej blef rök vid Åbo brand och

att ett Sv. Diplomatarium ändtligen kom i gång. Gref DelaGardie hade på den af *förvånande* öden något för hårdt pröfvades sinnesstyrka och fasthet i sitt mæcenatiska beslut ett behöfligt inflytande. En förkylning vid en segling i skärgården vid Sthm lade Baldricks skald hastigt i grafven och begrafdes derigenom ock den vidtutseende processen.

Sjöbring P. Professor. *Upsala d.* 11 *Aug.* 1830. — — E. E. täckts lofva, att inför H. M. Drottn. eller H. K. H. Kr.Pr:ss. i n. omtala framledn. Fru Lenngrens moders och systrars högst torftiga belägenhet, såsom det värdigaste föremål för Kongligt ädelmod. — — Fru Malmstedt med sina 2 döttrar lefver således mest af almosor och dessa blifva färre och otillräckligare i samma mon, som deras gamla vänner gå med döden bort och årens antal öks. 100 Rdr årligen skulle för dem vara en ganska betydlig hjelp och om jag blefve anmodad att till dem öfverlemna något understöd, skulle jag med underdånig tacksamhet afgifva för detsamma vederbörlig redovisning.

H. E. har antecknat å brefvet: "talt med H. M. Drottn. och lemnat dess Öfverhofmästarinna papperen." —

Skjöldebrand, A. F., StatsRåd, Excellens. *Sthm d.* 25 *Dec.* 1826. Min k. Bror! Den vidtberömde virtuosen Romberg, som varit här förut, har återkommit och vill låta höra sig. Men utom Riddarhuset fins intet rum i staden, der musik kan göra full effect. I sjelfva Operahuset, der orchestern står på theatern,

dämmes musiken af kulisserna. Jag ber att min k. Bror ville göra mig den vänskapen att låta mig veta om R. och Adlens förbud att på Riddarhuset föra upp konserter är positift och ovillkorligt eller om det kan bero af Riddarhus Directionen att göra undantag. — — I sjelfva förbudet synes ligga ett mörkt barbari, som ej fans i förra och så kallade mindre upplysta tider. Och det beröfvar Sthms invånare en förut kanske i 100 år tillåten njutning af ett bland de ädlaste och oskyldigaste nöjen, äfven som ett tillfälle till större insamlingar för välgörande ändamål. Jag har sjelf som Præses i Musik. Akad. bestyrt om en konsert på Riddarhuset som gaf Enköpings brandskadade invånare 1100 R:dr B:co — — För öfrigt vore det ej illa, att murarne vandes vid harmoni.

Din gamle vän

Skj.

Sparre, *B. Franc*, General. *Sthm d. Sept.* 1823. I afseende på den benägenhet, hvarmed E. E. lofvat understödja min tillämnade motion om ett par stipendier för de adelsmän, som vilja välja näringsyrken. — — *D.* 17 *Nov.* 1823. — — ett nytt bevis af E. E. bevågenhet för mig och deltagande i den fråga jag väckt om våra fattiga Adelsmäns rigtande till näringsyrken — — Den blef mycket motsagd, isynnerhet af Gref Cronhielm — — — Vid votering blef likväl resultatet 88 ja mot 60 nej och således saken till min stora fägnad bifallen. — — Om det är sant, som mig blifvit sagdt, att Sveriges adel ännu 1789 egde 16,000 mantal mer än nu (Finland dock *då* inbegripet), så blir det hög tid, att söka åter förvärfva och då cadetterne

i England kunna sköta handel och näringar och ändå i sin tour inträda i Öfverhuset, kan sådant icke här vara oförenligt med ståndets värdighet. Det bifall E. E. lemnat åt tanken är för mig ett nytt bevis för dess riktighet och ökar om möjligt den vördnadsfulla högaktning, etc.

Stierneld, Ad. Ludv., Öfver-Kammarherre, Baron. *D.* 3 *Dec.* 1817. — — Hvad Du, min Bror, nämner om införande i vårt Samfunds historiska verk af acter som bevisa de för individer mer än nationen vanhederliga riksdagstiderna mellan 1719 till 1772 — — — För öfrigt må sanningen till heder eller vanheder komma i dagen med undvikande af allt, som hörer till chronique scandaleuse eller som icke medförer bevis. — — Grefvinnan Meijerfelts efterlemnade manuscriptsamling från Ambassad. Fältmsk. R. R. Gr. Er. Sparre, K. R. och F. M. Aschenberg samt R. R. och G. Gouv. Gr. Meijerfelt är af största betydenhet och en hel kista full, sedan skräp frånskilts. — — Denna samling är af arfvingen Hofmsk. Montgomery gifven till Upsala Akad. dock på sätt, att den först hel och hållen lemnas till mig att efter godtycke begagna samt kommer sedan framdeles till akademien. — — *Stkm d.* 22 *Aug.* 1817. H. E. Gr. v. Engeström har sagt mig, att min Hr Bror är ägare af en handskrift om processen mot Struense*), der bevis skall finnas att

*) Se derom i slutet af denna del.

en ordentlig öfverenskommelse varit slutad mellan ryska och danska hofven om corruptionsmedel för svenska riksdagarne. — — *D. 27 Oct.* 1827. Styrk Biskop Faxe att sätta några Lundenses på Gripsholms slott. Men plaisanterie à part; jag önskar det han kunde skaffa dit porträtter af Bisk. Winstrup, Stobæer m. fl.

Tham, P., Öfverintendent. *Dagsnäs d. 17 Juli* 1791. — — Soyez de même digne de Votre Patrie. Pendant notre intrevalle étudez les bons auteurs Thucydide, Zenophon, Polube, Plutarque et par preferance les lettres de Bolingbroke sur le patriotisme et d'un Roi Patriote. Ce sont des libres opposés aux autres: de Machiavel, de Card. de Retz — — et dela Politique miserable du tems passé. -- *Dahla d.* 30 *Dec.* 1809. — — Tillåt att vi hålla oss till H:r Grefven som vår förste man efter min tanke på Riddarhuset. — D. 15 *Jan.* 1812. Min goda vän H:r Hofintend. Sergell berättar om H:r Grefvens närvaro i dess attelier med Kongl. Maj:t — — —

Thunberg, C. P., Professor, C. W. O. *Upsala d.* 1 *Mars* 1816. — — emottaga H:r Grefvens bref tillika med den vackra samling af sällsynte vexters frön, hvilka H:r Grefven behagat procurera h. v. Trägård, sjelf medföra desamma och dermed sätta både K. Akad. och och mig uti den största förbindelse. — — dessa i ett aflägset land samlade frön voro så mycket mer kärkomne, som iag, sedan Professor Cavanilles död, under flera års förlopp, då all communication för det härjande kriget varit afbruten, icke ägt någon correspondance med

någon i Madrid. Jag hoppas nu kunna med Prof. La Gasca förnya den för att rikta både Akademiens trägård och Museum, till nytta för de studerande och vårt älskade fädernesland. — — erbjuda honom frön — — från Siberien och Sverige. (Prof. *C. Agardhs* bref förbigingos, emedan Förf. lefver).

Tibell, G. W. af, President. — *Sthm d.* 26 *Febr.* 1809. Jag är rådlös för din brigad, emedan inga ordres hjelper och ej gerna vill jag uppträda som den der stiftar ondt emellan Dig och Fältmarskalken. Jag hoppas väl, att af någon rapport K. M:t sjelf finner förhållandet och då sjelf förordnar slutligen om saken. — *Sthm d.* 23 *Maj* 1825. Min Privat Secreterare H:r Blech von Nordensudd har ej medhunnit att afskrifva mer än *Riddarlängden* — få utbedja mig E. E:ces granskning — — D. 29 *Maj* 1825. — — Anmärkningen om — — var riktig och hela den saken har jag strukit ut — — Det kommer ännu ett Bihang härtill, som jag glömde omnämna nemligen *ättelängder* upprättade efter de officiella handlingar vi äga och ej efter de uppstufningar, som mycken välmening men liten noggrannhet hos våra äldsta slägtbeskrifvare åstadkommit; men NB. detta sträcker sig endast till de personers ätter, som erhöllo Riddarslaget vid inrättningens stiftelse 1285 — — Dessa äro mest i concept färdiga *). — — När jag dör, bör man skrifva på grafven: *Här . hvilar . en . Myra .*

---

*) Måtte dessa kommit i ett sådant förvar, der de äro tillgänglige för forskare!

Toll, *J. Chr.* Fältmarskalk, Gen. Gouv. *Beckaskog d.* 11 *Maj* 1803. Högligen förbunden för min Grefves obligeanta yttranden på min sujet, önskar jag — — göra gangn. — — Jag kan med diplomatisk visshet berätta att d. 22 Apr. skingrades alla de i Pettersburg sammandragna mohln, alla rustningar ha upphört — — *D.* 1 *Aug.* 1803. Adlerbeths öfversättning — — *D.* 6 *Nov.* 1804. De sökande prelater som infinna sig i Ystad jugera illa sitt spel och bli säkerligen icke tillfredsställde. — — *Napoleon* synes intet ha studerat sin Grotius, utan den slags allmänna folkrätt, som öfverträffar den af Barbaresquerne antagna. — *D.* 27 *Febr.* 1805. Jag har anledningar att monga torde ansi mig som ett spöke både i Physisk och moralisk betraktelse, också är det oväntat at den man för ett halft år sedan ansåg nästan död nu skall åter visa sig i verlden och möjligtvis icke finnas aldeles caduc till tankeförmoga. Jag hoppas de ska vara rediga om man vill sätta dem på prof och det torde väl hända mer än öfver ett af de mongfaldiga projecter som ska vara på stapelen. — — *D.* 21 *Jan.* 1806. H. M. Drott—s nåd. helsning edifierar mig på det högsta — — De öfrige i Sthm, som komma mig ihåg in bonam partem är jag förbunden; men någre funnos väl, som ville jag vore på spiellet. *D.* 12 *Mart.* 1806. — — Jag känner visserligen Ryske General Ad. Prins Gagarin. Han gjorde sin fortune i Pauls tid derigenom att han gifte sig med Princess. Lapukin, som joueral af Pauls faveur och han af hennes. Politiska uppdrag kan han svårligen hafva sig anförtrodt, men föra bref utan att känna deras in-

neholl som synes vara casus och complimentera det lär vara upplösningen af gåtan relatift till honom. — *D.* 5. *Apr.* 1806. — Det hörer till Svenska lynnet att si stort i första början, taga allt i sitt maximum och efter liten tid anse äfven det verkliga för ett intet; så gör publiquen med rustningarne men jag fortsätter dem. — *D.* 29 *Jun.* Tibell kan och bör vänta sig, att han nu och framdeles har en lika hätsk fiende i Krigspresidenten, som han af honom förut varit gynnad, det behöfs ej mera än att T. vill synas sjelf och ej stå i skuggan af Presidenten, men vi få si hvem som knäcker den andra, ty om jag ej bedrager mig, så mediterar T. på att maka Kr.pres. på sidan och har en större resurce i förståndet, än den sednare, derjemte all möjlig sagesse att ej synas egensinnig eller att ha annan vue än zele för Kungens tjenst. — *D.* 10 *Jul.* 1806. — — Tack för de meddelte märkvärdiga documenterne. Patentet om lifegenskapens upphörande synes mig innehålla allt hvad behofvet nu fordrade. Jag tror i allmänhet, att den som i en författning af denna egenskap i bästa välmening vill genom förmycken specialité förutse och förekomma allt, han motverkar ändamålet, endast de allmänna grunderna böra såsom skett framläggas, tiden och flera varierade casus utveckla sedan hvad som är det rätta ock nyttiga i tillämpningen. Det är utan tvifvel vida bättre att den regerande bereder sig tillfälle att genom rättelse och ändring af embetsmännens tillämpning kunna gifva sina författningar den sista tydlighet, än genom deras första omständlighet kunna bli föranlåten rent af ändra i dem. Patentet om lagskip-

ningen är en dietetisk föreskrift, patienten har varit vand vid många instantier och rätter, det synes derför ej rådligt sätta honom alltför hastigt på för få. Säkerligen är det nyttigare gå för långsamt än för fort. Man bör taga i betraktelse det allmänna menniskobegreppet sådant det är. Hos pluraliteten fordras tid inan de kunna packa in i detsamma nya idéer, dubbel städning förefaller, när de gamle skola flyttas ut och intet ställe är att förvara dem, mer än i känslan att sakna de samma.

Vår herre vet, om jag närvarande kunnat ha gjort något gagn, neppeligen tror jag det, om icke att bibringa Tibell idéer, för att sedan refutera dem, då han med sin vanliga habilité såsom plagiarius kommit fram med dem i förändrad drägt såsom sine egne, den finessen har jag 2 ggr med mycken fördel confunderat honom med. — Om man ej hindrar honom, hvilket alltid verkar reflexioner och gör honom försigtigare, så stöter han säkerligen emot på den klippan att vilja synas såsom den der gör, ty Kungen kan ej hålla af att någon vill *vass (etwas?) vorstellen* och han har rätt. Krigspresidenten har jag ej sett. — — Man har föröfrigt intet hört efter honom att han varit triumferande öfver sina verk och gerningar i Pommern. — — Armfelts framfusenhet kan omöjligen behaga Kungen och dess tunga gör honom säkerligen en gång stor otjenst. Må Konungen nu vara öfvertygad att Morian är endast en sammansättning af fjesk. Under hela tiden har Engelbrechten aldrig varit nämd, utan det att han en gång var skickad med complimenter till Hert. af Mechlenb. Har väl opinionen om honom något minskats? — Af en gammal habitud

att kunna gissa hvem som blir Landtmarskalk, vill jag just i förtroende be min Grefve så gerna först som sist tänka på talen och bereda sig på stafven för den Pommerska Landtdagen. — — D. 2 *Aug.* 1806 — Intet önskar jag just min Grefve den der Tyska stafven; det är i allmänhet roligare att se på och höra än agera med hvad slags ständer det än vara må, men man får inte alltid consultera i gerningar, ännu mindre i gissningar hvad vänskapen dicterar. Det ena och det andra måste grunda sig på probabiliteter och på nyttan. Båda förenade sig till min spådom och jag är äfven ganska försäkrad, att min Grefve både till Konungens välbehag, landets fördel och egen tillfredsställelse utförer detta värf.

Tibells oförsigtigheter pronuèra att han har ingen erfarenhet af verldens lopp, då i detsamma händer, att den fullkomligaste modesti, de bästa façoner med menniskor icke utan möda och nästan af hazard bibehålla någon länge i en stor faveur eller rättare i ett vidsträckt förtroende, så är det en vansinnighet att vara imperieuce (sic!) till höger och vänster och ännu mera att gifva sig airer af betydenhet; i vårt tidehvarf kan detta sednare ej lyckas annorstädes än för fredsfursten i Spanien. — — H. K. H. Princessan Sophie har förklarat att ingen hittar så väl som jag var goda bär finnas. *D.* 30 *Aug.* 1806 — — förståndigare än sjelfva de vise, Ziebet och Tibell — — — Min önskan är nu till en början den, att hvad messurer som nu vidare bli nödige att vidtagas, åtminstone den måtte kunna und-

vikas, att återgöra Bloquaden af de preusiske hamnar, som mera i fonden skadar de neutrale makter, än sjelfva Preussen. Det vore äfven lyckligt, om de Nordiske makter syntes enige skulle de än icke kunna blifva det, då stridigheter dem emellan bli till Bonapartes fördel, under hvad synpunkt de än tagas. — — *D.* 13 *Sept.* 1806. — — Kungen snart måtte komma hem — — Deras calcul, som anse ett längre dröjsmål på Tysk botten nödvändigt, är högst oriktig och manquerad. — Allting har — — sitt mål; men om än jag sätter allt förtroende till försynens skickelse, gifver denna phrase likvist icke en så vidsträckt mening, som den min Grefve behagade omnämna, utan den är med någon allmän bondtro uppblandad, att som man sår, så skördar man, ergo skall man så med urskillning. — — *D.* 5 *Nov.* D. D. M. M. äro charmerade af min Grefves beredvillighet att mottaga dem — — *D.* 14. *Febr.* 1808. — — Så länge Moltke går i Sthm måtte väl Jutarne intet tänka på att göra något besök på vår grund och botten. För öfrigt grumlar det sig särdeles och Kungens stora tranqvillitet är märkvärdig. Jag har förr haft anledningar att förundra mig öfver densamma, men den torde kunna expliceras. En grundpelare är utan tvifvel, att inspiera andra samma lugn. — — *Helsingborg d.* 23 *Apr.* — — Hertigens befäl kan bli antingen af myccken betydenhet eller ingen. — *Lund d.* 1 *Oct.* 1808. Har min Grefve någonsin sett någon Konungens författning af d. 28 Jun. om Landtvärnets beklädnad. Den är åberopad i hosfölj. nu ankomne, som är aldeles contrairt med ett den Kongl. Regs af d. 9:de Sept. och äf-

ven emot hvad diverse General Ordres förmäla. — — Visserligen har jag hört, att K:gen är högl. missnöjd med Vegesack — — i alla fall kan man anse att det ljuset slocknat. Lantingshausen lärer äfven väl upphört att hafva förtroende, hvilket Lagerbring istället erhållit. Ingen viste hvart Konungen ville segla, man kände ej eller hvad direction de 12 bataill. fått, som voro embarquerade i Gefle. Styre Gud så går det väl. — *Lund d.* 12 *Oct.* 1808. — — Jag önskar restitution från min opasslighet, men icke för att resa till Sthm. Intet enda ord har jag om brigadens upplösning. — — Grefve Ruuth medförer en afskrift af Konungabrefvet d. 15 Jun. och efter många recherchér finnes att rescriptet af d. 28 Jun. är det till Landshöfdingarne, hvaruti dem anbefalles att uppmuntra och anmana till sammanskotter för Landtvärnets beklädnad, hvilket nu efteråt fått den stämpelen såsom en skyldighet för länen att kläda landtvärnet. — — *Lund d.* 20 *Oct.* — — Det är högst berömmeligt att förskjuta för 4:de bataillonen; men min Grefve bör rapportera Konungen att Ränteriet icke kunnat betala. (Den räuta H. E. Toll hade enskildt att fordra af Gref D. för en penningefordran, bad T. honom betala till den svaga krigscassan för landtvärnet). — — Utan tvifvel skulle Gardernes öde göra ett intryck i Sthm: trol. gör det icke så stort i Arméen, om icke i omvänd ordning. Åter ett nytt Kungabref till Landshöfdd. om Landtvärnets beklädnad (jag har ingenting fått); det är af innehåll — att man skall ånyo persvadera — Rosen var här, talte vidlyftigt, concluderade icke och jag befarar, att om han icke håller bättre

tal så öfvertalar han ingen. *Lund d.* 21 *Oct.* — — Det vissa om Landtvärnets kläder är att de bli utan och frysa, under det deliberationerne uppvärma många. — *Stockholm d.* 25 *Nov.* 1808. — — Det måtte icke varit någon angelägenhet att finna sig här för Capitlet, ty K:gen var icke der och 6 riddare, i full skrud, som voro uppe, i hvilket antal jag var, mottogo i Ordens förmaket en allern. Befalln. af den skyndsamma egenskapen att vi genast måtte resa ner i en Committé. — *Sthm d.* 29 *Nov.* — — Om Hr Grefven kände sakernas ställning, så kunde han ej understödja någon halföres utgift, ännu mindre plaidera densamma — — Jag beder min Grefve för all del att vara döf för alla insinuationer som kunna föranleda till utgifter och tag för gifvet att de högst nödvändiga icke kunna utgå. *Sthm d.* 16 *Dec.* — — Det är mera fråga om Landtvärns-Bataillonernas minskning än förökning. Deras primitiva styrka stod näppeligen i förhållande till vår folkstock vid första uppsättningen. — *Lund d.* 2 *Jan.* 1809. — — Sundet håller på att lägga sig, lita på att de äro duktigt uppskrämda på många ställen. Innan numerairen går under 1800 blir ej fråga ersätta de afgångna (landtvärnister). — — Monderingarne sändas till Skartofta kyrka. Det var visserligen icke min mening, ännu mindre en befallning, att Hr Grefven skulle af egna medel aptera hvad nödigt blifva kunde i Skartofta kyrka; men väl att med fagert snack excitera Mormors patriotism. — Nästa bref är: *Lund d.* 30 *Mars* 1809. Jag är förbunden för de meddelte underrättelser, om de än icke äro angenäma, så är det

dock väl, att veta det vissa och sanna och jag tviflar ej på dem ehuru de contrastera med hvad Ramel skref. Inga bref hade jag som upplysa något. I en apostille hette det, att man förmodade, det Adlersparre skulle bli kallad i conseillen, den der sedan förmodeligen blir organiserad efter hans godtycke. Ännu hafva inga depecher kommit från Danska sidan. Det går således långsamt med de 5 canonierernas värf. Ett Embetsbref från StatsSecret. är kommit till K. Bef:h:de att någon ny utskrifning till Landtvärn icke får ske till uppcompletteriug och att de som äro hemmansbrukare skola ovillkorligen afgå. Generalorderne afhända Landtvärnet Musique, dermed månne väl menas clarinettblåsare. Min ödmjuka vördnad &c. — — —

Nästa bref är: *Beckaskog d.* 15 *Apr.* — — Man lärer i Stockholm anse som ett slags statsbrott att skrifva mig till, ty alla correspondenser ha på en gång tystnat. Det regretteras uppriglігt att icke få den äran af Hr Grefvens angenäma besök innan uppresan och ehuru högligen jag önskat det, har jag icke vågat hoppas så kunde ske i anseende till den korta tiden och nu synes äfven ett grufligt väglag tillstunda som fordrar mera tid för resan. Jag är både ledsen och nöjd med mitt öde, att se på en gång Fröken A. lycklig — — mitt hjerta uthärdat denna grymma stöt — — helsa — — väderlek — —.

Om en definition skulle behöfvas genom Exempel, så finnes den ofelbart på status in statu, der 2:ne högvakter gifvas inom en och samma stad. Det anförda Capitlet är visserligen ganska märkvärdigt. Händelsen

inom Gardie finner jag aldeles intet underlig; det är en copia af en större tafla. Hvad välde har icke moder? Det är ingalunda smickrande de uttryck om Hertigen, som min Grefve nämner sig hafva sett i ett bref. Han borde känna både dem och auctor för att bli *högst upplyst*, det synes han icke vara på lekamliga ting. Det måtte väl leda till vissa reflexioner om både Lagerbring och Löwenhielm återkomma utan skriftliga svar och om det bekräftar sig att Knorring är satt på sidan och att General Staffeldts slutne stillestånd ogillas: så synes vapenbröderne snarare komma i förbindelse att efter handtagen möta fienderne och förhindra det icke en alen land inkräktas, isynnerhet som det efter ordalydelsen skall verkställas med ljungeldens hastighet och då lära väl icke de dragna svärd kunna bilda någon mur omkring Ständerne: Ponera att svärden än voro tveäggade, så synas de dock icke förslå öfver allt.

Utländningarnes omdömen öfver händelserna kan man veta på förhand.

Att Pommern vexeras, bevisar åtminstone det icke alla äro så lyckliga under Napoleons styrelse; måhända det blefve bättre, om Pommerska Ständerne hade det förstånd, att sammanträda, rådslå och besluta.

Jag har intet hört talas om någon forskning efter fullmakter af Capita, förmodligen resa de visa och fäderne sjelfva; för detta Corporalerne Walkendorff och Kååse skola redan vara på vägen, för att kunna lägga största delen deraf tillrygga innan Bränvinsbränningstiden är expirerad — — Min fullmakt gifver jag till ingen,

sho den vara må och den blifvande Landtmsk. skall jag anmoda att icke exercera sin makt och substituera någon i mitt ställe. I alla fall lärer ingen behöfvas på de 6 första veckorne och om jag derförinnan icke kan infinna mig, så är ju sjukdom ett laga förfall.

Alopei aparition är problematique om den haft ett ärligt föremål. Om den gått ut på försonliga idéer, så hade han väl kommunicerat något till Ryska Ministern i Köpenhamn, men då detta icke skett, så synes diplomatice vara ofelbart, att ingen ting är ändradt i förra aftal och öfverenskommelser. Deras beskaffenhet är känd. Bernadottes complimenter kunna äfven betyda, att han vill härmed locka oss &c. &c. Att en Adjutant skickades med dela Grange kan likå så väl vara en *vaka öfver* honom, som utgöra en hedersbevisning. Major Du Plat ledsagades af Capit. Segebaden till Lund; om det blefve i Danmark ett courant bevis på attention, så uttyda de väl och draga vanitet af fögo.

Herkepé hade i Helsingborg högligen berömt Danskarnes politesse och i allt förekommande höfligheter. Det är således en ren surpris att Peyron berättat annorlunda. Den sednares utsago nalkar sig likväl närmare till hvad man bör förmoda.

Det är maximum af insolence hos dem som finna underligt, att Drottningen icke med liknöjdhet betraktar händelserna. Hennes börd, berömliga lefnad och ojemnförliga missöde må väl förunnas att yttra sina bekymmer och hjertans tankar. Ingen ärlig man kan underlåta att af hjertat beklaga henne och jag förenar mig

med Grefven häruti. Min ödmjuka &c. — *Beckaskog d. 22 Jun.* — tackar för skrifvelsen af d. 13 och dermed följ. förteckningen på denominationer; af den kan ej med visshet slutas att mera än 2:ne verkl. Stats-Ministrar existera, den för Justicen och den för Utr. ärend. Måhända de öfrige ärenderna skötas af vederb. StatsSecr. Detta och allt annat får man väl reda på, när Constitutionen hinner utkomma. Mig synes man kunna kosta på tryckningen af projectet till densam. äfven så väl som på de 61 ströskrifter. Så stort är det redan erhållna antal af prof på snillen och hvad högligen förundrar mig, det är, att bland alla dessa auctorer har intet mer än en enda yrkat Fruntimmernas rättighet. Jag har många gånger varit frestad att taga till pennan och strida för detta ämne och såmedelst på det ädlaste sätt hämnas all den smärta och det lidande som det vackra könet ett halft seculum mig tillfogat; men vid närmare eftersinnande att det är vältalighetens tidehvarf, har jag icke vågat mig på detta stridsfält, utan i det stället arrangerat i parquen 2:ne hviloställen som mitt fortfarande sjukliga och svaga knä behöfver, det ena heter *Glömskans tempel* och det andra *Gustens minne.* Man ser derifrån Karsholm med all sin tomhet. O tempora. — — Jag funderar på att kunna transportera mig till Ramlösa i början af Juli — China — Vördnad &c. *Beckask. d.* 13 *Aug.* — — Det är i lika förhållande med mitt knä, och som jag ej tål åkning, har projectet att bada vid Ramlösa förfallet, isynnerhet som min Esculap ej vill råda dertill utan fortfar med chinabad. — *D.* 8 *Oct.* — — har jag haft äran

emottaga det benäget meddelte projectet till Bevillningens reglerande. Det vore förmätet häfva mig upp till domare öfver kunnige och erfarne måns arbete och det i ett ämne, som jag icke känner och aldrig haft tillfälle att rätt fundera på eller egt de biträden, som till en forskning erfordrats, neml. de kärfva cameralinsigterna, men min Grefve kan sjelf jugera huru nära jag instämmer i principen, då jag alltid varit af den tanken, att det är förmögenhet, som kan och bör betala; att det är lika orättvist som falskt calculeradt, att beskatta liggaren. — — — Om det ryktet skulle bekräfta sig rörande vår Thronföljare, som Hr Gr. behagat nämna, så ser det underligt ut, utan att ändock någon botten syns. Med all &c. — *D.* 23 *Nov.* 1810. — — Resan från Helsingborg (vid Kronprinsens emottagande) bekom mig icke väl, höften blef angripen, så att jag ej kunde följa till Småländska gränsen. Lidande släpade jag mig hit — — *D.* 18 *Sept.* 1811. — — Min Grefve passerar då sin vinter i hufvudstaden; jag önskar sejouren må bli angenäm, önskar och hoppas att någongång få nöjet af min Grefves underrättelser. — — *D.* 23 *Oct.* 1811. Det är angenämt förnimma, att H. Mts helsa är förbättrad, men jag lägger märke vid Hr Gr:s yttrande, att icke stort är att räkna på och att om han befattar sig med Regeringsomsorgerne, så kan det snart affectera, ty jag föreställer mig, att i dem måtte ofta förekomma det som kan affectera. — — Man roar sig då oafbrutet med festiviteter. Gud låte anledningar för nöjen aldrig upphöra, men nog ser det brokigt ut för mina ögon —

— jag förenar mig dock till alla delar med Hr. Gr:s tanke, att kallandet af de vise och fäderne vore olyckligaste expedimentet bland alla. D. 14 *Nov.* — — Jag befarar lika med Hr Grefven att om Konungen återtager Regeringen, så kan det hafva elaka sviter för Dess helsa. — — Det är ganska obehagligt, att den preventionen ännu continuerar, som skulle Danskarne haft någon del i uppträdet här i provinsen. Jag finner erreurer aldrig utrotas. På detta ämne har jag skrifvit mig trött. Man ville absolut, att jag skulle upptäcka hvad utländsk inflytelse som varit med; jag förklarade att intet spår syntes dertill och begärte få del af de anledningar man hade. Men ingen sådan meddelades och icke dess mindre rördes på samma sträng flere gånger, då jag satte riktig stämpel på den som förebragte dylikt och icke vågade uppgifva anledningarne. — D. 15. *Jan.* 1812. — — Med mycken indignation har jag visserl. erfarit de lögner och menliga rykten, som man på ett infamt sätt bibragt på Skåningarnes sujet, och intet enda tillfälle har jag underlåtit att gifva slik atrocitet den rätta stämpelen och direct begärt, att rapporteurer af detta slag måtte åläggas bevisa hvad de sagt eller namngifvas, på det de må få sin förtjenta lön att kännas af hvar man som hofvar, men man svarar intet på dessa epistlar, hvarken det ena eller andra sker och man fortfar att vara angelägen om underrättelser. D. 20 *Febr.* 1812. Emottag min uppriktiga lyckönskan till det vedermäle af Konungens nåd, som erhölls vid sista promotionen. — — Ehvad man sagt om freden mellan Ryssland och Porten, så har jag dock i min kannstöpare

verkstad alltid tviflat derpå; och så gör jag äfven om den förmenta rupturen mellan Ryssland och Frankrike, hvad det nu eljest kan bli af de rörelser, som äro i Tyska riket. — Vuen på Norge är i min öfvertygelse en af de olyckligaste man kan falla på. Det folkets lynne är så beskaffadt, att de hvarken kunna öfvertalas till affall eller persuaderas till någon annan etat, än den, i hvilken de sig befinna. Att öfvervinna dem med härsmakt är svårare, än man sig föreställa kan. Jag beder Gud, att den planen må läggas ad acta, ty den kan aldrig realiseras på annat sätt än först eröfra Seland.

De vise och fä—derne skola då samlas; min — — om intet allt är både till ändamål, march och moijens att geomdrifva förut utarbetadt, så går det aldrig väl. — *D.* 19 *Mars.* — mått illa — — krampspänningar — — höft — — i det 70:de året kan icke annat förväntas, än påminnelser om hyddans snara förgänglighet. — *D.* 16 *Apr.* — — Framför allt annat önskas, att man måtte kunna finna på utväg att stäfja både brännvinstillverkning och det omåtteliga supandet, som båda delar förstör land och folk. — *D.* 10 *Maj.* handlar om Roteringen i Skåne på 2 brefark. — *D.* 4 *Jun.* — penible värk tourmanterar mig — — D. 2 *Jul.* Om G(ustaf) A(dolf) frågat Hylander, så hade af honom kunnat fås den underrättelsen, att de som varit eller äro regerande furstar icke få intagas i Brödraförsaml. Det är sällsamt att på sätt som skett gifva sig en ridicule. — D. 23 *Jul.* — — Adlercreutz gifvit mig en

och *djupe* satt stilla, gingo nog ej män med mera värma, men medvetande af ytligare insigter, att taga sig — vatten öfver hufvudet. Och om i första blinken 1809, då Europas öfrige makter ej ännu erkänt en revolution, utförd af några få adelsmän, desse begge Herrar sutto stilla, ja ej ens sökte att träffa hvarandra, för att öfverlägga om ej t. ex. den närbeslägtade Danska Konungen eller den Engelska Regeringen, för hvars antinapoleontiska politik deras Kung offrat sig, skulle vara till något contrastegs befrämjande beredvillige, huru kunde någon *klok* menniska antaga, att de kunnat 1811 vara nog dårakliga, att genom en halftokig gesäll såsom Ambassadör och några fulla bondhopar, som knappt visste om de hade en Kung eller en Kejsare till Öfverhet, såsom linietrouppper, söka återbryta hvad väl *få* gjort, men hvad *alla* gillat, som således var *folkets röst*, men som nu genom framgången och stadgandet blifvit *Guds röst;* — dessutom nu blifvit en äfven af T. & D. frivilligt besvuren samhällslag? Utg. har haft goda tillfällen att t. o. m. vid dödssängar tala med flera af 1811 års 'upprorstiftare' i denna trakt och kan försäkra, att ej ens en aning om möjligt medhåll af några herrar fans hos dem. Bland ett *okunnigt* folk kan man genom okloka messurer få dylika 'uppror' hvad dag man vill anbefalla något dylikt *), som då skedde,

---

*) Lottkastningen, hvarvid underslef alltid misstänktes, upprörde folkets rättskänsla. Som just vid samma tid "herrarne" åtagit sig roteringen, utspriddes att conscriptionen skulle efter de 5 årens slut inrulleras som Herrarnes solda-

synnerligen om bränvinskällrarne äro fulle på herresätena och en och annan 'halfherre' får litet instruera det i jus naturæ & gentium. *)

ter. Det troddes allmänt. Och som både Toll och Dela Gardie varit verksamma *för* roteringen misstänktes de af folket såsom fiender, visst ej som de missnöjdes stöd. Sedan Utg. frågat väl 100, som dels deltogo i, dels hämmade, dels betraktade dessa rörelser på närmaste håll, anser han sig kunna trygga en hvar vid den af Gref Dela Gardie i XX Delen, Journalen för 1829, beedigade försäkran, att Exc. Toll ej hade, oaktadt all sin sagacitet, kännedom om att ett utbrott skulle ske bland allmogen, förrän raporten kom om Klågerupsaffären. Men för att förstå möjligheten deraf bör man känna, huru utbrottet skedde. Öfverallt jäste i de drängar, som skulle lottkasta om sig sjelfva och hvarandra, ett nära till- raseri gränsande hat mot de herrar, hvilkas soldater de trodde sig genom denna ovanliga handling skola blifva. Här behöfdes blott en gnista. Minan var i ordning. Och slumpen fällde denna. Några drängar från Bara inkommo om

*) Det hände sig, att en dylik på Gref D—s gods på en krog utvecklade den satsen, att bönderne ej vore mera skyldige att ge Grefven arrende än Grefven att ge dem, ty Gud hade lika skapat jorden för bönder och grefvar. Då flertalet fann att "herren talat förnuft och borde på lagets bekostnad ha 3 supar", uppsteg en klok frälsebonde och frågade en kronbonde om han ville arrendera honom sitt hemman, i händelse han gaf honom ett duktigt arrende. Jo visst svarade denne; hvarpå den andre tillade: men sedan vi ingått contract, ger jag ingen ting, utan åberopar mig den der herrns läror. De öfrige begrepo syftningen och låte rättsläraren gå.

af Ugglas, *Sam.* Excellens. *Sthm d.* 20 *Maj* 1806. Min egen Vän! Enligt din begäran har jag på-

---

lördagen d. 9 Jun. till Malmö och kommo i Köpman Halks bod. De uttalade sitt bekymmer öfver den till morgondagen utlysta lottningsstämman (den dagen höllos i hela Skåne socknestämmor för. K. Mts nåd. Förordning om förstärkningsmanskapet). H. exalterad genom någon ytlig kännedom af franska folkrörelserna förra decenniet, råder dem att säga nej. De dristade icke. Han löfvade då utkomma och bli deras ombud. Så skedde. Men Prosten Borup ville afvisa ombudet, under försvar för K. Nåd. Förordn. af d. 23 Apr. 1811 och lär befallt någon utleda Hr Halk. Då utbröt raseriet. Man började öfverfalla presten och han räddades blott genom en fintlig ståndspersons förslag, "att fängsla den kanaljen och föran till Malmö." Och detta fann hela conspirationen förträffligt!! Behöfs mera, för att bedömma insigterne? Desse, som nu blottställt sig, om de ej blefvo flere, sände ilbud åt alla håll, redan på söndagen. Drängar förstärkte med löst folk och en och annan bränvinslysten bonde, lupo "mot slätten", der "drängarne satt sig upp mot lottningen", från alla håll, smögo sig ut om nätterne och frågade hvem de hunno och mötte, "hvar pågarne voro?" och ilade ditåt. "Inom 2 dygn, heter det i Tolls "varning" af d. 1 Juli, var förvillelsen utbrusten i 5 härader och nästan allmän." Se här exempel huru utbristningen skedde: en liten gosse kom med en helsning från andra *pågar* och Westerstads drängar lupo strax från sitt arbete med hvar sin käpp i handen, anförde af N. H— —n, den enfaldigaste, som ännu fins i socknen. Kronobonden Ola Andersson i Oderup, som hvarken kan läsa eller skrifva, möter dem och frågar, hvart de ärnade sig? "Till de andra pågarne," blef svaret; hvarpå bonden genmälte:

mint om föredragningen af dina begge Jönköpings bönders ansökning att få besitta säterier. Den har jemte

"Å gån j hem igen, ty der förslå ej käppar". Och de gingo tillbaka. Wollsjö hela dagsverkshop sporde snart uppträdet vid Bara, och sprang med liarne på axel mot söder. Inspectoren mötte, beskref lifligt, huru det går till i krig, men lofvade gille, om de strax skyndade till sitt arbete. Och de skyndade. — Men annorstädes mötte ingen klok Kronobonde eller Inspector. Och 12 à 1500 komma fram och — supa sig fulla vid Klågerup, derom rapporteras i blinken, Landshöfd. v. Rosen anmodar Commendanten i Malmö General-Maj. Hampus Mörner att med väpnad makt möta upproret, han utrycker strax med 100 man af Kungens Reg:te, 40 hussarer och 2 trepundingar, der parlamenteras förgäfves, de druckne drängarne anfalla hussarerne, då de nalkats för att tala, retande dem dermed så, att hvarken Generalen eller Öfverste Riddeistolpe kunde hejda hussarnes raseri; men emellertid spordes utgången — 30 drängar hade stupat och 2 hussarer hade stuckits, dock ej till döds — och en förskräckelse kom på drängarne, som sågo att det ej var så lätt att under *ett* rus "utrota alla Herrar och alla Prester." Det jäste visst hela sommaren; men egentliga "uppror" syntes ej sedan. I Helsingborgstrakten deltog en afsatt, mindre vetande prest P. Timelin, hvilken sprang omkring och smädade religion och ett embete, som han förlorat (se XIX p. 74), i förvillandet. Han hade författat en "Marseillersång," der refrainen var

"Gåmm rasst på, gåmm rast på
låtten moddet ej falla."

flera bönders ifrån andra län, i samma ämne, förevarit i Regeringen, men som det är emot ändamålet af Säterier att stycka dem allmogen emellan, hvarigenom utom annat, äfven egendomarnes bibehållande med säteri-byggnad enl. skyldigheten i adel. privilegierna förefaller,

---

och der det i en stroph hette:

"den vackraste flicka skall bli den unge hjeltens vän."

Han kallade sig "*Prinsens Trognaste.*" Det är ovisst hvad detta skulle uttrycka. Troligen visste han det ej sjelf. Han var isynnerhet vred på mågen hos Grefvinnan på Kulla Gunnarstorp, som skyddade Thulin under Timelins process med honom. (se XIX l. c.) P. T. satt en tid på Christianstads fästning, men utsläpptes såsom tokig och gick omkring och sjöng sin Marsellaise och knäppte med fingrarne och dansade i takt, skrifvande och presenterande sig för "*Prinsens Trognaste,*" tills han ändtligen dog. Och utom denne Halk och denne Timélin syntes, så vidt Utg. känner, inga "Ståndspersoner" stå i beröring med drängarne och säkert är, att *ingen* med medborgligt anseende ens gillade, än mindre underbläste oroligheterna. Men huru uppkommo då desse falska föreställningar om 1811 års rörelser i Skåne (samtidige med rörelsen i Uppland och Södermanland, der väl ej Toll kunde ha något inflytande på dem, som der skulle också kasta lott om sin framtid)? Det hör ej hit. Men det anförda torde vara nog, för att befria *Skåne* från all fläck af en politisk otrohet, hvilken tillika skulle varit den största politiska dumhet — således enligt Talleyrandska moralen, en än större fläck. Se mera härom i Biogr. Lex. utg. i Ups. bokstafven M. *R. Maclean* och *H. Mörner.*

har Regeringen ej vågat tillstyrka — — för en enda bonde, som gjort sig utmärkt känd för välförhållande i alla delar, och af Landshöfdingen i länet högligen recommenderats, har K. Mt någon gång gifvit dem sitt nåd. bifall. — *Sthm d.* 6 *Mars* 1807. — — men Tullbetjeningen gör på flera ställen, som det står i Evangelium, de sätta sig ned och skrifva 50 el. 80 för 100 och låta saker fritt passera, som strider tvertemot Kongl. Mts. författningar och påbud.

Uhr, C. D. af. Directeur. *Carlslund d.* 9 *Sept.* 1821. — — Enligt bref från Bar. Wirsén, kommer Bolagsstämman rör. Höganäs stenkolsverk att hållas i Sthm d. 3 Nov. — — Utom fabrikation af eldfast lera, uppstår fråga om lerkärls beredning vid Höganäs. — *Sthm d.* 23 *Sept.* E. E. yttrade tankar i ämnet äro fullt öfverensstämmande med allas opinion här. — — *D.* 28 *Oct.* Att Engelsmännen förbehållit sig L. 500 för deras besvär och commissionsarfvode, anser jag ganska billigt.

Wachtmeister, C. A. Riksdrotz. — *Sthm d.* 7 *Jan.* 1809. Min högtärade k. coussin! — — Hvad Orientaliska Adjuncturen angår, så hänger thermed sålunda tillhopa, att sedan hos mig blef recommenderad såsom then skickligaste Hofpredikanten och Kyrkoherden Stoltz och hvilken äfven var ett Professorsämne efter Professor Norberg, men att han ej ville emottaga thenna beställning, utan att tillika få behålla sitt pastorat som ligger nära Lund, så anmälte jag hos K. Mt, som sedan församlingen gifvit thertill samtycke, äfven villat härtill lemna nådigt bifall. Nu torde min coussin finna

att jag ej kan gå ifrån Stoltz antagande, hvarom jag på sätt berört är redan gjort underd. anmälan; thetta har jag ock nu svarat Professor Norberg och sagt att så vida ej Hofpredikanten Stoltz afsäger sig sjelf denna på sätt och vis redan af Kongl. Mt för honom stadgade befordran, så kan jag ej annat änn thertill nämna honom, men skulle Stoltz sjelf återkalla sin härom hos mig gjorda ansökan, så blef det en annan sak och då skal jag gjerna thertill utnämna Stenström såsom efter Stoltz then skickligaste.

Om detta ärende torde någon belysning få meddelas, som Utg. har af en då redan i Consistorium och Stiftsstyrelsen deltagande man. CanzliR. Norberg hade sjelf utvalt Stoltz, som var en utmärkt skicklig person och hade utfäst sig att anslå ett capital, hvars ränta skulle bli Adjunctens lön. N. hade då på flere år ej hört något om sin systersson Stecksén och var viss på hans död. Men i detsamma kommer underrättelse om systerssonens lif och systren tvingade den medgörlige N. att låta Stoltz veta, att frågan förföll. Detta verkade så häftigt på St. som nödgades ingifva den här föreslagna återkallelsen, att han ej sedan egde helsa och ej länge lefde derefter. Emellertid blef nu Norbergs plan att inrätta en "Adjunctur i Oriental. språken" (var det ej också i *Grekiskan?*) om intet gjord och en Profession vardt inrättad i lefvande språken, hvilken f. d. Sjökaptenen Jonas Stecksén ansågs kunna bekläda. Gref DelaG. som frambar Norbergs önskan till Akad. Canzlern, kände i frågan blott att — det han frambar var den af

Grefven verkligen vördade Norbergs önskan. N. bad den ofvan antydde Consistorialen frambära till Stoltz sin önskan, att St. ville återkalla sin ansökan, ej mäktig att sjelf säga honom förhållandet, men ej mäktig, att säga sin syster, att han i saken passerat Rubicon.

Wettersted t, *G.* StatsMin. för U. Ä. *Malmö d.* 14 *Apr.* 1807. Fransoserne ha kastat sig i Stettin. — *Stralsund d.* 27 *Jul.* 1807. — — Medföljande bulletiner upplysa Hr Grefven om den vågsamma ställning, hvaruti vi oss befinna; dubbelt ökad derigenom att K. Mt är här, ej tror på den allt mer och mer annalkande bombarderingen (som likväl ofelbart inträffar, emedan grofva artilleriet väntas i öfvermorgon) och ännu mindre på ett försök å Rügen, hvartill Frans. sig dagligen bereda. Olyckligt och bistert såg det ofta ut förledet år, men så förtvifladt som nu, — aldrig. Vi stå ensamme som Marius på Carthagos ruiner och blifva törhända lika olycklige som han. — *D.* 11 *Aug.* Vår belägenhet är vågsam, ännu mera ökad genom Gen. Gouv:s bortresa, som väcker en allmän désolation. Också inpackas nu på alla sidor och en hemsk fruktan synes intaga allas sinnen. Om K:gens afresa höres intet, ehuru faran stundeligen nalkas och våra fiender säkert ej lemna Bonapartes födelsedag, d. 16, ofirad. — *Sthm d.* 21 *Febr.* 1809. K. Mt har lemnat mig en af Hr Grefven uppsänd krigssång *) för Kongl. Skånska landtvärnet — — men som innan tryckningen kan företagas det är nödigt veta hvad antal exemplar — — *Sthm d.* 15 *Mars* 1811. — — jag redan från Hamburg för-

*) Se XIX D. p. 87.

skrifvit *Les Martyrs de Chateaubriant.* — *Drottningh. d.* 20 *Sept.* 1811. — — skickar inneliggande — — för att inhemta ditt yttrande deröfver. — *Högqvart. Zerbst d.* 26 *Sept.* 1813. — — H. K. H. hänskjuter nu allt till K. Mt och Sverige hvad som ej rör Arméen och Pommern. Jag ber dig således vända dig till H. E. StatsMin. och jag tillskrifver honom äfvenväl derom. Min öfvertygelse är, att du bör utresa i höst; går ingen present-fregatt, det jag ej tror, så bör du resa på paketen till England, och derifrån kommer du alltid med något Engelskt krigsfartyg till Cadix. Uppehållet med ditt affärdande, isynnerhet sedan Moréno så länge varit Minister, bör ej göra god sensation i Spanien. — *Finspång d.* 29 *Aug.* 1817. Tack för — — ditt vackra Tal vid framl. H. E. Tolls jordsfästning — — — din målning af Polen är ganska sann, men månne du ej väpnar hela Engeströmska huset, Fru V— — inclusive. Du kunde ju något ljusna upp taflan och isynnerhet ej göra bönderne till både slafvar och tiggare på en gång. *Sthm d.* 13 *Aug.* 1833. — — för dig uttrycka, huru lifligt vi dela din sorg (öfver sonens död), huru högt vi sakna den bortgångne, så sällsynt i våra dagar förr sina tänkesätt och sitt väsende, huru förgäfves vi skola söka hans like, han, som bar äran i sitt hjerta och på sina läppar.

Under riksdagen 1834—35 var brefvexlingen synnerligen flitig.

Wrede, Fab. StatsRåd, General, En af R. Herrar — skrifver — — Detta bref är det tredje jag skrif-

vit sedan d. 5 Maj 1818. — — Har ett helt år legat på sträckbänk med beständiga plågor — — Jag återsänder Müllers historia emedan jag på 3 sidor, som rörde Sverige, fann 5 kapitallögner. Jag har aldrig läst någon Tysk, som skrifvit mera okunnigt om händelser i Sverige. Att Gustaf 2 Adolph tillträdde Reg. vid 36 års ålder och att Ax. Oxenstiernas namn ej nämnes vid 30 åra kriget äro ovanliga misstag af Tyska författare. — *Sthm d.* 19 *Jun.* 1822. Dina mångfaldiga h. v. vänner, till hvilkas antal jag på så goda skäl räknar mig, hafva med största nöje erfarit huru sjöresan gått fort och angenämt. — — Jag admirerar ditt mod att ha vågat försöket. Denna resa skall göra epoque i ångbåtsfartens historia och ej litet styrka denna anstalts credit! — — Tack, gode vän, för lånet af din journal. Ganska sant är, att jag ej haft någon lecture på G. vet när, som intresserat mig mera än denna. — — Ingen lecture roar mig mera än din Journal och jag läser nu om den igen med samma nöje, som jag läste den första gången.

II. Ur saml. af Poësier till Gr. DelaGardie.

S:r Hochgeboren dem Herrn Grafen DelaGardie bey Seinem Besuch auf der Buchdruckerey in Greifswald geweiht von J. H. Eckhardt. (1806) *).

Donnernd rauscht der Strom der Zeit,
Und von seinen stolzen Wogen

---

*) Poemet lemnades Grefven aftryckt på siden, då någon infört honom, som var okunnig om tillställningen, i Tryckeriet. Thorild lär ha varit författaren.

Werden ach! in Dunkelheit
  Millionen fortgezogen.

Aber von der dustern Fluth
  Werden jene nicht begraben,
Die mit unbesiegtem Muth
  Sich geweiht der Mitwelt haben.

Deiner Ahnherrn hohe Schaar
  Mit des Ruhmes schönsten Kränzen
Ewig grün im Heldenhaar
  Sehn wir uns entgegen glänzen.

Wunder hat ihr Arm gethan,
  Und vor ihres Schwerdtes Blitzen
In des Streites blutger Bahn
  Konnt' kein Sterblicher sich schützen.

Und ins neue Vaterland
  Führten sie der Musen Spiele,
Schirmten sie mit zarter Hand
  Selbst im rauhen Kampf-Gewühle.

Froh und segnend blicken sie
  Auf den edlen Sprössling nieder,
"Du vergass'st der Väter nie"
  Tönet's aus den Wolken wieder.

"Deines Namens bist Du werth,
  Drum empfang die heilge Weihe
Und tritt, einst zum Gott verklärt,
  Glorreich ein in unsre Reihe".

Thorilds skaldebref i eget namn till Gref Dela Gardie 1806 är redan aftryckt i XIII D. p. 38, 39.

Tegnérs stamboks vers 1808 är aftryckt i XIX D. p. 86, 87. Vi lofvade der att meddela *Landtvärns sången*, sådan han lemnades i Bataljonschefens egen hand d. 13 Nov. 1808, och drista nu fylla löftet. *)

---

*) I Cod. XII: 23, n. 63 förvaras originalet (af Tegnérs hand). Titlen är här: *Krigssång för Landtvärnet af W. Tellus.*

Hvi pröfvas ej huggande
jernen ännu?
Hvi klyfvas ej skuggande
hjelmar i tu?
Förlorad är tiden
i kojornas skygd.
Till fältet, till striden
för fädernebygd!

Hvad krigiska röster!
De komma från öster,
de dåna som stormen kring fädernestrand.
De komma från vester,
de objudna gäster.
Till striden, till striden för fädernesland!

Ack ett folk af stilla herdar bodde
vi lycksalige i okänd Nord.
Uppå fädrens fält vår föda grodde
och i fädrens dalar sprang vår hjord.
Våldets slagtningar oss brydde föga,
liksom åskor hörda långt ifrån,

Til den Aedle Greve Dela Gardie.

Du gode *Jarl*, som viste fremmed Skiald
Saa megen Venlighed ved Svea kilde,

Men de nalkas och med blodigt öga
tittar kriget ner på fjällens son.

De sekelsgamla,
de lagbesvurna
verldsformler ramla:
der strömmar en flod
af offerblod
kring verldens urna.

Som en röfvare i natten smögo
de förrädiska med bortgömd dolk.
Plötsligt deras fanor flögo
bland ett tryggt och fredligt folk.
Våra skördar komma de att ströfva,
våra fäders ben att trampa på,
våra qvinnors dygd att röfva
våra söners kraft att slå.

Oss dalarne nära,
oss kringmura berg:
i bröstet är ära,
i benen är märg.
Vi samlas, vi tåga
till fosterlands värn
med hjertan af låga,
med händer af jern.

Fritt på pannan Segrarn sätte
mången stulen krona opp.
Fritt de svaga folken mätte
med sitt blod hans bödlars trupp.
Än har ingen ovän stuckit

Som førte mig ind i Din Konges Hal
Hvorved et smiil mig skiænktes af den Milde,

---

ut sitt läger på vår strand;
ingen oväns häst har druckit
källorne i Göthens land.
Ännu ledas våra tärnor
till sin brudstol af vår hand.
Ännu blicka Nordens stjernor
ner på ett sjelfständigt land.

Blott hjertat är modigt
och viljan är varm,
vi lyfta vår arm
och hämna oss blodigt.
Fritt öfver oss hvälf
båd Ryske och Danske,
vi kaste vår handske
mot Ödet sjelf.
Hvarför mäter icke Hjelten
sjelf sin kraft med Svenske måns?
Hvarför vakar ännu Belten
troget kring en hotad gräns?
Låt dem skicka sina slafvar,
låt dem hvimla kring vår strand.
Inga byten, endast grafvar,
få de i de frias land.

Ty Lejonet vakar
på jägarens ban;
det ryter, det skakar
sin väldiga man.
Det hör inga böner,
det räds intet hot.
De osällas söner
dess kula gå mot.

Mottag min Tak, hør af en Danskes mund
En Sang om ældste Nordens Gudeskare.

Bojor och blygd de förmätne ärna
oss som ej frukta, oss som ej fly.
Förr ifrån himlen de stjäla en stjerna,
än de ta bort fråu vårt land en by.

Mange de äro. Välan; så dricke
jorden de mångas blod och bli fri!
Många? — De stridande räkna vi icke,
endast de slagne räkna vi.
Upp! mötom de krossande
härar med mod.
Upp! släckom de blossande
åskor i blod.
På sträckande kampar
de flykta: farväl!
Förskräckelsen trampar
de flyendes häl.

Så länge ännu Carlavagnen vältar
de gyllne hjulen omkring Nordens zon,
så länge bergen än ge jern och hjeltar,
så länge står det gamla Sveas thron.

Den fallne skall hvila i
(nu följer ordagrannt hvad som läses i Tegnérs Smärre Samlade Dikter, utom att, för *de åldrige* står: *Den gamle skall*, samt för "Och skalderna sjunga," här läses: En skald, skall besjunga).

Utg. anser sig ha gjort både Skalder, som utge Samlade skrifter, och Allmänheten en tjenst med detta aftryck, hvartill vi dristat förutsätta den ädle Förf:s tillåteise, som engång gifvit exemplaret till Samlingarne på Löberöd och rätt åt Grefven, att låta trycka det hos Dir. Sohm, och dristar beledsaga aftrycket med det rådet till

Ei skiller Kattegat og Øresund
De Hierter, som Uskyldighed bevare.
En Stamme, gammel, diærv og Odin værd
Maa ælske Sig! — kun Daarerne kan hade —
Thi skiænker Thor oss ei det samme Sværd
Og Idun ei de samme Egeblade?
Kiøbenhavn d. 12 Dec. 1819. A. Oelenschlæger.
(Egenhändig dedication i ett ex. af Nordens Guder.)

D. 20 Dec. 1820.

Glädjens milda offerlåga brinner
På vårt altare med festligt sken
Och en outtömlig näring finner
Af en känsla oförställd och ren.
Hvadan denna arbetets förskönning
Inom templets förlåt just i dag?
Jacobs namn! vår ära och belöning,
Sprider glädjen till vårt brödralag.

---

skalder, som vilja förbättra sånger, hvilka blifvit minnessånger bland folket eller ha en historisk märkvärdighet, att ge ut sina förbättringar *såsom särskilda poëmer*, men låta *den första sången* blifva hvad den från början var!

Vid en ny upplaga af Tegnérska Dikterne, må åtminstone årtalet 1808 borttagas från dervarande "Krigssången", ty det är en osanning, om vi också ej kunna der få aftryckt *Krigssången för Landtvärnet*, i hvilken "*Wilhelm Tells*" anda verkligen lefver. Det är en skyldig *trohet mot historien*, att Skalderne låta oss se hvad en viss tid verkade på dem. Detta är ofta mera intressant, än en förbättrad phras.

Schartau skref ock en "tacksamhets sång på Skånska Landtvärnets Chefs namnsdag d. 25 Juli 1808" (l. c. n. 67).

Du som rummet främst bland oss bekläder,
Ädle Jacob! tag vår aktningsgärd.
Smickret ej för Dig sin lofsång qväder,
Nej! Du är en bättre hyllning värd.
Samle sig till Dig i lifvets nedan
Ljufva minnens fröjd från denna tid,
Och den kärlek, som du vunnit redan
Skänke åt din afton lugn och fred.

(i Cod. XII. 23.) *Franzén.*

Samlingen är stor. *Franska versar* af en lefvande Svensk skald och Octodecimvir; *Tyska versar* af Bonaventura Winckler m. fl. *Italienska canzoner* af Röök m. fl. m. fl

Äfven *Löberöds Album* förtjenar någon uppmärksamhet. Det började begagnas d. 10 Sept. 1805, när d. v. Kung och Drottning med GeneralGouverneurerne i Pommern och Skåne, RiksRåder m. fl. befunno sig på Löberöd. Den siste af hofmännen skrifver:

Adieu, Adieu Camrat
Tack, för Både Nöje och Mat.

H(ampus) *Mörner.*

* Versen här af Es. Tegnér Löberöd d. 13 Nov. 1808 är redan förut anförd. Här ses namnteckningar af: *Fredr. Wilh. von Schubert* d. 6 Jan. 1818: Studiis iuncti locoque *A. F. Arendt* Altonanus m. Jun. 1819. Dr. *Fredr. Münter*, Biskop ower Siellands Stift og Kongl. Dansk Ordens Biskop.

P. 50 träffas: *J. F. Oscar* d. 26 Aug. 1820. d. 17 Aug. 1821. *Désirée* ce 6 Sept. 1827. *Carl Johan* d. 16 Sept. 1832.

Thomsen d. 25 Oct 1822. paa det paa alt skönt og ädelt rige Löberöd.

En Pilgrim gick och såg sig om
Kring Scandiens brödraland.
Till Löberöd en qväll han kom
Med harpan i sin hand.

Fast Drotten sjelf ej hemma var,
Naturens, konstens makt
Och gästfrihet i Slottets prakt
Dock voro hemma qvar.

När Grefven kommer hem igen
Och minnets bok får se,
Må dessa runor helsning ge
Från fyra vandringsmän
d. 3 Sept. 1824. *Nicander* (med runor). &c.

För mig ej foglen sjunger mer,
Ej någon blomma mot mig ler.
Mitt öga ned mot jorden ser
Där sig en vän för hjertat ter
d. 4 Aug. 1825. A. Hylander
En sörjande Far.

Skönhet af Konst och Natur, af Fädrens och Häfdernas minnen,
Smyckar, lycklige Jarl! innan och utan Din borg;
Vetenskapsälskaren trifs der i skygden af Statsmannens lager,
Skalden förflyttad sig tror hän till Hesperiens park.
Skönare dock, än det skönsta bland allt hvad Dig Himlen beskärde,
Är hvad din Herre Dig gaf *omedelbart* från sig *sjelf:*

Detta *Ditt Hjerta* är — det ädla, det milda, det glada,
Klappande ynglingavarmt inom ett ridderligt bröst.

Löb. d. 4 Aug. 1825. *P.' D. A. Atterbom.*

Incorrupta fides nudaque veritas!
gratus memorque scripsit
D. Fridericus Münter Episcopus Selandiæ
Löberödiæ d. 10 Aug. 1825.

Till Södrens land jag far ur fosterjordens famn:
Tag, Sverige! mitt farväl: göm Löberöd mitt namn.
d. 6 Jul. 1817. *Karl Aug. Nicander.*

P. 106 en ritning af Joh. Holmbergsson d. 9 Sept. 1828.

Derute mig en rik natur förtjusar
Med sina lunders prakt, sin blomsterjord,
Härinne snillets anda kring mig susar!
I konstens bilder och i tankens ord.

O du som mäktat denna skönhet väcka
Och ordnat denna dubbla verld kring dig!
Dig tacksam vill naturn sin blomkrans räcka
Och snillet tecknar upp ditt namn hos sig.

Löb. d. 10 Sept. 1828. *A. Grafström.*

Joh. Holmbergsson Senior tecknar sig d. 27 Oct. 1827 'med innerlig tacksamhets och den djupaste vördnads känslor'.

Öfver blånande våg till fjerran blomstrande söder
ville två vandrande hän. Sägen, hvad sökte de der

Konst och *natur* i herrligt förbund med *forntida minnen*
ville de finna, och *här* funno de re'n hvad de sökt.
Funno än mer: en ättling af dem, som frejdade Norden,
vidgande segrarnes gräns, vårdande konsternas eld.
Skönt, som ett riddaresvärd omlindadt med eklöf och rosor
skall ock Hans namn en gång slutas till fädernas tal.
Löb. d. 14 Aug. 1833. *B. v. Beskow. M. v. B.*

Auch Ich bin in Arcadien gewesen
Löb. d. 14 Maj 1834. *And. Fryxell.*

P. 156. *Auguste Emilie Veuve du Prince Eugene. Josephine. Eugenie de Hohenzollern Hechingen. Theodelinde de Leuchtenberg. Oscar* d. 9 Aug. 1836. *Carl. Gustaf. Oscar. Max Duc de Leuchtenberg.*

Menniskans högsta lycka är Guds nåd i Andens och Naturens riken. Skatter ur det förra såg jag i Löberöds Bibliothek, ur det sednare i Löberöds herrliga omgifning. Hvilken lycka.
Jag njöt den d. 16 Sept 1837. *C. J. L. Almqvist.*

— — — En sådan är borgens
Vördade egare, störste Mæcenas i fäderneslandet,
Ende måhända deri — —
Löb. d. 27 Aug. 1840. *C. J. Lénström.*

P. 225 ser man Egarens porträtt af *Maria Röhl* d. 31 Aug. 1841.

Att afskrifva alla *märkvärdiga Medborgsnamnen*, vore att ge en Hof- och StatsCalender i någorlunda utförligt utdrag.

Öfver Prins Fredrik Adolphs återvunna helsa d. 20 Dec. 1774.

Då Gustaf Wasas statue aftäcktes:

Du ättling utaf gammal ära,
Jag menar dig du svenska folk,
I dag om du vill offer bära
Till bilden af din frihetstolk,
Så ser Du här den hjeltens stod,
Som laggt din ovän dig till fötter,
Som ryckte ondskan upp med rötter,
Just då hon lekte med ditt blod.

Ode öfver Guds godhet. — På sjuksängen:

Men intet jag dig föreskrifver
Du evigt är och alltid blifver
Den lif och död i händer har.
Allt hvad jag gör, är att jag lemnar
Till dig o Jesu, som du ämnar;
Jag lif och död utaf dig tar.

Samlingen af *H. Mörners poëmer* är ej så ringa. I alla möter en lätt versification. Hans "Argus 1822", hans "Societeten", Hans "Duo på Norrbro mellan v. A. och Bar. B." utmärka sig alla för mästerligt uppfattande af samtalsspråket.

Homeriskt fragment.

(Af Leopold. parodi på Tranérska öfversättn.)

Satt så i fyrhjulrullande himlahvalfbärmande vagnen
Mångbebyxad och vidt ompelsad den vise Kallotevs
Grubblande, tankfull och slug på stengrandens eviga
frändskap.

m. m. Cod. 23 n. 134—136.

Åtskilliga franska poemer af *Peltier* (Se XVIII D. p. 230) original.

Spanska poemer af Hertigen af *Frias* m. fl.

Öfversättn. till franska af Lady Hawarden ur Walter Scotts The Lay of the last Ministrel.

Engelsk vers af Dr Mackenzie m. fl.

III. Anteckningar (af Gr. J. DelaGardie) ifrån d. 27 Oct. 1822. *Tom.* 1. pag. 1—373 från 27 Oct. 1822 till d. 12 Jun. 1825. *Tom.* 2. pag. 375—742 fr. 12 Jun. 1825 till d. 1 Jan. 1828. *Tom.* 3. p. 343—1106 fr. 1 Jan. 1828 till d. 18 Aug. 1829. *Tom.* 4. pag. 407 till 1462 från 18 Aug. 1829 till d. 18 Dec. 1830. *Tom.* 5. p. 1463—1840 fr. 19 Dec. 1830 till d. 18 Jun. 1832. *Tom.* 6. p. 1841—2275 fr. 18 Jun. 1832 till d. 30 Jun. 1834. *Tom.* 7. pag. 2276—2745 fr. 1 Jul. 1834 till d. 1 Jul. 1835. *Tom.* 8. p. 2746—3173 fr. 1 Jul. 1835—26 Maj 1837. *Tom.* 9. p. 3174—3662 fr. 26 Maj 1837—10 Jun. 1839. *Tom.* 10. pag. 3663 fr. 10 Jun. 1839—6 Apr. 1842. Alla in folio.

Då Utg. tror sig ha haft något inflytande på Gr. D—s beslut. att börja föra Journal, ej blott för vissa tillfällen och resor, utan alltjemt, beklagar han, att tiden ej ännu är inne, då utdrag af det interessantaste kan göras, förmodande likväl, att detta arbetes tillvaro ej förgätes af blifvande forskare, och beder desse blott erinra sig, att författaren är 54—74 år, numera och med undantag af riksdagen 1834—35, från längre tid tillbaka utan politisk verksamhet, så att man här ej kan vänta annat än ett kanske stundom alltför förtroligt sam-

tal af en 'Bedste fader' med emotsedde barnbarn och bröders barn och barnbarn, men hvarvid anecdoter ur den umgängeskrets han tillhörde ej sällan förekomma af *biographiskt*, om ej just alltid af *historiskt* intresse.

1822 *d.* 26 *Nov.* I dag kom courir ifrån H. K. H. Kronprinsen med tidningar om dess vistande i Verona. — — — I The Times stod: Kronprinsen i Sverige har af de höge regerande blifvit emottagen i Verona, som vore han i rätt nedstigande linia en afkomling af Oden. — — 1823 *d.* 16 *Jan.* fråga väcktes om C. H. Anckarsvärd kunde i anseende till sin process få sitta på Riddarhuset. Jag insåg för honom intet hinder och dermed förenade sig de öfrige. Det brott för hvilket han är lagförd, är politiskt och kan aldrig hänföras till de fall 7 § af Ridd. O. anför. Osäkert synes mig äfven, huruvida han derföre kan enligt lag dömmas, ehuru ifrigt det påstås af vederbörande. *Febr.* 21. Ad. G. Mörner frågade mig: huru skall man behandla C. H. Anckarsvärd och L. Hammarsköld att de ej plåga oss med sina hvassa diatriber? Jag svarade: Bed K. M. sätta den före i StatsRådet och välj sjelf den sednare in i Sv. Akad. Mörner, som var den skarpaste opponent, förrän han blef StatsR. och en af de XVIII, bortgick utan att vidare yttra sig. — *D.* 24 *Apr.* I afton dog gamle Presidenten Archiater *David von Schultzenheim* något öfver 91 år g. För 3 veckor sedan, tillfrisknad efter en svår sjukdom, var han på slottet och i sällskaper. Hade i går varit på soupé borta; men i qväll frisk ätit sin vanliga soupé vattengröt och mjölk. Inslumrade några

timmar derefter utan plågor. *) För några dagar sedan visade han mig ett skarpt dictamen i Bancofrågan! Han hade der visat Ständernas otillbörliga behandling med Banken allt sedan 1809, ett förhållande, som han då, likasom jag, fåfängt sökte hindra och motarbeta. Svårligen får man se något med en skarpare och tillika sannare penna skrifvet. Jag gjorde honom likväl uppmärksam på, att några uttryck voro nog vågade och skulle ådraga honom ledsamheter af våra unge financierer; men med all den häftighet han egde, och som syntes mig mera tillhöra en 20:årig yngling än en 90 års gubbe, svarade han mig: hvad bryr jag mig derom, min öfvertygelse kan ej ändras och de kunna aldrig med sina dumma inkast göra mig mera ondt, än de redan gjort det med det olycksaliga beslut, med hvilket de störtat Banken och dermed vårt hela penningverk. Han var R. och A:s Nestor, hade i 50 år såsom verksam ledamot bevistat alla riksdagarna och, med få undantag, alltid sutit i BancoUtskottet samt mellan riksdagarne ofta varit revisor. Man påstod att hans sista sjukdom härrörde af den förtrytelse han i år kände att ej blifva vald till ledamot i BankoUtskottet. Hans charakter var fast nära till envishet; som talare redig, grundlig, men något vidlyftig och ej nog kall. Som Adelsman hade han varit aktad som en utmärkt redlig man, som ofrälse hade Hr Schütz en sedan nedtystad rättegång med Grosshandlare Pauli, rörande en caution, som han nekade och

*) Han var bland dem som "fördömde" spirituosa.
Utg:s anm.

sedan öfverbevistes hafva gifvit. Härmed må nu hafva varit huru som helst; dess senare vandel utplånade fullkomligt detta fel, om han det begått. Han var den förste, som hitförde koppympningen 1753. En besynnerlig händelse jag härvid ihågkommer är, att min sal. syster Hedvig var den första Svenska, som blef ympad och att min son Gustaf var det första Svenska barn, som blef vaccineradt [ympadt med kokoppor.] Den fameusa Dr de Carro, som vaccinerade honom, gaf mig flera glas att sända till Sverge, hvilket jag äfven gjorde; men det mötte som allt annat nytt i mitt k. Fädernesland stort motstånd, och, utan att en gång vilja försöka det, förklarade Medic. Faculteten det för ett straffbart charlataneri. Det var först sedan den förtjente Dr Munck af Rosenschöld varit i Danmark och der sjelf öfvertygat sig om nyttan af denna uppfinning, han af mig begärte koppmatière, samt införde methoden i Sverge. Såsom märkligt i Schulzenheims lefnad må nämnas, att han såsom Adj. hos Accoucheuren Schützer (sedermera Archiater Schüzercrantz) tjenstgjorde vid Carl XIII:s födelse, samt som förste Archiater vid samma herres sotsäng. Då Coll. Medicum, efter regementsförändringen, fick en ny organisation och namnet SundhetsKollegium, blef S. dess förste president. Det var då han begärte fauteuille och himmel som de andre præsidenterne, men fick nekande svar. När han åter låt fråga, hvad slags stol han då skulle ha, gaf Konungen litet sticken det väl bekanta svaret. I processionen efter S. gingo Landtmarskalken och de tre ståndens Talemän framför Deras Exc:r. — — *Den* 4 *Maj.* H. E. v. E. talade

med Pr. rörande ställningen med Öfverståthållarestyrelsen, som ansågs förvaltad af C—m. — L. v. E. anmärkte att någon riktigt skicklig och passande Öfverståthållare ej funnits allt sedan Baron Carl Sparre; Pr. invände: men man har sagt mig, att Modée var en förträfflig Öfverståthållare. Han var, svarade v. E., en förträfflig, kanske den förste Amiral, hvaraf man gjort en dålig Öfverståthållare. Pr. inföll: monne det då icke just nu skulle vara tillfälle att af en dålig Öfverståthållare göra en förste Amiral? Obs. C—m arbetar nu, att med titlen af Förste Admiral förena hela styrelsen af allt hvad som till flottan hörer.

1826 *d.* 10 *Aug.* ankommo till Löberöd trenne Biskopar med deras fruar: Faxe, Wallenberg och Münter från Seland, en vän i nära 30 år. Münter blef der öfver natten. Man satt till kl. 12 om natten och pratade. Bisk. M. förlorade intet tillfälle att berömma sin Kung och berättade många anecdoter, som hedra hans hjerta, bevisande hans stora liberalité och afsky för sqvaller och föital. En Prof. Holst, ung, men mycket instruerad man, hade på en resa i Bonn yttrat bland några sina vänner sin kärlek för frihet och hat till despoter. Samtalet som vanligt utsiradt med tjenliga tillägg, inraporterades till Kungen af Preussen. Denne låt arrestera talaren och genom sin Minister i Köpenhamn underrätta Danska Kungen om händelsen. Kungen af Danmark tackar K. af Pr. för dess uppmärksamhet; men begär H:s lösgifvande och tillägger vid slutet af brefvet: Vi känne den unge mannen mycket väl, det

är en lika redlig som kunnig och oss uppriktigt tillgifven person. Den gode mannen trodde visst, att han var hemma, då han så talade och kom att glömma det han var på främmande ort. *Den* 27 *Oct*. Tidning ankom om Admiral Wirséns död. Det var en lika kunnig som skicklig och redlig man; varm för äran, fosterlandet och medborgares väl förtjente och erhöll han allas aktning och tillgifvenhet samt väcker nu allmän saknad. Med utmärkta egenskaper som Krigare, Statsman och Styresman vid ett af rikets förnämsta verk, förenade han en religiosité och moralisk renhet, som knappt tillhörde tidehvarfvet. Det är ej möjligt se en mera dygdig och rättskaffens man.

1826 *d*. 18 *Jun*. Gamla Prinsessan omtalte en märklig händelse som hennes mor Drottning L. U. för henne berättat, att 1751 3:ne R.R. Grefvarne Tessin, Ekeblad och Höpken varit uppe och sagt Drottn. att en gammal Fru för Kyrkoh. Tollstadius omtalat att en stor eldsvåda skulle blifva i Sthm i början af Jun., att Tollstad. vägrat dess begäran att för Rådet göra denna berättelse, som hon begärt och först sedan hon 3 gånger honom det ålaggt, fullgjort hennes anhållan, att nämnde Riksråder tillaggt det de bådo Hennes Mt hindra Konungen fara dit, emedan ett mord å hans person var tillämnadt — allt uppenbaradt gumman i sömnen. Drottn. nekade säga Kon. detta, då hon ej finge yppa allt. *D*. 4 *Jun*. blef emellertid en eldsvåda, som förstörde en betydlig del af staden. Drottn. ville nu hindra K. att fara, men förmådde ej; men att ingen fara blef för hans person. Prinsessan berättade äfven om Gust. IV Ad. att

då han 1804 var i München och der hufvudsakl. bidrog till den der allrådande favoriten och Premier-Min. Gref Montgelas aflägsnande från affärerne, hade denne elake och illsluge man gifvit G. A. förgift; ej nog starkt att afhända honom lifvet, hade det dock verkat en fullkomlig förslappning i sinneskrafterne och vållat det tillstånd, hvari han sedan vanligen en gång i månaden, nästan alltid under fullmånaden sig befann. Samma förhållande var med Kejs. Paul, som sås. storfurste fått förgift af C. och en dennas favorit, beräknadt för en långsam död, men genom hans starka constitution blott verkande sinneskrafternas förvirring. Då han blef förargad, åstadkom detta förgift att han föll i fullkomligt raseri. Annars visade sig en stor nedslagenhet, som merändels slöts med en stark gråt, hvarmed den månadens paroxysmer ändades. Samma förhållande hade Grefven ofta märkt hos G. A. och särdeles under de 4 månaderna från medlet af Maj till slutet af Sept. 1806; då han var med honom under kriget i Pommern och ej blott om dagen var bland hans omgifning, utan hvarje natt låg i nästa rum intill Kungens.
Febr. 10. Wetterstedt berättade, att han i de s. k. Reuterholmska papperen, hvilka Regeringen för ett par år sedan köpt för 8000 Rdr af Enkefru Presidentskan R. funnit en vidimerad afskrift af ett bref, Drottn. Lov. Ulr. skrifvit få timmar före sin död 1782 och i hvilket hon lemnar sin förbannelse öfver G. III såframt han ej åt sine syskon Prins F. och Pr:ss. S. A. öfverlät hela arfvet efter E. Drottn. Hon hade nu på sin solsäng befallt sin Öfverste Marsk. Gref Ribbing att så snart hon

var död på Svartsjö genast fara till Drottn:holm och egenhändigt lemna Konungen detta bref, det han ock gjorde; men K. som anade förbannelsen ville ej öppna det, utan befallte dåvar. HofCanzl. Frih. Ramel göra det, läsa brefvet och underrätta honom om innehållet, det denne äfven gjorde. Brefvet var långt, K. blef synbart agiterad, gick fram och åter och, då R. nämnde *förbannelse*, inföll han häftigt: *är den ovillkorlig?* då R. nekade och nämnde villkoret. K. sade då: Gud vare lof. Det gör jag med nöje. R. gick ut och Hert. F. efterskickades. Då denne kom, sade K.: jag vet att min sal. Mor önskade att Bror F. och min syster ensam skulle ärfva hennes efterlemnade qvarlåtenskap. Jag får nu förklara min bror, att jag med nöje lemnar härtill mitt bifall. Hert. svarade då med hetta: det är äfven E. M:ts bästa råd; ty jag har en afskrift af min Mors bref och känner ganska väl det villkor sal. Drottn:n fästat dervid. K. som ej föreställt sig, att någon annan än han och Bar. R. kände brefvet, blef af denna nya och högst oanständiga upptäckt bragt i fullt raseri, befallte sin bror gå ut och återkallade Bar. R. som knappt återkommit till sina rum. Då denne inkom, fann han K. utom sig och befallte honom skrifva en Ordres till Canzlipræsid. Gr. U. Scheffer att till följ. dagen sammankalla hela Rådet. Det är, sade han, min oåterkalleliga befallning. Jag vill i stöd af Grundlagen sätta min bror under Riksrätt och med all lagens stränghet dömma ett uppförande, så stridande mot den vördnad han mig är skyldig som Konung och [äldre] broder. B. R. med sin vanliga foglighet sökte på allt vis lugna K—s upprörda

sinne, men arbetade länge förgäfves. K. ville inga skäl höra, inga råd taga. B. R. sade då slutl. E. Mt skall bli åtlydd, men tillåt mig nådigst, att få uppsätta ett protokoll, som E. Mt underskrifver, upptagande, huru jag gjort allt för att afvända detta steg, hvilket E. Mt alltid med lugnare sinne skall ångra att ha tagit. E. M:ts moders andelösa lekamen är ej ännu kall och E. M. vill med all lagens stränghet dömma en bror, som alltid var henne kär. E. Mt vill med blygd öfvertäcka en moders minne och inför hela verlden kungöra den förbannelse, hon i sin dödsstund öfver E. Mt nedkallat. Den är villkorlig, men den blir det ej, i samma stund E. M. vägrar uppfylla hennes begäran. Man skall deruti endast se E. Mts enskilda hämd, E. Mts afund mot 2:ne syskon, som voro hennes käraste barn; bedjande om rätt att gå till Hert. Fredr. och föreställa honom sitt ofog, återfordra afskriften af brefvet och återföra honom att begära K—s förlåtelse. K. hade nu sansat sig och tillät denna begäran, och B. R. lyckades uppfylla hvad han utlofvat. Den afskrift af E. Dr—s bref Gr. Wetterstedt funnit, var bevittnad af H. E. Bn Carl Bonde och H. E. Baron Reuterholm. — *D.* 25 *Apr.* H. E. Bn C. Bonde berättade mig, att han vid EnkeDr. L. U—s död var på vagt som Cavailler hos Kronprinsen, hvarigenom han var i tillfälle att få veta, det orsaken till Kungens besök hos sin moder kort före hennes död fanns hos Magikern Björnram. Denne hade neml. yttrat, att en stor olycka förestod K. i Juli och att det var högst nödigt, det H. Mt förut försonade sig med sin moder. K. for då genast till Svartsjö, men E. Drottn.

redan sjuk, vägrade enständigt se sin son, bifallande det till slut endast så vida K. underlecknade förut en förbindelse att erkänna sin moders förordnande om hennes qvarlåtenskap. Han gjorde det, men med clausulen: så vidt det med lag och författningar är enligt. Detta observerades ej genast af den sjuka Drottn. eller dess rådgifvare. K. inläts, reconciliation skedde. Huru uppriktig den var å begge sidor, lemnas derhän. Det var följ. dagen K. med Kronprinsen återkom, då E.Drottn. skänkte Kr. Pr. ett juvelsmycke. Sedan granskade Hert. Fredr. Kungens skrift och yttrade: här är visst något knep under; och i anledning häraf skref E. Drottn. det bref om förbannelsen, som Gr. Ribbing strax hon dött förde till Drottningholm. När Kr. Pr. vid hemkomsten visat hvad han fått åt sin mor, blef hon, enl. d. v. Cavaillerens försäkran, så ond, att hon kastade jouvelerne på golfvet och trampade på dessa presenter af en döende (s. k.) Farmor. Äfven berättade den gamle Hof-Cavaillern, att 1784 Trettondedagen, hade Sprengtporten om morgonen varit uppe hos Hert. Carl och på egne och flere Finnars vägnar tillbjudit honom blifva Storfurste af Finland, som oafhängigt af Sverige skulle sättas under Rysslands protectorat som en fristat, men att Hert. utan att directe afslå propositionen på B—s inrådan sökt uppehålla Spr. hvarigenom hela förslaget afstannade. I Nov. 1788 hade Hert. skrifvit ett bref till B. med underrättelse, att Cheferne för Anjalaförbundet förnyat den 1784 gjorde propositionen och begärt att med 10,000 man under Hertigens befäl få gå till Sthm och afsätta G. III med dess dynasti och utropa Hert. C. till

Konung. B. hade då förnyat sin förut gjorda framställning och tillaggt så väl vådan af detta förslag som det vanhedrande i gerningen att förråda Konungens förtroende både som undersåte och broder. Grefven antecknade derunder med sorg: man hör nu ej annat än infama historier. *D.* 2 *Sept.* kom Bar. Wirsén till Löberöd — — Grefven visade honom hela systemet och ordningen af sin hushållning och kände sig mycket smickrad af det utmärkta bifall han lemnade åt allt, sedan han allt noggrant efterfrågat. "Sällan har jag haft ett så intressant och tillfredsställande besök". *D.* 9 *Dec.* Gick till StatsR. Bn Wirsén och fann honom döende. Hvilken bevisning af fåfängligheten af all mensklig kraft. Stats-Rådets alla ledamöter voro der. Alla kände, liksom Grefven, djupt den förlust för det allmänna och enskilda, som denne mans bortgång vällade, hvilken en längre tid hufvudsakligen ledt rådslagen. Mera förtjent af saknad trodde Grefven någon Embetsman knappt ha varit. Äfven de som ej tyckte om hans sätt att vara, måste dock göra rättvisa åt hans ljusa begrepp och ovanliga tjenstemannaskicklighet. Grefven var sedan uppe på Hofvet. Konungen var djupt rörd af Wirséns tillstånd och yttrade det med hela lifligheten och värman af sin charakter. Kl. ½ 8 fick H. M. en billet från Gr. Wetterstedt om Wirséns död. Han blef deraf så djupt rörd, att han knappt hörde eller vidare lemnade uppmärksamhet åt Ståthåll. Bn Klingsporr som inkom med rapport att elden varit lös på vinden i slottet och huru en skorstenspipa varit sprucken, en bjelke tagit eld och kolats &c. samt slutl. att elden var — släckt.

1828 *d.* 2 *Jan.* Kr. Pr. hade i dag befallt mig uppkomma till middagen. Denne ädle Furste, hvars omtanka sträcker sig till allt, som kan vara gagnligt och välgörande, hade nu med Bisk. Wallin uppgjort ett förslag till en inrättning för emottagandet och bildandet af den mängd olycklige, fattige barn, hvilkas föräldrar utan medel, och utan vilja att sörja för sina barns uppfostran lemna dem till rof för lasten, eländet och brotten. Wallin hoppades, att af Stadens styrelse erhålla medel dertill och Kr. Pr. trodde sig kunna utverka hos H. M:t att få gamla Tantobränneriet, som numera ej begagnas, till deras hysande, om Grefven ville upplåta Normalscholan och de der blifvande verkstäder till deras undervisning. H. K. H. ville att Gr. skulle sätta sig *à la tête deraf.* Grefven utbad sig i anseende till sin höga ålder att blott få *samverka.* *D.* 16 *Nov.* I dag gaf Franska Ministern Marquis Montalembert, vid nedresan från Slottet, en af Slottsknecktarne inom Kungens borg ett par örfilar och då denna frågade, hvarföre den nåd. herrn slog honom, när han intet ondt gjort, steg denne Seigneuren åter ur sin vagn och trakterade med nya örfilar. Det var just efter ceremonien, då riksdagen öppnats. *D.* 25 *Nov.* — — talade med Gr. om f. d. Kr. Pr. Gustaf och dess uppslagna förlofning med Pr:ss. i Holland. Förnämsta skälen till uppslaget är f. d. Kr. Pr:s besynnerliga och obändiga sinnelag. Han hade med sin ärfda envishet förklarat, att han i giftermålscontractet skulle kallas *Kr. Pr. af Sv.* Ville derjemte strax med sin gemål afflytta till Wien och betedde sig i mycket så mot Pr:ss. att hon bad sin fader, att ej något äk-

tenskap måtte bli af. Allt visade klart, att Pr. ärft sin faders sinnelag, så att det som gjorde fadren oskicklig till Konung, fins der i rikt mått, för att göra sonen på lika sätt oskicklig. *D.* 18 *Dec.* Ryske Min. Gref Suchtelen gaf en stor middag på sin Kejs:s födelsedag. Alla närv. Ministrar fingo tacka för skålar druckna till deras monarchers ära, utom d'Acunha, ty då Don Miguels skål proponerades, blefvo alla glas stående orörlige, så att Portug. Ministern slapp allt besvär att tacka.

D. 9 *Maj.* I dag begrofs StatsR. Schwan, en märkvärdig man och den förste ofrälseman, som inträdt i StatsR. Han var allmänt saknad och förtjente det äfven. Mycket oberoende, af en utmärkt fast charakter, ett ljust hufvud och nitisk för sitt fäderneslands väl samt i sina grundsatser orubbelig. Vi voro ofta sedan 1809, då han uppträdde på den allmänna politiska banan och då han ifrigt deltog i d. v. hvälfning, af skiljaktiga meningar, men det hindrar mig ej göra rättvisa åt hans ovanliga egenskaper — — hans död anser jag för en kanhända oersättlig förlust för Konungens StatsRåd i många afseenden, der hans kunskaper synnerligen i financiella saker alltid komma att saknas och mer än allt annat den oemotståndliga fasthet i tänkesättet — —; hans ofta emot K—s och pluralitetens af StatsRåderne åsigter stridande tänkesätt verkade på hans lif. — — Wallin införde i sitt tal mycket af Schwans egna anteckningar, mästerligt skrifna och innehållande starka moraler så för regering som folk. *D.* 23 *Jun.* — — yttrade åter sin öfvertygelse, att 1811 års rörelser i Skåne voro ledda af Toll; att han inbillade bönderne att G. A. låg på en

från Hejdelberg; men denne underrättade i stället polisen i H. derom.

---

tet skäl att misstänka den vid grafsbrädden stående, utan alla politiska meningar och historiska vuer varande gubben, för en osanning, torde saken förtjena uppmärksamhet hos våra framtida häfdaforskare. Nog hade Tolls cunctation en djupare grund, än den af Gr. D. misstänkta. (Se XIX D. p. 89) och den af Tibell såsom oöfvervinnelig beklagade (se XX D. p. 133). Vid begrundande af skriften, som inkastades i luftballongen, blir det dock ej så obegripligt. Skickade nu ej den *sluge* Toll ett hemligt bud till den efter Sveriges krona trängtande Fredrik, med helsning: "Kom ej. Det retar folket. Annars svarar jag för bifall till er inblåsta proposition." Om han derpå fick *ja*, var ju skäl, att sofva lugnt, huru hårdt det än frös. Tänkte Toll en förening, eller ville han narra den kronlystne och rädda sitt kära Skåne från en landstigning? Det torde bli en hemlighet, ty sina hjertans tankar uppenbarade ej den Gubben gerna. Kanske var sjelfva Ballongens inkastande först tänkt i Tolls hufvud, — och då redan vintren 1808 — efter han sedan kunde uppfiska *alla* exemplaren, utom det som sändes till G. IV A. med sanningar, som allena *så* kunde framkomma? Då vunnos två vigtiga ändamål på en gång. Hvad som är visst, är, att landstigningen ej blef af. Idéen dog ej lätt. Gr. Skjöldebrand fick som Öfverståthll. 1810 en hemlig beskickning från K. Fredrik, rör. val till C. XIII:s efterträdare. Föddes den tanken 1808 (medan ännu Fransoserne voro på Seland, —se *P. S.* i ballongsskriften), utan Napoleons vilja? Knappt troligt. Ville han uppsätta Fredrik till de 3 rikenas Kung under Fransk protection, till Rysslands fullkomliga motvigt? Mycket är ännu outredt. Dessa vinkar må emellertid ihågkommas af dem, som forska framdeles i *vår* tids historia.

1832 *d. 22 Jun.* Vid det stora mötet i Tyskland vid H— slott öfverenskom man, enligt hvad en ganska väl underrättad i förtroende sade Gr., att Tyskland skulle bli ett helt, som, kalladt Deutsches Reich, valde ett gemensamt öfverhufvud och att man dertill skulle välja sin tids störste man. Den som först skulle väljas var H. M. K. af S. & N. *D. 20 Jul.* Kom åter till Löberöd — — "ändå längtar jag alltid till mitt lugna hem och i sanning har jag aldrig roligare, finner mig aldrig någonstädes bättre än hemma hos mig. När jag der får fritt och efter eget behag gå omkring mine egor, se hvad der är gjordt, skrifva, läsa, städa och lägga i ordning mina samlingar, känner jag mig den lyckligaste menniska på jorden och ingen ärelystnad, ingen håg för gunst, välde eller företrädesrättigheter finnes i hela min själ. Den lifvas endast och allenast af den sällhet jag njuter och af tacksamhet till den Gud, som gifvit mig dessa förmåner. *D. 2 Mars.* — — En hederligare, redligare och oegennyttiga menniska än Br— kan man ej se, ett sällsynt exempel af godt naturligt förstånd; dess uppfostran blef ganska litet vårdad, utan är han uppfostrad af K. sjelf. Honom har han att tacka för allt hvad han kan och allt hvad han är. Ofta har jag med beundran hört dess omdömen och sett dess af klokhet och rättskaffenhet styrda handlingar. *D. 14 Mars.* C. anföll Gr. derföre att RiddarhusDirectionen ej bortkörde D. sedan D. A. blifvit Oppositionstidning. Gr. svarade, att han visst ogillade tidningens riktning, särdeles artiklen om sammansvärjningen i Iran, men att det tillhörde lagen, ej Directionen, som ej i Instructionen fått den ringa-

ste skyldighet el. rätt, att egenmäktigt straffa. C. blef ganska missnöjd öfver det svaret, "men jag kan ej hjelpa det, ty första reglen är att handla efter gifven lag, ej efter godtycke eller hvad mitt enskilda tänkesätt kan inge mig." *D.* 13 *Julii.* K. M. yttrade om Gustaf DelaGardie: C'est un jeune homme, qui partage pas les défauts de ses semblables d'aujordhui, rempli de vénération pour sa réligion, d'attachement à son Souverain & sa patrie, de bienfaisance & d'amitié pour ses concitoyens, il ne tient nullement à son siècle. C'est un chevalier du tems de François 1:er, c'est un Chevalier comme Bayard sans peur & sans reproche. Faites Lui, je vous en prie, mon amitié, bien des amitiés de ma part. *D.* 22 *Jul.* "Den svåraste dag i min lefnad, då jag på e. m. erhöll den för fadershjertat mest smärtande tidning, den att min gode, min så högt älskade *Gustaf* d. 9 dennes kl. 2 på morgonen aflidit i Strömstad. *D.* 28 *Jul.* Gick i dag till H. H. Nattv. Gode Gud! välsigna detta det vigtigaste af alla företag på ditt arma olyckliga barn, som mera än någonsin känner sig deraf i behof. Gif mig kraft att vandra dina vägar. Skänk mig tröst och hugsvalelse.

Renskrifvet träffas ett band in fol. (pag. 1—416) med titel

Anteckningar rörande Urtima Riksdagen i Stockholm 1834—1835, *författade af d. v. Landtmarskalken.*

1834 *d.* 15 *Jan.* K. M. erinrade i sitt tal till Landtmsk. att Johan Pontusson DelaGardie var Landtmarskalk 1634. —— att komma till mig och öfverlägga

om listor, men jag svarade, att ehuru välkommen, — — alltid vore, hade jag föresatt mig, att aldrig blanda mig i dessa val eller utdela listor i sådant afseende, utan ville i det som i allt annat visa den fullkomligaste oväld; att om någon begärte mitt råd, så ville jag det alltid lemna enl. mitt samvete och öfvertygelse och ansåge det som en skyldighet af L. M. men utan att på annat sätt influera. *D.* 2 *Febr.* Kallad till ledamot i *Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande bland allmogen.* *D.* 10 *Febr.* hade en häftig conversation med B—co d. ä. Han sade: Il faut avouer que Vous traitez à la tribune les Journalistes comme des Princes & nous autres très mal & bien différemment de ce que le C. D. avait le droit d'attendre; Le C. D. n'ayant pas de tribune à part — — quand nous devions être mêlés avec la populace & placés derrière les folliculaires comme à présent. — — Derå svarades — — Vous l'auriez évité — — vous placer sur le banc indiqué specialement pour les Folliculaires. — *D.* 2 *Mars.* — — svarade: — — En L. M. bör i allt ej endast vara, utan äfven synas fullkomligen oväldig, tillhörande intet parti, endast grundlagen. *D.* 19 *Jul.* 'Det var i dag för mitt nära krossade hjerta en högst svår dag vid minnet af d. 19 Jul. i fjor, då jag förlorade allt — — med min son. Jag känner årens tyngd, krafternas och sinnesförmögenheternas aftagande. Gode Gud! gif mig styrka att bära sorgerne och bekymren, gif mig nåd att i all den mån mig är möjligt, ännu gagna min Konung, mitt fädernesland och mina medmenniskor och framför allt att så vandra här i lifvet att jag genom

Försonarens förtjenst alltid är beredd i det sista afgörande ögonblicket. framträda inför ditt ansigte — — — Med sista post fick jag från Skåne den för mig så smärtande tidning, att den lika redlige som upplyste och så allmänt gagnande vännen Kammarherren och Ridd. v. Seth d. 6 dennes efter en långvarig sjukdom aflidit på sin egendom Ousbyholm. Jag anser hans bortgång som en stor förlust för det allmänna och såsom en oersättlig förlust för hans anhöriga, vänner och de otalige som med så mycken tillförsigt anlitade hans råd och bistånd. Jag har knappt kännt en redligare, upplystare och mera tjenstaktig man, än han var och derföre var han allmänt anlitad, älskad och högaktad. Han förenade med stora och många kunskaper en djup kännedom af lagen och statsekonomien, en ovanlig arbetsförmåga och en stor ordning så i vårdandet af egna som andras affärer. Också rådfrågade sig alla när och fjerran hos honom och alla voro säkra om råd och hjelp. Han nekade dem åt ingen. *D.* 23 *Aug.* I dag dog H. E. f. d. StatsR. Gr. A. F. Skjöldebrand, insjuknad d. 19 af en förkylning, då han gick från WitterhetsAkad. Han var en man af stor lärdom, stor musicus och snäll ritare, och intager i vår politiska och lärdomshistoria ett utmärkt rum. Han var sedan 50 år min vän ehuru vi ofta särdeles under och efter 1809 års statshvälfning tänkte olika i politiken. Han var 1809 i d. v. Constit. Utsk. och en af dem, som mest bidragit att författa vår Grundlag. Hans Grefvinna är utrest för sin helsa till baden i Ems. *D.* 5 *Sept.* Vid nedgåendet från Konungen fick Gr. D. se en gumma, som på Blasieholms torget

fallit omkull och skrek, anfallen af choleran. Ingen dristade komma henne när. Gr. 'viss att man har intet att frukta, då man handlar christligt och rätt, emedan man då alltid är under den Allgodes vård och beskydd', upplyftade den fattiga Gumman från gatan och satte henne på trappan på Gr:nn Fersens lilla hus, bad en der stående person gå till Retzius, som här är District-läkare och bor der nära, sprang sjelf upp i Gr. Wetterstedts hus och fick kamfertsdroppar o. d. hvarmed han skyndade till Gumman samt legde 2 gardeskarlar, att föra henne hem till sig. *D.* 20 *Oct.* Jag kom i e. m. på Riddarhuset och gick in i Canzliet, hvarest C—d berättade för de unge Cancellisterne bland annat en historia om E:g, hvilken lika mycket förargade som förundrade mig. E. hade i en discussion i C. U. der C. äfven är ledamot, yttrat till protokollet, att det vore omöjl. stifta lagar, som ej af klokheten &c. kunde eluderas och till bevis anförde han, att han vid sin egendom brände med en panna, helt och hållet stridande mot författningen, men så inrättad, att ingen fiskal kunde komma åt den och intet lagligt åtal deremot göras. — C. erböd sig skaffa mig, om jag det ville, en legal afskrift af detta protokoll; men jag ansåg det ovärdigt för mig att ega, ehuru äunu ovärdigare för E. att så handla. *D.* 6 *Nov.* 1834. Aftonbl. för i dag innehöll en artikel mot Gr. D. derföre att han, enl. bladets yttrande, gjort sig till en tjenstvillig Cicerone åt de h. v. Ryske Officerare, när Furst Mentzikoff var här. Art. börjar med ett utdrag ur Fryxells Sv. Hist.

V. D. p. 86 hvarest omtalas, huru 1610 Jacob DelaG. oaktadt tillsägelse att aflägga sitt svärd när han trädde inför Ryska Czaren, likväl behöll svärdet och mottogs ändå med öppen famn; men huru i Oct. 1834 denne D—s sonsons sonson n. v. Landtmsk. Jac. DelaG. som en tjenstvillig Cicerone visat några Ryska subalternofficerare det Sv. Riddarhuset. Tempora mutantur &c. "Sanningen är denna: Ibland de flera Adjutanter Furst Mentzikoff hade med sig var äfven en ung Baron Klinkowström, son af min neveu B:n Vilhelm Kl. Denne hygglige yngling var genast vid sin hitkomst hos mig, och såg jag honom gerna både såsom slägtinge och som en destinguerad ung man, hvilken under Turkiska kriget förtjent och erhållit flera utmärkelser. Då jag d. 25 Octob., bjuden af Ryske Majoren Murawieff (en son af Murawieff, med hvilken jag i Wien 1801 var mycket lierad) gått att se Ryska ångfartyget och corvetten, på hvilken Mentz. hitkommit, bad Kl. mig om tillstånd att få se Riddarhussalen och ett portrait af hans farmors far Riksrådet Gr. Axel Fersen såsom Landtmarskalk, hvilket der förvaras. Jag svarade honom, att salen är alltid öppen för främmande t. o. m. under våra plena, då läktaren är för åhörare upplåten, men om han ville gå dit nu med mig på f. m., då jag ändå skulle gå dit för att tala med Riddarhus Secreteraren, så skulle det göra mig ett nöje taga honom med mig. Murawieff, som hörde detta, bad att få följa med, och vi följdes nu åt alla tre. Detta är sanna förhållandet af en sak, hvilken nu med så mörka färger afmålas i Aftonbladet. En efterverld skall döma, om höfligheten mot en främ-

mande, som derjemte är min nära slägtinge, ens kan anses för ett fel, än mindre för ett brott.

D. 14 *Apr.* 1835. Gref *Esterhazy* yttrade efter sitt samtal med H. M:t: Je m'imaginais voir un homme de 71 ans courbé sous le poids des années, des fatigues & des soucis. Tout au contraire. J'ai vu un Prince jouissant de la plus grande vigeur, d'une elocution entrainante, d'un esprit qui enchante & des connoisances sur mon pays, ou je suis né, élevé et ou j'ai passé toute ma vie, qui surpassent tout ce que je savais, et les connoissances d'un étranger, jugeant des positions militaires acquises pendant ses campagnes, et qui etaient d'une justesse, d'une sagacité, qui ne laissent rien à desirer, ni à contredire. Il parlait de ses campagnes avec une clarté & une précision admirable & le tout avec une modestie, qui Lui faisoit honneur. Enfin j'ai peu vu d'hommes, ou pour mieux dire je n' en ai jamais vu, qui m'ont tant frappé que S. M. le Roi, & j'emporte avec moi des souvenirs qui resteront à jamais gravés dans mon coeur reconnoissent.

Då Riksdagen slutat, hedrades Grefven med afskedsdeputationer af de 3 Stånden, anförde af sina Talemän samt af sitt eget stånd till så stort antal af alla opinioner, att han ursäktade det bristande utrymmet genom att erinra om Virgilii ursäkt till Augustus: *mina rum äro ej för små för mig, men er nåd gör mig för stor för dem.* Han tackade nu Gud i enslighet, som uppehållit hans helsa, så att han under 16 månaders

och 25 dagars riksdag blott en enda gång varit af sjukdom hindrad bevista dess 286 plena, oaktadt snart 67 år.

I anledning af en rättelse, insänd i Sv. Biet, emot en uppgift, som stödde sig på H. E. Gr. J. DelaGardies biographi i *Biogr. Lexicon*, vill Utg. ordagrant afskrifva ur Grefvens riksdagsjournal p. 564. *Mem d.* 5 *Jun.* 1835. Under det jag om eftermidd. var sysselsatt med min vidlyftiga post, underrättade man mig, att en Courir ifrån H. M. Konungen till mig vore ankommen. Jag mottog honom genast och fann med mycket nöje, att det var H. Mts vakthafv. Ordonnance Officer, sonen af min gamle vän GeneralMajor Leyonflyckt. Han medförde ett bref och en mycket vacker seraphimercrachat i jouveler ifrån H. M. Konungen. Crachan, som var ett bevis af H. Mts välbehag öfver min förvaltning af Landtmarskalkstjensten, var för mitt hjerta dubbelt dyrbar, då jag underrättades *), att det var densamme, hvilken K. Carl. XIII sände 1810 till då nyss utvalde Thronföljaren numera H. M. Konungen och den första Svenska ordensdecoration han burit.

Grefven afreste sedan till *Norge*. Återkommen lät han inviga *Gustaf DelaGardies Wexelundervisningsschola i Westerstad* samt biföll en tillbyggnad af *Östraby kyrka*, nästan lika stor, som kyrkans hela förra utrymme. Besökte sedan *Danmark*. *D.* 17 *Oct.*

*) Att denna underrättelsen ej fåtts af Hr L. utan sedermera, kan man inse deraf, att detta tillägg ej fins i Grefvens concept för dagen, utan i det af Gref Etienne Dela Gardie sedermera renskrifna exemplaret. Huru irringen uppkommit, kan Utg. ej nu upplysa; men säkert är, att någon på hvars uppgift Gr. D. ej tviflat, meddelat Grefven den, som vi nu fått veta, ogrundade underrättelsen.

emottogs Grefven af *K. Fredrik* VI, som erinrade sig väl, då Gr. för 37 år sedan var i Köpenhamn och började tala om de nu sammankallade s. k. *Rådplägande Landtständer.* H. Mt tycktes mycket nöjd med dessa, deras adress och handlingssätt, och då Grefven, nyss mättad af Ordförandeskap på ett Riddarhus, dit sjelfförtroendet och ej medborgares förtroende kallar en samhällsklass af de mest skillda villkor och bildningsgrader från millionären De Geer till gillstuguhjonet N. N., från den ofrälse födde Stats Ministern Rosenblad till Tullvaktmästaren Göös, hvars slägts lysande ära försvann med en Amiral i K. Christoffers tid, från den Europeiskt celebre vettenskapsmannen Berzelius till den beryktade Rosenschütz, kände sig oförmögen att nu mycket utbreda sig öfver Ständerförfattningar, der de ej äro ett århundradens arf och verk, så yttrade Kungen, att den egentliga orsaken till hans fattade beslut var, att då Holstein och Schlesvig såsom tillhörande Tyska riket enligt Wienerfreden ej kunde förmenas en representatif styrelse, ansåg han tidens anda ej tillåta en olikhet i styrelsen för länder, fordom egande samma lagar och författningar och att i samma stund desse förut varande delar af Dess rike åtnjöto representatif författning, skulle Jutland, Fyen, Seland och öarne ega en rätt att begära, hvad Han ansåg försigtigast att hellre förekomma och gifva, än möjligen se sig inom en kortare tid tvungen att bevilja, tilläggande: et Mr le C:te, Vous connoissez ma malheureuse position vis a vis m. f. — — — — aprés ma mort. Grefven bjöds till vänner, som bestodo honom lärdt folk till högst angenämt sällskap. Bevistade

sessioner såsom ledamot i Nordiske Oldskriftselskabet, dervid Werlauf uppläste en afhandling om Bernstens-öarne, beskrifna af Pytheas och Plinius, visande att dervid ej blott bör tänkas på Preussiske kusten nära Dantzig utan ock den förut af sjöfarande från Medelhafvet anträffade sydvestra delen af Sverige omkring Skanör och Falsterbo, hvarvid ännu bernsten finnes i stor myckenhet. Besåg *Militair Höjskolen*, stiftad på K:s Befalln., hufvudsakl. af Öfverste *Abrahamson*. Hos Prins *Christian* och dess Gemål var en utmärkt concert anställd för gästernas nöje. Universitetet besågs med ledning af Prof. *Engelstoft*, p. t. Rector. 1836, *d.* 15 *Juni* besökte Gr. sin familjegraf vid Wekholm, då hans sons likkista dit insattes. Dervid sjöngs M. G. DelaGardies vackra psalm: *O, Jesu, när jag hädan skall* m. m., och Gr. utmärkte stället der hans egen likkista skulle stå. *Sthm d.* 30 *Juni* talades med Gr. Schulenberg om gamla bekanta i Wien; Gr. S. kom då äfven att nämna f. d. svenska Kronprinsen Gustaf, förklarande, att han var en ung, vacker man, men för öfrigt så underlig i sitt sätt att vara, att han eger få eller snart sagt inga vänner; att han läst mycket, så att han med skäl kan kallas instruerad, men att, som orden föllo, son education toute à fait de femme: att han visst i Österrikisk tjenst har ett regemente och nyss blifvit GeneralMajor, men är i militairiskt afseende högst oskicklig, så att han säkert aldrig kan föra sitt regemente, helst han som Ryttmästare ej en gång kunde föra sin sqvadron: håller af att moquera sig öfver alla, under det att han söker sällskap; då hans gemål deremot, som är mycket hög-

färdig; synes ingenstädes utan vid hofvet, och saknas ej heller någonstädes. Prinsen var ej heller lycklig i sitt äktenskap, deremot var Pollier, numera gift med f. d. Drottn., en utmärkt hederlig och kunnig man, ehuru han mycket förfelat Prinsens uppfostran, detta likväl i den lofliga afsigten att af sin discipel, sedermera stjufson, bilda en god privat man, men ingen regent. Tilläggande slutligen: Aussi a—t—il perfaitement reussi, car c'est bien le prince le plus inepte qu'on puisse voir et qui n'a rien pour gagner des — (oläsl.) — encore moins pour reconquerir des royaumes — — — *D.* 1 *Juli* råkades åter Gr. Schulenberg tillika med Gen. Gr. Haugwitz, då samtalet fortsattes och noticer bevisande nyss anförda omdöme meddelades. 1837 *d.* 22 *Mars.* Se XVIII D. p. XIII. Gr. slutar anteckningen härom med följande ord: jag fann denna anekdot, om hvars sanning jag ingalunda tviflar, så märkelig, att jag ej kunnat neka mig nöjet den här anteckna.

[Till exempel, huru ovänner bedömmas i denna Journal:] 1838 *d.* 30 *Jan.* dog H. E. Gr. Adolph Göran Mörner, en man af mångsidiga kunskaper, mycket arbetsam, fast i sina principer, hederlig man, ypperlig fader, make och husbonde samt afhållen och aktad af alla, som med honom hade beröring; man hade försäkrat Gr., att han i statsrådet alltid frimodigt yttrade sin tanke äfven då denna ej var gerna hörd. Vid 1800 års Riksdag var han en utaf de ifrigaste bland oppositionen och hade också afsagt sig adelskapet, om ej hans förståndige fader det hindrat. Vid revolutionen 1809, var han en bland de betydligaste utaf de s. k. 1809 års

män, och vid då varande Riksdag en bland de verksammaste i sitt partie. Han var då högst ifrig emot Gr. DelaG. och ville med Gr. Puke samt R. Cederström m. fl. votera ut honom från Riddarhuset den märkliga dagen d. 15 Jan. 1810, ehuru det ej lyckades. Vid flera tillfällen yttrade han sig strängt emot Gr:s grundsatser; men som denne var viss, att det var en följd af öfvertygelse, ehuru kanhända stundom oriktig, hindrade det honom ej att bära högaktning för sin motståndares charakter och kunskaper. Gr. M. var högst regelbunden och ordentlig i sitt arbete och medhann derföre mycket. Det allmännas anspråk på hans arbetskraft ökades dock i samma mån som krafterna aftogo, och uppdraget att förestå Utrikes Statsministersplatsen förlängde säkerligen ej hans lif. En discussion han haft med — — rörande paketfartygskontraktet mellan Sverge och England ansågs ha varit minst gagnande för hans helsa. Han dog efter föga mer än 8 dagars sjukdom. *D.* 1 *Febr.* Erkebiskop Wallin berättade Gr., att den nuvarande och ännu nyttjade kräklan i Upsala blifvit af Påf. Alexander III gifven till E. B. i Kon. Waldemars tid. *D.* 16 *Juni.* Gr. for i dag till Wexelundervisningsscholan för att afhörá årsexamen med 260 barn; händelsen ville att det var Gr:s 70:de födelsedag och att någon kommit att akta deruppå. Barnen mötte honom derföre med blommor och han erkänner, att aldrig någon dylik högtidlighet djupare rört honom: han såg här en oskrymtad glädje i allas ögon. *D.* 12. *Aug.* kom en Rysk Prof. Solowieff., hvilken på R:ska Kejsarns bekostnad besökte Scandinaviens archiver, för att sam-

la materialier till en rysk historia. Oaktadt Ryss och nyss Prof. i Petersburg, förrän han befordrades till Helsingfors, kunde han både läsa och tala svenska språket. Han hade så väl läsit de utkomne delarne af DelaG:ska Archivet, att han straxt orienterade sig i härvarande samlingar och bedömde fördelaktigt den ordning här rådde, hvilken för honom gjorde det lätt att med katalogen i hand framtaga hvilken Handling som helst han sökte. Det var för Gr. mycket tillfredsställande att han här fann mycket nytt för sig oaktadt han kom från Riksarchivet och Upsala Bibliothek. 1839 *den* 10 *Octob.* var Gr. på den allmänna Länssammankomsten å LandsCanzliet i Malmö, hvilken K. M. anbefallt för att höra Malmöhusläns invånare rörande den s. k. Helgonskulden. Samlingen af Sockenombud var ganska talrik och man hade vidlyftiga memorialer att uppläsa, stränga mot Regeringen och isynnerhet Consistorium, somliga gynsamma för Klockarna och status quo, andra för Patronernas rätt att efter godtycke använda helgonskylden vid patronella pastorater, andra åter för det obefordrade presterskapet d. v. s. det befordrade, som skulle slippa löna det obefordrade, om 3000 tunnor Helgonskuld fingo dertill, åtminstone till en stor del, användas. Gr:ns yttrande började med en historik för de jemt 300 åren, hvarunder Konungamakten och Klockarne kämpat om denna Helgonskuld, ådagaläggande, att sjelfva denna tionde från grunden var beräknad för församlingens eget gagn just i det, som tiden ansett vara närmast sammanhängande med den presterliga verksamheten, såsom liturgiken ansågs i medeltiden och folkskolan anses i

vår tid, anseende Gr. sjelfva namnet innebära, att denna skäppa gafs af hvarje d. v. bonde (n. v. nummer i byn), som det åtagit sig, till ersättning för de dagsverken, Klockaren måste uppoffra för *helgonens skuld* eller när helgondagarne alltmera ökades och fordrade hans närvaro i kyrkan, hvaraf följde, att denna Klockarskäppa rättvisligen reducerades i det gamla Sverige, då reformationen ej längre fordrade besvär för helgoncult, och anslogs till ordinära capellanier; men att då dylika ej funnos i Lunds stift och ej fråga väckts af vederbörande att dylika inrätta, här ej kunde väckas fråga om ett anslag till Clereciets underhåll, som detta sjelft ej begärt; samt att otvifvelaktigt Lunds stift kunde få sin kyrksång och kyrkbetjening för bättre köp, än nu är fallet; hvarföre Gr. föreslog, hvad som då blef Stämmans och numera blifvit Ständers beslut, af Konungen stadfästadt. *D.* 6 *Juli* ankommo till Löberöd tvenne Hrr Jörgensen, bröder; den ene dansk Regeringsråd i Tranquebar, dit han snart skulle återvända *) och tillika forskare i Nordens historia, emottagande med särdeles nöje de 12 utkomne delarne af Archivet. *Sthm d.* 6 *Decemb.* öfvervar Gr. från kl. ½ 12 f. m. till kl. 6 e. m. examen uti Institutet för de döfstumme och kunde ej annat än vara på det högsta tillfredsställd af att finna både begreppsklarhet och förståndsutveckling medde-

---

*) Härvid må nämnas, att Archivet, som sål. finnes i *Afrika*, kommit till *S. Amerika* genom en af Gr. D—s vänner, som dit försändt sitt exemplar; liksom till *N. Amerika* genom Grefvens egen liberalitet.

lad dessa vanlottade varelser genom deras bemödanden, som af Gud fått helbregda sinnen. Den unge Hr Borg träder på det vackraste sätt i sin afledne faders fotspår. 1840 *d.* 28 *Sept.* for till Malmö — — åt midd. på Skabersjö, men var tillbaka kl. 5 för att på St. Knutssalen bevista en Nykterhetssammankomst. Öfver 600 personer voro här närvarande. 'Jag tror att ingen, som kan bedöma frågan och har känsla för det religieusa, moraliska samt för helsan och ekonomien lika gagnande, som härvid afses, kan underlåta att interessera sig för densamma. Om aftonen var jag på soupé hos — — — och kan ej neka, att det väckte min förundran, att här se aptitsupen både bjudas och temmeligen allmänt tagas. Jag hade önskat att — — vid detta tillfälle visat mera takt och deltagande. Jag hör ej till någon Nykterhetsförening, men har redan något mer än 2 år aflaggt allt bruk af bränvin och hade fägnats af att finna flera dela med mig samma mening och isynnerhet att — — gifvit efterdöme i denna vägen, så mycket mindre påkostande, som han sjelf som jag tror redan sedan en längre tid aflaggt bränvinsbrukande för sin person. Väl hade det således i min tanke varit, om han ej eller bjudit deraf till sina gäster. Exemplet hade varit både billigt och gagnande.' 1841 *d.* 19 *Mars* var Gr. 'på den gamle, hederlige Holmgrens begrafning. Jag har känt honom i många år; sedan 1803 var han brandtmästare vid Kongl. Slottet och en utmärkt hederlig och aktningsvärd man samt högaktad och afhållen af alla som kände honom. Jag höll mycket af honom och hade ofta haft tillfälle pröfva och värdera dess ordning, redlighet

och pålitlighet: jag vet äfven, att han var mig mycket tillgifven.' *D.* 31 *Mars* var Gr. i *HöganäsBolagets* sammankomst och erfor der med fägnad, att 27000 Rdr b:co skuld blifvit under loppet af år 1840 betald. Bevistade sedan *Sparbankens principalers* allmänna årliga sammankomst och fann för sig högst tillfredsställande, att genom denna gagnande inrättning nära en million Rdr b:co nu finnes här att i nödens stund tillita, hufvudsakligen af de arbetande och fattigare i hufvudstaden.. I Rikets öfrige Sparbankar uppgåfvos fonderna sammanlaggda ännu större. 'Gud den högste vare äran, som tillåtit mig vara ett af verktygen för denna inrättning, så välgörande för de medellösaste klasserna.' *Den* 6 *Maj* var Gr. såsom Secreterare närvarande i Sällskapet för öm och sedlig Modersvårds befrämjande. Sällskapets Cassa bestod nu af 39176 Rdr b:co och utdelningarne 1840 hade uppgått till 2221 Rdr b:co. *D.* 22 *Maj* var Gr. uppe i Directionen för vexelundervisningen. 'Denna gagnande inrättning synes med hvarje dag göra allt större framsteg och vinna den upplysta allmänhetens ökade bifall.'

1842 *d.* 2 *Jan.* Tyska Kyrkorådet ankom till Grefven med underrättelse att Tyska Församl. öfver sin första medlem eller Hoher KirchenRath enhälligt beslutat låta prègla en medalj, då nu Gr. i 20 år fört styrelsen öfver Tyska Församl. Grefven förklarade sig högligen önska, att denna fråga måtte uppskjutas tills efter Gr:s död, men K. R. vidblef sin önskan, då Gr. måste lofva låta Mams. Röhl afteckna Gr. och lemna ritningen till Hofmedaljören Frumerie, som redan fått uppdrag att

förfärdiga medaljen. *D.* 6 *Mars* besöktes Gr. af en deputation af 1:ste och 2:dra Dep. Mästare samt öfrige Embetsmän, hvilka hade hela Logens uppdrag, att be Gr. tillåta, det Logen finge låta göra Grefvens porträtt i olja, liksom St. Erikslogen låtit afmåla sig sin Ordf. Gr. Fleming, för att uppsättas i det stora samlingsrummet. *D.* 9 *Mars.* Var Gr., ehuru illamående, på f. m. hos sin gamla vördnadsvärda vän Grefvin. Löwenhielm, som i dag hade sin 88 födelsedag; ovanligt rask för sin höga ålder. *D.* 2 *Apr.* H. E. Gr. Brahe helsade på Gr. och å Konungens höga vägnar efterfrågade dess helsotillstånd. *D.* 6 *Apr.* Carl De Geer var hos Grefven, som på 3:dje dagen måste hålla sig inne och berättade om Profess. Fryxells upplysningar vid Skandin. Samfundets sammankomst d. 5 Apr. hvaraf Gr. antecknade contenta. *Utan datum.* I dag sednare kom ryktet, att Palin blifvit mördad i Rom. Prof. Byström hade försäkrat Gr. att Palins samlingar öfverstego ett värde af 200,000 Rdr Sv. B:co. Grefven sörjde sin 80:årige vän, af hvars sällskap han ofta hämtat både nytta och förnöjelse. Fru Palin är dotter af vår förre Minister i Constantinopel Chev. M. d'Ohsson och syster till vår Minister i Berlin Bar. d'Ohsson (följer så en hel sida om denne mans förtjenster), hvarefter journalanteckningarne för Grefvens lifstid sluta med: *Utan datum:* "Jag höll mig hela dagen hemma sjuk och matt som vanligt samt hade några besök."

Derjemte ligger en lapp med

»*Förslager till inskrifter å min likkista*»: bestående af Bibelspråk, ur ett aftagande minne anförda.

Deribland: *Döden är mitt hopp och Jesus är min vinning. Jag vet att min Förlossare lefver &c. Välsignad den man som förlåter sig på Herran och Herren hans tröst är. Kärleken till Gud är starkare än döden. Tron, Kärleken och Hoppet äro de* 3. — — —

IV. Ur samlingen af Grefvens egna smärre arbeten.

Denna utgör flera band, fortgår från 1792 till 1842. Det första är ett tal till Cl. Fleming 1792, det sista ett tal, hållet d. 29 Jan. 1842. Ett färdigt utförligare meddelande måste läggas åsido, sedan rummet ej medgifver dess användning. Derur må blott meddelas ett och annat. *Äreminne öf. Gr. Jac. P.ss. DelaGardie* samt Sv. Akad:s af N. v. Rosenstein skrifna yttrande derom 1794. Deri erkännes berättelsens riktighet i historiskt hänseende, samt stilens lätthet och flytande gång, slutets utmärkande förtjenst m. m.; men förf. hade ej förstått äreminnets skyldighet att *berömma* (derigenom skildt fr. Historien) och *upphöja läsaren* (derigenom skildt från en blott historisk eloge). Smärre grammatikalfel anmärkas ock, under det Akademisten sjelf skrifver: naturen har börjadt — — så har Lehnberg gjordt o. d. Början till *Äreminnet öf. Axel Oxenstierna* från 1803 upptager 16 ark; i en uppsats på K. Mts befallning från 1806, rör. *villkoren för Dominalgodsens utarrendering* på 3 ark, upptages som ett dylikt, att ingen förpaktare finge vräkas utan genom laga kraftvunnen dom, öfverbevist, att ha brutit contractet. Sjelfva planen är den Macleanska i hufvuddragen: 1809, d. 27

Aug. yttrade Gr. D. i H. U. — forts. af yttrandet d. 10 Jul. — — Vid flyttandet af riksgränsen till Calix elf anföres — — 400 qvadrat mil den rikaste delen af Lappmarken, äfvensom att Kemiälf eger i milit. afseende de största fördelar dem Kalix elf helt och hållet saknar, då ej enda god militärisk position der finnes. — — — Det är i dessa brydsamma omständigheter, i detta för hvarje Ledamot i H. U. likaså grannlaga som afgörande ögonblick, jag vågar föreslå en medelväg emellan fredens afslutande nu genast på de erbjudna förkrossande villkoren, hvilka jag aldrig som svensk tror mig böra antaga och fredens afslående som oundvikligen skall störta vårt fosterland i yttersta djup af elände. Denna medelväg, den jag underställer Utsk:s mogna ompröfvande är, att erbjuda Frankrike blifva medlare vid fredens afslutande mellan de Nordiske makterne. Nogsamt känner jag, att det blifvit sagdt, det Sveriges öde i Erfurt är lemnadt till Ryssland, att det är endast af Alexanders ädelmod Sverige bör hoppas, att Franska Keis. 2:ne ggr tillstyrkt Svenska Reger. söka fred med Ryssland, att de vigtige mål, som nu sysselsätta Napoleon kanske för närvarande ej tillåta honom med den styrka dess politiska intresse fordrar åtaga sig Sveriges sak, att förbittrad mot förra Reg. han öfverlemnat oss till vårt öde och Rysslands välbehag. Jag tror dock, att ej ställningen är densamma. Det personliga hat, som rådde mellan Sveriges och Frankrikes regenter, har upphört, Sverige har återtagit det rum i Frankrikes politiska omtanka, som det tillkommer och allt bör öfvertyga oss, att Frankr. ej utan att begå det

mest impolitiska fel skall lemna till Ryssland bepröfvandet och fortsättandet af Sveriges framtida politiska exsistence. Då härtill kommer, att Gr. Romanzow tydligen visat sin fruktan, att se Frankrike blanda sig i fredsunderhandlingarne, då allt bjuder Ryssland, att hellre eftergifva något af sina orimliga påståenden, än lemna beslutet i Napoleons skön, tror jag hotet af dennes uppträdande som medlare skulle blifva af den mest verkande, den mest fördelaktiga betydenhet för Sverige. Då härtill vidare kommer, att Ryssland bestämdt yttrat, att det mindre varit för egen fördel, än för Frankrikes skull det yrkat Sveriges deltagande i continentalsystemet, då Frankrike ej fordrat det under n. v. regering, — — skola vi nu tro vådan större, då allt ålägger Frankrikes regent, att i ändrade omständigheter följa ändrade grundsatser och om försigtigheten och omtankan för det närvarande befalla honom att ej bryta med Ryssland, måtte åtminstone samma försigtighet, samma omtanka för det tillkommande bjuda honom förhindra styckandet och försvagandet af ett land, Frankrikes äldste och naturligaste bundsförvandt, ja jag går än längre, jag tror t. o. m. att, oaktadt alla de skäl, som skola föreviga Frankrikes och Englands fiendskap, har det förra i närvarande ställning ej utan en verklig tillfredsställelse kunnat se det skydd Engelska Flottan skänkt våra stränder och hvarförutan Ryssland skulle hafva kunnat i hjertat af riket föreskrifva fredsvillkoren, om det ej för en framtid funnit nyttigast att underlägga sig detsamma eller dela det med en annan makt. Uppriktigt önskar jag freden — — innan medlet af Nov. då svårl.

flottan kan längre hålla sjön; men jag vill ej hafva en fred, som, utom de nesliga villkoren, äger i sjelfva sitt innehåll frön till nya stridigheter — — jag önskar att en tidsutdrägt måtte kunna vinnas, att Napoleons definitiva yttrande måtte ernås. Är hans ställning sådan, att han ej kan genom ett mäktigt inflytande på Pettersb. Cabin. något verka till vår förmån? Vårt öde är då afgjordt, och med en känsla nära förtviflan, skall då mitt tillstyrkande blifva fred oaktadt hårdheten af villkoren.

Yttrande i H. U. i anledn. af Hr Schwans anmärkning mot D—s föregående yttrande — — — Jag har trott, att öfverdrifna begrepp om ett rikes stridskrafter ej är detsamma, som begreppen om dess nationalära; att till ett lands försvar fordrades mot mäktigare fiender mer än *mod*, att folk och penningar voro oundgängliga och att den Reg. handlade oklokt, som vid förutsättande af ett krigs fortfarande ej betänkte möjligheten, ej utsåge medlen dertill. Om jag ofta under förra reger. med oro och bekymmer såg en öfverdrifven tanka om Sveriges stridskrafter, en oemotståndlig ihärdighet i fattade beslut, — — — öka mängden af våra olyckor, öfverändakasta de klokast framgifna planer och bereda upplösning förr el. sednare. ej blott af Styrelsen, utan äfven af sjelfva riket, bör jag väl med mindre oro nu se samma system följas? Vi inbilla oss ega oberoende af alla makter. — — Med en illa förstådd högdragenhet i vårt kabinett, fortfara vi efterfråga ingen, stöta oss med hvarenda makt — — Det är ej en undergifvenhet för det el. det kabin. jag yrkar.

Frankrike, Ryssland och England bli mig i det fallet lika förhatliga; men det är denna lämpliga eftergifvenhet, denna afpassade foglighet, (sådan som de största makter stundom trott sig böra visa mot vida mindre Stater, då ett ändamål bort vinnas), som jag tror för Sverige vara af en oundviklig nödvändighet, särdeles i n. v. fredsfråga. (Derefter erinras, att det Frankrikes fanor svaja öfver Wiens murar väl ej är bevis mer för Wiens fall, än det var för Berlins, då det 2 ggr brandskattades af fienden i ett krig, der K. Fredrik II vann Schlesien, men att om ock Frankrike skulle lida ansenliga förluster, dess inflytande dock måste bli af vigt för oss, hvarföre han tillstyrkte återigen temporiseringen i fredsunderhandlingen. — — (Han önskade dock fred på senhösten, d. ä. ej krigets fortsättning in på vintren.) Med ett mod, som i alla tider utmärkt Sv. Nat. sakne vi ju allt annat till krigets fullföljande. Jag önskade känna om den värde man, som yrkat motsatsen, kan uppge erforderlige medel, penningar och folk; om en svag utsigt till möjlighet att skaffa båda fans i början af 1808, huru är ej ställningen deremot nu förändrad, hvilka otroliga summor, hvilket stort antal af landets barn har ej sedan blifvit uppoffradt? Sjelfva stället, hvarpå kriget förts, har tyvärr ej litet bidragit att minska hågen att kriga och nationens energi. — — Böra vi uppoffra det obetydliga vi ännu ega, för att fullfölja ett krig, hvars utgång för hvarje tänkande menniska ej kan vara likgiltig, ej kan vara tvifvelaktig?

1823. *Förslag till ny organisation af rikets hospitaler.* (4 ark) Med bilaggdt yttrande af H. E. Gr.

Rosenblad, att han med tillfredsställelse inhemtat de deri framställda flera välgörande förslag.

Det sista Gr. D—s egentliga opusculum är af 1841, materialier till en recension af

Schwedische Geschichten unter Gustav dem Dritten, vorzüglich aber unter Gustav dem Vierten Adolf von E. M. Arndt. Leipzig 1839, hvilken recension dock afbröts af Grefvens insjuknande kort efter ankomsten från Stockholm till Löberöd i Junii månad. Ur materialierna, samlade på 10 foliosidor, må meddelas:

Arndt p. 118—119. — — Vid plenum Plenor. d. 17 Febr. då Konungen utvisade R. o. A. och befallte dem göra Landtmsk. H. E. Gr. Ch. E. Lewenhaupt ett slags afbön för uppträdet d. 9 Febr., utgick R. o. A. på tillstyrkan af R. R. Gr. Ax. Fersen under det de 3 andre stånden qvarblefvo, men ingen arresterades den dagen. Arresteringen egde ej rum förrän den 20 Febr. på f. m. Då varande Secret. sedermera StatsR. B:n Adlerbeth var den ende af R. o. A. som talte och med ett lika värdigt som passande tal — — A—s yttrande, som han framförde med tårfulla ögon, väckte ett allmänt deltagande och säkert hade adlen qvarblifvit om ej Gr. Fersen och Bar. C. De Geer, de förste, som uppstego å sina bänkar och utgingo, der till gifvit sine öfrige Ståndskamrater efterdömet. De som 3 dagar derefter el. d. 20 arresterades voro: 1. *å sine rum:* H. E. Hr Grefve M. F. Brahe, General C. F. Pechlin, Öfverste v. Schwartzer (en Pomerinker,) *) Lgm J. A. Spaldencreutz. 2. *å*

*) Insattes på Stadshuset enl. en annan anteckning, men utsläpptes snart.

Fredrikshof: H. E. Gr. A. Fersen, Gener. Gr. Fr. Horn, Öfverste C. M. v. Gerdten, Major Billberg, Frih. Carl De Geer, Fribh. Rutg. och Gust. Maclean, Öfverste Lor. P. Almfelt. 3. *å (Högvakten) Stadshuset, Castenhof och Drottningholm:* Bar. A. L. Stjerneld, Direct. Cl. de Frietzsky, Prot. Secr. Joh. v. Engeström, f. d. Just. Canzl. J. W. Liljestråle, Lieut. Joh. Almfelt, Ridd:hus Secr. Bungencrona, Ridd:h. Fisk. Ihre. De sutto i arrest till d. 27 Apr. då de efter det märkliga Plenum på Riddarhuset utsläpptes, med undantag af Bar. Stjerneld, som först lösgafs 1790. *Arndt p.* 122—24. — — 'Der König — — Der alte Oberst — — Lieber Dyke, Ihr kennt meinen Bruder wenig'. — — — Allt detta är en dikt. Då varande Majoren *Dyk*, en tapper, redlig och rättskaffens man, var aldrig kallad i en sådan conselj eller af H. M:ts intimité. Lika litet är det sanning, hvad här yttras om Hert. Carl, *Arndt p.* 140—42. Berättelsen om samtalet med Grefvin. Klinckowström, (som gråtande nalkades den skjutne Kungen,) är en osanning och derjemte för alla, som kännt G. III och dess sätt att vara, så ovanligt och osammanhängande, att ingen kan dertill sätta den ringaste tro. Coursalen 2 trappor opp var äfven genast d. 17 Mars, då man blef underrättad om mordgerningen, öfverfull med folk. Hvad som är anfördt om Grefvarne Brahe och Jacob DelaGardie är ganska sant, endast att H. M:t nyttjade utrycket *mes anciens Amis* och ej: *mine ungdomsvänner.* — — '*Graf* Ehrensvärd' (p. 140) var ej Grefve utan Baron; dess mor var en Gyllenborg. Han dömdes till Landsflykt, for till Köpenhamn, antog

modrens namn och gifte sig med den fameuse Heibergs enka. 'Johann Jakob Ankarström aus einer Wallonischen Bergsmansfamilie.' —,— (p. 136) Den förste som adladss med namnet *Anckarström* (d. 15 Apr. 1676,) var Borgmästaren i Uppland och Gestrikland Claës Depken; men Konungens mördare A—s stamfar var denne Cl. D—ns styfson, Brukspatron David Fransson Futtje, som efter sin styffader kallade sig Depken och adlad d. 2 Nov. 1683 upptog styffadrens namn och introducerades under styffadrens nummer (897) på Riddarhuset. Denne David Anckarström var farfarsfar till Konungamördaren och son af en handelsman i Fahlun Frantz Futtje, som kom från Frankrike till Sverige i början på 1600 talet. Dav. A. var gift med Beata Leyoncrona, dotter af Drottn. Christinas Hofskrädd. Johan Holm, sedan HofIntend. Leyoncrona (som var stamfar åt Per Liljehorn.) Johan v. Engeström Sekreter var en yngre broder till StatsMinistern L. v. E. 'KanzleiRath Jacob Engeström' (p. 139) var den äldste brodren, gift med Bisk. Benzelstjernas i Westerås dotter, men blef ej arresterad nu, utan under Armfeldtska högmålet 1793, dömdes 1794 till landsflykt, men erhöll nåd och dog 1802 i Upsala. *Arndt p.* 162—63. 'Karl war karakterlos und sorglos — — — Tobacksklümpchen.' — — — Allt det stora och berömliga A. här anför om Hert. Carl är sant; allt det smutsiga ända ned till tuggbussen (som han n.b. aldrig nyttjade) osant till $\frac{99}{100}$. Hvar och en som kännt Hert. Carl kan bevittna det. Dess håg för mysticism förledde honom ofta att hysa förtroende för personer, som missbrukade det, men uti dess ihär-

dighet för Frimureriet blandade sig äfven ett politiskt skäl att skaffa sig vänner och han här mer än en gång sagt mig, att under dess många bekymmersamma momenter, hade han kännt tröst och erfarit hjelp af sina frimurarebröder, men aldrig använde han dessa medel för att stämpla mot den besvurna styrelsen och aldraminst mot en bror, som han just ej älskade, men hvars snille han värderade och hvilken som Konung han ansåg lika nödvändig för sin egen som sitt fäderneslands säkerhet. *Arndt p.* 167, 168. 'Reuterholm — — Presid. des Kammarrevisionskolleg.' Reuterholm blef 1792 President i Kammarrätten och behöll det embetet till d. 1 Nov. 1796. Hans bror var President i Wasa Hofrätt. Särdeles Presidenten var utmärkt för högfärd och sjelfklokhet. Arndts omdöme om Bar. R—ms oskicklighet är ganska sant. *Arndt p.* 169 — — 'die Obersten Almfeld und Pfeiff.' Är ogrundadt. Pfeiff var död förut, Almf. hade 3 à 4 år förut tagit afsked och var ej med i Finland, ännu mindre delaktig i Anjala förbundet, utan bodde på en liten egendom Melby nära Enköping; ingendera dömdes till fästning, Almfelt utsläpptes med de andre arresterade 1789 d. 27 Apr. Pechlin dog på Warbergs fästning. Jag såg honom der ännu 1793 då G. A. och Hertigen det året besågo Warberg. *Arndt p.* 170. 'Auch der Graf Munck.' — — — Muncks landsflykt hade ej den ringaste gemenskap med politiken, utan med myntförfalskningsbrott. Jag har sett *)

---

*) Grefven skaffade sig officielt vidimerade afskrifter af alla protokollerne rör. Munckiska processen. Se Biogr. Lexic. utg. i Ups. Bokst. M.

fullt autentika underskrifter af Munck sjelf samt Riks-drotzet, General B:n Taube och Presid. Reuterholm, hvilka 3 under Hert:s förm. reg. gjorde undersökningen. Munck erkände allt och på Hertigens föreställning antingen han önskade en laglig rättegång eller landsförvisning, valde han den sednare, återsände slutligen sina ordnar, erhöll pension och for till Italien, der han dog i Massa d. 18 Jul. 1831. Munck förfalskade hvarken Riksgäldssedlar eller Fahnehjelmare, utan Commissariatets obligationer eller, som de kallades, långräckar. *Arndt p.* 174 — — 'bucklichte Missgestalt — — Reichs Kanzler Sparre — — Riks Canzl. Gr. Sparre var visst ovanligt liten till vexten och med dubbelt större hufvud än som passade till kroppen, men puckelryggig var han icke. *Arndt p.* 186 — — 'im Herbst 1799 sogar nach Petersburg reiste'. — — Det var ej 1799, utan i Nov. 1800 G. A. reste andra gången till Petersburg. *Arndt p.* 187. 1800 — — Reichstag — — da mehrere *Mitgleider* des Ritterhauses als Befollmächtigte von Abwesende doppelte Stimmen führten.' — — Arndts mening lär vara, att ehuru ur flera familjer, en var som caput närv. och andra medlemmar af samma familj infunnit sig, såsom de der hade fullmakter för frånvarande capita, så var verkliga antalet af närvarande blott hälften af hvad som kunnat vara el. 1117. *Arndt p.* 189. — — 'Von denen, welche dem Adel entsagen, hiessen — — — Adelheim Borgström, Adelswärd ich weiss nicht wie..' Jan Carl Adelswärd uppsteg verkligen på bänken och ropade till att han afsade sig Adelskapet, men då sprang hans fader fram och fattade i

honom, sägande: 'Jan Carl! du afsäger dig då Adelsnäs, (som blott kan ärfvas af ättling, som eger qvar sitt Adelskap), *) då han tystnade och det inkom ej i protokollet, åtminstone det justerade, deremot afsade sig Tham jemte Claes Cederström, David Schultzenheim och Adelheim. — — 'Wallquist fiel — — sterbend auf der Tribune nieder.' Wallquist fick ej slag i Plenum utan vid hemkomsten till sitt qvarter och dog innan afton. **) *Arndt p.* 193. (3 siste raderne om Toll, Wachtmeister och Ugglas: rättelsen har Utg. ej kunnat dechiffrera.) *Arndt p.* 198. Inga troupper voro i Skåne sammandragne och om än så varit tanken, medhanns det ej eller, då freden emellan Ryssland, England och sedan Sverige redan i de dagar var afslutad. *Arndt p.* 290. Gustaf Adolph var en god del af hösten och vintren på Gripsholm, ankom d. 23 Jan. 1808 helt oväntad på morgonen kl. ½ 8 till Stockholm för att följande dagen, som var Gust. III:s födelsedag fira inauguration af K. G. III:s bildstods aftäckande nedan om Slottsbacken. Ryska Krigsdeclarationen kom ej förrän medlet af Mars månad, den Danska ett par dagar förut. *Arndt p.* 432—33. Bör rättas efter autentika, fullständiga så tryckta som skrifna berättelser. *Arndt p.* 480—81. Många spökhistorier om Gripsholm och sednast vid Arfprinsens af Baden död har jag tidt och ofta hört omtalas, men ingen under G. A:s arrestering derstädes.

---

*) Se DelaG. Arch. XV. 130.

**) Se XX 114 ff.

'Visserligen kunde en vida större mängd anmärkningar göras vid Arndts bok. Jag önskade äfven högligen att det egde rum, ty annars går arbetet till en efterverld som en trovärdig handling, som det likväl på intet vis är och med hvarje dag förstummas de, hvilka som ögonvittnen kunna intyga dess många falska och i högsta grad ogrundade uppgifter'.

'Obs. Joh. Aug. Ehrenström var ej i fråga 1792, utan vid Armfeltska conspirationen. Blef dömd från lif och ära och gods 1794, fick nåd på afrättsplatsen, sedan återfick han af K. G. IV A. 1800 ära och adelskap. Hade förut flyttat till Finland. Blef efter 1809 Ryskt StatsRåd och (dog?) som en betydande person 1818.'

Bland Grefvens arbeten utmärker sig en *Mortalitetsbok*, 1826—37, forts. af en dylik af L. v. Hauswolf 1788 — el. rättare 1805—1826, här förvarad. Här upptagas alla bekanta personers födelse och dödstid, år och dag, ofta åtföljde af omdömen och anekdoter. I Gr. D—s M.b. upptagas 2045 personer. Utg. har anfört derur *Boheman* se p. 32 f. hvilket stycke må vara som prof.

Chronologiska data (enl. en handskrift af Gr. J. D.) *i Gr. J. DelaGardies lefnad att tillägga i Biograph. Lexicon öf. nämnkunnige Svenske Män. IV B.p.* 109—118.*)

Blef Frimurare i St. Jean Auxil. Logen d. 4 Nov. 1785. Begynte tjenstgjöring som Militaire d. 20 Nov.

*) Derstädes rättas följ. tryckfel. P. 112. r. 13 står *för* läs *först*. Näst sista raden st. 1808 läs 1809. P. 113 r.

1785. Var ute med Reg:tet 1788, tills det åter hemgick i Nov. s. å. (1788). Begärde, i anledn. af R. R. Gr. Axel v. Fersens arrestering och på Fadrens önskan afsked från Lätta Dragonerne vid K. Lif- och Hustrupperne d. 28 Febr. 1789. Erhöll afskedet vid Riksdagens slut d. 2 Maj 1789. Utnämningen till Cap. Lieut. skedde d. 26 Mars 1792. Fick fullmakten d. 11 Nov. anställd vid Götha Compagnie af Lifdrab. corpsen i surviv. efter Gref Claes Horn. Reste till N. Tyskland och Qvedlingburg d. 8 Jan. 1792 och följde H. K. H. Kronprinsessan till Brunswig i börj. af Oct. Broder i Amaranther Orden d. 17 Maj 1793. Åtföljde som tjenstgörande Cap. Lieut. Konungen och Riksförest. under resan inom riket i Jun. 1793. Broder i S. Knutsgillet d. 21 Jul. 1793; R. R. Joach. Beckfriis var då Ålderman och hans Grefvinna blef Gref D—s knutssyster. Ledamot i St. Claras Kyrkråd 1793. Broder i Timmermans Orden 1795. Härvid torde få upplysas att första missionen 1795 hade händsyn på H. Mts förmälning och att Gr. hemförde en här förvarad breflapp der det läses: *Då Grefven kommer*

---

14 st. 1833 läs 1834. P. 114 r. 5 nedifr. st. *nuvar.* läs *dåvar.* P. 115 r. 28 st. 1823 läs 1820 — — till Ledamot. r. 30 st. *s. å.* läs 1823. Tillägg bland Tr. Arbeten: Tal då H. E. Hr Grefve G. Wetterstedts vapen krossades 1837. Sthm s. å. Tal då Gen. Maj. H. G. af Melins vapen krossades 1839. Sthm s. å. Obs. P. 115, r. 7 nedifr. 16 *delar* förlades af Gr. J. DelaGardie, kostande öfver 3200 Rdr. Arfvingarne bekostade gemensamt 4 delar. Verket, 20 delar, har kostat i förlag öfver 4000 Rdr B:co. Se företalet till XVII D.

till Stockholm, så berätta Konungen at jag snart tänker skrifva honom et svenskt bref': hvilken lapp lemnades Gr. D. på Ludvigshus d. 16 Nov. 1795, hvarjemnte förvaras en *Ode till H. Kongl. H. Prinsess. Lovisa Charlotta af Mecklenb. Schwerin, Sveriges utkorade Drottn. Nyårsdagen* 1796, af Jac. Wallenius (Profess. i Greifswald). Vice Preses i Granskn:s Utsk. och Tändare af facklan i det vittra Sällsk. i Sthm 'den urgamla Sv. Riddarfacklan' 1797. Ledamot i Orden L'innocence s. å. Fackelherre och styrande Mästare i Riddarfacklan, helgad åt vittra yrken i Grekernas lärosal 1798. Amaranther Ordens mästare och högste styresman med enhäll. kallelse 1802. Fick högsta graden i Frimureriet 1804. Inrättade en Amarantherloge i Malmö 1808 d. 4 April. Ledamot af Evang. Sällsk. i Stockholm d. 2 Febr. 1809. Ledam. af Sällskapet Nytta och Nöje 1810. Vid Riksdagen i Örebro Ordf. i det s. k. Särskilda Utskottet d. 4 Jun. 1812. Ledamot i Malmö läns Hush.sällsk. 1814, Christianstad läns s. å. Westmanl. 1815, Jemtlands 1818, Hallands 1821. De begge Spanska Akademierne, hvaraf Gr. D. blef HedersLedamot, voro: *R. Academia Espannola*, egnad *a la litteratura*, (kallad d. 4 Jan. 1815), och *K. Spanska VettenskapsAkad. St. Fernando*, (kallad d. 2 Maj 1815). 1817 i Juli Ordf. i Riddarhus Directionen och Wadstena adl. Jungfru Stifts direction. 1820 blef Gr. D. *Ledamot* af Sällsk. för Handlingars utgifv. i Skandin. hist. men var Ordf. 1823. Ordf. i Bolaget för Ångfartyget Yngve Frej 1821. Ordf. i Comitén, som skulle uppgöra teckningsvillkoren för Höganäs nya bolag 1825. General *af Cavalleriet* 1826.

Ordf. i den Comité, som under Riksdagen 1828—30 skulle välja Comitén för Tryckfrihetens vård (d. 15 Maj 1829). Öfverste Marskalk vid H. Mt Drottningens hof d. 21 Aug. 1829. Ledam. af Norræna fornfræda Fælag i Köpenhamn d. 30 Jul. 1829. Ålderman i S. Knutsgillet i Malmö 1830. Ledam. af Sällskapet för Sångöfningar 1828, af Konstföreningen 1832 (med ändamål att väcka och underhålla ett allmännare intresse för den bildande konsten). HedersLedam. af Oldskriftselskabet i Kphmn 1832. Ledam. af Neptuni Orden 1833. Erhöll d. 6 Jul. 1833 Capit. Lieut:s lönen 677 Rdr i kraft af fullmakt gifven 1792, med surviv. till en lön, som blef ledig 1813. Ledam. i Sällsk. för nyttiga kunskapers sprid. bland allmogen och arbetande klasserne 1834; af Trädgårdsföreningen 1835; af Sjömannasällsk. i Sthm (för handelns och sjöfartens befrämjande) 1836. HedersLedam. af Wexelundervisn:s Sällsk. i Florens. Curator för Seraphimer Ordens cassa 1837. Bestridde under H. K. H:s utländska resa alla till Frim. O. hör. ärenden s. å. Erhöll Seraphimerpension 1838. Hedersledam. i K. Witt. Hist. o. Ant. Akad. s. å. Revisor af Skånska Hypotheksföreningens räkensk. s. å. Ledam. af Svea Ordens högsta el. Drottegraden s. å. v. Preses i K. H. W. A. A. 1839. Secreter. i det af H. M. Drottningen stiftade Sällskapet till arbetsflitens befrämjande bland pauvres honteux 1839. Ordf. i Directionen öfver Allm. Institutet för Döfstumma och Blinda 1840. Förste Hedersledam. i Sällsk. de fattiges vänner 1841. Död i Stockholm d. 26 Apr. 1842.

Som *noter* hade Utg. ernat här och der anföra några profbitar på den rika samlingen af historiska handlingar *) inom de sista 50 åren, som ej voro af den natur, att Tryckfr. förordn. dervid rimligen öfverträddes. Men Utg. var rädd, att derigenom för mycket borttaga rummet för sjelfva materialierne och ville först se, hvad rum desse upptogo. En ringa del af det afskrifna kan nu allenast få rum, och följa således

V. *Några tillägg.*

Tillägg till XV D. p. 205.

Som prof på den bildning, *omgänge i Hof*, utan någon skolundervisning, gifver, må anföras:

Högt ärade Herre Frimarare Broder!

När som Tidehvarfvet Fått Namnet Uplysnings Perjodet, så Hafw af De sanna och verkeliga I Hjertat, och I Gerning, viss att Hvar utti Består dett Rätta Uplysning; Ty de vetta att Penningen är Hella Verdet af den som är Innehafvare af den samma; På dett att mitt

*) Bland dessa finnas ock documenter af stor vigt i Nyare Europeiska historien t. ex. i Cod. Coll. 6. 2. n. 64. en *Note Historique Sur le* 18 *Brumaire*, på 17 ark in fol. började: Bonaparte débarqua, comme on le sait, à Fréjus... och slutar: et la chûte de sa dynastie.

Derunder: Pour conforme avec l'original certifie
E. Aug. Lewenhaupt.
Aide de Camp du Roi.

Må ock anmärkas, att i Cod. Coll. 6. 1. n. 88 finnes en *Catalog öfver de i Riddarhusets hemliga hvalf förvarade handlingar*, liksom ett Inventarium öfver Grefl. v. Engeströmska Bibliotheket och dess tillhörigheter af Liljegrens hand i Cod. Coll. 6: 2. n. 45. *Heml. Utsk:s Handl.* 1809—10 förvaras här, ehuru Utg. ej ansett sig tillåtet att derur något meddela och ej ens vid detta tillfälle sett i dem.

verde Icke skall förloras, så visar den Ledamott, att den Okunnuga Verlden, att F. M. Frimmarare villja Bistå sinna MedLemmar, Men? Men? Sättet är Okänd för den känslolössa; Logens Ordförande vill anmoda, En min Vän, Till att öfverlemna mig 16 Riksdal: och 16 skill. I Banco: Genom dens Hand som Jag ärholler denna Som du skrifver Ringga Summan, så har du visserligen mångfalldig orätt, Ty? Grefvens Tanka som Ber dig och du som villigt verkställer, att detta fördubblar verdet, af Gåfvan; vid tillfälle så anmell min Tackasam Hjertas Önskninggar, för Eder Båddas vällfärd, Personlig kan Jag Icke säga men skrifvatt hvad hierta dictera å dett är

af Hjertat, Edmjuk Tjenare

Stockholm d. 9 Aprill 1819. Adoh: L: Badin †

Utanskrift.

Kongl. Mayst Högt Betrod Man och Rid.
af Sv. ord. Öfversten Herr Herre — —
med vördnad och
Estim.

(Skall vara ett qvitto att "Morianen" fått de 25 R:dr rgs, Grefve D. honom sändt genom en Öfverste).

Tillägg till XVIII p. 157.

Drottning Fredrika Wilhelmina.

Af denna Drottning finnes här blott ett till General Suchtelen skrifvet bref, gifvet som autograph, när Gref S. fick från DelaGardiska samlingen ett bref af Atlanticans författare och blef underrättad, att i nämnde samling handskrifter funnos af de fleste nya tidens Svenska Drottningar, utom Drottn. Fredrika.

Carlsrube le $\frac{1}{13}$ Mars 1815.

— — par rapport à l'héritage de feu la Reine ma Belle Mère. Je suppose que les occupations multiplies de l'Empereur Alexandre sonts cause du retard de l'envoi des lettres — — — Votre bien affectionnée

Frédérique.

Tillägg till XVIII D. p. 184.

Till ytterligare prof på K. Carl XIII:s författarförmåga, torde Utg. få meddela:

Originalskrifter af K. Carl XIII.

1. *Tal d. 22 Martii* 1787. (6 sidor — Ordensstil.)

Under den beständiga förvandling, hvartill hela Naturen och vi med henne nalkas Evigheten, dess föresatta mål, är vår — — — Och huru skulle vi väl någonsin förglömma, att det icke är på stridens och mödans fält lönen utdelas, att den är Himmelen förbehållen att denna lön bör vinnas genom hopp och ståndaktighet, att tiden skyndar och en oombytelig evighet intager dess ställe, i hvars sköte hugkomsten af alla detta lifvets mångfaldiga vedervärdigheter snart hos oss skall blifva lika flyktig, som minnet af de oroande bilder, hvilka under sömnen plåga och förskräcka oss, men vid den uppgående morgonrådnans strålar försvinna, då vi muntre och uthvilade uppvakne till en ny dag.

Vårt Samfund, som från uråldriga tider lyst af berömvärda män: af hjeltar, hvilka för himlaläran villigt uppoffrat sitt blod: af Christna, som efter deras Mästares föreskrift alltid hållit korset för deras största ära: af

bröder, hvilkas hela lefnad varit välgörandet och menniskokärleken helgad; bör visserligen med ömmaste tacksamhet erkänna Försynens underliga styrelse, som i så många hundrade år, genom de svåraste förföljelser, de kännbaraste förluster.. uppehållit detsamma — — —

2. *Tal till Deputerade af Upsala län* 1792.

Det är ej utan de ömmaste känslor som jag emottager deputerades från Upsala län mig gjorda försäkringar. Jag delar med dem en lika smärta öfver en lika stor förlust, men den lindras genom deras vänskap och tillgifvenhets betygelser. Ett sådant tankesätt blifver för mig en mer än uppmuntrande pligt, att uppoffra allt för mitt Fäderneslands bästa, och ber jag Deputerade vara försäkrade om min beständiga vänskap och välvilja.

H. K. H. Hertiginnans tal dervid, var, enligt hennes egenhänd. concept:

Fasans känslor för det grufliga brott, som blifvit begådt och den största bedröfvelse öfver vår älskade Konungs död, har hitintills varit endast rådande på mig, men när jag ser trogna undersåtare hasta till vår Konung och dess förmyndare Hertigen, med försäkringar om sin Tillgifvenhet för Konungahus, börjar jag att finna någon lättning uti min sorg. Upsala läns trogna inbyggares tankesätt väcka hos mig den lifligaste erkänsla och jag hoppas att de ej tvifla derom som om min välvilja.

---

3. *Hertig Carls svar till Grefvin. Alexandre de Sparre* a Mons, *på ett bref, hon tillskrifvit K.*

Gustaf III, men som ej framkom förrän efter Konungens död.

Madame La C:sse de Sparre. La Lettre que Vous avez adressée au feu Roi mon Frere, n'est arrivée ici, qu'après que ce grand Prince avoit fini sa glorieuse carrière. Je partage avec Sa M:té les sentimens qu'Il avoit pour Vous & j'aurois été charmé de Vous en donner des preuves réelles en entrant dans les vues*) indiquées par Votre Lettre, mais les circonstances ne me le permettent point: quelque interêt que je prenne d'ailleurs à Votre bienêtre personel. Sur ce je prie Dieu — — —

V. tres affectionné.

Charles.

K. Carl XIII:s bref till Bar. G. Lagerbjelke.

Sthm ce 14 de Mai 1810.

Monsieur le Baron de Lagerbjelke. J'ai recu votre lettre du 23 d'Avril avec l'Apostille y jointe.

Nous voila livrés à notre tranquillité ordinaire depuis que les Etats ont terminé leur seance & laquelle a fini par le resultat de la Conscription, de Sorte que je me vois en état de mettre sous les Armes à peu près 100,000 hommes; actuellement il s'agit d'organiser ce corps & de le mettre en état d'agir ce qui fait mon occupation & ma sollicitude présentement.

Mr. le Bar. d'Adlersparre a quitté le Conseille d'Etat. Il a chérché & obtenu le Gouvernement de Scaraborg. Mr. le Bar. d'Adlercreutz le remplace & il est chargé en même temps de tout ce qui a rapport à la guerre.

*) Monne ej intervention i Frankrikes angelägenheter varit i fråga?

Le Rapport que Vous m'avéz rendu de Votre séjour de Compiègne sur tout de Votre Conversation avec l'Empereur me touche & me flatte infinement. Je desire qu'il puisse lire dans mon Coeur & il verroit la sincérité de mes sentiments, qui m'attachent à sa Personne.

Je souhaite que votre Santé va mieux & que vous tachés de la conserver car elle m'est précieuse.

Je joins une Apostille en chiffre.

Sur ce je prie Dieu .. Votre tres affectionné.

Charles.

Om Drottn. Charlottes esthetiska smak, må följ. vittna:

Ett bref från Öfver Cerem. v. H—ff till en af Rikets Herrar rörande fêten på Kungens födelsedag d. 7 Oct. 1815 anför, huru på Haga theater ingen piece spelats sedan 1787 då *Gustafva Gök* uppfördes på *Sophia-dagen.* Nu uppfördes på C. XIII:s födelsedag *Olle Nötbom.* Olle N. hade intet annat att göra än vårda en katt, en hund och en favoritfogel. Hans mor Cajsa hade nycklarne till porten. Foglen flög ut, när Olle skulle rensa buren; men satte sig på en kökshylla. Olle skulle inlocka foglen, slog så kull hyllan med alla tallrickar, som gingo i kras. Katten tar foglen och hunden biter katten, men Olle tröstar sig med vinbuteljerne; ser så att på buteljen är skrifvet *gift*, blir ängslig, men dricker nu förfärligt, för att göra pinan kort, och somnar. Hans husbonde Insp. Träskbom hemkommer, tröstar honom, att det ej var *gift* utan *vin;* nu känner ock Olle dödsplågor blott i *knäna* (någon

hög person hade då svaga knän). Nu blef skrik, försoning och giftermål. Derefter uppfördes en Ballet: *Arlequin Magicien par Amour*, der Möllnare och Bonddrängar uppträdde. Ceremon. Mäst. klagade emellertid, huru all god ton, tact och smak i dessa ytterste tider förfallit. Deras Majestäter voro begge på theatern: Excell. v. Engeströms fulla kusk välte hela Ministèren på inresan till staden i ett dike och öfver en gärdesgård nästan på det bredaste stället af vägen nära Haga lund, den ena hästen blef qvar på vägen, den andra steg upp på åkren; ty begge voro för nyktra att med kusken välja diket. Äfven voro der Exc. R...d med sin Gr:nna, Bar. Tersmeden med sin Gr:nna, Gr. G. L...t med sin Gr:nna, StatsS. Bar. Wirsén och kanske några till. Drottningen får väl betala alla faux frais. Actricernas garderobe var ytterst tarflig.

Härjemte ställe vi några orig. bref af Bar. Reuterholm:

Stockh. d. 8 *Febr.* 1796. Högvälb. Hr Baron och Konungens Chargé d'affaires vid Engelska hófvet! *) Up-

*) Som Bar. Reuterholm var — ej Minister utan en af Collegii præsidenterne, må med dessa brefs anförande, ehuru 50 år ej fullt tilländalupit, väl ej brytas mot Tr. Fr. lagen. Om Reuterholm yttrar Gref A. L. H Hamilton i 8:de kap. af sina anteckn. (se D. Arch. XV. 46): "Bar. R. Storvizir, var en medelålders man, som genom frimureri, alchymi och det mest mystiska svärmeri gjort sig känd hos prinsen och misskänd hos allmänheten. 1789 gömde Hert. Carl honom i flera dagar i sitt eget kabinett undan K. G. III:s förmenta vrede (vid arresteringarne); dock var K. G. III så litet vred på honom, att han samma dagen

på H. K. H. Hert. Reg—s speciella befallning får jag härmedelst med min Baron öppna en brefvexling, hvilken så väl som sjelfva ämnet för densamma Hr Bar. ville anse *som ett enskilt förtroende*, hvilket aldrig får komma *utom oss begge*. H. K. H. önskar att genom Min Bar. undfå säkre och noga underrättelser om de Kongl. Engelske Prinsessorne, deras ålder, utseende, seder, uppfostran, uppförande — — och med ett ord, om allt hvad som kunde intressera den att veta, som tilläfventyrs hade någon speculation att en dag söka en närmare alliance inom detta hus. Ju fullständigare och minutiösare H. B. för den skull kan härom underrätta, desto närmare uppfyller han Hertigens åstundan och ändamål och gör sig af dess höga gunst och erkänsla förtjent. — — Prinsessornas portraiter — — Jag förutser lätteligen min Barons billiga förundran vid erhållandet af detta oförmodade uppdrag, isynnerhet i en moment, då vår unge Konung redan så lyckligen gjort sitt val af dess snart hitförväntade Drottning. Men utan att *ännu* på minsta sätt kunna uttyda denna gåta, och med det redan ofvannämde förbehåll, *att aldrig derom åt någon annan än Hertigen eller mig göra ringaste*

(hvilket tiden sedan uppdagat) tillslog honom en årlig pension af 1000 Rdr för välment råd åt Hertigen att öfvergifva Frihetens sak och förfäkta envåldets. Detta kände ej Allmänheten, men Reuterh. aflägsnade sig emellertid utrikes [se derom D. Arch. XV: 94], från hvilken resa hån ej återkom, förrän hans vän och beskyddare återkallade honom" — — — —

ouverture — får jag för det närvarande endast inskränka mig inom hvad redan i detta ämne nämndt är.

G. A. Reuterholm. *)

---

*) Härpå svarades: *Till Baron Reuterholm.* London d. 26 Febr. 1896. — — Äfven Portraiter tror jag mig kunna anskaffa, utan att till minsta misstanka ge anledning. — *L—n d.* 8 *Mart.* 1796. — — De äldre Prinsarne — — i mer eller mindre grad antagit Engelska ungdomens seder, hvilka isynnerhet efter 15 års ålder äro de minst förmånlige en ung man — — kan antaga. De yngre Prinsarne, som blifvit uppfödde i Tyskland, förete en skillnad i ungdomens conduite, som visar att uppfostran hos dem icke motarbetat en lycklig naturel. Prinsessorne — — hafva vunnit all den solidité, som religion och moral kunna gifva åt deras dygd, men också all den utveckling af nyttiga kunskaper och behagl. talanger, som är sällsynt äfven i detta land, der könets uppfostran i allmänhet är besynnerligen vårdad. De tala alla med färdighet, utom modersmålet, fransyska och tyska. De ega utom den äldsta prinsessan mer eller mindre färdighet i musik. De rita väl och älska lecture. Hvarje morgon kl. 8 besöka de tillika med sina Kongl. föräldrar Gudstjensten. Kl. 9 samlas de alla vid frukosten. F. m. tillbringas med musik, ritning o. d. Middagsmåltiden räcker sällan längre än ½, hvarefter Lecture och ett föga talrikt sällskap slutar dagen. Man souperar kl. 11 och kl. 12 är redan denna ordentliga familj gången till hvila. Engelskor äro i allmänhet goda hustrur — — trognare i äkta förening än i öfriga af mig kända länder. — — Den äldsta eller s. k. Kongl. Prinsessan fyller d. 29 nästk. Sept. 30 år — — Talar utom franska och tyska äfven italienska. Älskar icke musik, är till charakteren mera stolt än de andre Prinsessorne. — — Prinsessan Augusta fyller 28 år

Sthm d. 1 Apr. 1796.

— — Brefven — — — — har jag alla riktigt emottagit, hvilka af H. K. H. med mycket nöje blifvit läste och är mig uppdragit att deröfver, äfven som öfver det nit för dess person och tjenst, Hr Baron och Chargé d'Affairen dymedelst ådagalaggt betyga honom Hertigens fullkomliga tillfredsställelse.

Drottn:holm d. 19 Jul. 1796.

Högvälb. Hr Baron och Konungens Chargé d'Affaires!

Hr Barons sednaste — — *målningarne.*

Ett annat ämne har H. K. H. Hertigen äfven uppdragit mig att i dag åt Hr Barons omsorg öfverlemna. Genom Ministern Feyron i Hamburg, lärer han redan vara underrättad om de réclamationer, Svänska Regeringen sedt sig föranlåten giöra hos den Hannoverske, emot en Bedragare, som kallar sig Baron Hvital och pretenderar äga stora summor af Sverge att fordra.

---

d. 8 Nov. — — Hon eger för musiken nästan genie och componerar äfven som man sagt mig. Prinsessan Elisabeth fyller 26 år d. 22 Maj. — — Hon älskar musik men säges isynnerhet äga mycken smak i architectur. Till flera små byggnader vid Windsor skall hon hafva gifvit ritning — — Den minsta berättelse om någons lidande försätter henne i rörelse och tårar. — — *L—n d.* 11 *Mars* 1796. Prinsessan Maria fyller 20 år d. 25 i nästa månad. Hon är som jag tycker, den vackraste af alla sina systrar — — Prinsess. Sophia fyller 19 år d. 3 Nov. — — mycket nerfsjuk, allt sedan en ung officer vid gardet bortsändes. Hon har en vändning på sina ögon, som ej är synnerl. behaglig. Amalia blir 13 år d. 7 Aug.

Emot all förmodan och rättvisa, skyddas denne fourbe af nyssnämnde Regering, som uppå alldeles oanständigt sätt, söker att Illudera Konungens billiga Reclamation i denna del. H. K. H:s vilja är derföre: att Hr Baron på det eftertryckligaste och préssantaste vis, hos Engelska Ministern så begår, att den af H. Mt äskade satisfaction, icke längre blifver honom förvägrad. De öfrige omständigheter — — Dess svar och rapporter i detta ämne, ville min Baron altid enskilt till mig addressera, utan att de i den vanliga Depechen behöfva inflyta. — —

Hörsamme tjenare
G. A. Reuterholm.

K. Carl XIII:s syskon torde ej alldeles böra lemnas onämnde:

Fredrik Adolf.
Hertig af Östergötland.

Originalskrifter af Fredr. Adolf, H. af Ö. G.
(prof på *hans* svenska språkkunskap.)

Wälborne Herr GeneralMajor och Commendeur!

Det lärer falla Eder min kiära Aminoff underligt före att ärhålla ett bref af mig rörande ett ämne, som värkeligen är stridande emot den principe, som jag altid hafvit och som var Chef bör hafva, men som en gammal bekant skrifver jag Er till med all upricktighet, — — — Sammanhanget är detta, M:lle Hagman, som min General lärer väl kiänna, har en svåger som är Rustmästare vid Cronstedts Compagnie i Kongl. Maj:ts Lifgardie vid namn Andreas Bieurström, hvilken jag

varken har sett eller kiänner. Denna svågerns etablissement ligger henne högst om hiertat, hans tillgångar äro ej betydelige för att kunna lefva af den inkomst, som fås allenast genom lönen såsom — — — jag har således måst lofvat henne att skrifva Eder till, som gamal bekant, har jag utan minsta betänkande skrifvit Er till, men i annat fall har jag dett refuserat, således min bästa Aminoff är ni väl god och giör mig den plaisiren. — — —

Tullgarn d. 4 Jan. 1784. — — Väl affectionerade.

Fredrik Adolph.

(Se XVIII D:s planche.)

Till Hert. Fredrik.

Gustaf &c. Om ifrån tillträdet af våra fäders thron det varit oss en glädje, att se den samma omgifven af 2:ne furstar, hvilkas egenskaper göra dem värdige af deras börd och vårt fullkomliga förtroende, så hafve vi dock alltid med en ännu ömmare tillfredsställelse funnit våre kärälskel. H:rr Bröder lika förenade genom tänkesätt med vårt gemensamma fäderneslaund, som de genom blodsband och undersåtl. pligt äro det med vår egen person.

Vid en lycklig reg:ts förändring och ofta under fridens lugn har E. K. H. stadgadt denna vår öfvertygelse. Den värdigaste erkänsla, vi derföre kunna E. K. H. tillbjuda, lärer E. K. H. finna uti vår kallelse, att *vid vår sida draga i härnad*, för att likna de fäder, hvilkas ära är vårt arf; för att försvara den fosterjord vi älska; att bibehålla det Rikets heder, hvars härar vänta vårt efterdöme och att visa verlden det mannamod,

som utmärkt de Prinsar, hvilka uppburit eller understödt Sveriges krona.

Vi tillbjude E. K. H. icke ett särskildt befäl, en inskränkt befattning; E. K. H:s mod och nit kunna icke bindas vid föreskrifter. Vi förbehålla oss att nyttja dem der vi och Riket dem behöfva: och E. K. H. lärer hos en Broder, så tillgifven äran, ej misstro dess blödighet att vilja spara E. K. H. tillfällen att söka henne.

Om krigslågan tändes och den Högste välsignar våra vapen, skola de lagrar Vi gemensamt med E. K. H. kunna skära, öka segrens behag.

Haga d. 3 Jun. 1788.

GUSTAF.

von Carleson.

Uppsatt af Schröderheim. Originalet fins på Ornäs.

Hans K. Höghets Hert:s af Ö.gtl. svar till Deputationen af Upsala län, då denna condolerat K. G. III:s död.

Den tillgifvenhet, som städse tillhört Svenska undersåtare och medborgare för sin Konung, och Konungahuset, igenkänner jag hos Eder i dag, då jag ser med hvad sorg I deltager, uti den förlust jag, och hela Riket giort, genom min Broders, och min Konungs Bane; Varen öfvertygade att jag stadigt, på det lifligaste, alltid skall det ärkiänna, och får jag äfven nu munteligen försäkra Eder mine Herrar Deputerade af alla stånd från Upsala höfdingadömmet, om min beständiga tillgifvenhet och välvilja. (Original.)

Handling rör. Hertigens Fr. Adolphs ekonomi.

Vidimeradt *contract mellan K. G. III och Hertigen* (utan årtal.) H. K. H. bad K. M. att betala hans skulder och reglera hans affärer; i hvilket fall H. K. H. öfverlemnade detaillen af sin ekonomiska hofhållning till sin förste Stallmst. Öfv. Frih. M. Klingsporre, blott inga inskränkningar skedde i H. K. H:s närv. bord, stats beklädning och stall och H. K. H. finge 10,000 Rdr sp. i handpenningar, deri Tullgarn dock måtte inberäknas för 1333 Rdr 16 sk. sp. Här på svarade H. M:t att så skulle ske för denna gång men aldrig oftare.

H. K. H. uppbar i Stats-Contoret enl. Reg.Form.	Rdr	16,666: 32.	
Af Brännerimedlen från Gripsholms bränneri .		6,666: 32.	
Revenuen af Tullgarn, beräknad till		1,333: 16.	
Öfvst. inkomsten af K:gl. Westml. Regl. ingick till Stats-Contoret, men H. K. H. fick		2,000.	
	Rdr	26,666: 32.	
Deraf anslogs till hofförtäringen		5,000.	
till extra utgifter för hvad som kan slitas &c. . .		3,464: 10. 6.	
till stallet		3,466: 32.	
till löner		4,726: 13.	
till Liveriets beklädn. .		1,518.	
			18,175: 7. 6.

Pensionerna

till Khrr v. Carleson .	55. 25. 4.
till Hofmäst. M.. . . .	277: 37.4.
till Kammartjen. F. . .	188: 10.8.

Flyttades på Riksstaten.

Staten uppgjordes till 58 personer, utom Förste Stallmästaren, som löntes från Stats-Contoret och hade makt att styra H. K. H:s affärer. Contractet är uppsatt af E. Schröderheim

Handlingar rörande H. K. H:s sista kärlek.

Baron George Kleist aus Curland har från Carlsbad d. 16 Jul. 1841 sändt H. E. Gr. DelaGardie afskrift af Hert. Fr. A:s friarebref till Anna Charlotte Dorothea, sista Hertigin. af Curland (Hert. Peter v. Birons enka), dat. Leipzig d. 30 Nov. 1801 samt afslaget, utdrag ur Tiedges Biographie: "Anna Char. Doroth. letzte Hertzogin von Kurland" (Leipzig 1823.) Man finner att Armfelt haft sin finger häri. Se DelaG. Arch. XIX p. 12.) H. K. H. skrifver:

Madame

Connaissant le carractère aimable & solide, au qvel tout le Monde s'empresse de Vous rendre justice, je n'hésite à m'adresser à Vous, Madame, dans une affaire, qui m'intéresse vivement & qui puisse établir mon bonheur! Le General Armfeldt s'etoit engagé de remplir une commission, dont je l'avois chargé & dont Vous n'ignorez pas le contenu. Je m'attendois depuis long temps à une reponse; cependant n'ayant aucune nouvelle, je Vous prie, Madame, de vouloir bien me donner

la dessus un eclaircissement, que j'attends ici avec la plus vive inquiétude!

Prinsessans syster Elise, Freifrau von der Recke, geb. Reichsgräfinn von Medem, svarade d. 6 Dec. 1801 och slutar detta bref — — très pénible d'exprimer ouvertement un refus.

Prinsessan Sophia Albertina.

Frimurarnes helsning till Arfprinsessan 1753, — — Tillåten i Eder oskuld, at Frimurarne stiga med sina underdån. tankar intill Eder lilla gungande säng — — (tryckt, gifvet af v. Hauswolf.)

Flera bref till Gref DelaGardie, ett till Gref D—s moder och ett till Gr. Gust. Lagerbjelke alla med vida bättre så svensk som fransk orthographi än K. G. III:s.

Anecdotiska upgifter rörande en upptäckt, hvartill efterföljande bref gåfvo anledning.

Detta är ett kringspridt document på 4 ark, hvarom något upplysts i XVIII och XX D. Beedigandet har gått så till, att först en mystification, hvaråt vår tids St—ar må "gråta," men hvaråt de gamle St—arne blott kunnat "skratta" (man erinre sig ett R. v. Rosens infall) tillställts, hvarigenom ett document kommit i dagen, som gör en viss Mamsell F—g till en dotter af K. Adolph Fredrik, född i Sept. 1769; sedan har Gr. G. Stenbock tillaggt: "att *hvart enda ord* af denna berättelse både till händelsen och samtal samt afskrifterne af brefven *äro uti allt*

fullkomligt enliga med den strictaste sanning det intygar och bedyrar jag: så sannt mig Gud hjelpe till Lif och Själ!!! Sthm d. 1 Aug. 1832" (Det må anses för *indicium beatæ memoriæ, expectans judicium*, att efter 36 år kunna så heligt beediga hvart enda ord i en conversation!) Härunder har Gref DelaGardie antecknat: "att denna afskrift är ordagrant enlig med det för mig år 1797 uppvista originalbref intygas på ed, men huruvida hela brefvet var sannt eller som jag tror, diktadt el. för tillfället skrifvet, kan jag ej försäkra. *D. 24 Jul.* 1835." Sedan Utg. fästat synnerlig uppmärksamhet vid att klarligen bevisa, det K. Adolph Fredriks stam är i Sverige uttorkad, må ock detta försök, att ge denne 1743 valde dynastistamfader nya barn, något belysas. Hvad som var ett föremål för samtidens åtlöje allena, må väl ej, äfven bland *de förskräcktaste*, bli ett föremål för fruktan i framtiden, om detta document än skulle framdragas af en pretendent. N.b. det Kungl. *dotter-dotter*-skapet är i documentet på det grundligaste vederlaggdt af personer, som i frågan måste ega den säkraste auctoritet.

Tillägg till XVIII D. p. 213.

Rörande DelaGardiska ättens sednaste öden i Frankrike.

Den siste ättlingen af Frih. Pontus DelaGardies fader i Frankrike, var en Grefve DelaGardie, som född 1699 var page hos K. Ludvig XVIII och cavallericapitaine. Dog 1782. Hans enda syster var gift med Baron De Gailhac. De hade en son och en dotter.

Sonen, Marechal de camp & Capit. aux gardes francoises, blef Gref DelaGardies arfvinge 1782 och dog som Baron De Gailhac de la Gardie utan son 1806. Hans syster var gift med Hr De Fournas de Labrosse Baron de Fabrezan. Deras barn ärfde nu Bar. De Gailhac Dela Gardie och blefvo så egare af Pouzolo mellan Narbonne och Carcassonne, som tillhörde den DelaGardiska ätt, hvaraf Frih. Pontus DelaGardie var. På det herresätet förvarades ännu 1814 porträtter och många bref af Pontus, 2:ne Jac. och en Magnus DelaGardie.

Under revolutionen emigrerade hela familjen de Fournas till Spanien, bestående af 7 män, som alla ingingo i Hans Cath. Mts tjenst. Deras fädernearf såldes af revolutionens män; men de deltogo i arfvet efter Hr Gailh. DelaG. och 1814 voro blott 2:ne qvar i Spanien, då dessa upplysningar gåfvos Gr. D.

Tilläggtill XIX D. p. 50.

Man talade om 2:ne partier vid Revolutions riksdagen, det *DelaGardiska* och det *Mannerheimska*. Enligt 2:ne pasqviller, apade efter det i XVIII D. p. 88 anförda, voro: (Se 'Otryckt Owett vid Riksd. 1809.')

D.	M.
Fartyget: Svenska Brigantinen, kallad *Lagbunden Frihet.*	*Fartyget: Fäderneslandet.*
Seglar under rysk flagg öfver Frihetens haf til öarne *Miseria* och *Despotia*, för ett fåtaligt Rederis nytta.	Seglar under fåväldets flagg öf. planlöshetens haf till öarne D*emocratia* och *Anarchia* för Redarnes egen nytta.

D.	M.
Skeppare Bar. R(uuth); men månne ej skriffel för A(rmfelt), håller sig under däck, så att besättningen sjelf ej vet annat, än att Styrmannen ock är Skeppare.	*Redarne-Skepparne:* Frih. h. L. v. E, M. R—d; G. G. Adl—th, B. v. P—n, G. Adl—e.
Styrman Gr. J. D(elaG.) som förer skeppet med nog stadig hand, studerar med Skepparens tillhjelp sjökorten och använder synnerlig skicklighet, att genom falska chartor inbilla folk, att destinationsorterne heta *Patriotism* och *Allmän välmåga.*	*Styrman:* Frih. Mannerheim.
Superchargeur: Friherre R(uuth?) föranstaltar om Skeppsutredning m. m.	*S.ch.:* Frih. Lagerheim.
ÖfverCommiss. af U(gglas) förrättar ej i anseende till en viss opinion tjensten.	*Öf.Com.:* Schönström.
v. Öfv.Comm. Lorichs.	
Under-Comm. Nauckhoff.	*U.C.:* v. Carlsson.
	Parlamentair: Gen. Maj. Skjöldebr.
	Directör vid Sjömätn.: Öf.st. Frih. Possse.

D.	M.
Högbåtsmän: Klingspår, Morath, Vittinghoff, Coijet.	*Högbåtsm.* C. Löwenhjelm, Öfv.st:ne Ridderstolpe, Silversparre, Ulfsparre.
Ord. Båtsmän: Tigerhjelm, Ad. Hjerta, Påhlman, Cederstedt.	*Ord. B.m.* Fr. S . . . pe, Braunerhj. Svedenstj. Geijerstam.
Skeppskrifv.: Marks v. Würtemberg.	*Sk.skr.* Frih. G. Wetterstedt.
Lagläsare: O. J. Lagerheim.	*Lagläs.* BergsR. Stockenström.
Skeppsprest: Grundelstierna.	*Skeppsprest:* C. v. Rosenstein.
	Klockare: K.herre Reuterhjelm.
Sagoberättare: C. L. St. v. Holst.	*Sagoberätt.:* N. v. Rosenst.
Skeppskock: Stierneld.	*Sk.k.* Landtmarskalken.
Lurblåsare: C. L. Kock.	*Lurbl.* Öfv.st. Frih. Rudbeck.
Vinprofvare: af Agardh.	*Vinpr.* v. Brakel.
Krögare: A. Dohna.	*Kr.* Rect. G. A. Silfverstolpe.
Utkikare: Frih. Funck.	*Utk.* v. Am. R. Cederström.
	Archlimäst. J. af W.ng.rd.
	Skeppsfältskär: D. v. Schultzenh.
	Skeppstimmerm.: J. v. Puke.
	Compassmak. Gyllensköld.

D.	M.
	Segelsömmare: BancoCom. Silverstolpe.
B.h. J. E. Gripemwald.	*B.h.* Gr. A. G. Mörner.
B.r. C. F. Rothlieb.	*B.r.* Gr. Bunge.

Man kan häraf sluta till den mest framstående personalen å ömse sidor n.b. på Riddarhuset.

Tilläg till XX. p. 20.

Slaget vid Ratan.

1809. *Allerunderdån. Rapport.*

Ibland de bragder, hvilka göra
vårt fosterland ånyo sällt,
och redan stridens vapen fält,
Jag nyss ett hjelteprof fått höra
som skall vår milda Drottning röra
Och nu berättas oförställdt.

Följer så berättelsen om en soldathustru, som varit med sin man vid Rathan och, sedan mannen fallit, hopsamlade patroner åt hans kamrater &c. Derföre hade hon fått medaljen för Tapperhet. Derefter följer åter en poetisk utgjutelse.

Milda Drottning! då man ger
Priset åt ert kön för dygder,
Vördade i dessa byggder,
Tänker man förtjust på Er.
Hoppas lyckan, hoppas friden
Hoppas på den glada tiden,

Under förre Gustafs dar.
Sällheten, som flyktig var,
Svea folk fått åternjuta,
S'en Ni thronen trädde till.
Men då hjertat tala vill
Bjuder vördnaden att sluta.

Högqvarteret Umeå d. 6 Sept. 1809.

G. Wachtmeister.

G. Lagerbring.

Funnos der då ej *hjeltar* vid Ratban, så se vi att der dock funnos *poëter.*

Tillägg till XX. p. 39.

Luftballongsdocumentet.

(Aftryckt efter det enda tryckta exemplar som torde finnas af detta märkvärdiga document, hvaraf i början af 1809 ett ex. uppsändes af H.E. Toll till K. G. IV A.)

Strödda Anmärkningar öfver Sveriges Ställning. Sommaren 1808.

Så återskallar nu också Nordens fjärnaste Klippor den stora Politiske omhvälfning, som i våra Tider störtat så många Länders uråldriga sjelfständighet och enhet!

Åskemolnet sväfvar öfver Norden! Ljungelden har redan på flera kanter störtat ned, och ödeläggelsen betecknat dess spår. At nedleda hela dess Åska och härjnings kraft, sådant är lätt; liksom att föröka dess våldsamhet, vid at mottsätta hindringar, som icke stå i förhold till dess kraft. At afleda denna Åska, är väl icke

lätt; men visserligen har Forsynen dock icke undandrågit Norden alla medel dertil. Med gammal Göthisk Redelighet, Upricktighet och Frimodighet öfvervägom vårt samfälta Interesse; Qväfvom egennyttan och smålåga Passioner; banlysom Fördommar; uti en så stor sak, som flere Millioner Medborgares närvarande och tillkommande Väl eller Ve, tänkom stort och manligt och tydom det i et fritt och okonstlat språk.

Betracktom först den Strid i hvilken Norden är invecklad. Från Svensk Sida strides för det, Regeringen, *efter at hafva ärkänt Napoleon som den Franska Republiks Organ*, förändrade Systeme, och öfvergick til det Engelska; hvaraf följden nödvändigt skulle blifva Krigets utvidgande til Norden. Efter at alla fasta Landets Magter gjorde Fred med Frankrike och förenade sig mot Engeland, envisades det Svenska Cabinet, at vedblifva Frankrikets fiende. Efter at hafva varit dess första Bundsförvant, ville det nu blifva dess sista oförsonliga Fiende. Alla Frankrikes fredstilbud, alla Rysslands och Dannemarks föreställningar blefvo förgäfves. Nationens Fredstarf blef tilsidesatt. Kampen var besluten af den Svenska Regering: ock det, utan at beräkna sina krafter, utan at vara omtänckt på eget försvar. *Krig* var Svenska Regeringens Lösen; ock Pommern förlorades. *Kriget* förblef Svenska Regeringens Lösen: ock Skärgårdsflottan med Finland förlorades. En Milion Inbyggare, en tredjedel af Krigsmakten förlorade den Svenska Regering genom denna opolitiska envishet, på samma gång den satte sig i den forfattning, at Europas

16*

Magter väl hafva interesse uti, att besegra den samme, men icke, at längre underhandla med den. Hela den vinst Sverige höstade af sitt Engelska Förbund, var en i de större Hafven från Engelsk sida tolererad men icke fri Handel: et års längre fri utförsel af sina Producter från en del af sina Hamnar och några pengars införsel i Landet. Är den Redeligas Ordspråk sant, at man kan köpa Guldet för dyrt: så är icke mindre sant, at ingen Medborgares Lif är af så litet värd, at det ju är mera värdt än den stämplade Metal; och at ingen vägt af Engelska Guineer kan hålla Svenska Regjeringen skadeslös för de förluster, med hvilka den tillköpt sig dessa Engelska Pund Sterling.

Betracktas Kriget i Hänsyn till Dannemark: så har dess Regjering, för at bibehålla Sit Land njutningen af Fredens Fördelar, gjort alla de opoffringar, som med sann Natjonal Ära och Sjelfständighet kunnat förenas; ock efter at striden med Engeland blef detta Land oundvikeligt påtvungen, gjorde den alt, för åt inskränka Kriget til Krig med Engeland. Men Svenska Regeringens blinda tillgifvenhet till Engelands antagne Systeme, nödsakade Dannemarks Regering at förklara den Svenska Krig. Ländernas Geographiska Belägenhet til hvarandra och Europas almänna politik gjorde sådant til et *oumgängeligt sjelfförsvar.* Sveriges Regjering hade våldsomt tvungit sig in på den Politiska Labyrinthe-Theâter och der trugat sig til en otaksam Rôle. Deremot hade Försynen bestämt Dannemark dess värknings-krets. De stå nu begge, dessa Nordiska Magter, mot hvarandra. Dannemark betryggat och helt; Sverige från

alla Kanter hotat och redan stympat. Dannemark aktat, sjelf af dess fiender, Sverige öfvergifvet af sin alierad, och af Europa redan ansett som eröfrat af Engelands Fiender.

Finland, i mer än 600 år en Del af Sverige, är nu eröfrat af Ryssland, Hufvudstyrkan af det vapen som skulle säkra de Svenska Kuster, likaså. Sveriges Tyska besittningar äro dels sålda, dels vid et illa beräknat Krig förlorade. Den Krigsmagt, som på de Västra Gränsor var ämnad at skadeslöshålla den Svenska Regering för så stora, så oärsättelige förluster, är slagen ur Fältet. Fredens hätskatske fiende och Sveriges endaste Bundsförvant, efter at hafva varit en kall och pasiv åskådare af Sveriges olyckeliga Fälttåg mot Norige, afseglad och öfverlämnat sin Bundsförvant til, at allena emotstå Krigsbärar, som från Östen, Väster och Söder hota, at öfversvämma dess gränsor och sjelfva Hufvudstaden.

Med Pommern har Sverige förlorat sin beröringspunct med fastalandet, med förlusten af Finland sin sjelfständighet; och med förlusten af Sveaborg och Skärgårdsflottan, förlorade Hufvudstaden och Sveriges stränder deras trygghet; likasom Konungen af Sverige, efter sitt misslyckade fälttåg mot Norrige, har forlorat sitt endaste Hopp; och vid Engelands overksamhet, sit endaste stöd.

Omgifven af de betydeligaste Faror, som kunna hota en Stat, står Sverige altså ensamt och vanmägtigt. I detta Tilstånd är Sverige försat, icke af oundvikeliga Opträden, men af sin Regerings okloka Envishet, som dragit olyckorna till Norden. Med mera stillatigande,

med mera tålamod, har aldrig den Svenska Nationen genomgått vidriga skiften. Carl den Tolftes sista Regeringsår visade väl Sveriges tålamod med sin Regents politiska Felsteg. Men Lyckan, som i begynnelsen hade krönt Höfdingen med ärofulla Lagrar, hade med deras glans förblindat en stridbar Nation. Carl den XIIs personlige tapperhet och Svenskhet underhöll hoppet hos Nationen så, at den mitt i nöden hoppades och anade bättre tider, fortviflade aldrig, ock fastän mattad fant den sig icke kraftlös. I sin Konungs styrka trodde den snart kunna återvinna sina Krafter, och begäret efter äröfringar blef aldrig förslappat. Carl den XII hade en gåfva at électrisera sin Nation, och genom sin manliga redlighet och tapperhet göra den sig så tillgifven, at den utan olust gjorde de största opofringar, och med et kallt och hoppfult mod trotsade de största motgångar och underkastade sig dem med tillgifvenhetens Tålamod.

Af en ganska annan Natur är det Tålamod, Nationen i den sednaste Tid visat; det är frugten af liknöjdhet, af rådlöshet till något bättre. Carl den XII delade farorna i sina Vapens med- och motgång. Vapenlyckan har deremot aldrig varit vår tids Gustaf Adolph gynnande; och farorna har han aldrig på Carl den XIIs vis delat med sin Här. Midt under olyckan ägde Carl Europas acktning; denne har Gustaf Adolph aldrig njutit; Hans Regering har varit en Kedja af skymf och nederlag; i sit Lands Annaler efterlämnar han till Efterverlden intet annat minne än det som förlöjligar en Statsman och skymfar en Härförer.

Hvad hopp kan Sverige göra sig af Framtiden? Kan

det, i denna Tingenas stälning, vänta at återvinna Finland? Beliggenheten af detta Land, som för Pettersburgs säkerhet gör det så vigtigt at ägas af Ryssland, är borgen för att det Ryska Cabinet, efter att högtideligen hafva förklarat det införlifvat i Kejsaredömmet, aldrig återafträder det vid freden. Ock, at återäröfra det, huru skulle Sverige dertil få kraft, nu, efter at hafva forlorat sina Finska Militaire Förråder, Fästningarna och den Flotta, som betäckte Kusterna, samt Kärnan af den svenska Armée? Om Sverige kunde använde sin hele återstående Magt på denna återäröfring, så blef den dock omöjelig, utan at hafva de mägtigaste Bundsförvanter, som från flere puncter angrepo Ryssland. Dessa Allierade saknar Sverige, ock kan icke, efter at hafva stött sig med dem alla, vänta at i detta ögnablick ärhålla. Alla ansträngelser blifva altså otillräckeliga. Den Ryska Skärgårdsflotta, en gång inlupen i Botniska viken, afskär General Klingsporre al unsättning sjöledes. Skola alla Förstärkningar med Troppar, Vapen, Amunition och Proviant ske Landvägen öfver Torneå, så ligger det i Naturen af denne comunication, at den blir icke allénast långsam men otilräckelig. Lägges härtill, att den Svenska Sidan af Botniska Viken beständigt kan föroroligas af Rysks Flotillen, så inses, att de förstärkningar, som kunna sändas Gen. Klingsporre, möta än flera och betydeliga hinder. Kommer dertill, at gränsen på den Norska Sidan, likasom på den hela Sydliga, skal försvaras, Stockholms Skärgård likaså, så blifver det évident, at Sverige icke har medel, at återäröfra Fin-

land från en Fiende, som kan försvara det med hvilken styrka, som dertil behöfves.

Likaså litet hopp har Sverige, at återfå sin Tyska Besittning. Med Magt kan icke längre vara i fråga at göra det; med Negociationer icke heller; ty sedan Sverige förlorat Finland, finnes intet Interesse, som talar derför.

Dessa Förluster, så betydeligt stora de än äro, äro dock icke de endaste som den Svenska Regering bereder sit Fädernäsland. På den Nordvästliga gräns står en segrande Armée, färdig at värka vid första gynnande ögnablick; från Öster hotar en icke mindre Segrande, at förinnan Sommarens slut, infalla i sjelfva hjertat af Riket; och i Söder står likaledes en Armée bered til angrep.

Skal då Sverige äröfras! Detta Fädernäsland för Hjeltar och Statsmän, som i Forntiden ömsöm slaget, ömsom styrt Europas Magter! Skola alla Sveriges Carlars, alla Gustaf Adolph den äldres Lagrar, i et Solhvarf tillintetgöras! Skola Krigshärar från Neva och Seinen, från Andalusien, från Selands slätter och Trondheims Klippor, sammanstöta vid Mälarens fredliga Strandbrädd, för at förestafva en Segervinnares Lagar åt det friborne, manliga Svenska Folk? Eller tillåter Försynen ännu Svenska Folket det Hopp, at kunna bestämma et mål för sin Motgång? I en Tidspunct som denna, under omständigheter som de närvarande, råder Klokskapen Svenske Medborgare, at afvänta Faran, eller att söka at afleda den? Svenska Regeringen har fört sin Nation i olyckan, utan at beräkna sina Krafter at draga den därutur; fört Nationen i en Kamp, i hvilken den

hade alt at förlora, intet at vinna. Regjeringen har utvecklat, har uttömt sina Medel, det kortsyntaste öga ser deras otillräckelighet, deras Svaghet. Har Försynen förvarat åt Natjonen sjelf något räddningsmedel, efter at det vid Thronen sökes förgäfves?

En Thron, som icke kan gifva hvarken hela Landet eller delar deraf beskydd, icke en gång hopp om beskydd; bör väl en Nation längre gjöra Opoffringar för en sådan magtlös Thron? Bör den icke i dess Ställe tänka på Landets räddning, Efterkommandes väl? Den bör ju gå Försynens skickelse i möte, och ej med vanmägtighet spjerna emot dess beslut? Dét är ärofullare, at dela Lagren än att se sig beröfvas dess sista blad? Hvarföre skulle Natjonen först genomgå alla et Krigs ödeläggelser, se sina Provintser härjas och brandskattas af åtskilliga Natjoners Arméer, för at ändteligen af öfvermagten öfvermannas och äröfras; är icke bättre at i förvägen beräkna den hotande fara och sina Krafter at emotstå den; och då, vid at finna at den förra öfverväger de sednare, göra en underhandling, genom hvilken man frälsar Landet från at beträdas af Fiender, och genom hvilken man ärhöll et vidsträktare Fält för sin värksamhet?

Svenske Män! en Regering, som på en gång är kraftlös och oklok, den bör ju samlas til de öfriga sina Medbröder, som söka beskydd på Themsens strandbrädd? Et Folk, som allenast felar en Regering och nya Gränsor, för at blifva hvad det varit och bör vara, det bör ju förena sig med det Folk, som i föreningen kan gifva detta; det bör ju gå denna förening i möte, och med

där länge tvungen att lefva i et Södertelge, får flyttas til Roms atteliers. Denna förening en gång skedd, och alla dess fördelar en gång utvecklade: huru skal man då förundra sig, at så många Århundrade förlupit i Split; man skal då förundra sig öfver, at något så naturligt har blifvit så långsamt utdanat.

Det synes (åtminstone för et i Cabinetternas hemligheter icke invigt öga) som om Sverige ännu kunde bibehålla alt hvad är af Nationalt värd; men tillika at Tiden för sådant är dyrbar: ty säkerligen blefve den Tidspunct mindre gunstig, när Ryska eller Franska vapen skulle vinna Seger innom 'Svenska Landamären och främmande Generaler där blifva Lagtydare. Sverige vid at envisas i at spjerna mot sit öde, utsuger alla sina Resourcer och faller slutligen aldeles i vanmagt, under det att Ryssland och Frankrike beständigt stärka sina Krafter. Dannemarks Krafter lida också, fastän mindre, så länge det håller Kriget utanför sina Gränsor. Följden af Sveriges fruktlösa Motstånd blef altså, at i det, at det försvagar sig sjelf som särskilt Stat, förminskar det i ock med det samma den styrka, som icke blefve mindre dyrbar om det skulle nå den fullkommenhet at utgöra en Del af det *förenade Scandinavien*; föröker altså dermed, icke allenast ögonblickets olyckor, men grundlägger också en längre vanmägtighet för det tillkommande och aflägsnar tillika den Styrka, Sjelfständighet och Välmagt, som Scandinavien snart kunde och borde hinna, och som de Nordiska Stater endast, som det förenade Scandinavien kan ärhålla.

Fästom opmärksamheten på Sveriges egendommeliga

Fördelar: Sin *Religion* och *Religions Tolerance*; för dem behöfver det icke at frugta: Dannemark och Norige har samma *Tro*, och kan hända ännu vidsträcktere Tolerance. Den goda Delen af Sveriges *civila Lag*, vil en vis Regent visserligen icke beröfva sit Land. Grundprincipen för *Indelningsvärket*, detta Carl d. XI:s odödeliga Äreminne, i samma mån som det beskyddar Landets säkerhet och bereder en pålitelig och öfvad Härsmagt, blifver opåtvifveligt beskyddat som en Helgedom af en stridbar Regent, som i Sit Lands säkra försvar, äger borgen för Sin sanna Magt. Den urgamla Svenska Folkets rättighet, at *sjelf beskatta sig*, om hvilken rättighet Natjonen i alla Skiften visat sig så ömtålig, kan isynnerhet den Regent försäkra sit Folk, som för Sin egen Person har de minsta behof. Man har altså icke något skäl, at förmoda det Sverige skulle behöfva i någon af dessa puncter at nära någon Frucktan; men väl synes det kunna hoppas att se de förändringar ivärksatte, som hitintils varit inskränckte til önskningar. Huru bör icke hela den betydeliga ock acktningsvärda Del af Svenska Natjonen, som i följe af sin medborgerlige ställning i Staten har så mycken inflytelse på den samma, ock på hvilkens värkningskrets Statens bestyrelse-sätt likaledes har den närmaste inflytelse; huru bör icke denna Medborgeliga Class glädjas at se en dag i möte, på hvilken alla de hinder hunde häfvas, som hitintils inskränckt dess inflytelse uti medborgelige rådplägningar. Huru fägnesamt bör det vara den at erindra sig, at *Nordens Fredrik* redan länge sedan ärkänt den Sanning, at alla en Stats Medborgare böra lika bära

Statens bördor och hafva rättigheter i forhåld, som de äro det allmänna nyttiga. Alt hvad som är Staten värkeligt nyttigt, behöfde altså icke frugta sin tilintetgörelse, om Scandinavien kom at hylla Nordens Fredrik.

Men för att kunna utröna hvad är Natjonens tarf, Nationens stämma: för at kunna skilja det sanna deraf från de irrbloss, med hvilka Intriguen ville söka at gifva dager åt Nordens angelägenheter; huru nyttigt vore icke, om förinnan at den afgjörande Catastrophe inträffar, Män af insigter och hjerta, Män af National aktning och Natjonalt förtroende, nalkades med tilförsigt och redelig uppricktighet den Fyrste, til hvars hand Himlen synes hafva bestämt Scandinaviens Spira, ock med Honom öfverlade om det allmänna och ömsesidige Interesset. Måske at denna Tanka är altför djerf, men i det minsta är den Scandinaviskt Patriotisk. Den er svår at realisera kan hända; men det är Nordbon medfödt at besegra svårigheter, når det Allmännas väl kräfver djerfva företag. Det är stort at til försvaret af sit Fädernäsland opoffra sin sista droppa Blod, ock når det faller, upgifva sin sista andedrägt bland de försvarade Ruiner; men större är det dock, at använda sin styrka til at rädda och at afleda Åskan från det hela; än at med förtviflans mod se den nedstörta ock krossa det, förnöjd at man sjelf störtas under gruset af den bygning den tilintetgör. Svenska Män! Åskan är öfver Edra hufvuden, öfver Sverige, ännu hafven j valet at afleda den från Staten, eller at störta med densamma.

Sturars, *Engelbrechters* helgade Vålnader! vördade *Gustaf Wasas* skugga; missbilligen icke en Svensk,

som innerligt önskar, at se de Trè Nordiska Kronor förenade i En, uppå Hufvudet af en Dansk Prins! Denna önskan har icke utplånat det minsta af den innerliga vördnadsfulla Känsla, hvarmed Edra upoffringar, Edert Medborgeliga Nit, och Edra Storvärk lifvar hvarje Svensk. Samma Känsla som är intagen af Edra Bedrifter, Eder Medborgelighet, denna innerliga Känsla för Fädernäslandets Väl, föder också önskan at se dessa Afvundsvärda Tre Nordiska Kronor på *Et* Hufvud. Fädernäslandets sjelfständighet fordrade, i Edert Tidehvarf, at Sverige borde rifva sig lös från en förening, som var utan all styrka. Fädernäslandets sjelfständighet fordrar deremot *nu* denna förening, för att vinna den styrka som betryggar icke allenast Sveriges men också hela Nordens säkerhet. Tiderna äro förändrade. Råhet och Barbari hos Styrelsen, förenad med enskilta Persöners hämdelystnad på den ena och Magnaters Regjeringssjuka på den andra sidan; med et ord, oklokhet och misstro, samt en unordisk Konungaätt på Scandinaviens Thron, bröt den förening i sin Barndom, som om den, hunnit sin Mandom, mer än en gång af senare slägter blifvit välsignad. Alt det Blod, som runnit på Skånes och Dannemarks slätter, som färgat Norriges klippor, hade varit Norden besparat. Redan vid Drottning Christinas Död utgick Vasaättens rätt nedstigande Linie på Manssidan, ock med Carl XII kan man väl antaga at den i värkligheten aldeles utdog. Ärkänsla mot Vasa Huset kan altså icke förmå Sverige at mot sit eget Interesse gjöra flera upoffringar för det nu Regerande Svenska Konunga

hus, som i värkligheten är närmare beslägtat med det Danska än med Vasaslägten.

Nordens olycka och svaghet under Unions Tiden, bevisar intet emot Unionens Principe, men alla tre Rikenas beständiga missförnöjelse med Unions Konungarna bevisar, at de i valet af Regenter icke varit så varsamma, som de hade bort vara. Scandinaviens språk, förblef främmande för dessa Regenter och bidrog icke litet att göra dem främmande för Natjonen. Denna omständighet kan icke förebrås *Nordens Fredrik*; också denna omständighet, synes at vara et förebud för den Catastrophe som väntar Norden; eftersom Hans Hof, äfven i Dannemark, utmärker sig häruti i Scandinaviskhet framför de förbigångna Tider. *Fredrik* äger alla de Dygder, hvarmed från Nordens goda Tider Nordbon utmärkte sig: Manlig och Rättfärdig, kraftfull Modig, höjd öfver Faror, osvikelig i Löften, *Redelig* i alla sina företaganden, Tarfvelig med värdighet, Alfvarsam med blidhet; Folkets Vän på Thronen, Härförer i Spetsen af sin Här, god Husfader innom sin Borg och Menniskovän i alla Lifvets ställningar. Altså kan aldrig gifvas et mera grundat hopp om en god grundläggning för Nordens förening, än under en sådan Fyrste.

O måtte Nordens Skyds-Engel afvärja alla uppträden, som störa Nordens Förening utan våldsamma skakningar! En förening framkallad under Canoners gny, färgad af Medborgerligt Blod, o måtte vi Scandinavier undgå den! ju mindre Canoner, ju mindre Blod, ju mindre främmande Härar innom våra Landamären, ju lyckeligare Framtid för Konung och Folk.

Efter at det föregående är skrifvit, hafva betydeliga händelser ännu mera förökat Sveriges olyckeliga ställning och dess Fara. Altså tilläggas följande:

Pag. 5. Då det föregående skrefs hade Sverige ännu en Armée på Finsk botten, och var ännu mästare af några hamnar på den Bottniska vikens Finska Strand; sedermera har den Svenska Armée blifvit nödsakad, at draga sig tilbaka innom Sverige, och alla Finska Hamnar tillika med hela Storfurstendömmet gått förlorade för Sverige. Finland har underkastat sig den Ryska Spira och sändt Deputationer til Petersburg för at hylla sin nya Regent. Finland är således nu definitivt förlorat för den Svenska Krona; ock Sverige har uttömt alla sina medel at återäröfra det. Al den tapperhet den Svenska Krigshär visat under Kampen har krönt den med Ära; men då Lyckan icke velat förena sin Lager dermed, så bevisar det förflutna, omöjeligheten af Finlands återäröfring.

Pag. 6. Fastän i detta ögnablick hvarken Franska eller Spanska Troppar hota Sveriges gränsor, är faran derföre icke mindre. De Ryska vapen äro nu närmare hjertat af Riket än de för några månader sedan voro. Sveriges Krigsmakt har sedan den Tiden lidit betydeligare nederlag än den under Secler gjort. Den hotande fara vid Sundets Stränder är likaledes icke obetydeligare nu än då.

Pag. 8. Detta synes kanske at vara en altför stor Paradox. Ty huru kan man annat än täncka sig en äröfring, når en Natjons Troppar med hvilken man är i

Krig, sätter sig fast i det Land med hvilket det krigas. Den segrande blifver ju Äröfrare och den besegrade blifver ju altid den underkuvade? Men hvarföre opvänta den Tidspunct når ställningen aldeles blir sådan? Ofta har man sett underhandling afvärja fiendtligt Anfall; huru ofta har den, efter at det sket, standsat fiendtligheternes framsteg. Men bör Svenska Män underhandla utan at dertil af sin Regering hafva Fullmagt?

Et i en förtviflad ställning varande Land, hotat af alla Nödens och Krigets olyckor, allesammans pådragna genom sin Regjerings oklokhet och envishet: och Europas första Magter förenade at tvinga detta Land: ock hvars egen Regjering afslaget all billig underhandling; är ju satt i den ställning at det förr eller sednare må underhandla, ock at det kan utan blygd *Sjelf* gjöra det. Den tidigare underhandling förebygger de betydeligaste Lands-olyckor och förskaffar de bästa vilkor; den sednare deremot, den som göres på gruset af Landets ruiner, blifver den som Segervinnaren förstafvar. Om redeliga och sanna Patrioter altså, trots alla de convenienceer som länka hvardags Menniskor och tillhöra hvardags Opträden, underhandlade med den Magt, hvars Interesse i alla delar är det samma som Sveriges, så kunde ju en förening ske utan at fråga blef hvarken om äröfring eller underkufning. Ock om nu än några Kulor blifvit växlade, så når Krigets blodiga Opträden icke Förlängdes, så lade de inga oöfvervindelige hinder i vägen för en fördelaktig forsoning på båda sidor.

Pag. 9. Man må icke glömma, att detta skrefs når Sverige syntes at hotas med et angrep af Franska Trop-

par; om dessa för ögnablicket icke synes bestämte at gjöra det första angrep på Sveriges Södra Provinser, så hotas dessa Provinser icke mindre af Dannemarks hela Hufvudstyrka och de Ryska Vapen äro nu för Sverige dubbelt så mägtiga och farliga.

Derjemte ligger:

*Hans Majestæt Kongens allerhøieste Befaling til den commanderende General over den norske Armees 1ste Divisionsdistrict; General Prinds Christian August till Slesvig-Holsteen &c. Dateret Hovedqvarteer Kiøbenhavn den 21 Jan. 1809.**)

Eders Durchlauchtighet är det til fullo bekant, at Vår allerhögsta Vilja och Alvor är: at al privat Egendom i allmänhet på det nogaste skal respecteras och beskärmas öfveralt på de ställen i Sverige, som kunde blifva occuperade af Våra Troppar. Men eftersom den Svenska Arméens inrättning är sådan, at Officierare, Underofficierare och det samteliga Manskap vid de Indelta Regementer, äga de så kallade Boställen, ock det kunde synas tvifvelacktigt huruvida deras Egendom som finnas at bära Vapen emot Oss eller Våra Allierade kunde hänhöra under den allmänna Regel för privat Egendom, så vilja Vi, i Hänsyn til dessa, särdeles hafva befalt och fastsatt, at hvar ock en Svensk Officier, Underofficier och Gemen som innom 3 Veckor efter at Hans Boställe eller det District, uti hvilket det samma är beliggande, måtte vara occuperat af Våra Troppar,

*) Originalet har motstående Dansk text. Lär funnits i ballonger, inkastade efter d. 21 Jan. 1809, jemte det förra, hvarmed det har lika format.

nedlägger Vapen och gifver sit Äras-Ord ej at vilja tjena emot Oss eller Våra Allierade, skal genast sättas i besittning af sit Boställe och framdeles behålla det med all den Rättighet och Åtkomst, som hitintills; och skal detta likaledes gälla i Hänsyn til dem af de Indelta Regementer, som för närvarande Tid äro i Krigsfångenskap, så snart de blifva utväxlade.

Hvilken Vår allernådigaste Vilja Vi således pålägga Eders Durchlauchtighet på det strängaste at öfverhålla och låta kungöra til alla Vederbörandes aldraunderdånigaste iacktagelse och efterrättning.

Dervid har Gr. D. tillaggt:

Denna gemena skrift blef af Danska regeringen öfversänd med 2 à 3 ballonger till Skåne i Dec. 1808 och hvarje ballong innehöll flera 100 tryckta exemplar deraf. Gen. Gouv. Toll, vaksam i allt som rörde styrelsen och kunde störa lugnet fick likväl genast rapport om desse ballonger, som för det mesta föllo ¼ à ½ mil från Sundet in i landet, Alla exemplaren af den tryckta skriften insändes till honom (åtminstone kommo ganska få till allmänhetens kunskap.) Jag tog genast afskrift af ett. H. E. Toll uppbrände alla, som inkommit med undantag af 2, som sändes Konungen. J. D.

Ett af de tryckta exemplaren bilägges. Äfven har jag en af de ballonger, i hvilka denna infama skrift öfversändes. Densamme.

Aftryckningen har noggrannt t. o. m. med bibehållne tryckfel skett efter detta tryckta exemplar. Flera Ballonger förvaras bland Curiosa i Museum, som lära funnits efter den förra anmärkningens nedskrifning.

Tillägg till XX. p. 55.

Rör. Enkedrottningens förmögenhet må upplysas, att vid bouppteckningen värderades hennes guldtoilett till 4,573 ducater, annat guld och medaljer till 515 duc. Silfret vog 15,000 lod. Jouvelerne värderades till 146,745 Rdr.

Tillägg till XX. D. p. 131.

I anledning af Baron Stiernelds bref härofvan meddelas ur *Læs og Tie* Cod. VI. 4, hvarest, näst efter *CammerAdvocat Bangs Indlæg paa Kongens vegne contra Carolina Mathilda. Kbhvn d.* 24 *Martz* 1772, *Advocat Uldahls Indlæg paa Dronningens Vegne contra Kong Christian VII, Kbhvn d.* 2 *Apr.* 1772, *General Fiscal v. Wivets Indlæg i Commissionen imod Græve Joh. Fr. Struense d.* 21 *Apr.* 1772, *Høieste RettesAdvocat Uldahls Indlæg for Grev J. F. Struense, d.* 25 *April* 1772, *Grev Brandts Brev til Commissionen dat. Friedrichshave d.* 14 *April* 1772 *og CammerAdv. Bangs Indlæg for Grev Eenewold Brandt Kbhvn d.* 23 *April* 1772, följer J. Fr. Struenses eget indgivne Forsvarsskrift af d. 14 Apr. 1772, der det heter p. 237 och 238:

Andres besynderlig Hr. Rantzows informationer el. Meening har kunds giordt liidet Indtryk hos mig, ikke heller har iag fulgt den. Den gik ud paa, ikke at förlade sig paa det Rüssiske Hof allena og at nærme sig til andra Hoffer, fornemmelig det Swenske — — — i henseende det, som andgik de Svenske Affaires har jeg troet det var fordelaktigst, naar Kongen allena tog den

riska uttryck och afsigten skall vara att tåga mot sjelfva Hufvudstaden — Jag skyndar därföre att här innelyckt meddela Herr Friherre Toll den Kungiörelse jag låter utgifva och till trycket befordra för att upplysa mine ännu Vilseförda undersåtare och uppmana dem till trohet och tillgifvenhet mot Konung och Fosterland och då ej tiden tillåter att sända Eder Kungiörelsen tryckt, men då ej tiden tillåter sådant sänder jag Kungiörelsen af Mig underteknad på det Ni må kunna gå sjelf uti författning om Tryckningen och Kundgiörand däraf på Predikstolarne. — I morgon uppbryter jag med de Trupper som här finnas för att afgå till Norrköping där förena LifGrenadierna med desse truppar och sedan söka vinna förening med Södra Armeen; jag meddelar Feltmarshialken detta på det Ni må ställa Edra Rörelser med Södra Armeen i sammanhang härmed. — Gud den Aldrahögste — frälse detta Rike och förlåte dem som med Uppror vill störa dess sanna lugn och Väl! Jag förblifver eder rätt väl bevågne

GUSTAF ADOLF.

Originalet lär numera vara gifvet till Lunds Universitets Bibl.

Tillägg till XX D. p. 159.

Bland Gref Wetterstedts bref till Gr. D. förvarades ock W—s bref till *philosophen Benj. Höijer*, derutur Utg. vill meddela:

Krusenberg d. 15 *Aug.* 1796.

Min bästa Du!

Tänk att — L—r har spridt ut, 1:o att Du är Ja-

cobin och 2:o att du varit ovettig på honom vid hans disputation. Söta far berättade mig i dag, att Edman härom talat med honom. Jag vederlade det strax och frågade om L—r ansåg det vara ett criminalt brott att opponera på hans disputation och Vederbörande i följd deraf kunde derpå göra något afseende. Dessutom har Edman sagt, att L—r fullkomligt öfvervunnit dig, då Söta far svarat, att det redan ju var tillräckligt vunnet för L. utan att behöfva blanda flere års gamla disputationer med ansökningen om en Adjunctsyssla som nu bortgifves. — — Jag skall nu bjuda till på allt sätt, att få Lode och Reuterholm att tala med Hertigen. — I morgon hoppas jag blifva E. O. Cantzlist i Utrikes Exped.

Din vän
Gustaf.

Stockh. d. 3 *Nov.* 1796. Helsa oändl. Silverstolpe, Adelheim, Netherwood, Hjerta, Sehmann, Schön m. fl.

London d. 22 *Jul.* 1797. — — De unga herrarne äro högst okunniga, — — Herrar Cooksons' resp. frågor: 1:o. Hvad heter Konungen i Norrige? 2:o Finnes det qvarnar i Sverige, der de kunna mala säd? Genom dina frågor ger du mig ock anledning att följa något visst system i mina observationer och tvingar mig att åtminstone gifva en någorlunda redig upplysning om sakerne. Pitt allmänt hatad och förbannad, använder nu de sista försök att bibehålla en post, som han snart måste öfvergifva — — — Royalism å ena och vild Jacobinism å andra sidan tilltaga dagligen i det tjufhålet Paris. 50 Jacobiner klubbar äro redan förnyade i Paris.

[illegible] hvad följden skall blifva? — — Det vore väl det [illegible]ligaste, som kunde hända verlden, om Franska revolutionen ginge öfverända. Dock, man bör ej förmoda det. En så stor nation — — —

London Aug. 11 1797. — — I Irland väljes till Parlamentsledamöter och dras StatsLotterier. På begge delarne vinner Konungen och både Parlamentsledamöterne och Lotterisedlarne styras af den ädla Militaira regeringen, som nu är upprättad i Irland och redan har gjort denna ö så mycket godt, brännt deras hus och [illegible]tat deras Patrioter. Man talar nästan alldrig om Irland. Det anses som en slaktbänk för Ministrarnes nycker, och jag börjar nästan tro, att Engelsmännen af sitt urgamla hat mot Irländarne rättnu glömma att de sednare äro menniskor. — — — Det är aldeles säkert att Bounaparte manat Grekerne att afskudda sig oket och ett grannt bref från honom till Chefen för en folkstam i Laconien finnes infördt i alla tidningar. Han beklagar deruti, att ej Spartas söner vilja bryta de bojor, som voro så okände för deras fäder.

London d. 13 *Oct.* 1797. — — Vaka lagom och kom ihåg, att våra uppvexande Kotzebuaner & C:o behöfva flera pikslängar än de fått.

Omkring d. 8 Nov. resa vi öfver till Frankrike — — Desslörinnan skall jag väl utarbeta svaren på frågorna och sända dem — — paquetet blir stort. Magister Nitsch, du omtalar, har jag aldrig hört talas om. Kantianismen vid Universitetet är aldeles bannlyst. Locke

är der den ende Logicus, som följes och Tyska Litteraturen är i allmänhet endast känd af öfversättningar. Zum Ewigen Frieden är öfversatt på Engelska och jag läste derom en ganska christelig recension i någon af månadsskrifterne. Apropos, efter jag kom att tala om Kant, påminner jag mig en Anecdote, den jag längesedan bort berätta dig och som berättades mig af Kyrkoh. Geringius i Runtuna i Södermanland, hvarest vi uppehöllo oss ett par dagar vid vår nedresa till Skåne. Skulle du tro att Kant är Svensk och Smäländninge till på köpet; det är han verkligen. En bonde i Småland hade många barn, hvaribland den äldste en Lieutenant (låter icke detta som en Tusen och en?) flyttade ut till Tyskland och är far till den store philosophen. Hos Geringius sjelf har tjent en hushållerska, som nu bor ej långt ifrån honom och hvilken både var Imm. Kants Cousine och bar hans namn. Detta är så mycket mera visst, som Kant sjelf har förlidet år skrifvit till sin fädernebygd, för att få underrättelse om sina slägtingar och att en Chirurg, som äfven hette Kant och är denna Hushållerskas brorson, i början af detta år utrest till Königsberg att helsa på sin slägtinge. — — Af Geringius på Nyköping & Runtuna kan du erhålla alla dem du åstundar. Han känner ditt namn, som författare i Litteraturtidningen, den han eger och helsar du från Sehmann, hvars informator han varit, så är det så mycket bättre. Han eger hela slägtskapen uppgifven och dess sanning bestyrkt. Helsa Netherwood och fråga om icke jag förtjente att blifva Senior Nationis för en så-

dan upptäckt. Rättnu blir det intet fy skam att vara Smålänning längre *).

Paris 12 Pluviôse, Republikens 6 år (31 Jan. g. st.)

Allt sedan d. 13 Oct. har jag icke skrifvit dig till, hvartill orsaken isynnerhet varit öfverresan från London. — — hvilar dig, aktar dig en tid från arbete och gör Christiernin den förargelsen, att du lefver midt framför näsan på honom. Ty skulle du kola af, hvad svärmar af K....ckar och B....er och L...lar och sådan — — skulle icke då öfverflygla Upsalas Akademiska horizont, hvarifrån jag af själ och hjerta säger med Litanian: Bevara — — —

*) Säkerligen i anledning af detta af Wetterstedts bref inflöt i *Journal för prester* I årg. 1 h. Link. 1797 p. 178, den upplysningen, att Kants farfader var bonde i N. Tjust, lemnande efter sig 5 söner; den äldste blef rusthållare och bodde i Hannäs socken, den andre var bonde på Lerbo i Lofta socken, den tredje gick som UnderOfficer öfver i Tysk tjenst och blef fader för Professor Kant; den fjerde kom till Stockholm, den femte blef Mönsterskrifvare vid Östg. Cav. och bodde på Götterstorp i Gerdserum Socken, alla inom N. Tjust. Dennes enka lefde ännu 1797 och hade en son, Musicus, boende på Tingtorp i samma socken, hvilken Professor Hill som yngling känt. Tyska skrifter, sjelfva det nyaste ConversationsLexicon, förklara Kant som Skottländning. Härvid må erinras, att *Göthe* ansåg sin slägt Svensk. Han upplyste sjelf Hr Kammarherre v. Beskow derom. Vi känna, att vi egt en t. o. m. adlig slägt med det namnet. I sammanhang härmed må nämnas, att en *Schiller* var Svensk undersåte, då Sverige innehade Tyska provinser och att en af det namnet blef Svensk adelsman (med annat namn.)

Nyligen är här en ny religion inrättad, som för att vinna tillopp tagit sig namn af Theophilantropes, ou Adorateurs de Dieu & Amis des Hommes. Deras lärosatser äro gamla påspädda Sociniånska, endast med den skillnad att desse äro sämre, ty inga bevis finnas, och att barnsligheter blanda sig med det verkligt goda, hvarförutan aldrig en Fransos kan göra någonting.

(Följer så ett exposé af Manuel des Theophilantropes).

— — Bounaparte är ganska liten och osynlig. Han har Alexanders vext och det är hans *minsta* likhet med Alexander. — Skicka en förteckning på hvad böcker du vill hafva, så skall jag köpa dem åt dig. — — —

A tergo:

Au citoyen B. Charles Henri Höijer Maître des Arts Upsale.

9:*de brefvet.*

Med Lieut. Coyett, som nu reser härifrån, vill jag lemna dig några strödda anmärkningar om *Frankrikes nuvarande tillstånd* (utgör 22 sidor, hvaraf må meddelas:) — — Man väntar med ängslan utgången af detta krig, för att öfvertygas, om en så stor fristat, som denna, verkligen kan hållas tillhopa under ett republikanskt regeringssätt, och om sann frihet, upplysning, ordning och allmän lycksalighet verkligen blifvit följderna af denna så våldsamma som märkvärdiga revolution. — — Första frågan man således bör afgöra, är *om nu ges någon frihet i Frankrike?*

Allt sedan d. 18 Fructidor förledit år, är Friheten här i landet ganska obetydlig. — — — grundats en Aristokrati, som dagligen tyckes fatta ny stadga. — — Ingen opposition fins mer i Rådet. — — Directorii nu egande rättighet att deportera Avisskrifvare och försegla Boktryckerier, om det så behagar — har i hög grad afkylt den franska auctorliga oppositionsandan. Det värsta af allt år den grufliga corruption, som här är allmänt vedertagen, ifrån Directeuren till minsta Skrifvaren i bureauerne; alla författningar utgifvas efter gullvigt och det som värre är — man måste köpa sig rättvisa. Jag är försäkrad, att Directeurerne sjelfve ej blygas att underskrifva riktiga contracter, hvaruti mutorne äro noga specificerade. Gifves det väl större prof på corruptionens höjd här i landet, än att hvar och en vet, att Francois de Neufchateau skall gå ur Directorium mot betalning af de 3 andra, som borde lotta med honom. — — — den nuvarande Bajonettregeringen.

För någon tid sedan blef här en lag utgifven, som tydligen bar stämpel af sitt ursprung, neml. corruption. Kaparne, som vunnit oändligt under Kriget, började mista sin förtjenst. Engelmännen drogo dels in sina handels fartyg, dels skickade de säkra convoyer. Directorium blir då mutadt; en message uppskickas till 500 rådet med project till en ny lag till förmån för republikens kapare. Naturligtvis blir den strax antagen och kaparne auctoriseras derigenom att *taga alla Neutrala fartyg, som ega engelska varor om bord.* Lagen sattes efter vanligheten i activitet, 24 timmar efter dess

afkunnande och neutrala handlen blef derigenom i grund förstörd. — — För 8 dagar sedan blef ett Svenskt skepp af Sjötulls Rätten i Nantes förklaradt för god pris, för det det *hade en engelsk matta om bord.* Alla små Underrätterne i Sjöhamnarne äro besoldade af Kapare Capitainerne, och i fall man vädjar till *Tribunal de Commerce* i Paris — försäljes emedlertid både cargo och skepp. — — Denna lag, som här troddes skulle gifva Engelska manufacturerna sista knäcken blir deremot förmånlig för StorBrittanien. Både Svenskar och Danskar måste nu betala Engelsmännerna fraktpenningar för både sina ex- och importer. Dessa ega en nog betydlig sjömakt, att, åtminstone till en del, skydda sin handel, då deremot vi utan flottor och utan medel att få några, endast måste lita på folkrätten och billigheten och då de ej längre anses tillräckliga, återstår oss ingen annan utväg, än att fly till den starkare. I samma ändamål, som förenämnde lag, neml. Engelska Manufacturernas förstöring, skedde öfver hela Republiken d. — sistl. Januarii, en allmän confiscation af de i bodarne befintlige Engelske varor. Soldater kringspriddes bittida om morgonen i handelsbodarne och Commissarien undersökte varulagren. Man trodde i början att allt skulle confisqueras; men köpmännerna lära väl funnit något medel att stilla Directorii vrede och det mesta återställdes. Några dagar gjorde Patrioterne mine af att endast bruka kläder af fransk tillverkning, men detta förföll snart — som allt annat. — — — *Publika espriten* är aldeles död. Det är nästan ett mode att vara Aristocrat; åtminstone är det rådande tonen i Societeterne. —

— En svärm såkallade Republikaner omgifva Palais Luxembourg, för att tigga tjenster och skrika om de ej få några. Missnöje är i landet och soldatregering i Städerna. Det motiv som förde Dumoriers armée i striden är icke detsamma som nu lifvar Bounaparte's och Berthiers. År 1792 och 1793 rusade folket till vapen emot en svärm sammansvurne Konungar, endast af *kärlek till fosterlandet*, *af verklig enthusiasm för friheten*. Deras slag voro häftige men förfärlige och lika alla folkslag, som före dem endast varit drifne af enthusiasm, berodde då stundom på utgången af en drabbning, hela compagnens öde. Nu ledas franska härarne af *gloire militaire* och *l'honneur François*, dessa deviser för Ludvig XIV:s arméer och ursprung till hans segrar. Soldaterne äro nu soldater. 1793 voro de Republicaner. Verkan har likväl varit enahanda, ja, äfven större, men det gamla motivet är värdigare ett stort folk och tyckes lofva mera bestånd än det sednare.

Bibliotheket — — Man kunde med skäl befara att samma folk, som slår hufvudet af *Lavoisier*, för det de icke behöfde Chymister under revolutionen, lika lätt kunde bränna en boksamling, för det Domarne ej kunde läsa. Det hände väl stundom att Soldaterne gåfvo några sabelhugg åt de böcker, som hade *liljorne* på permen; men längre gick lyckligtvis ej deras republicanska ifver.

Montesquieu säger, att *Dygden* är principen till republiken och om så är, så ges visst ingen Republik i Frankrike, vi må taga Dygd i hvad bemärkelse som

helst. Med *Sederna* är illa beskaffadt. H—na ha öppna bodar i Palais Egalité, hvaruti öfvas skörlefnad af alla slag. Fransoserna äro i synnerhet böjda för att låta *skaka sig*. — — Utom alla Veneris prestinnor, hvilkas antal stiger till 10 à 20,000, äro gemenligen alla unga flickor och alla gifta fruar begifna på samma yrken och narra gerna sina föräldrar eller sina män. — — Blif ej mer sjuk, lef derföre försigtigt. Arbeta lagom, skrif mindre, tänk på dina vänner och på det här lifvet och ej för mycket på efterverlden.

Paris d. 26 Ventôse. Fr. Rep:s 6:te år (g. st. d. 16 Mars 1798.)

Greifswald d. 17 *Jun.* 1806. — — Fägnar mig oändl. öfver den rättvisa du gör mig i ditt bref, hvilken jag ock hädanefter skall söka förtjena. Om det framfarna *) skole vi nu ej mera tala, med undantag af den förbindelse, som den vänskap du i Upsala visat mig, alltid bör pålägga mig och jag kan med fullkomligaste upprigtighet försäkra dig, att ingen ting skulle göra mig större nöje, än att kunna bidraga till framgången af din ansökning, äfven ur det skäl, att din befordran säkrast af alla vore nyttigast för det lärosäte, der du nu vistas. Jag har nu skrifvit i detta ämne till H. E. Grefve Fersen, med hvilken jag redan och långt innan jag erhållit ditt bref talat om dig. H. E. var på intet sätt dig obenägen och jag får derföre råda dig, att nyttja dess nuvarande Sejour i Stockholm, för att personligen uppvakta ho-

*) G. W. blef i Paris snart mätt på *republik*, men tröstade i början sin republikanske vän, att Kungadömet dock der aldrig kunde återupprättas.

nom och anmäla ditt ärende. — — Jag vill hoppas att denna gången din sak med mera lycka kan utföras än förut. Var öfvertygad om den glädje, jag skall röna deraf och att jag icke skall försumma ett lägligt tillfälle, att inför Konungen anmäla din önskan och ditt hopp.

Tillägg till XX p. 188.

Det torde behöfvas, att Utg. klarare uttrycker sin misstanka om Tolls förhållande till Luftballongsskriften. Tvenne möjligheter äro antydde, hvaraf den ena är att när luftballongerne infört detta här ofvan aftryckta opusculum, T., hvars fintlighet i slikt fall är allmänt känd, skickat ett hemligt bud till Kung Fredrik, hvilken han sjelf förklarade för 'pottpanna' till denna skrift, med den p. 188 supponerade helsningen, hvarpå han fått den försäkran som gjorde honom så viss, *att ingen landstigning skulle försökas, således intet landtvärn behöfvas.* Den andra möjligheten är att han sändt ett hemligt bud med rådet: 'kasta hellre in en proposition om frivillig förening, än äfventyra en landstigning'. Var detta fallet, så är ej under, att T. kunde i blinken uppfiska hvad som kom. Utg:s misstankar härledas ej blott af den gamle mannens berättelse om huru tungt sofvande han fann Gen.Gouverneuren när alla andra jemte det hårdt tillfrusna Sundet vakade in procinctu, och andra dess ej nedskrifne uppgifter utan ock af den charakter Utg. lärt känna i Tolls egen berättelse om sina maximer vid revolutionen i Christianstad 1772. Redan 1788 lär mot Prins Carl af Hessen något försök att illudera användts af T., som 1808 väl tagit ett steg fram i politisk skicklighet.

Tillägg till XX p. 196.

En annan anmärkning influt också i Svenska Bilet, (n. 101 för 1812) i anledning af den der införda Nekrologen, för hvilken uppgifterne hemtats ur Biogr. Lexicon. Den anmärkningen frambars på ett vördnadsbjudande sätt, helst anmärkaren undertecknade sitt namn och detta var Hr Öfverintend. m. m. *Fr. S. Silverstolpe*. Det heter: "Under hela K. Gustaf Adolphs regeringstid gjordes från Romerska Kejserliga hofvets sida aldrig framställning om præstation af Länseden eller tagande af investitur. Således var här ingen begäran att afböja." I Biogr. Lex. IV B. p. 111, heter det i J. G. D—s biogr. "1799 utnämndes han till Env. E. O. . . . Återvände till Sverige 1801 i Sept. på permission, sedan han lyckats bilägga en i flera år fortsatt stridighet mellan Kejsaren och Konungen i Sverige, såsom Hertig af Pommern, samt *afböja den fordrade länseden*". Förf. af biographien eger ännu qvar H. E. Gr. D:s P. M., (i VI Bandet af den inbundna brefsamlingen vid bokst. D.) lemnad af H. E. förrän biographien skrefs, der det heter: "1810 den Sept. återvände på permission ifrån Wien, sedan jag der till H. M. nöje lyckats bilägga stridigheter och afböja den fordrade länseden af H. M. såsom Hertig af Pommern, som i flera år varit fråga om".

Den fullkomliga öfverensstämmelsen med H. E. Gref. J. DelaGardies af mig väl kända handstil intygar

Nils A. Andersson
Pastors Adj.

Utg. betviflar sanningskärleken lika litet hos d. v.

Chargé d'Affaires, som d. v. Minister i Wien. Då frågan om länsed *afböjdes* neml. hos *Kejsaren*, är ju tydligt, att aldrig någon framställning till Sv. Missionen, äskande præstation af länsed, kom att ske från *Kejserliga hofvet*. Säkerligen var detta *högmål* i K. G. IV A:s föreställning, det enda, som väckte tanken, att sända den högbördade Gr. D. såsom Minister till ett hof, der en så skicklig Chargé d'affaires redan fans. Denne egde dock ej de anor, som i Wien fordrades för vinnande af en intimare ställning i Hofvet. Och en särdeles förtrolig ställning måste väl vinnas, förrän en så delicat sak ens skulle kunna framställas, der man ej ville ha ett *kändt* afslag, om också ett dylikt skulle följa. Då denna högvigtiga sak var vunnen, fick också Gr. D. återresa till fäderneslandet. Säkerligen hade H. Mt ålaggt Grefven en så obrottslig tystnad för sjelfva Missionens öfrige medlemmar, att om något transpirerat, Gr. D. väl förlorat all den nåd, han nu med uppoffring af stora penningsummor under denna mission kunnat vinna — uppoffringar, som i pecuniärt hänseende aldrig gäldades. När Grefven skref nämnde P. M., kunde ju ej den ringaste ära vara för Grefven att vinna, om han åt G. IV A. afböjt denna länsed eller ej, hvarföre äfven den med Gr. D. obekante ej här kan ha skäl att antaga en diktad uppgift. Som frågan *afböjdes*, såsom kabinettsfråga, och eden således ej officielt *fordrades*, är ej eller skäl att betvifla Hr S—s uppgift i Sv. Biet.

Slutord.

Härmed afslutas *Materialierne till H. E. Hr Gref J. G. DelaGardies lefnadsskildring* och här hade ock Utg. ernat lägga sin penna ned, hoppandes, att ha bevist sitt omdöme i XVIII D. p. 146, att Gr. D. efterlemnat ett "älskvärdt", ja, ett skönt, ett glädjande minne och det äfven under en tid, vid hvars bedömande E. M. Arndt tog till motto: *von menschlichen Dingen ist doch das Meiste zu beweinen.* Just för att så få sluta vid slutet, har Utg. instrött här och der sina anmärkningar, der de ansetts ur någon mindre ovigtig synpunkt påkallade.

Men en man, för hvars omdöme Utg. bär lika aktning, som han gerna går dess önskningar till mötes, har med varma tillstyrkt åtminstone en conturteckning af Utg. med hänvisning till de strödda bevisen i dessa 3 sista delar. Utg. kan ej villfara denna önskan i så motto, att han frångår sjelfva grundsatsen för dessa sista delars redaction och derigenom går dem i förväg, som äfven ha *skenet* af opartiskhet genom att aldrig ha stått i enskilda förhållanden till Grefven. Men en uppsamling af de strödda hufvudsakl. anmärkningarne, jemte tillägg af några nya, har Utg. velat tillåta sig, hvarvid han beder om öfverseende för den brist i plan, som hittills tillåtit annat än *blotta materialiers* meddelande hvarigenom omsägningar nu vållats. De förut anmärkte förhållanden skola dock blott vidröras och hänvisning ske till de ställen, der en utförligare utredning fins.

Visst har Gr. D—s lefnad sina skuggor. Det betviflas väl ej ens af dem, som aldrig hört hans namn. Blott *diktens* skapelser äro idel ljus. Man ser ej stjernor genomstråla Ossians *hjeltar*, utan Ossians *andar*.

Säkerligen samlade dock det stränga omdömet kring Gr. D. mången *orättvis* skugga. Det torde ej eller betviflas af den som känner vårt slägte, om ock Gr. D. varit honom obekant. Dessa på osanning eller missförstånd eller kärlekslös ensidighet i omdömet uppstapplade skuggor har Utg. ansett för sin skyldighet att skingra, ej med phrasernas skimmer, utan med bevisningens ljus. Derifrån härledde sig de hittills anförde beriktiganden. Derifrån härleder sig detta slutord.

1.

"*Afskedstagandet under kriget (1789)*".

Utg. hänvisar till hvad som blifvit anfördt XV D. 232—235 samt XVIII D. p. 151—153. Tillägger nu blott, till en del som rättelse, att Grefven, enl. sin egen tjensteförteckning, ingifven i Krigsexpeditionen, *var såsom Capitaine vid Lätta Dragoncorpsen vid K. Lif- och Hustroupperne, ute med Regementet i kriget, tills det åter hemgick i Nov. s. å. till Stockholm* (så att hemresan till fadrens sjukbädd synes ha skett i följd af en permission på blott några dagar) hvarefter han deltog i riksdagsförhandlingarne, utan anmärkning af sin Kung, Chef eller Riddarhus, och således ej var *tjenstgörande Militär under krig, utan riksdagsman under pågående af Konungen sammankallad riksdag*, då han, befalld att arrestera sin fasters man, den så högt vördade Gr. Axel Fersen, återlemnade värjan och begärte afsked, hvilket han — ännu ej myndig — lofvat sin fader, i

händelse befallning att arrestera riksdagsmän komme i fråga. Att Konungen sjelf ej ansåg Gr. D. dervid som krigare under flygande fanor, må väl vara bevisadt deraf, att han underteckmade Grefvens afsked, der det som vanligt heter (d. 2 Maj 1789) — — "efter dess åstundan erhålla afsked ifrån — — samt betyga vårt välbehag öfver dess gjorda tjenster och städse ådagalaggda välförhållande".

2.

"Ordensvurmeriet".

Det är sant, att Gr. D. var Ledamot i en mängd Ordnar och fann nöje deri; men *Ordensvurm* var han icke. Han kände ett behof att trotsa ståndsfördomarnes inflytande på umgängeskretsens bestämmande, men han trotsade det utan att förneka sin ytterliga loyautet. Han fordrade en *lagstiftning*, som gaf helgd åt de nya sociala föreningarne, förrän han gick utom conveniensens trånga råmärken. En dylik lagstiftning var uppgjord på "Ordenswurmarnes" forum och derföre nedsatte sig Grefven bland lagskiparne derstädes, visst ej för lågt skattande det politiska gagnet af denna förening mellan la haute volée och den medelklass, som ej annorlunda kan tillfredsställa sitt begär efter ett slikt samband, fullt viss på det ekonomiska gagnet af en inrättning, som förekom frestelserna, att söka denna associering på soupeernas och dinéernas täflingsbana. Grefven såg dessutom i *Ordnarne* ett *societetslif*, uppvuxet på gemensamma *idéers* rot, ordnadt af *frihet*, ej af fördomens *tvång*, och han sträfvade att i dessa associationer

lägga 2:ne elementer, som ej så lätt låta sig förena med conventionella eller af familjebandet omslutna sällskapskretsar — *vitterhet och välgörande.* I Ordensståten respecterade han ett arf från äldre tider af historiskt intresse, helst han var viss att den samma framkallats af någon försvunnen tids djupa behof; men tolererade ganska väl andras åsigter, som numera i detta hemlighetskrämeri sågo osande, bleka lyktor, som kunde utan skada släckas, sedan solen var uppgången, eller, att tala utan bild, sedan den verkliga sanning, som kunde finnas i förbundets hemliga visdom, nu kunde läsas i tryckta böcker, känd af alla kännare utaf dogmhistorien och philosophiens historia. I *frimureriet* erkände han en *loyal* form för sanna *cosmopolitiska* idéers samverkan, som borde minska frestelsen i tidehvarfvet, att skaffa dessa idéer utrymme *utom* loyauténs gränser, (således en slags Franklinsk uppfinning, att afvända faran utaf *ideella* åskmåln, tjenlig så länge *deras* väg ledde hit, hvilka ledde tidens tankar) och fann något stort i ett förbund af likstämmiga sinnen bland folk af alla religionsbekännelser och samhällsorganisationer. Huruvida någon ungdomsdröm om möjlighet för denna association att bringa *enhet* i de så söndrade religiösa och politiska meningarne och derigenom öka menniskoslägtets styrka och sällhet, inverkat på bildandet af hans första öfvertygelse i ungdomen, må lemnas derhän. I ålderdomen syntes han lägga mindre vigt på denna formation, utom som en stor välgörenhetsinrättning, utmärkt genom sin utsträckning i hela den hyfsade verlden. Han hade då sett verlden förmycket för att ej vara fullt öfver-

tygad om omöjligheten så väl som onyttan af ideella universalmonarchier, lika visst som han alltid varit öfvertygad om förderfligheten af de politiska. Hans intresse för Amaranther Orden hade *historisk* rot och han trodde sig äfven här gagna fäderneslandet, om han kunde förekomma den in i familjlifvet trängande bitterhet mellan personer af olika politiska meningar, som fläckade frihetstiden. Hans önskan var, att dessa olika meningar skulle uttalas på ett så hyfsadt språk, att de ej behöfde sönderslita den enskilda tillgifvenheten och aktningen, utan att i privatlifvet alla Svenskar kunde framstå som vänner och nationen som en stor familj; men om männen också i hettan sårat hvarandra med ett ord under politiska diskussioner, ansåg han nyttigt, att sociala förbund, der deras familier ändå kunde råkas, funnos till, i hopp, att, som Franzén sjunger om Qvinnan:

"Der af en fader och här af en maka
fattar hon handen: och begge försaka
Hämden för evigt, en slägt blott till slut."

I de *vittra* Ordnarne sträfvade han i sin ungdom att lägga så mycket vittert, som ske kunde. Såsom *Tändare af Grekiska facklan* och *styrande Mästare i den urgamla Svenska Riddarefacklan*, den tiden han kanske var en af de hofvets planeter, som hade de fleste månarne kring sig, synes han ej ha varit utan inflytelse på den vittra bildningens utbredning från de högre societeterne till medelklassen och t. o. m. ännu lägre ned. Under den styrande Mästaren hade ej blott H. E. Riks Marsk. Oxenstjerna och CanzlR. N. v. Rosenstein ställt

sig. Der täflade och belöntes många, som sedan intogo numrerade stolar, en J. D. Valerius, en A. C. (af) Kullberg, en J. R. Blom; andra som sedan suttò på de belöntas bänk nära dessa stolar, en C. Nordfors, en H. A. Kullberg, en Tayarden m. fl. jemte det här var ett wittert lag, der äfven en C. J. Hallman, en C. Stridsberg, en Manderström, en Envaldsson, ja sjelfve P. Enebom kunde vinna inträde. Och andra konstnärer möta här ock — en Hæffner och Ålström, jemte en Stenborg och Åbergsson. Och Franzén i Finland och Thorild i Pommern voro corresponderande ledamöter, som med ett bref till sällskapet kunde bereda vittra resande tillträde till en bildad societet i hufvudstaden, om de ock ej egde bekantskap inom familjkretsar. Tidens jemnlikhetssträfvan lemnade här ock sina spår. Bland les Notables både i Hofvets och i Snillets verld träffar man här en mängd titellösa herrar Thorslund, Boll, Enegren, andra med titlar som utmärka en ringa borglig rörelse t. o. m. tjenande personer — Morianen Badin ej att förglömma. Om verkligen både kärlek till och aktning för det sköna, åtföljde af humanitetens milda frukter, träffas stundom djupt ned i Stockholmska sällskapskretsarne, torde Gref DelaGardies deltagande i de äldre ordensförbunden ej sakna all förtjenst deraf. (Fackel-Sällskapets archiv synes ha stannat på Löberöd). Emellertid nekas ej, att tiden häri blef Gr. D. öfvermäktig, så att, sedan vitterheten flytt för en ny tids anda, som fått smak för helt andra nöjen i *societet*, dessa Ordnar och Sällskaper fingo allt förmycket likhet med de öfrige försöken i vår tid att upphöja *konsten*

att äta och dricka till en *skön konst.* Men vi må dock minnas, att denna skara af societeter, uppbyggda på en *idé* såsom grund, kunnat säga sitt: *nos quoque floruimus*, och att denna blomstringstid merändels var den, då Gr. D. ingick uti dem.

3.

"Men Minnesvården öfver samme G. IV A. 1807, hvars "omöjlighet" insågs 1809!?"

Utg. hade gjort en utförlig diplomatiskt bevisad framställning i grund af en mängd här förvarade originalhandlingar i Minnesvårdsärendet; men då rummet ej nu medger dess tryckning, må dock några ord härom tillvinna sig uppmärksamhet!

Gr. D. ansåg G. IV A., med M. Rosenblad som StatsSecreterare, kunna bli en för vår inre förkofran nyttig Konung, t. o. m. en god fredskonung, allt mera öfvertygad om dess oskicklighet som politicus och som krigförande Kung. Han yttrar om G. A.: "Han egde stora insigter i rikets inre styrelse, men alls inga i politiken och krigsyrket. I de förra kunde han dock erkänna en brist och ändra sin mening, bättre upplyst; men i de sednare var han utomordentligt envis". Vi se i Grefvens brefvexling med sin bror och maka, huru han såsom vakthafv. Cap. Lieut. i Pommern 1806 sökte att få G. A. ur sina krigiska tankar och att återvända hem till fäderneslandet, för att vara ordningens och rättvisans orubblige uppehållare, under de inre krafternas allt friare utveckling i nationalekonomiskt hänseende. Men andra motarbetade detta. Bland andra anteckningar i

den vägen är en kuriös nog. Då man med all försiglighet, särdeles — enl. Grefvens anteckning — 'sedan G. A. börjat flitigt läsa Hr Jungs arbeten, som han ej begrep, och som fullkomnade hans förvillelser', sökte förmå honom sluta fred med Napoleon, framlemnade t. ex. StatsSecr. Bergstedt en här förvarad, med Hr B—s egen hand skrifven öfversättning ur Macchiavels Florentinska historia 2 boken, der Gualteri Hertigen af Athen skillras på samma sätt, som franska adlen nu plägade porträttera Bonaparte, slutande, att han endast kunde behålla den adelsförtryckande makten, *derigenom att de utländske fienderne slöto förbund med honom.* Grefven antecknade strax under denna hos Grefven hamnade öfversättning: 'Cancelli R. Bergstedt, för att göra sin cour åt K. G. IV A. gjorde denna öfversättn. 1805, då K. låg i Helsingborg och genom de häruti gjorde allusioner på Napoleon bidrog, som mången annan på den tiden, att styrka Konungen i den öfvertygelsen, att han hellre borde uppoffra allt, än ingå någon förening med Napoleon'. Sedan Kungen ändtligen, nästan lika ofrivilligt som han d. 13 Mars 1809 hindrades att fly från Stockholm, blifvit aflägsnad från Tyskland och återbragt till Fäderneslandet, ansåg Gr. D. högst nödigt att rikta hans tankar åt annat håll. Bland de medel han då uttänkte för att göra fredsstyrelsen här hemma lika behaglig för sin Kung, som Europas Monarker försökte göra hans krigarbana obehaglig, var äfven det, att högt erkänna den högst beprisliga Enskiftesstadgan. Förslaget derom uppgjordes, då få ännu af sjelfva 1809 års män torde förlorat hoppet, att Kungen skulle kunna bibe-

hållas utan rikets förlust. Ty redan d. 12 Mars 1807 valdes Gr. D. till de Deputerades Ordf. Likväl insågs det betänkliga uti att, för en verkligen stor förtjenst i den inre riksstyrelsen, resa t. ex. ett monument åt en Kung, hvilken genom sin politiska oklokhet redan börjat förvärfva sig den opinion att han 2 år derefter kunde af sin enda bundsförvandt Engelländaren få t. ex. det omdömet, som stod i the Chronicle the 1 Apr. 1809 *) och hvilket nu redan i hufvudsaken var sjelfve de Svenske royalisternas. **) Derföre uttänktes på samma gång den plan, att inge den unge Konungen då Minnesvården erböds, den billiga modestin att undanbedja sig den, men till förmån för General Måns Stenbock, hvarigenom ock någon behöflig lyftning i opinionen kunde beredas. Så långt lyckades ock allt. Gref Dela Gardie i spetsen för Skånes adel erbjuder minnesvården nb. *för Enskiftesstadgan* och får afslag, samt anvisning på M. St. såsom den der, om Skåne ville resa minnesvård, främst borde ihågkommas. Men olyckligtvis nämnde Kungen, att Skånska adlen borde inbjuda

*) "Hans stora brist som Kung var en gränslös okunnighet om de medel, som äro nödvändige till fullkomnandet af ett åsyftadt ändamål. — Hvarje försigtig regering skulle alltid hellre önska hans neutralitet än vänskap."

**) Grefven anmärker dock, att G. A:s "omöjlighet" så småningom mognade. Först efter Jungska studierne började Gr. D. förlora hoppet. Först 1809 förlorades det. Han antecknar, att K. M. i början af 1809 blef "fullkomligen förvillad", hvarföre Gr. strax gillade abdicationsplanen i Febr. s. å.

de öfrige stånden att deltaga i denna minnesvård: något som i vår tid hade varit en *politisk* tanke; men ännu ej var det. Nu ville många adelsmän draga sig tillbaka. En Bar. C. A. Wr—l, som skref Christ—d d. 7 Mars 1807, att han "gier gerna rökvärk ej allenast för de ypperlige steg, som blifvit tagne för Skåne — — hvilka äro vida större i denna Kungens tid, än förut i secler, *utan äfven för den mannliga klokhet, med hvilken han hittills fört oss gienom det mäst förvirrade, halckande och svåra tidehvarf som någonsin funnits*" (dock önskade han *ärlefva*, att bränvinshandelen måtte mera utvidgas), skrifver nu Chr—d d. 25 Mars, att han afsade sig all slags afgift af hvad namn det vara må, till annat ändamål än K. Mts minne "om det ännu skulle kunna upplifvas," fruktande att "skuggorne af andra store män, som bidragit att eröfra Skåne skulle — måhända — gastkrama dem, om de gåfvo Stenbock företrädesrätt till minnesvård, utropande: "vare han märkt, för at eij få visa sig bland hederligt folk" — hvilken? jo, den "som velat väckt split stånden emellan genom denna öppna, okonstlade och af hjertat gående proposition." *Adlen* hade ej med medständerna delat nåden att uppsätta de 3 förre Gustavernas minnesvårdar *)?! Som "possessonates" kunde de ej skrifva circulairer &c. — — (Denna brefskrifvare fick sjelf minnesvård i Skåne förr-

*) G. II A:s bildstod är bekostad genom af R. Ständer anvista allm. medel; G. III:s är rest af Stockholms borgerskap.

ån M. Stenbock). Och yttermera skref samme herre till svar på Gr. D—s 3:dje bref: 'aldrig blir mig tillständigt att kunna bortvexla mina lifliga kiänslor för Konung för någon annan person el. ämne.' En Gref A. H. skref d. 9 Mars: 'Så gierna jag omfattar alla möjliga tillfällen betyga min undersåtliga vördnad, så litet finner jag mig vid bidraga att återkalla minnet af det tidehvarf, då riket styckades och den anarchi bereddes, som K. G. III gl. i å. i en lycklig stund slutade' — afsägande sig allt tillskott i detta ämne. Gr. D. svarade derpå: — — Direction — — lär ej bli mindre förundrad än jag, att höra det en minnesstod öfver den man, som försvarade och återvann Skåne, möjligen skall tjena att återkalla minnet af Sveriges styckning &c. &c. Med en qvick undanflykt vägrade en Enkefru: 'i fruktan att som Fruntimmer giöra misstag i sättet at jaka, får jag här igienom förklara at jag afsäger mig alla tillskotter till minnesmärken eller vad som hälst'. Bland allmogen tog saken en ännu ledsammare vändning. Några Häradshöfdingar uppräkna i protocollet de bönder, 'som ville blottställa sig för den rättmätiga vanäran och skymfen, som åtföljde ett ovärdigt och lastbart nekande.' Andra förklarade att de frånvarande skulle nöjas med de närvarandes beslut, om det var bifallande. De fleste domare förmådde dock ej med lock eller pock att få ett öre, vare sig till *Måns Stenbocks minnesvård* eller det derjemte föreslagna *Gustaf Adolphs krigsmanshus* — ej ens i Luggude härad, der victoria Helsingburgensis dock vanns. På ett ställe lofvade Länsmannen, att der skulle beta-

las 1 Rdr per hemman — utan att vara ombud, och det togs till protokollet. Först d. 4 Nov. 1807 kunde DomCapitlet underrätta, att presterne utlofvat 700 Rdr B:co att inom 3 år betala. I Malmö subscriberade de fleste Köpmännen 3—4—5 Rdr. Men pluraliteten af adlen hade lemnat bifall till det ändrade förslaget. Dock emottogs det sista förslaget af ingen så varmt som det första. En skref: — — 'Minnesvårds uppresande anser jag högst nödig ju förr dess hällre, i anseende på de utj skrifvelsen omnämnde stora Punter, är således bögd med R. o. A. deltaga'. Samme Herre som författat det arga pasqvill, som en Underofficer frambar till Landtmarskalken 1809 och som så bragte denne ur conceptterne, skrifver 1807: 'tjusad öfver vår Store och Nåd. Konungs visa styrelse — — som tiden prisar och efterverlden skall beundra.' En B—e: 'Vår gränslösa tillgifvenhet för en älskad Konung — — jag vågar påstå, att hvarje lefnadsstund är utmärkt af välgörenhet och mildhét' (slikt på 6 sidor) — — En L—a: 'undersåtens käraste skyldighet blir ändå att alltid med uppmärksamhet söka möta sin a. n. K—s vilja, om den ej deras pligt enlig kan före samma sin K—s nåd. tillstånd vara verkställd med uppoffrande af allt det de se den samma kunna befrämjas (sic!).' En L—d: 'En stor och älskad Konung, som med den nåd. och ömmaste omvårdnad omfattar alla möjliga tillfällen att göra sitt folk, sitt land sällt och lyckligt.' En L—m: — — 'kännande den lycka, att lefva under Gustavers milda och lyckliga spira.' En L—n: — 'Sällt det land, som styres af en så vis Regent, som vår a. n. K.' En S—e: 'At åt efter-

verlden uppresa ett mot Tiden trottsande Monument, som förevigar en stor och älskad K—s minne.' Och samme Herre, som sedan ej ville med minnesvården åt Stenbock beskugga 1772 års revolution, skref då: (H. d. 9 Mars) — — 'bevara minnet af vår *store* Konungs outtröttliga vård för riket i allmänhet på ett sätt, som trotsar bronce och marmor', önskande under de 3 påfölj. åren fullfölja en lika afgift för de vackraste ändamål; såsom ett Seminarium för Skolemästare åt allmogens barn, apotheker, med kostnadsfria medicamenter åt de sjuka bland allmogen, utdelade efter läkarerecepter af genom denna fond också lönade häradsjordegummor, undervisade i detta hänseende, samt till pensioner åt deras enkor, som utmärkt sig för tapperhet i fält — allt angelägenheter, hvilkas vigt försvann, då ej frågan var att föreviga den 'store' G. IV A. utan den år 1772 knäckta politiska hydrans framkallare M. Stenbock (hvilken dock, enl. historiens intyg, för sin '*Konungskhet*' blef Martyr!).

Emellertid var det sådana enthusiasters tolk Gref DelaGardie skulle vara, då han d. 12 Mars anförde Deputationen af Skånska Adlen. Likväl finna vi ej i talet några slika expectorationer, som hos pluraliteten af principalerne, ehuru dylikt mera hör till formuläret af tal inför en Kung, hvilken det vara må, än af bref till ett Ombud.

I Talet, yttrar Gr. D. utom hvad formuläret nästan ovillkorligen kunde anses bestämma:

'Då åkerbruket, af århundradens okunnighet och för-

domar vanvårdadt, uti enskiftesförordningen *) upphjelpes till den höjd, hvartill jordmån och luftstreck det ämnat; då möjligheten synes, att under lugnare dagar äfven i ökade spanmålstillgångar ernå en förnyad och riktande handelsgren; då idoghet uppmuntras och näres genom en lättare afsättning af de ämnen den alstrat; då all slags rörelse upplifvas af hamnars anläggning, så skall ofelbart hvarje år öka den enskilda trefnaden och med den det allmännas väl".

K. Mt svarade:

— — "Detta tillfälle återkallar ock i mitt minne den hjelte, som ånyo återvunnit Skåne till Sveriges Krona och utom hvilken det nöjet jag i dag erfar kanske varit mig betagit. Denne aktningsvärde man är Fältmarskalken Gr. Stenbock, hvilken jag skulle önska företrädet lemnades och att åt honom en Minnesvård uppreses, hvartill han eger så ojäfvaktig rätt."

Till den Direction, som skulle bereda ärendet, sådant det nu förefanns, fick Gr. D. 23 röster, Gr. Hen. Gyllenborg 21, H. E. Gr. Ruuth 18, Gr. C. Dücker 18, &c. Vid ny uppvaktning begärtes få höra K. Mts önskan, *hvar* monumentet skulle resas. K. lemnade valet

---

*) Mången har ock försäkrat att denna Enskiftes stadga ökat *Skånes* välmåga mer än alla K. Förordningar i flera Kungars tid, och blott den *om folkscholan* samt *Helgonskyldens användning* torde komma att täfla med henne, *nb.* om, som Bn Wr—l likväl skref om Enskiftesstadgan, *desse förordningar framgent bibehållas och följas.*

mellan Malmös och Helsingborgs torg fritt. Man valde det sednare, som skulle kallas: *M. Stenbocks torg*. Öfverskottet skulle användas till ett Krigsmanshus derstädes, hvilket skulle bära Gustaf Adolphs namn. (D. 13 *Mars* 1807).

Om Kungen också varit ett barn af 3 års ålder, skulle ju en fråga om Minnesvård, rest till minne af en bland historiens mest lysande hjeltar, kunnat sättas i gång ungefärligen på samma sätt som nu, om Ministèren genom en författning särdeles gagnat en landsort. Om Lunds stift och stad velat för Lunds Akademies anläggning t. ex. 1696 resa en minnesstod och bedt att få uppställa en dylik på Lundagård med K. Carl XI:s buste och Kungen svarat: "Jag var då ett barn. Sätten K. Knut den Heliges, denne mans, som doterade Lund, så att mina förmyndare lätt kunde der af Archiepiscopatets ruiner uppbygga en högschola," — om dertill detta varit en öfverenskommelse mellan K. Carl XI och den som föreslog minnesvården för att begagna den vanliga royalismen hos mängden af embetsadel, för att få en början åt frågan; — om Motionären derjemte åsyftade att hjelpa litet upp sin Kungs affairer i vissas opinion, skulle det varit just bevis på *tanklöshet?* Kanske skall man i denna visserligen misslyckade affär 1807 engång se bevis på verkligt snille hos Gr. D. Att ge Enskiftes stadgan sitt förtjenta pris och försöka att låta M. Stenbocks skugga lyfta en sjunkande Kung på sina axlar, var ju ej illa tänkt af en edsvuren undersåte?

4.

"Förhållandet vid revolutionen 1809 *och vid dynastivexlingarne."*

Ehuru Gr. D. egentligen hade allsintet förhållande vid revolutionen 1809, har man klandrat, dels att han höll sig stilla *före* d. 13 Mars och blottställde fädernesländets sjelfva exsistens som sjelfständig stat, för den ena menniskan K. G. IV A:s bibehållande vid ostörd styrelserätt, dels att han höll sig stilla *efter* d. 13 Mars och ej visade sin dittills genom stillheten ådagalagda trohet mot Kung och dynasti medelst något offentligt steg, underskrifvande afsägelseacten af d. 10 Maj lika obetingadt som Revolutionärerne, snart — tillade ovännerne — trängandes med revolutionsmännen i den nye Konungens salar, *) utan att bry sig om f. d. Majestäterne på Gripsholm; men sedan ådragande sig misstankar, som vållade obehagligt uppseende, för sympathier, uppenbarade på sådant sätt, att det *kunde* föranleda depecher, bortvisanden m. m. och det *sedan* nationen gillat och besvurit hvad som skett, samt fästat sig genom djup tillgifvenhet, förenad med en enthusiastisk beundran, vid en ny thronföljare.

Dessa skuggor, som ha sin grundval dels i missförstånd, dels i rent oförstånd, torde under redaktionen af XIX och XX D. D. vunnit snarare förmycken än

*) Se dock XIX. 250. Andra anteckningar upplysa, huru K. Carl XIII enträget afböjde Gr:ns afskedstagande, dervid ledd af intrycken från en nära 30 årig enskild tillgifvenhet.

förliten uppmärksamhet. Som läsaren ej torde mödosamt åter uppsöka, äfven med utförliga hänvisningar, hvad som i dessa afseenden blifvit anfördt, vill Utg. här i korthet meddela hvad han anser redan ådagalagdt eller som ock framdeles torde komma att lika klart ådagaläggas.

Grefvens stillasittande *före* 1809 d. 13 Mars hade sin grund i Grefvens djupa loyauté, som hade till och med i hans *physiska* känslor en mäktig bundsförvandt. Vi känna, att han jemte Gref M. F. Brahe nalkades den skjutne K. Gustaf III, som, ett offer för oppositionens hat, nu vänligt räcker sin hand till desse begge Oppositionens medlemmar under tilltalet: "mes *anciens* amis", snart utnämnande Gr. D:r till Capit. Lieut. — ett chefskap för de Väringar, *som skulle vårda sin Konungs person*. Detta gjorde djupt intryck på den unge Grefven. Han såg i det blödande såret en Oppositionens frukt, viss, att de råare inom Oppositionen ej gått så långt, om de sett sig alldeles ensamme på motståndets bänk och han fick en nära *panisk* förskräckelse för allt, som skulle kunna *sluta* så, som Oppositionen mot K. Gustaf III slöt. Således blef hans första intryck vid underrättelsen om händelserna d. 13 Mars fruktan för *våld* mot Konungens *person*. Han väntade bestämdt Kungens undanrödjande, seende i åtskillige arrangementer steg, liknande dem, som togos mot K. Erik XIV. I Gr—s bref vid denna tid möta härom stundom bestämda uppgifter, ehuru säkerligen framburna till honom från personer ur förra hofvet med en särdeles uppskrämd phantasi. Men *säkert* är, att hemliga ordres funnits, att *under ett visst förhållande* taga f. d. Kungen af daga.

Utg. har den försäkran af en bland 1809 års män, som haft de Ordrerne i sin hand. Kanske var ej afsigten med dessa Ordres tillkomst en annan, än att hålla dem stilla, som hade personligt fästat sig vid den olycklige Konungen och hans familj. *Detta* grundlade emellertid förnämligast Gr. D—s länge vidhållna afvoghet mot '1809 års män'. Ordrernas höge gifvare ansåg han föga kunna mot desse män uträtta och bedömde honom mildare. Emellertid torde detta till en början haft fosterlandsnyttigt inflytande till deras hållande i stillhet som ansågo med Horatius: *fiat justitia & pereat mundus!* och med *justitia* mente *trohet vid sina eder.*

Men ehuru Gr. D. aldrig skulle kunnat deltaga i *någon* revolution och ehuru blott tanken derpå ställde för hans blick det blödande Anckarströmska offret, så insåg han kanske lika fort som månge inom Oppositionen, att *något* måste göras för fäderneslandets räddning. Före Febr. 1809 känna vi ej att Oppositionen medhann stadga någon revolutionsplan — en plan, som dock *af medlemmar inom samma opposition* procrastinerades, hvarigenom Åland bestämdt förlorades — och i samma Febr. månad hade Dynastiska partiet eller då var. Royalisterne med de högre Embetsmännen uppgjort sin plan — abdicationen — som, utom Adlersparres marche på Stockholm, blifvit, jemte Säkerhetsactens upphäfvande, säkerligen enda resultatet af Gen. Adlercreutz's, H. E. Klingsporres m. fl:s steg d. 13 Mars. Det är väl föga tvifvelaktigt, att Gr. D. tänkte i abdicationsfrågan lika med Armfelt, (se XIX p. 245) som vid sitt nattliga möte i Febr. 1809 med Lagerbring, af Ugglas m. fl. (XV, 185) vann Em-

belsmannahierarchiens hufvudmän att gå in på densamma, eller att söka förmå G. IV A. till abdication till förmån för sin son under Hert. Carl såsom Förmyndare, t. o. m. om utländska ärenden så fordrade, till förmån för Farbrodren som *Konung*, med Prins Gustaf som *thronföljare* och bibehållen regeringspersonal, (utom att väl Armfelt skolat ingå, såsom "bevakaren" af Hert. Carl; se XIX 245). Gr. D. fruktade ej, att ju abdicationen skulle bli frivillig, helst Kungen mer än en gång för honom nämnt, att han sjelf hade den planen. Och så mäktig var *den Armfeltska combinationen*, till hvilken vi tryggt kunna anse att Gr. D. hörde, att Skjöldebrand försäkrade, det många i hans egen sammansvärjning fordrade att förena sig med Armfelt, deremot Skj. yttrade sig skarpt och kanske just derigenom ej kunde fullborda sin revolutionsplan (i Februari). Gr. D. hoppades ock att Armfelt, som redan hade en mängd kanaler till Kejs. Alexanders hjerta och som ju kunde innan kort hos honom bli, enligt Gr:nan A—ts försäkran, "större favorit än han varit hos K. G. III", skulle, afgående som fredsunderhandlare efter abdicationen, kunna återskaffa oss den gamla gränsen, åtminstone allt utom Nyland och Tavastland. Således kan man ej skäligt förebrå Gr. D. härvid den bekymmerslöshet, man af obekantskap med ställningen påbördat honom och man bör minnas, att det var först med år 1809 K. G. IV A. började visa sig verkligen rubbad till förståndet, så att en pligt uppstod för sjelfva edstroheten, att uttänka huru fäderneslandet genom Konungens uppoffring

kunde undgå en ännu colossalare och förskräckligare uppoffring — af sitt sjelfbestånd.

När nu andra partiet blef fullkomligt Herre af motståndssteget och abdicationsplanerne måste vika för eller absorberas i en af vapnen understödd revolution, hvad var för Gr. D. att göra? — Sitta, som den gamle sjuklige Toll, i sin ländstol, ehuru Gr. D. nu var i sina bäste år, och låta verlden ha sin gång? Visst hade det varit lugnast. Men hans hustru var med djup innerlighet fästad vid Drottning Fredrika. Hennes Mormor på Öfvedskloster insjuknade af ren sorg och Grefven var ock känslig för vänskapen till den höga familjen. Och de Kunglige personerna få ju också ha vänner? Och desse, som umgås med Kungl. personer, få ju, om naturen binder samman hjertan, också fylla *vänskapens* fordringar? Gr. D. ansåg sig skyldig åtlyda riksdagskallelsen och fick från den familjkrets, hvars caput han var, egentligen uppdraget att söka mildra den olycklige Kungafamiljens öde. Att försöka göra något för en reaction mot revolutionen d. 13 Mars kom ej ens första ögonblicket i hans tanka (XIX. 245). Men ännu var ingenting gjordt mot dynastien. Nästan allmänt fann han inom sina bekantskaper den öfvertygelsen fast, att dynastien borde bibehållas, ehuru förre *förmyndaren* återkallades. I Stockholm möter han dock en helt annan opinion hos mängden. Man nästan skyr honom för det han ej strax var färdig att ömsa *dynasti.* Sjelfva den Lagerbring—Adlercreuz—Ugglaska combinationen var *villrådig*, ehuru Hertigin. Charlotte stödde denna justemilieuplan. Och af Drottning Fredrika

hör han samma önskan, som af mängden; hans löfte är förut omtaladt.

Han teg d. 10 Maj. Och hvad var annat att göra, äfven om löftet till en uppskakad qvinna, vare sig också thronarfvingens moder, ej kunde anses bindande? Grefven blef sjelf af sina politiska vänner öfvertygad, att Sveriges fiender i detta ögonblick ingenting hellre önskade, än en strid om thronföljden, som kunde splittra den svaga qvarvarande motståndsmakten på krigets bana och främja Ryska vapnens framgång, hvarefter verkställningssättet af den i Erfurt uppgjorda styckningen af Sverige endast kunnat bli discussionsämne. Och af sina politiska fiender blef han med än bestämdare ordalag öfvertygad, att Revolutionsmännen, stödde af vakten kring Westmanska huset, ej skydde våld, om offentligt motstånd skedde mot deras ny-dynastiska plan. Härvid borde Grefven mest frukta det Demoklessvärd, som i slikt fall sades hänga på ett hår öfver just dem, hvilka Grefven skolat gagna med att höja en hastigt öfverröstad stämma. Deremot hviskade man honom i ena örat, att Norge skulle vinnas genom ett nytt dynasti-val — det trodde han dock icke särdeles på — och i det andra, att den af Vestra arméen önskade thronföljaren var en äldre ogift man, som lofvat aldrig förmäla sig, utan vore, så snart man ej såg betänkligheter från den oefterrättelige G. A:s sida, redebogen föreslå Prins Gustaf till sin thronföljare. *) Hade det bevittnat

*) Derom förekommer något i en anonym hemlig brefvexling, hvarutur Utg. likväl ej ansett sig tillständigt att göra utdrag, helst författaren ännu lär lefva.

vare sig dynastitrohet eller fosterlandskärlek, om Gr. DelaGardie under slika förhållanden brutit den strängt fordrade, åtminstone lifligt önskade enhälligheten d. 10 Maj 1809?

Och ville Gr. D. mildra den afsatta dynastiens olyckliga öde, skulle det ske genom att stöta undan eller genom att draga sig intill den gamla Vännen, förra Hertigen af Södermanland? Att han för detta ändamål tålte mycket, som han annars ej bort fördraga, är lika visst, som att han ej arbetade förgäfves. (Se XIX. 51. 53. XX: 143 m. fl.)

Men begick han otrohet mot sitt löfte till f. d. Drottningen, och sin underskrift under uppsägelseacten, när han sökte i Heml. Utskottet — det han på Riddarhuset ej döljde — utdraga med thronföljarevalet 1809, tills freden blifvit sluten och med fredens slutande, tills bättre villkor kunnat vinnas? Utg. tror det ej. Han hade förbundit sig, att ej för en individs, låt oss ock säga en dynastis fördel, blottställa rikets lugn — ty på den punkten stod frågan d. 10 Maj. Men han hade ej förbundit sig, att vid ett nytt val af samma lagliga auctoriteter, som nu ärligt och offentl. uppsade en Kung och dynasti trohet, skada fäderneslandet, för att vidhålla beslut, tagna under helt andra förhållanden. Hans sista hopp var visserligen en stor illusion — det visade sig snart. Men sålänge han hade hoppet, att Kejs. Alexander skulle gifva oss en bättre fred, med villkor att vi ändrade en rad i sista uppsägelseskriften, synes Gr. D. ha varit pligtig, att göra hvad han gjorde. Då hoppets sista planka sjönk

tillika med det gamla Finland — då var ej tid att längre öfva motstånd och Grefven mottog den nye Thronföljaren med uppriglig trohet, ehuru vi fingo Norge lika litet med den valde, som vi kunde få Finland med den förskjutne. Gr. D. närmade sig den nye thronföljaren och *sökte* hans ynnest. Man torde deri se en lätthet att vexla politisk religion och föremål för den royalistiska dyrkan. Den som såg ned till hjertat, såg dock, efter hvad Utg. tror sig känna, just den första trohetsedens inflytande och intrycket, som blef så djupt, då han tog den döende K. Gustaf III:s försonligt räckta hand.

Men Carl August bortrycktes af döden. Grefven sörjde honom lifligt, ehuru han ej var bland Prinsens enthusiastiske beundrare. Vi ha sett, att detta dödsfall gjorde *djupt* intryck på Gr. D. (XIX 225.) Han ansåg visserligen misstankarne om hans förgiftning för grundlösa, var åtminstone viss om det s. k. *dynastiska partiets* i Sverige *) oskuld deri (vi ha nyss här ofvan nämnt

*) Det var egentligen Dr Rossis förhållande, så ringa det än verkligen var, till Fersiska huset, som ledde misstankarne dit. Någon plan i Sverige till förmån *för* f. d. Kronprinsen *mot* Kr. Pr. Carl August ännu 1810 har Utg. all anledning att betvifla. Men *säkert* är, att funderingar åt detta håll sysselsatte Tyska Furstliga personer i början af 1810. Derom komma *Skjöldebrands memoirer* att upplysa ett och annat. Härmed vill Utg. dock ej *motsäga* den mening, som nu synes råda, att Kr. Pr. Carl August dog af slag, som ej var följd af någon annans åtgärd, ehuru Utg. ej anser skäl saknas för framtida forskares uppmärksamhet på denna händelse, särdeles på grund af Prof. Olins yttrande till Utg. 1816.

en *tillräcklig grund* derför, äfven om man ej skulle finna en dylik i detta partis moraliska charakter), men intrycket blef djupt ur en annan synpunkt. Gr. D. hade en mycket piös verldsåsigt. När nu alla *planer af menniskor* ramlade, blef han rädd för att uppgöra eller blanda sig i nya. Derom underrättade han sin broder strax Kr.Pr. C. A. dött (XIX. 255). Härtill kom att Bergsrådet Dahlberg nu hade fullkomligt öfvertygat honom om *det grofva bedrägeri*, hvarigenom den s. k. Wasaätten ännu skulle fortlefva på vår thron. I alla dessa ramlande planer såg Grefven den ena vinken efter den andra, att, fast "menniskan spår, Gud dock rår, "och att det var förgäfves att spjerna mot udden. Att sjelf bidraga till val af en ny dynasti, kände han sig nu lika litet mäktig, som att längre verka för den förra. Han satt stilla på Löberöd vid Valriksdagen 1810. *Folkets* röst valde och valde en man *ur* folket, i hopp att få en man *för* folket.

Grefve D. mottog den nu valde i samma ögonblick, som denne besteg Sveriges jord. Grefven kunde ej beskrifva det underbara af det ögonblicket. Han, ättlingen af fransmannen från Provence, såg här i fransmannen från Pyreneernas fot ej blott en quasi landsman, öfver hvars upphöjelse han liksom kände sig stolt, utan der låg i första blicken och ordet af denne hjelte något för Gr. D. aldeles hänförande och han, med den nyssnämnda piösa verldsåsigten, kände en djup öfvertygelse slå allt fastare rot, att detta var den man, *Gud* bestämt till vår Kung. En slik enthusiasm hade han aldrig fattat för någon förut.

Den ed honom snart förestafvades var redan svuren i hjertat och den bröts aldrig.

Utg. har varit allt för vidlyftig för att i dessa delar anföra hvad som afslöjar det sanna förhållandet, och torde dermed stundom missbagat på mer än ett håll. Men han har ansett sig *skyldig Gr. D.* att främst vid denna redaction ådagalägga grundlösheten af de misstankar, som så djupt plågade Grefven, och som framställde honom i ett ganska tvetydigt ljus inför allmänheten, liksom Utg. känner sig *skyldig sin Konung*, att genom detta uppdagande bereda rättvisa åt det förtroende han slutligen i så rikt mått skänkte Gr. D. när han varit nog länge i landet, för att kunna med ledning af egen blick och med ingifvelser af eget hjerta bedömma de närmast omgifvande föremålen.

I allt detta Grefvens förhållande under de 3 dynastierne (den af 1743 d. 3 Juli, som lagligen exauctorerades d. 10 Maj 1809, den af 1809 d. 28 Aug. som upphörde genom dödsfall 1810 d. 28 Maj, samt den af 1810 d. 20 Aug.) kan Utg. emellertid ej upptäcka något, som icke utmärker *en man af heder.* Han bröt hvarken ed eller löfte; men han böjde sig för la force des choses, (hvilken ingen individ kunde tvinga,) såsom när man "bugar i stormen inför Herran." Och när han trott sig finna Verldsregentens vilja, spjernade han ej dårligt emot udden och belöntes slutligen med lyckan, att kunna med *hjertat* omfatta hvad hans *förstånd* redan insett vara det mest fosterlandsnyttiga och hvarvid hans *ed* honom band.

Lycklige de, som lika *sans reproches*, som Gr. Jacob DelaGardie, kunna upplefva på nära håll så många politiska hvälfningar!

5.

»*Hofman à tout prix.*»

Utg. förutser af många bifall till det hittills anförda *ambabus mänibus*, men under uppgift, att grunden till Gr. D—s loyauté låg deri att han var "Hofman à quelque prix que ce soit." Vi ha sett i hvilket ögonblick den unge oppositionsmedlemmen blef "rojalist för lifstiden," och en hvar torde erkänna, att dylika ögonblick kunna inge slika grundsatser. Men, detta medgifvet, anser mången ej, att Gr. D. behöft bli hofman i alla — sinsemellan mycket olika och en gång mot hvarandra mindre vänligt sinnade — regenternas hof, under hvilkas tid hans lefnad inföll. Det erkännes, men mot villkor, att anmärkaren också läser en sanningsenlig förklaring.

Att Gr. D. blef Hofman i G. III:s hof må väl ingen undra. Begge dessa Herrar hade vid sin vagga mottagit många gemensamma gåfvor af samma Nornor. Att han blef det hos Gustaf Adolph hade väl sin rot mera i Grefvens politiska princip, än i någon själarnes sympathi. Och särdeles väl var Grefven visst aldrig. Hans Mor erinrar honom ju efter d. 13 Mars 1809, då hon fruktade att han ville låta sin personliga tillgifvenhet för den dethroniserade inverka på sin riksdagsmannaverksamhet, huru Grefven måste som "en dräng" stå i yttre rummet. (XX. 44). Och under Landtvärnsaffären be-

handlades BrigadChefen vid S. Arméen J. D. väl föga annorledes än de, som skulle anses vara i onåd. Den som känt både f. d. Kungen och Gref J. D. kan ej anse möjligt, att mellan 2 så afskilda lynnen något annat än ett conventionelt godt förhållande kunde uppkomma. Ty mellan deras naturanlag och charakterer lågo ganska många mellantoner. Grefven skulle omöjligen utan att skrymta kunnat agera en Las Casas rôle och Gustaf IV Adolph skulle väl än sämre stått ut med att spela Napoleons i det hänseendet. Ur inre grunder blifver det begripligare, att Grefven åter drog sig intill sin gamle vän Hertigen af Södermanland, då han blifvit Kung, men begripligast, att, när ättlingen ur Frankrike med mycket sydländskt blod ännu qvar i sina ådror, lärt känna Fursten ur det franska hjelteledet med det Franska blodet i renaste halt, han kände *verklig sympathi* till denne *blixtens son*, och det skulle ej blott varit myteri mot Sveriges lagbok, det skulle varit myteri mot sjelfva naturlagarne, om den eldfulle Gr. J. D. offrat sig för *stelhetens personification*, för att återvinna honom och utränga en af tidehvarfvets hjeltar, som var »*en stannad ljungeld lik*» *).

*) Mången läsare torde finna något t. o. m. löjligt i detta äflande att bevisa Gr. J. D—s innerligare förhållande till denne Furste. Man torde anmärka, att det ju ej behöfs för en mans ära, att ha varit enthusiast för en viss person, att Gr. D. kunnat vara lika aktningsvärd man, då han endast ställde det han var herre öfver — sina *gerningar* — enligt landets lagar, om han ock ej kunnat fästa sina enskilda *känslor* — dessa naturkrafter, hvaröfver menniskan ej fritt befaller — vid en Prins, hvilken han först

Sympathien måste väl tagas i beräkning så väl då fråga är om attachement och devouement, som om kärlek och genkärlek. Journalen för år 1812 upplyser mycket i detta hänseende. D. dog, det är säkert, med den lugnaste öfvertygelse, att aldrig ha brustit i sin trohet mot någon dynasti, hvilken det samhälle han tillhörde, lagenligt erkände för den rätta. *Loyautén* var hos honom *religion.*

Då Utg. tror sig ha försvarat Grefvens *trohet* och *ärlighet* eller sjelfva *charakterens grundton*, vill han stanna dervid och ej mer hos honom, än oss andre dödlige, förfäkta en brist på äfven i det offentliga bjert framstående svagheter, hvilka dock oftast visa sig såsom mindre lyckade variationer af sjelfva *charakterens thema.* I Journalerne har Grefven mindre än någon annan dylik författare döljt den svaga sidan; ja han syns ofta ända till naivetet angelägen att framhålla den. Det må efterverlden öfverse med, för uppriktighetens skull, och vara viss, att dessa svagheter ej mindre torde saknats

---

* i sitt 43:dje år lärt känna. Detta är sannt. Men man betänke, att, då fråga är om Gr. D., ligger i den *bevisliga enthusiasmen* vid samma tidpunkten, då Hrr Lindbom & Brygger — förkläden för vida betydligare personer — ville men ej kunde bevisa Gr. D. trolöshet d. ä. *menederi*, ett factum, som ej torde inför häfdatecknare vara så obetydligt, om någon skulle vid dessa anklagelser fästa någon uppmärksamhet. Det är ock den enda orsak, hvarföre Utg. ansett sig skyldig Gr. D. att fästa på denna i sig föga historiskt vigtiga fråga kanske för mycken uppmärksamhet.

hos dem, som förstått att kasta coquetteriets draperi med skicklig hand deröfver. Der är 1810—1813 i Grefvens hofmanskap något som erinrar om Racines förhållande till Ludvig XIV. Det är nästan en *älskares* utgjutelser. Först efter flera år och flera bittra erfarenheter, synes den magiska hänförelsen ha börjat lemna rum för en lugn reflexion, som återgaf Grefven andens fulla sjelfständighet, ehuru denna alltid rörde sig inom gränsorne för den strängaste loyauté, hvilken här hade slagit sina rötter djupt ned i hjertats innerliga tillgifvenhet. Det fel i sjelfkännedom, som blef grunden till så många andra irringar, torde ej undfallit många, ehuru det undföll Grefven sjelf. Han hade ej insett, att der, för favoritskap hos de Mäktige på jorden, vanligen fordras ett af två: *antingen* att man blott förstår och blott intresserar sig för de frågor, dem Ceremonimästaren afgör, nöjd att tillfredsställa Furstens behof af hvilostundernas *dolce far niente* med samma färglöshet i alla tidens frågor, hvarmed Kocken tillfredsställer hans menskliga behof af vällagade rätter; *eller ock*, att man *arbetar* i stället för den mäktige och således ej har tid att synas i hofvet eller i societeten eller någorstädes, utan i det grundliga arbetet, hvars resultat man kan ge bort i ett mundtligt råd, som, troget följdt, skaffar pris för tillfället och ära i minnet, eller i ett föreslaget utlåtande till protokollet åt den, som så får njuta lärdomens söta frukt, utan att ha behöft sjelf knäcka "mödans skal," och som så får pryda sig med grundlighetens anseende, utan att ha sjelf behöft smaka undersökningens bittra rot. Detta är ett slags

favoriter, hvilka till och med kunna hafas såsom Thugut af Kejsaren i Wien, men som ej så lätt kunna ombytas, helst de ej äro många som kunna dem ersätta och de som skulle kunna det för det qvantitativa i insigt och snille, ha dock insigter och snille af annan qvalitet, än de, i hvilka fursten hunnit tänka sig in och med hvilkas försvarande han ledigt kan röra sig i samtal med egna och fremmande Ministrar. Gref D. var inteldera af dessa alternativer. Med sin stora allmänbildning, sina vidsträckta öfversigter, sin förmåga att lätt fatta och varmt intressera sig för *allt* sannt och skönt mellan polerna, hvilket de tusen lärde hvar för sig kände i grund och uteslutande älskade och förfäktade, var Gr. D. snarare just det en Furste kan vara sjelf och dertill han således ej behöfver någon annan; men Grefven var det från en punkt, derifrån 'den gyllne ringen' ej tillbakahöll afunden, som nu kunde möta från både bördens *far niente* och parvenuernas *far tutto*. Grefven hade förmycket både hufvud, idéer, kunskaper och arbetsförmåga, för att bli en *bras gauche* åt sin regent — en bland dessa hofvets prydnader, hvilkas inflytelse måste, hos en duglig regent, inskränka sig inom den trånga och obetydliga sphère, hvarinom sjelfva hoffröknarne kunna ha önskningar och vuer och genom hvilkas utväljande till medlemmar af omgångskretsen i hvilostunderne en regent undgår att äfven då förföljas af impositionsförsök i regeringsmål och se mulna ansigten om försöken ej lyckas. Men för att bli en *bras droit*, hos sin Konung, dertill hade Grefven ej den grundlighet i insigter, som möjliggör en Statsmans sjelfständig-

het, ehuru dessa insigter voro både vidsträckta och mångsidiga, ej eller den uthållighet i arbetet, som utväntar frukt af sina tankars sådd, ehuru hans arbetsförmåga var, då blott omvexlingar skedde och särdeles mödosamma undersökningar ej mötte, ganska ovanlig inom Grefvens bildningsklass.

Men om Grefven också insett detta förhållande, hade han ej derföre dragit sig från hofvet. Se här hans uppfattning af aristokratien, *sådan den bör vara!* Ett arfrikes bestånd betingas af ärftlig adel, som kan bevara den i politiken ytterst vigtiga traditionen — särdeles vigtig, så länge *hofven* i de fleste Europeiska länderne representera *staten* i den *stora Europeiska familjen* och sändebuden från dessa länder ofta låta en lex non scripta, en tradition af sina förfäder bestämma sina åsigter. Derföre böra personer ur de äldste historiske slägterne omgifva Konungens person, (äfven om han måste välja män af större snille, kunskaper och arbetsförmåga för sitt kabinett,) för att kunna upplysa, hvad som gått i förtroendearf från generation till generation, då ögonblick kunna förekomma, när detta är af vigt för fosterlandet. Byråkratien kan lätt resa sig som Briareus i mythen och binda sjelfve herrskaren på thronen med formalismens fina men starka band, särdeles mäktig, att forma sig till ett parti, hvilket säljer rättvisan och undertrycker all förtjenst, som har detta partiets afund, nog mäktigt att förtrampa hvarje beroende individ. Der behöfs således i ett rike, om denna fara skall förekommas, att *individerne* ha tillgång att utvälja sig *personlighets*

representanter inför Konungen inom landets äldste och rikaste *familjer*, hvilka ej behöfva vara Statens lönte tjenare, hvilka derjemte ha ett namn att bevara från fläck, och som äro nog oberoende af *embetsmännen*, för att, med tillträde till Konungen i det *sociala lif-vet*, kunna frambära till honom en sanning, som ej på *embetsvägen* förmått framtränga till thronen. Och då ännu ingen tryckfrihet fans — och under en sådan tid utbildade Grefve D. sin politiska charakter — måste detta gamla romerska förhållande mellan Patroner och Clienter ersätta bristen, kanske äfven sedan, sålänge Byråkratien mäktade att stämpla en hvar som upprorisk, som antidynastisk, o. s. v. hvilken genom publiciteten ville göra en förtrampad sanning känd. En dag, då Eldorados sol bestrålar Nordens berg, och Regenten läser hvarje tidning, ser der hvarje klagan och så afhjelper hvarje nöd, utan att behöfva sätta sig i personlig beröring med någon, sjelf förvandlad i en lifslefvande abstraction, då må man bryta stafven öfver Gref DelaGardies uppfattning af Aristokratien, liksom Grefven bröt stafven öfver den äldre uppfattningen, då *Aristokraterne* ville *tillika* slå under sig *byråkratiens* makt; men till dess torde vi tacksamt erkänna, att Gr. D. med sitt starka rättsinne, med sin nästan exalterade känsla, då det gällde någon, som led oskyldigt, verkat mycket godt och förhindrat mycket ondt, under de 56 år han var *hofman*. Äfven fienderne skonade honom för beskyllningen, att deltaga i hofintrigerna. Detta hoflif ansåg han för en *slägträtt*. Att tillhöra Kungens societet hade blifvit de äldste ätternas fordran i stöd af

sed, hvilken de ansågo såsom ett stöd för Kungafamiljens *slägträtt* att regera. De lagliga myndigheterne kunde antaga en ny successionsordning; men *loyautén* fordrar trohet "åt den Öfverhet som är", neml. i kraft af lag *(loi)*. *Den Öfverhet som är*, neml. i kraft af lag, den är *af Gudi*. *Den som satte sig deremot, han satte sig mot Guds skickelse*. Detta var hos Gr. D. både *religion* och *politik*. Han hade omöjligen kunnat inledas i någon revolution. Men hade en dylik skett, och erkänts af de lagligen constituerande myndigheterne, då var den *nya* Öfverheten den Öfverhet, hvars motsättande "drog en dom öfver sig." Och Grefven infann sig i de gamle salarne, för att fylla de gamle pligterne.

Gr. D. utsträckte begreppen om dessa pligter allt för vidt, för att kunna verka allt det goda, han önskade. Nästan ingen tillskref honom, utan att få svar, t. o. m. om det var en tiggare eller en fånge. Kände han ej personen bestämdt illa, blef svaret förbindligt, och han frambar, till hvad kraft och verkan det kunde ega, den meddelade n.b. af bevis understödda upplysningen, men ej som hviskning bak thronen, utan öppet och helst i den Embetsmans närvaro, hvilken saken kunde anses angå. Troligen har ingen i tjenstaktighet gått längre. Och det var honom ej ett nöje, utan en *ärfd öfvertygelse om pligt*, hvars uppfyllande ofta visade sig ganska påkostande och blef derföre än aktningsvärdare. Säkerligen uppfatta ej alla *Hofman så* sin verkliga eller sjelftagna kallelse.

Det som mest gjorde under vissa tider hofbanan

slipprig för Gr. D. var ej hans anhängighet till några radikala kätterier eller liberala schismer i den *constitutionella monarchismen*, i hvilken han synes ha blifvit fast uppfostrad i Mad. Staëls, Benj. Constants m. fl. umgänge och hvilken han alltid i *grunden* tillhörde, fast än den hofjargon, som uppkom efter det från 1823 en lika oparlamentarisk oppositionsjargon alltmera utbildades, införde en ändring i *tonen* af hans conversationsspråk och journalanteckningar, utan orsaken låg i en helt annan irring, som han aldrig kunde öfvergifva, emedan den var sammanvuxen med hela hans sätt att vara, se och dömma. Han fordrade af *vänskapen*, af *tillgifvenheten* ej lika *öfvertygelser*, men *godhet* i sjelfva sättet att frambära de motsatta. Man fick ha rakt motsatta principer, men så länge man ej sårade hans *hjerta*, var det lika öppet för gammal vänskap, om man ock bekände helt andra theorier än han. Gr. D. hade 1801 i Wien haft Gr. C. H. Anckarsvärd och Bar. H. Wrangel som vänners söner och vänner i sitt hus, och midt under det han, såsom alltid god Rojalist, högligen ogillade deras offentliga verksamhet och grundsatser, lät han ingen consideration hindra sig, att, vare sig på sjelfva Norrbro utan för Slottsfenstren, om han mötte dem och de helsade honom med det förra anletet, också helsa, stanna och länge tala med dem, lika vänligt och verkligen i hjertat lika tillgifvet, som om det varit i Wien mer än 20 år förut. Dylika maximer ha inom de historiska ätterne traditionella grunder. Desse ätter ha ock sina allianser och strider, som uppgöras på egen botten. Regenten har blott rätt att fordra trohet i hand-

lingen och att man med personer af motsatt parti håller sig allena till det enskilda lifvets gemensamma intressen. Det var begripligt, att Gr. D. skulle påräkna samma frihet hos andra, som han så rikt beskärde sina vänner. Han ville således, sedan han uppriktigt fästat sitt *hjerta* vid en person, njuta behaget af dennes oombytliga *genkärlek* och ändå hafva i allt, som låg utom lagens inskränkningar samt dagens eller årets politik, sina *öfvertygelser* och sina *ord* fria. Han besinnade ej, att de i verldshändelserna ingripande charaktererne måste litet fråga efter en *kärlek*, som ej ger dem inflytande på andras alla ord och handlingar, vigtiga eller ovigtiga (afgörandet om dessa egenskaper tilltro de ej alltid andra), således underlättar uppbinnandet af det mål de eftersträfva, såsom sitt lifs uppgift. Hellre behålla de, ja njuta af illusionen, att, der ett slikt fullständigt inflytande visar sig, en inre hög tillgifvenhet är grunden derföre. Detta jemnade sig dock allt mera genom en ömsesidig eftergift, ehuru först sedan Grefvens verksammaste och bästa tid var förbi. Men en lycka var, att Gr. D. ej fastlänkades i ett embetsverk. Nu fans emellertid tillgång till en ypperlig Ordförande för menskligheten i embetsverken ej representerade angelägenheter, folkscholor, sparbankar o. d. Hans ställning och opinioner för öfrigt fråntogo dessa frågor allt sken af Jacobinism inför Aristokraterne, och Demokraterne insågo alltför väl, att dessa frågor hade gagn, äfven inför menige man, deraf att en man, med ett namn, som kändes af alla, stod i spetsen för dessa folkangelägenheter. Må alltid Hofmän omfatta sådane folkfrågor och folket förlåter

dem, liksom det förlät DelaGardie, sitt perpetuella hofmanskap.

6.

"Gr. D. var ej liberal".

Detta ord är, som hvar man vet, tidens *ilbondocani*. Gr. D. var visst ej liberal i dagens mening; men den som läser igenom hans journaler finner lätt, hvar han var hemma i sin politik. Han var från 1788 tills in i sin ålderdom, då han först började antaga en bitter ton mot liberalismen, verkligen moderat liberal, *så* neml. som en Lord i Englands Öfverhus kan vara det. Under sitt vistande i England fick han tillfälle mera utbilda sina grundsatser, men redan d. 15 Jan. 1810 hade han varit färdig att bli d. v. liberales talorgan, om de tagit honom på orden, *det är*, om de, som i G. IV A:s tid utgjort Opposition, verkligen velat en representationsförändring — neml. efter Engelska systemet, hvilket egentligen utgjorde alla liberalas fältrop, till dess Norskhetens enkammarsystem började dela meningarne — och procrastinera reformen.

Sedan Oppositionen i Sverige, kanske föranledd dertill af Statsrådets och den ministeriella pressens inconstitutionella löpande bak den Kungliga personlighetens rygg i stället för att ställa sig som en sköld framför densamma, börjat alltmera taga charakteren af en opposition mot den, som alla politiska meningsafdelningar lika böra hylla, såsom höjd öfver dem alla, om ock den ena njuter af äran att redan ha vunnit sina

meningar seger, då den andra blott lifvas af hoppet att snart kunna bevisa Konungen sitt systems företräde, så blef, som vi redan anmärkt, Gr. D—s *ton* allt mer förändrad, ehuru *meningarne* ändrades vida mindre, varande han alltid mera moderat än andra högförnäma, då dylika hördes jemte honom. När Lord Grey på det ifrigaste sätt fördömdes för sitt reformsteg, smålog Gr. D. åt de djupe politici han stundom hörde omkring sig. Troligen var sjelfve Grey ej mera "liberal", än Gr. D. eller rättare, Gr. D. ej större aristokrat än den liberale Lorden.

Man läse utdragen ur Gref D—s bref till sin broder Axel och dömme sedan!

Under det "Pohlens affärer" gåfvo tillfälle åt så många att bli populära och impopulära — beggedera genom ett till intet tjenande talande — blottställde sig Gr. D. för hvassa ogillanden genom sin antipolackism. Då någon i. välmening bad honom ej reta opinionen emot sig i en fråga, der ingen opinion ännu behöfde bekännas, lade han handen på sitt hjerta och intygade, att ingen DelaGardie kunde ha varit varmare Ryssfiende än han var, men att han ansåg för en patriotisk pligt att här trotsa dagens tanklösa opinionsyttringar, på det — — — — — anseende detta trottsande kunna ske med lika moraliskt som politiskt-samvetslugn, helst den *Polska friheten* aldrig varit och ännu ej var annat, än *Adels-pluralitetens laglöshet;* hvarjemte historien intygade, att Sverige aldrig haft godt af förbund med denna makt,

från Sigismunds dagar intill Carl XII:s tid. Detta som ett exempel, hvaraf man kan sluta sig till flera.

7.

»Var der dock ej någon »arg list» bak om Gr. D—s s. k. radicalism d. 13 Jan. 1810?

Rörande uppträdet hänvisas läsaren till de tryckta protokollerna och särskildt tryckta dictamina af Gr. D. d. 13 och d. 15 Jan. samt d. 15 Jan. af Gr. A. G. Mörner, Frih.h. R. & J. Cederström, Carl Posse och G. Malmerfelt, och rörande Gr. D—s motiver hänvisar Utg. till Gr:s der d. 15 Jan. uttalade dyra försäkran, »*att enda syftemålet för den gjorda motionen var den uppriktigaste önskan, att bibehålla stillhet och förtroende stånden emellan och att visa dem, som så ofta förebrått R. o. A. ett i deras ögon obilligt vägradt eftergifvande, att Sveriges Adel aldrig upphör tänka ädelt och rättvist.*» Rörande inconsequensen, som lades honom till last af alla motståndarne, yttrade han: »*Annat är, att vikaande för hotet eftergifva för de obilligaste fordringar; annat, att af sann fosterlands känsla jemna olikheter och emot-motsvarande rättigheters uppoffringar afstå sina.*» Och som vittnesbörd åberopas hvad Grefven vid samma tid enskildt skref till sin bror Gr. Ax. D. (se *XIX* p. 250 ff). Utg. tror ej att någon oväldig person nekar det bevisande deri. Dervid uttalade han ej annat, än hvad v. Asp förklarade för K. G. III (XVIII, p. 113) neml. att privilegierna äro ett riksskadligt eris-äpple allena. Der-

om tviflade han hvarken förut eller efteråt, men då de andre stånden höllo på sina, ansåg han ej Adlen böra kasta bort det enda mynt, med hvilket de 3 andre Ståndens privilegier någon gång väl skola kunna köpas. Sedan Gr. D. väl hunnit förlika sig med Revolutionen och den upprörda känslan så mycket lugnats att han kunde befalla det enskilda attachementet vika för den allmänna kärleken till fosterlandet, så ville han, att revolutionen skulle bli annat än ett personombyte af possidentes, att reformer i grunden måtte vidtagas medan nu en allmän lyftning fanns i sinnena, kanske också *medan* ännu reformen *kunde* bli ett närmande till Englands så fast ståndande fria statsförfattning, och ej *måste* bli ett inryckande i den franska revolutionshvirflen, som jemt ombytte fria författningar, tills militär despotismen måste väljas, som en finis malorum. Billigare kunde han förebrå sina motståndare inconsequens, men då en R. Cederström, som nu skulle heta liberal och försäkrade att han var det, anföll Gr. D. såsom "en ärelysten, af enskilda afsigter drifven medborgare", som skulle få erfara hvad en sådan man som Hr Frih. C. »vågade» till n. v. Samhällsordnings försvar, om D. fördristade sig, att (n.b. genom en motion på den lagligaste väg i verlden,) söka bereda ändring o. m. s. så yttrar sig Gr. D. extempore och öfverraskad af sakens förekommande den dagen samt djupt sårad af sättet hvarpå dett skett, med bibehållen parlamentarisk takt och värdighet till protokollet, att han hade den största aktning för de herrar och män, hvilkas öfvertygelse afvek från hans, troende sig dock ha skäl att fordra samma

rätt att uttala sin fria öfvertygelse. 'Om, heter det, vi med olika uppfattningsgåfvor ansett saken olika, tror jag ej, att man derföre bör vägra hvarandra rättvisa. Jag tror att saken, ej personen bör komma i skärskådande och tror ej att den personliga aktningen bör lida af den olika synpunkt, från hvilken ett allmänt ärende af särskilda personer skärskådas; 'tilläggande; 'med förvåning har jag hört den förundran 2:ne högst värdige ledamöter yttrat öfver mitt yrkande af en ändrad representation, såsom villkor för privilegiernas eftergifvande, helst jag påminner mig, att just desse 2:ne aktningsv. Ledamöter sjelfve yrkat förändring i representionen.'

Hans förslag omfattades inom Constit. Utsk. af den *ärlige* och *förståndige*, A. G. Silverstolpe, som visade dess möjlighet och gagn. Men då Gr. D. ansåg som en lycka, att han ej d. 15 Jan. blef utvoterad ur Riddarhuset af d. v. liberalismen, (planen lär varit ordentligen uppgjord), så fann han att han kom förbittida med sitt förslag och det kan väl ock föga betviflas. Emellertid tillhörde Gr. D. anhängarne af en representationsförändring, så länge tvåkammarsystemet hylldes af reformvännerna, men ansåg sig derefter ej egnad eller kallad att taga en verksam del i riksdagar, hvilkas inre chrönika han läste på förnära håll.

Detta kan Utg. intyga med så mycket mera visshet, som han fick af Gr. D. mången anmärkning för sitt försvar för *de fyra stånden*, hvilka Utg. ansåg som en bindel om det ännu ej läkta såret hvilka våra gamle Fylkisriken slagit hvarandra. Ty Utg. fruktade, att de ej ännu

afnött det gamla hatet och att de ofta ega så olika intressen, att upplösningen af denna provinserna förblandande författning, skulle kunna återföra dessas särskilda conglomering på riksdagarne och dymedelst införa ännu hetare strider mellan *olika naturliga intressen*, under medfödda antipathier, än som hittills funnits mellan de olika Stånden, t. o. m. fruktande att ex. gr. Skåne, jemt öfverröstadt vid riksdagarne af nordliga provinser, ej skulle i längden kunna blunda för sitt större gagn af att ega sin hufvudstad på det ställe, dit Skåningen snabbare kan föra sina landtmanná produkter, än Finnen, som nu hufvudsakligen föder Sveriges hufvudstad, kan föra sina båtlaster till Stockholm.

8.

"Grefven hade dock sin andel af Adelshögmodet".

Verba valent ut nummi. Kallar man det adelshögmod, att i en tid, då liberale och conservative lika ansågo det adelselementet borde för *det helas* jemnvigt, ingå i en statsorganism, Grefven ansåg det som en fäderneslandets ära, att Sverige egde en Adel, som kunde jemnföras med adlens yppersle i andra civiliserade stater, så saknade Gr. D. visserligen ej ett så beskaffadt adelshögmod, utan egde det snarare i högre grad, än de fleste andre Riddarhusmedlemmarne. Han underkastade sig många försakelser och gjorde med nöje de största uppoffringar, för att af sitt Löberöd börja bilda något, som en gång i Sverige skulle kunna, i förhållande till andra jemnförelsepunkter mellan England och

Sverige, liknas vid, om ej ett Howard-Castle eller Blenheim, åtminstone de Engelske Peerernas landtställen af 2:dra ordningen. Och han upphann detta mål närmare än alla hans samtida bland Sveriges adel. Skokloster *förblef* hvad det varit, men Löberöd, som var ett bland de minst märkvärdiga herresäten i Skåne utan både Bibliothek och Archiv och Muséum och Orangeri m. m. *blef*, under Gref J. D. i flera hänseenden Skånes märkvärdigaste herresäte. Dess *Bibliothek* torde kunna jemnföras med sjelfva Howard-Castles; dess *Archiv* öfverträffar, så ha utländningar försäkrat, alla dylika i enskild ägo i mer än ett af de söder om Sverige befintlige Kungariken; hade fadren dött före sin son, så hade det DelaGardiska *Museum* utan tvifvel egt rätt till en Europeisk ryktbarhet, der också Skandinaviska privat-muséer voro i fråga; Orangeriet och drifhusen vid Löberöd, riktade från England och Spanien, täflade, åtminstone en tid, med de Akademiska i Lund och sjelfva Slottet med sitt runda torn och sin belägenhet mellan Skånes skogsbyggd och Skånes slätt utmärkte en magnificence, som angaf en Magnat af första ordningen i Norden. Men förstår man med Adelshögmod det högdragna, kastlikt frandragna, ytligt uppdragna väsendet, ubi exempla sunt odiosa, så hade väl ingen detta i mindre grad än Gr. D., ehuru han visst ej var bland dem, som låtsa eller verkligen förakta äran, att bära ett *historiskt namn* *). — Var han "Seigneur" i

---

*) Man har anfört någonstädes, att han särskildt bland de historiske männen föredrog DelaGardierna. Utg. af Ar-

högre salar än sina egna, så var han det visst ej der. *Här* må *exempel* få anföras. En lägre tjensteman, som på ålderdomen hade råkat i fattigdom, hade blifvit af en Grefve B. upptagen, men då denne ock vardt utfattig, blifvit af Gref G. DelaGardie emottagen och egde hos honom allt lika fritt, som en medlem i huset. Han inböds af Gr. J. D. att i Gr. G. D—s sällskap besöka Löberöd, men kom aftonen förut, ehuru ganska sent. Som gästrummen i stora byggningen voro redan el. följande dagen kommo att upptagas, måste Gubben inqvarteras i den vackra byggnaden öfver inkörsporten. Den öfver 60:årige Excellencen hade ondt i en fot, men intet kunde hindra honom, att kl. 11 en afton enl. sin vana följa sin gäst till gästrummet, fast dertill fordrades ganska många fjät, som alla vållade honom plåga. En större frihet och jemnlikhet i *det sociala* rådde väl sällan kring en slik Magnat, som likväl strängt iakttog sedlighetens och conveniensens fordringar af societetslifvet. Då personer af den äkta aristokratiska tonen eller af den dertill svarande fornklassiska *under-

---

chivet kan ej säga detta. Han ogillade i mycket Carolinen M. J. D., sin farfar, med ganska bestämda ordalag, liksom partianförerskan, farmodren. Att R. Czl. M. G. D. fått mindre gillande rättvisa för sina förtjenster, än ogillande rättvisa för sina brister, var visst Gr. D—s öfvertygelse, men han gaf ej Utg. ens en vink, att särskildt draga uppmärksamheten härpå, ej eller anmärkte han det minsta mot en plan, enl. hvilken flere delar måste förläggas, förrän DelaGardier kunde bemärkas.

dån — ödmjukheten" i ord och åthäfvor anlände, svettades Gr. D. af uppriglig ångest, särdeles vid tanken på de sednare. Alla menniskor, snart sagdt, kände han personligen; med alla måste han tala och med alla visste han tala något som just desse förstodo och hvari de med intresse kunde deltaga. Hans ganska vidsträckta kunskaper gjorde det möjligt för honom, att ej ens behöfva göra undantag från denna regel bland de lärda, dervid han hade en stor fintlighet att leda samtalet in på fält, der han kände sig sjelf mera hemmastadd och lät ej gerna ett egentligt misshugg komma sig till last, väl vetande då svärdet skulle stickas i skidan. Och der han var öfverlägsen, lät han det lika litet framstå. Utg. upprepar åter att Gr. D. i det sociala var en verklig dyrkare af "frihet och jemnlikhet", således af Adelshögmod i sin vanliga bemärkelse mindre besmittad än mången af "dem som adlades i går."

9.

"Var Gr. D. då felfri?"

Utg. väntar denna fråga från läppar, som draga sig till bildande af missnöjets tydligaste uttryck. Och svaret måste blifva: Misanthropen har här intet skäl till ledsnad. Gr. D. gaf stor skatt till den menskliga svagheten, fast hvarken Utg. anser sig skyldig samla materialier som skola det bevisa, eller förläggarne, att bekosta dylikas tryckning. Dessa fel framträdde egentligen på ett område, hvilket publiciteten ej ännu underlaggt sig, åtminstone då frågan ej är om märkvärdi-

gare personer än Gr. J. D. och rörde föga *den offentlige* mannen. Som Grefven likväl var alltför öppen och hade sjelf allt för obestämda begrepp om gränslinien mellan det offentliga och det enskilda lifvet, blefvo hans mest framstående brister ej särdeles obekanta och som de anteckningar, han efterlemnat åt efterverlden, äro ofta tydliga vittnen om de samma, torde några ord vara i ämnet påkallade.

Mildrande omständigheter kunna anföras, äfven der ej ursäkt kan ega rum. Vi äro skyldige erinra oss, när Gr. D—s "lättsinnighet" bestraffas, att Gr. D. hade ej blott en lättsinnig tidsanda till amma, utan han nödgades tömma Bragebägaren i Gustaf III:s hof, derunder den 40:årige Kungen förde den 18:årige Grefven med sig under många upptåg. Han mötte ej blott öfver allt den chevalereska moralen, der mången sederegel nog fritt tolkas, under det andra blifva med yttersta stränghet upprätthållne af allmänna omdömet; utan han hade särskildt den olyckan, att bli sina ungdomssamtidas smekbarn. Ännu då Gr. D. uppvexte, var Svenska Nationen liksom en *stor familj* och de äldste ätterne — de äldste barnen i huset, hvilka af alla bemärktes. »*Gref Jacob*» blef ett namn, kändt snart i slott och koja. Alla kände innan kort den unge, sköne, högvexte, snillrike, mot alla stånd och åldrar lika artige ättlingen af den store Gref Jacob, "som lärt Gustaf II Adolph krigskonsten" och den sköna Ebba Brahe, "som en gång egt denne store Konungs hjerta, bestämd af honom till Sveriges Drottning." Ännu var ett kungligt

frändskap tillräcklig anledning, att sjelfve den i etiquetts-frågor så stränge K. Gustaf III kunde någon gång sätta en subaltern jemte sig vid sitt bord, och att all annan adel gaf rum och folket frestades att dervid hurra. Och Gustaf Wasa var ju den förre Gref Jacobs farmors farfar, och Gustaf Wasas far var ju Ebba Brahes farfars morfar. M. G. DelaGardie, som nästan alla — äfven de lärde understundom — räknade bland den unge Grefvens stamfäder, var ju K. Carl X Gustafs svåger, gift med en faster till K. Carl *XI.* Och om Gref Jacobs far hade man ju hviskat, att han ock varit en Konunga-svåger och K. Gustaf III hade försäkrat ätten, att bibehålla sitt rum framför blifvande Furstar och Hertigar, som ej voro af det Kungliga blodet. Nog af — "Gref Jacob" kändes af alla och kände alla, snart älskad af alla och älskande alla. Allt hvad han gjorde var blott "en anekdot." Större snillen ha svindlat vid en slik ställning.

Gref D. svindlade dock icke, *ty han gick ej längre än tiden tålte* och visst ej i något ända ut till den gräns, "allmänna opinionen" då satte. Genom hela sitt lif behöll han den vördnad för *Gudsfruktan* och alla oskrymtade sätt att den ådagalägga, som han lärt i fadershuset, sjelf egande *ett* dylikt sätt, viss att en cult, ett *yttrande* af det *inre* här var aldeles oundgängligt, varande häri Lutherska församlingens uppriktige medlem i bekännelsen, ehuru han i detta hänseende visst aldrig blef hvad en Jacob D. d. ä. och en M. G. DelaGardie blefvo i sin ålderdom. I *ärlighet* och *vördnad för lag* (loyautet) var han nästan ytterligt sträng så till princip som

vandel. Många andra dygder prydde honom lika, hvilket ock aldrig förnekats. Något, som *hans tid* kallade *last*, lades honom ej eller till last; men han egde många *dygder*, som den tiden ej ens ansåg för dygder. De Bellmanska dryckeslagen, då firade som de religiösa orgierne i Grekland, hänförde ej Grefve D. som troligen aldrig deltagit i ett dryckeslag och aldrig anställt en "Bellmansk soirée" i sitt hus; han drack efter Anacreons reglor blott $\frac{1}{3}$ vin i 2 delar vatten. Spirituosa, utom aptitsupsbordet, hvilket försvann i de sednare åren, såg Utg. aldrig i Grefvens hus (under mer än 20:årig bekantskap), utom när bröllop en gång gjordes för en kusk, då en punschbål bryggdes. Spelbord har Utg. ej eller under den nämnde tiden sett framsatta på Löberöd. Der funnos tillfällen till bättre tidsfördrif. Han uppförde sina gäster i sitt Bibliothek, der en hvar fick roa sig efter som han hade vett till, då Grefven nedsatt sig vid sitt skrifbord. En biljard fanns dock för dem, som ej i läsning eller betraktande af plancheverk o. d. kunde finna nöje, men som högst sällan begagnades. I fråga om hazardspel hyllade Grefven, åtminstone i mer än de siste 40 åren, absolut abstinens. I andra spel, hvari han i Sverige såsom gäst någon gång deltog, men med förstämdt lynne, som svårligen blef obemärkt, iakttogs mycken temperans. Så räknade han *icke svärjande* till en beståndsdel af mensklig hyfsning och öfverrumplades högst sällan af denna de råes eller tanktommas uppfinning att hålla ljudet uppe, tills nästa tanka hinner fram. Men en Achilles-häl hade han dock, deråt tadlet kunde rikta sårande pilar. Hvar helst man redan i K. Gustafs

hof såg det högt burna gullockiga hufvudet buga åt alla håll med blixtrande blickar under det ofta sinnrika saker sades på ett vackert, t. o. m. vittert språk, var man viss att snart se ett dussin Fruntimmershufvuden planetariskt samlade omkring detsamma. Det Apolliska häri behagade ynglingen, blef en vana för mannen och ett behof ännu för Gubben. Man skall ha utgifvit t. o. m. en karrikatyr, der ett snölockigt hufvud höjde sig Sauliskt i trängseln på Norrbro en vacker middagsstund och en mängd de elegantaste fruntimmershattar vände sig uppåt och mot detsamma, deribland ett med ytterst kolsvarta lockar (en Napoleonid). Och sådane ritningar kunde föranledas i Berlin, i Köpenhamn, i Paris, i London och Madrid såväl som i Stockholm. Det klandrades mycket, men mindre af de samtidas allvar än afund. Det måste bevittna hans snillrika conversation, att i denna planethop en Juno och en Pallas kunde skönjas lika såväl som en Ceres, och det att mången Vesta der äfven bemärktes gaf hans vänner rätt, att upprepa Engelska Kungavapnets devis: *Honny soit qui mal y pense!* Jemte en Furstinna Talleyrand — hon som kunnat så fängsla Europas d. v. största qvickhufvud, att han hos Påfven ansökte rätt att kunna framvisa en katholsk Biskopinna — såg man ju en Mad. Staël. Eger Utg. rätt, att framlägga den gamles eget stränga omdöme om den öfverklagade "lättsinnigheten"? — Han må dock blott upprepa:

"Svår var din strid emot dig sjelf, och tiden,
som gaf sin pregel åt din lefnadslag;
Och mången såg, hur' menskokraft är svag,
som icke såg bestraffningen och striden."

10.

"*Gref J. DelaGardie var likväl ej en af våra s t o r e män.*"

Det har ju ingen påstått. Sådane har ingen tid till öfverflöd och ej ens vår egen tid lär "förgås af öfverflöd på store män." Som Tegnér sjunger om Parnassen, *att den har många afsatser*, må ju häfdaforskaren tala om Minnets stjernor, *att de äro af mer än en storlek*. Utg:s uppgift (XVIII 146) var ej att bevisa, hvad Gr. D. sjelf skulle ansett för en tanklöshet; ty han fordrade för namnet af *stor* man i häfderna både egenskaper, hvilka han kände sig sakna, och hvärf, hvilka han aldrig utfört kanske ofta saknat tillfälle att utföra. Men Utg. tror sig nu hafva uppfyllt hvad han loc. cit. åtog sig, att neml. lemna åt efterverlden materialier, i kraft af hvilka han skall kunna erkänna det älskvärda minne, samtiden allmänt bevarar af Grefve JACOB PONTUSSON DELAGARDIE, hvilken väl alltid skall försvara sitt rum bland *stjernor af andra ordningen på vår fosterländska minneshimmel*, om han också aldrig hade gjort något annat för fäderneslandet än nitälskat 1:o) för *Vaccinationen*, från den tid densamma ansågs med åtlöje af de lärde och med häpnad af folket, tills den blifvit en allmän folksed: 2:o) för *Folkscholorne*, hvilka föga voro påtänkta, då han, bevekt af Hrr Bell och Lancaster sjelfve, derom skref till Sveriges Kronprins (n. v. Konungen) och Sveriges Minister Gr. v. Engeström, tills han som Ordf. intill sin död i det Sv. Wexelundervisningssällskapet kunde räkna 515 dylika scholor med 29,367 barn i rikets alla stift och se huru dessa af ett *Sällskaps* nitälskan väckte scholinrättningar gifvit *nationen* det förtroende för saken, att Riksens Ständer vid det sista riksmöte, han öfverlefde, anslogo erforderliga medel, så att strax efter hans död en *Kungl. stadga för folkscholor i hela riket* kunde (d. 18 Jun. 1842) utgifvas: samt 3:o) för *Sparbankarne*, hvilka han, också som Ordf. för den Stockholmska från dennes början intill sin död, såg vinna det förtroende, att den sista årsbehållningen var i Stockholm 958,835 R:dr 22 sk. B:co och i de öfrige bankerne nära 2 fulla millioner R:dr B:co — förnämligast fattigas sparpenningar, som utom denna inrättning så lätt öfvergått — till de rike *). Skulle Efterverlden också ihågkomma Grefven såsom *DelaGardiska Archivets förläggare*, så har Utg., som ensam bär ansvaret för alla arbetets brister, deri en, det må bekännas, verkligen önskad belöning.

*) Det synes som man redan i Stockholm förgätit, att Gr. D. hade *någon* förtjenst af Sparbanksväsendets insinuerande på högsta ort liksom af dess populariserande i Sverige. Annat tänkte Directionen för Stockh:ska Sp:b. 1821 och följ. (se Lieut. Tesches och Capit. Lindebergs bref vid den tiden, förvarade på Löberöd). Grefvens eget anspråkslösa yttrande härom, se XIX. 239.

Tillägg till XX. p. 229. noten.

Ur minnet drislar Utg. tillägga hvad han 1824 först skref efter dictamen, sedan omkr. 1826 hörde, utförligare beskrifvet, för sig uppläsas och som exauctoreras, om och då *Skjöldebrands Memoirer* se dagsljuset.

Grefve Skjöldebrand fick skäl misstänka, att ett närmande till Napoleon var påtänkt till förmån för Prins Gustaf, redan då han i Stralsund hade svårighet att afböja G. A—s 'visit' hos franska Commendanten och hörde G. A. försäkra att 'den der *Napoleon* var en bra karl.' Skj. stannade derföre någon tid qvar i S. Tyskland för att lyss, om vindarne blåste mot Paris. Han märkte der han befann sig, en afton en särdeles angelägenhet, att få musikvännen på en Concert, just då den nya Kejsarinnan Marie Louise skulle i nejden passera förbi på sin färd till Frankrikes hufvudstad. Han gick på concerten, men skaffade sig en säker väktare, som skulle underrätta, i fall, vissa personer begåfvo sig åstad till närmaste hästombytet. Snart kom vink derom. Skj. skyndar ut från en af Abbé Voglers härligaste compositioner, men fick antingen icke eller ock med stort besvär (Utg. mins ej hvilketdera) hästar och fann snart omöjligheten att hinna fram till ombytstimman. Han fick dock veta, att vederbörande stått helt misslynte med den lille Prinsen, fantastiskt sorgklädd, framför Kejsarinnans vagnsfenster, helst Kejsarinnans beledsagare (Berthier?), oviss om Napoleons vilja, fann säkrast, att ej vid ombytet låta nedsläppa fenstret. Emellertid insåg Skj. att han borde skynda till Paris, för att bevaka Sveriges främsta hög-

målsfråga. Då han dit anländt sporde han att Kejsarinnan likväl, bevekt, som det sades, af henne, som misstänkts att vara Casper Hausers mor, gjort en framställning derom inför sin gemål, men det sades ock, att dermed intet ansågs vunnet. Skj. uppvaktade emellertid Furst Dahlberg, som då hade mycket att säga vid Kejsarens hof och vann hans tillgifvenhet, så att han blef mer än en gång bjuden till Fursten. Han begagnade den bekantskap, som vunnits, att införa successionsfrågan i Sverige till discussionsämne dem emellan. Fursten gillade G. A:s afsättning, då uppenbart var, att han ej kunde styra sig sjelf, men ansåg, att sonen deri var oskyldig och ej borde straffas "för Fadrens missgerningar." Skj. begärte svar på frågan: antingen Kungarne voro till för Folkens skull eller Folken för Kungarnes skull? Fursten antog det första. Då bad Grefven få veta, *huru* Sverige annorledes skulle undgå att uppoffras för Sonens skull, sedan det väl räddats från uppoffring för Fadrens, eller: 1:o) huru en förmyndarregering, som ej vore en masquerad utländsk regering, nu skulle kunna ega rum (K. Carl XIII:s svaga helsa var känd af Fursten.)... Några *men* begyntes men fortsattes ej. 2:o) hvad visshet Sverge kunde ega, att den unge Kungen, blifven myndig, skulle anse sig bunden af den constitution, han kunde förklara påtrugad ett barn. Skj. antydde en grannregerings frestelse, att hjelpa honom vid ett nytt 1772. Fursten teg. 3:o) huru den myndige Kungen skulle behandla sin oefterrättlige Fader, om denne då ännu lefde... Nu reste sig Fursten bifallande upp och instämde i Skj:s slutord, att ett rike dock ej är en ladugård, som ärf-

des, utan all rätt att dervid eftertänka *publica salus* såsom *suprema lex*. Skj. uppvaktade sedan Kejsaren, men der blef blott fråga om obetydligheter: Svärdsorden och skillnaden mellan en GeneralMajor och en Aide de camp.

Vare långt från Utg. att vilja väcka misstankar mot någon för Carl Augusts död. Men *om* efterverlden skulle, genom nu obekanta upptäckter, komma till samma öfvertygelse, som båda d. v. Läkarne i Linköping och Eksjö *) hade rörande orsaken till detta dödsfall (kunde *slagattaquen* ej *påskyndas* af *något*, som berott på *andra*?), så vill Utg. hafva antydt, att man ej bör oundersökt antaga, att de af hans död intresserade just voro cisbalthiske: ehuru Utg. ej känner någon transbalthisk person att specielt misstänka. Men dessa funderingar för Prins G. i Tyskland och Paris *kunde* ju åsyfta understöd åt adoptionsförslag af Carl August. Efterverlden torde *lösa* dessa knutar, hvilka samtidens olika partiåsigter merändels *afhuggit*.

---

*) Enl. dennes försäkran till Utg. 1816, då Utg. var Informator för hans son, n. v. Kyrkoherden Olin. Se vidare V. Klintebergs biographi i Biogr. Lexicon.

BIHANG

till

DelaGardiska Archivet,

innehållande

insändt beriktigande rör. H. E. Hr Grefve M. ROSENBLAD, förklaring öfver ett dylikt rör. H. E. Hr Grefve J. C. TOLL, K. CARL XIV JOHANS Note historique sur le 18 Brumaire m. m.

TILLÄGG

till

Tjugonde Delen.

Utgifvet

af

P. Wieselgren.

LUND, från Lundbergska Boktryckeriet 1844.

På Hr Bokhandlare Gleerups förlag.

INNEHÅLL.

I. Beriktigande af några uppgifter angående H. E. Grefve Rosenblads embetsmanna åtgärder p. 3.

II. Rör. H. E. Hr. Grefve I. C. Toll p. 16.

III. Note historique sur le 18 Brumaire. p. 18.

IV. Om K. Gustaf IV Adolfs börd, utdrag ur 8:de Tom. af H. E. Hr. Gref. J. DelaGardies Journal anmärkt i DelaGard. Arch. XVIII p. XIII. p. 41.

V. Rättelser. p. 42.

VI. Om DelaGardiska Archivets pågående försäljning. p. 43.

VII. Förslag rörande de DelaGardiska litteratur- och konstskatternas framtida säkra vård. p. 43.

TILLÄGG TILL
Tjugonde Delen af Dela Gardiska Archivet.

Då nu ett år förflutit från det sista delen af Dela Gardiska Archivet inlemnades i Bokhandlen och hela verket snart derefter fans i de flesta, om ej alla Boklådor i riket, har den tid också tilländalupit, inom hvilken jag i offentlig tidning begärte att inhändiga de anmärkningar, hvartill någon eller några läsare möjligen kunde finna sig befogade rörande uti bemälte Archiv influtne acta, för att meddela dem åt samma allmänhet, som egde Archivet.

Blott 2:ne Berikliganden ha kommit: ett af Hr Kammarherren m. m. Bernhard Rosenblad och ett af Hr Öfversten m. m. Nils Toll.

I.

Berikligande af några uppgifter angående H. E. Grefve Rosenblads embetsmanna-åtgärder.

I Tidningen Dagligt Allehanda, N:o 208 för innevarande år, är infördt utur 18 bandet af Handlingar ur Delagardiska Arkivet, ett bref, som uppgifves vara från d. v. Hertigen af Södermanland, innehållande emot en tydligen utpekad person, d. v. Stats-Sekreteraren Rosenblad, beskyllningar, dels att hafva, såsom ledamot af den så kallade Snörp-Kommittéen, föreslagit en löne-förhöjning af 6 à 800 Rdr för det embete, han

sjelf innehade, på samma gång Kommitéen förmäles hafva "hudflängt" hela Sveriges löntagare och pensionärer, och dels att hafva för sin svärfar utverkat hela införskrifningen af den krono-spannmål från utrikes ort, som skulle, efter en inträffad missväxt, fylla sädesbristen, och hvarvid procenten förmodas utgöra ungefär 80,000 R:dr.

Verkliga förhållandet är, på sätt officiella handlingar ådagalägga, följande:

Såsom allmänt bekant är, var vid Konung Gustaf III:s död Svenska Stats-Verket belastadt med en betydlig både ut och inrikes skuld, eller statsbrist, utöfver hvad Riksgälds-Kontoret öfvertagit. Då största delen af Statsinkomsterne inflöt i kredit-sedlar, hvilkas värde nära årligen försämrades, blef följden, att Statsbristen ökades, så att vid Konung *Gustaf d. IV Adolfs* emottagande af Riks-styrelsen år 1796, skulden var ökad med 627,000 Rdr, hvaribland den utländska med öfver 400,000 Rdr, i silfver-värde [1]). Under dessa bekymmersamma förhållanden fanns det nödigt att tillsätta en s. k. Statsberedning, uti hvilken dock ingen af Stats-Sekreterarne var ledamot, för att granska Stats-Verkets alla inkomster och utgifter och föreslå dess reglering på sätt, att staten kunde bära sig. Utom betydliga indragningar inom värfvade Arméen och annorstädes, samt

1) Se *punkter, om hvilka Kongl. Maj:t i Nåder velat Rikseus Ständer underrätta.* Stockholm 1800 p. 10. I denna tillökning af Stats-Verkets skuld var icke inberäknad den af Riksgälds-Kontorets, som betäckt små brister genom tillverkning af nya Riksgäldssedlar.

flere tjensters sättande på extra stat till indragning vid innehafvarnes afgång, föreslog Statsberedningen och biföll Konungen, att de löne-tillökningar och särskilta personliga förmåner, som, sammanlagda med innehafvarnes åtnjutande löner, öfverstego hvad vederlikar, för lika tjenstgöring på stat bestods, skulle indragas, så framt ej innehafvaren erhållit sin löne-tillökning för särskilta Kongl. Maj:t och Riket gjorda samt i Resolutionen derom anförda tjenster, i hvilket fall han dervid blef bibehållen; — att likaledes åtnjutande pensioner skulle indragas för dem, som efter deras erhållande ingått i Rikets tjenster, med dem åtföljande löner, äfvensom pensions-tillökningar utöfver första pensionsbrefvets innehåll eller allmänna författningar, dock med undantag för de lifstids pensioner, som beviljats för särskilta Konungen och Riket bevista tjenster. På detta sätt blef det möjligt, att, oaktadt de genom dåliga handels-konjunkturer, svår missväxt och en starkt stigande myntförsämring ogynnande åren 1798 och 1799, till 1800 års Riksdag minska Stats-Verkets skuld med öfver 700,000 Rdr, samt att derjemte kunna tredubbla anslaget för Civile- och Militäre tjenstemäns i verklig fattigdom efterlemnade enkor och barn, samt att med ett årligt anslag af 10,000 Rdr grundlägga den fond, som nu utgör hufvudsakliga beståndsdelen af Civil Statens Pensions-Kassa [2]).

Ehuru rättvisan och billigheten af de gjorde indragningarne, särdeles under dåvarande förhållanden,

---

[2]) Se förutnämnda Punkter, sid. 11, 12, 13 och 41.

svårligen kan bestridas, så, då en stor del träffade Hof-personalen, för hvilken derjemte de under förra Regeringen ofta förekommande särskildta gratifikationer alldeles upphörde, var det icke underligt att inom Hof-cirkeln missnöjet gaf sig luft i utfall emot dem, som i dessa indragningar förmentes ega del.

Med förhöjningen af Stats-Sekreterare-lönerne var förhållandet följande: Statsberedningen hade sig uppdraget att föreslå, icke endast indragningar, utan äfven reglering af på Riks-Staten bibehållande tjenster efter varande förhållanden.

I 1778 års Riks stat bestämdes Stats-Sekreterare-lönen till 800 Rdr, hvartill 1789 kom 400 Rdr på Extra Stat utom andra gratifikationer, hvarmed "isynnerhet dåvarande Stats-Sekreteraren för Inrikes Expeditionen understöddes" [*]). Vid Konung Gustaf III:s död år 1792 befunnos 5 Stats-Sekreterialer, nemligen för Krigs-, Sjö-, Inrikes-, Civil-, Finans- och Ecclesiastik-ärenderne, utom ett då indraget för Utrikes Expeditionen. Då Tit. *Rosenblad* samma år utnämndes till Stats-Sekreterare för de tre, då sammanslagne Inrikes-, Finans- och Ecclesiastik-Departementen, erhöll han på ordinarie- och extra stat en sammanräknad lön af 1,300 Rdr. År 1797 var ytterligare Stats-Sekreterialet för Sjö-ärenderne indraget, men det för Utrikes ärenderne tillsatt, och sammanräknade löne-anslaget för alla 3 dåvarande Stats-Sekreterarne utgjorde 4,166 2/3 Rdr,

---

[*]) Se här under Litt. *A.* bifogade Transsumt af Statsberedningens underdåniga utlåtande af den 20 Mars 1797.

hvaraf 1,666 2/3 Rdr för Stats-Sekreteraren för Utrikes-, 1,300 Rdr för den för Inrikes-Civile och 1,200 Rdr för den för Krigs-ärenderne. Stats-beredningen föreslog en indragning af Stats-Sekreteriatet för Utrikes ärenderne (hvars befattning skulle öfvertagas af Hof-Kansleren), samt bestämmande af lönen för hvardera af de begge återstående, med afseende å Embetenas vigt och ansvar, till 1,600 Rdr, d. v. s. på det hela en förminskning af 966 2/3 Rdr i dåvarande löne-anslag för Stats-Sekre-terare [4]).

Stats-Sekreteraren *Rosenblad* erhöll härigenom en nominel löne-förhöjning af 300 Rdr, eller i *försämradt* mynt och *utan* gratifikationer, 400 Rdr mer, än hvad hans företrädare *i den ena* af de trenne Rosenblad uppdragne Expeditioner åtnjutit i *godt* mynt *jemte* gratifikationer, hvarmed han *isynnerhet* blifvit understödd [5]). Äfvenledes var den skillnad i inkomster vid de begge Stats-Sekreterare-embetena, ehuru lönerna bestämdes lika, att med det för Krigs-ärenderne följde betydliga sportler, bestående af den så kallade Regements-ducören, under det att inga sportler vid det andra egde rum.

Men ehuru sålunda d. v. Stats-Sekreteraren för Inrikes-ärenderne synes hafva kunnat, utan klander tillstyrka och underteckna Konungens beslut, som godkände den föreslagna löne-förhöjningen för det embete, han sjelf innehade, *är det dock ett misstag*, *att han*

---

[4]) Se ofvannämnde Bilaga Litt. *A*.

[5]) Härvid bör dock märkas, att före 1786 hade Ecclesiastik-ärenderne tillhört Inrikes-Expeditionen: men Finans-ärenderne hade allt ifrån 1772 tillhört ett eget Departement.

för sin person begagnade denna löne-förhöjning, på en tid, då så många ledo af gjorda indragningar.

På sätt här under *Litt B.* bilagda Utdrag af framl. Justitiæ-Rådet *Palmsvärds* egenhändiga lefvernesbeskrifning intygar, afstod Stats-Sekreteraren *Rosenblad* till *Palmsvärd*, (då benämnd *Nibelius*,) som var en af de, genom 1797 års reglering, lidande; ända till år 1803, då Nibelius blef Ledamot af Tullarrende-Direktionen, årligen 333 1/3 Rdr, d. v. s. mer än den erhållna nominella löneförhöjningen, en uppoffring, som Justitiæ-Rådet Palmsvärd, under förbättrade ekonomiska förhållanden, en längre tid efteråt ersatte dåmera Stats-Rådet Friherre *Rosenblad*.

Med den omnämnda spannmåls-införskrifningen förhåller det sig på följande sätt. År 1798 inträffade den svåraste missväxt, jemte dem af åren 1782 och 1812, Sverige under 70 år varit underkastad. Inom loppet af ett år infördes nära en million tunnor spanmål. [6]) Då, samtidigt härmed, genom Engelska uppbringningar af våra handelsfartyg, vår under förutgående åren så gynnande frakthandel led en stark afbräck, sillfångsten, då en hufvudsaklig källa för Rikets utförsel, endast gaf half afkastning, var ställningen bekymmersam, helst med ett mynt, bestående af kreditsedlar, som af ingen Bank inlöstes [7]). Så snart missväxten var gifven, upp-

[6]) Se förutnämnda Punkter p. 43.

[7]) Kursen på Hamburg steg också från 50 3/4 à 51 sk. i Bko med 11 1/4 à 15 proc. Agio, d. v. s. 56 à 59 sk. i Rgs, ännu i början af Juli 1798, till 72 sk. i Rgs, i December, och under år 1799 omvexlade den emellan 67 1/2 och 87 sk. Rgs.

drogs åt H. Exc. Presidenten Friherre *Kurk*, Stats-Sekreteraren *Rosenblad* och Kammar-Rådet *Tidblom* att vidtaga åtgärder för anskaffande af spanmål för Kronans räkning utifrån. Då man befarade, att upphandling i Kronans namn skulle uppjaga prisen och möjligen afskräcka den enskilta spekulationen, begagnade Stats-Sekreteraren *Rosenblad* sina familjeförbindelser med Handelshuset *Toutin et Son*, för att öfvertala detta Hus att i eget namn öfvertaga denna affär emot en provision af 1 1/2 proc. och liqvid i mån som Stats-Verkets tillgångar medgåfvo. Detta uppdrag lyckades så väl, att, oaktadt svårigheter, som i Ryska hamnar mötte utskeppningen, inom September månad 1798 öfver 55,000 tunnor spanmål inkommo, för hvilka total-kostnaden, efter en i Oktober 1799 upprättad liqvid, steg till 285,730 Rdr 5 sk. 4 rst., utgörande 5 Rdr 17 sk. 6 rst. för en tunna riad Råg, 4 Rdr 47 sk. 4 rst. för en dito oriad d:o, 4 Rdr 34 sk. för en tunna riadt korn och 4 Rdr 21 sk. 6 rst. för en d:o oriadt d:o, eller, efter en medel-kurs af omkring 72 sk., i nuvarande Bankovärde 9 Rdr 26 sk. för en tunna riad Råg, 8 Rdr 41 sk. för en d:o oriad, 8 Rdr 18 sk. för en d:o riadt Korn, och 7 Rdr 43 sk. för en d:o oriadt d:o, ett pris, som i ett så svårt missväxtår torde anses fördelaktigt. *Toutin et Sons* provision utgjorde för hela affären omkring 4,200 Rdr i stället för 80,000, som för en affär, hvilken i mer än ett år upptog husets alla fonder och hela kredit, och vid de dermed förenade risker, äfvenledes torde kunna anses billigt [8]). Stats-

[8]) År 1799 egde starka kredit skakningar rum på Ham-

Sekreteraren *Rosenblad* uppbar ingen ersättning för det honom lemnade särskilta uppdrag.

Bil. Litt A.

Stockholm den 20 Mars 1792.

Underdånigst om Canzli-Collegii Stat.

Uppå Eder Kongl. Maj:ts Canzli-Collegii Extra Stat qvarstå ännu 200 Rdr ifrån 1778, och 2,420 2/3 Rdr tillökte Extra löner efter den tiden till den 29 Martii 1792. De sedermera tillkomna löner, lönetillökningar och löningsförmåner stiga till 7750 Rdr.

Af alla dessa kan föga indragning ske genast, emedan de flesta af innehafvarne förvalta emot löner och löningsförmånerne svarande sysslor, och derföre blott kunnat uppföras på Extra Stat till framdeles indragning när innehafvarne afgå.

Uppå denna Stat förekomma:

1:o Hof- och Justitiæ-Canzleren samt Stats-Secreterarne vid Eder Kongl. Maj:ts Krigs och Inrikes Civil-Expeditioner, de förre för 1000 och de sednare för 800 Rdr lön hvardera, hvilka löner faststäldes i en tid, då Regeringsärenderne på annat sätt och efter andra grundförfattningar förvaltades. Dessa Embetsmän, som nu, vid Riksens ärenders förvaltning, Eders Kongl. Maj:t i underdånighet närmast tillhandagå och vid Eders Kongl. Maj:ts Conseiller biträda, äro tillika underkasta-

---

burgska Börsen, de betydligaste kanske denna har under-gått, hvilket gjorde alla remboursmenter genom Vexelköp vådliga.

De upptagna förhållanden rörande ifrågavarande spanmåls-införskrifning upplysas af här under *Litt. C.* bilagda Kongl. Bref till Stats-Kontoret af den 15 Oktober 1799.

de det drygaste ansvar ej mindre derföre att ärenderne, som utgöra den ansenligaste mängd, fullkomligen utredde, varda inför Eder Kongl. Maj:t behörigen föredragne, än att de, likmätigt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga beslut, rätteligen expedieras.

Eder Kongl. Maj:ts glorvyrdigste Herr Fader insåg längesedan otillräckligheten af förenämnda löner, och behagade i Nåder, redan år 1784 med 600 Rdr årligen förbättra Hof- och Justitiæ-Canzlerens vilkor, samt år 1789 på Extra Stat öka Stats-Secreterarnes löner med 400 Rdr, utom andra gratificationer, *hvarmed i synnerhet då varande Stats-Secreteraren vid Inrikes Expeditionen understöddes.*

Enär Hof-Canzlers-Embetet, efter att hafva i flere år stått ledigt, år 1792, åter tillsattes, blef Hof Canzlers-lönen på Extra stat tillökt med 1000 Rdr, så att Hof-Canzleren och Riddaren von Engeström, under den tid han bestridde detta Embete, åtnjöt 2000 Rdr om året; också Stats-SecreterareEmbetet vid UtrikesExpeditionen, som år 1778 indrogs, år 1793 återupplifvades, tillades detsamma en lön af 1666 2/3 Rdr på Extra Stat.

I betraktande af allt detta, och då Eder Kongl. Maj:ts och Rikets tjenst fordrar, att Embetsmän, åt hvilka så vigtiga och ansvariga göromål äro uppdragne, njuta deras skäliga utkomst, har Stats-Beredningen icke kunnat undgå i underdånighet hemställa, det måga lönerne för Hof- och Justitiæ-Canzleren samt Stats-Secreterare-Embetena vid Inrikes Civil- och Krigs-Expeditio-

nerne i nåder varda fastställde till 1600 Rdr årligen för hvardera ifrån detta års början.

För Justitiæ-Canzlers-Embetet utgår lönen redan till detta belopp, och på Extra Stat njuter Stats-Secreteraren och Riddaren Rosenblad 500 samt förre Stats-Secreteraren vid Krigs-Expeditionen, nu Presidenten och Riddaren v. Nummers 400 Rdr lönetillökning.

Den nu underdånigst föreslagne tillökning för desse bägge Embetsmän blir alltså tillhopa 500 Rdr till dess att Stats-Secreteraren och Riddaren Grefve Barck vid Utrikes Expeditionen afgår, då dess innehafvande lön så mycket mer lärer böra indragas som Hof-Canzleren efter 1778 års Stat, är pligtig att såsom Chef förestå Utrikes Expeditionen.

Om Eder Kongl. Maj:t täckes härtill gifva dess nådiga bifall, så har Stats-Secreteraren Grefve Barck för det närvarande blott 66 2/3 Rdr utöfver hvad Stats-Secreterare-Embetet i lön tillkommer; men i annat fall så stor summa, som differencen kommer att utgöra emellan dess innehafvande, och den lön, som för hvartdera Stats-Secreterare-Embetet vid endera af de öfrige Expeditionerne i nåder varder fixerad, och hvilken difference synes böra indragas.

2:o = = = = = = = =

Wachtmeister. *Sparre.*
S. R. D. S. R. C.
Lagerbjelke. *Lagerheim.* *Nauckhoff.*
Tersmeden. *Ekman.* *Widegren.*
Frigel.

Bilaga Litt. B.

Transumt af framlidne Herr Justitiæ-Rådet J. E. Palmsvärds egenhändiga Lefvernesbeskrifning.

= = = = = = = =

Härvid fordrar min tacksamhetskänsla, att äfven i thenna min beskrifning införa och anteckna the stora vedermälen af generositet och välgörande som jag af andra fått åtnjuta och erfara. Enär 1797 Under-Ståthållare-lönen för mig förminskades och jag året therefter transporterades till Commerce-Collegium, blef visserligen utsigten för mig brydsam att kunna fortsätta min hushållning på lika sätt som förut, ehuru then alltid måttlig och inskränkt varit. Thetta förmärkte mina vänner = = Förenämnde tid, 1797, täcktes dåvarande Stats-Secreteraren, nu Hans Exellence Stats-Rådet Herr Grefve Rosenblad, för mig förklara„ thet han till mig alldeles gratuitement afstod hela sitt årliga arfvode i Nummerlotteriet, och utan att Hans Exellence påräknade eller jag kunde inse möjligheten af återbetalning fick jag thetta arfvodet om året uppbära intill år 1803, då mina omständigheter genom mitt i Tull-Direktionen erhållna inträde förbättrades, lyckan gynnade mig sedermera så, att jag år kunde thenna min penninge-skuld till Hans Exellence betala och året derefter att något intresse Hans Exellence påtruga".

= = = = = = = =

= = = = = = = =

Att ofvanstående transumt är ordagrant afskrifvit ur framlidne Herr Justitiæ-Rådet m. m. J. E. Palmsvärds egenhändiga lefvernesbeskrifning, som bland Sterb-

husets handlingar af mig förvaras, betygar: Stockholm d. 19 September 1843. *Fredrica K. Bagge.*

Transsumtets riglighet bestyrkes likaledes af

C. E. *af Tuneld.*
Stats-Commissarie.

Bilaga Litt. C.

GUSTAF ADOLPH &c.

Wår ynnest &c. Sedan nu mera de räkningar blifvit reviderade och riktige befundne, som ej mindre Stats-Sekreteraren och Riddaren af Wår Nordstjerne-Orden, M. Rosenblad afgifvit för de 286,050 Rdr, dem han på Wåre Nådiga befallningar af d. 7 Juli och 14 Augusti nästl. år uppburit, än handelshuset härstädes Charles Toutin & Son författat för 285,730 Rdr 5 sk. 4 rst., hvilken summa de undfått af bemälte Stats-Sekreterare, till rembourse för en dem den 7 Juli nästl. år för Wår och Kronans räkning updragen Spanmåls införskrifning; och den införskrifne Spanmålen, stigande, enligt närgående Förteckning, till 55,718 Tunnor 8 2/3:dels kappar, längesedan blifvit til Wår öfver Allmänna Magazins-Inrättningen förordnade Directions disposition lefvererad, så att blott liqviden nu återstår emellan Eder och bemälte Direktion för de medel, J efter Wåre ofvan åberopade Nådiga Bref, af Directionen reqvirerat och erhållit; altså och på det utredningen och indrifvandet af en brist, stor 6953 Rdr 19 sk. 2 rst. för några Skeppslaster Spanmål, som lidit af sjöskador, m. m. icke må hindra och uppehålla berörde liqvid, hafve WI i Nåder godtfunnit at låta fördela bemälte brist på hela den lefvererade Spanmålsqvantiteten, samt att der-

jemte stadga, at hvad af bristen indrifvas kan skall til Direktionen aflemnas, at i räkenskaperne upptagas såsom avance å denna Spanmålshandel.

I följe häraf ägen J at i liqvid med Magazins-Direktion godtgöra Eder

för 32,897 T:r 18 k:r Ritorr Råg à 5 Rdr 17 sk. 6 rst. Tunnan	177,846 : 45. 6.
för 3185 T:r 10 k:r Oriad Råg à d:o 4: 47. 4.	15,877 : 38. —
för 17,945 T:r 12 2/3 k:r Riadt Korn à d:o 4: 34.	84,490 : 39. 8.
och för 1690 T:r Oriadt d:o à d:o 4: 21. 6.	7,514 : 26. —
tillhopa 55,718 T:r 8 2/3 k:r Spanmål. för Sp. Rdr	285,730 : 5. 4.

Och som handelshuset Toutin & Son *emot den af dem betingade och godtgjorde provisionen 1 1/2 procent*, kommer att bevaka och indrifva hvad för de sjöskadade Spanmålslasterne med mera i ersättning erhållas kan, och de dertill hörande poster, enligt bifogade förteckning, stiga til en summa af 18,774 Rdr 41 sk. 10 rst. på hvilken likväl Toutin & Son enligt deras afgifne, granskade och godkände räkning, ega att godtgöra sig en dem tillkommande fordran 1535 Rdr 40 sk. 7 rst. samt 10,235 Rdr 20 sk. 1 rst. för Spanmål, som blifvit bärgad och behörigen lefvererad af berörde skadade Laster; altså hafven J at af Toutin & Son infordra, emottaga och granska den Sluträkning, de för berörda 18,774 Rdr 41 sk. 10 rst. sålunda böra afgifva, och de inflytande medlen til Magazins-Directionen afläm-

väl Toll allt för litet, om man ej antager, att han insett, det reactionsförsök ej längre kunde eller borde påtänkas h. v. d. s. skulle bevisas.

För att kunna ge ut en *Brochur* i stället för *några lätt förkomna blad*, begagnar Utg. tillfället, att härvid lemna i Allmänhetens händer ett document, som H. K. Maj:t *CARL* XIV *JOHAN* lemnade åt Löberöds Bibliothek, säkerligen för att vägleda en framtid vid bedömmandet af ett bland de vigtigaste ögonblicken i hjelten Bernadottes lefnad. Detta ändamål synes bäst vinnas genom att utgifva detsamma i det tryckta Archivet.

III.

Note historique sur le 18 *Brumaire.*

Bonaparte débarqua, comme on le sait, à Fréjus, ayant abandonné son Armée, & violé toutes les lois sanitaires. Bernadotte, en apprenant cette nouvelle, fit connoître au directoire qu'il n'y avoit pas un instant à perdre pour le traduire devant un conseil de guerre. Le général Debel fut chargé de faire cette communication a B . . . . . — Le Colonel d'artillerie S:t Martin, un de ses amis, lui parla dans le même sens. Celui-ci répondit: 'Nous ne sommes pas assez forts.' — Sur la réponse que Bernadotte croyoit qu'il falloit attaquer Bonaparte par les principes de la discipline militaire; & saisir l'occasion qui se présentoit, B..... répliqua: 'attendons.'

Bonaparte arriva à Paris. Tous les généraux furent lui rendre visite. Il circula une liste pour lui donner un diner. Présentée à Bernadotte par deux membres

du conseil des cinqcens, il répondit: "Je vous conseille d'ajourner ce diner jusqu'à ce qu'il se soit justifié d'avoir abandonné son armée." *)

Plus de douze jours s'étoient écoulés sans que Bernadotte eut vu Bonaparte. Engagé par Joseph, son beau-frère, & par madame Leclere, sœur de Bonaparte, il fut lui faire une visite. La conversation roula sur l'Egypte. Bonaparte ayant parlé des affaires publiques, Bernadotte le laissa s'étendre sur la nécessité d'un changement dans le gouvernement, & enfin s'étant apperçu que, reconnoissant sa fausse position, il exagéroit les maux & la situation de la France, — "mais, général, — lui répliqua-t-il alors, — les Russes sont battus en Helvétie, ils se sont retirés en Bohême, la ligne défensive est maintenue entre les Alpes & les Apennins liguriens; nous sommes en possession de Gênes; La Hollande est sauvée; l'armée Russe y a été détruite, & l'armée Anglaise s'est retirée en Angleterre; 15,000 insurgés viennent d'être dispersés dans la haute-garonne, & contraints de se réfugier en Espagne; On s'occupe dans ce moment à lever deux cens bataillons auxiliaires,

*) Lorsque Bernadotte arriva au ministère, il fut agité s'il ne falloit pas envoyer chercher Bonaparte en Egypte. "Vous voulez parler de l'armée, répondit le Ministre, car pour le général, vous savez qu'il vise à la dictature, & c'est la lui donner que de lui envoyer des vaisseaux pour venir en France."

Une flotte francaise se trouvoit alors dans la méditerrannée; Le Ministre insista pour qu'elle recut l'ordre de se rendre à Toulon.

de 1,000 hommes chacun, & 40,000 chevaux; Dans trois mois, au plus tard, nous ne saurons que faire de cette multitude d'hommes, si nous ne les faisons pas déborder en Allemagne & en Italie comme des torrens. À la vérité, si vous aviez pu amener l'armée d'Egypte avec vous les vieux vétérans qui la composent, nous seroient bien utiles pour former nos cadres; quoique nous devions la regarder comme perdue, à moins qu'elle ne revienne, en vertu d'un traité, je ne désespère pas du salut de la république, & j'ai la conviction qu'elle résistera aux ennemis de l'intérieur & du dehors.' En prononçant: *aux ennemis de l'interieur*, il fixa, sans aucune intention, Bonaparte, qui perdit visiblement contenance. Madame Bonaparte changea la conversation, & Bernadotte ne tarda pas à prendre congé.

Quelques jours après, M:r R . . . . . , ancien Sécrétaire en chef du ministère de la guerre, pria Bernadotte de le présenter à Bonaparte. Le général l'amena, avec lui. Après les complimens d'usage, il fut question de la situation de la France. Bonaparte parla beaucoup de l'exaltation des républicains, & surtoût du club du manège. Bernadotte lui répondit: 'Une fois que l'impulsion est donnée, il n'est pas facile de l'arrêter. Vous l'avez éprouvé souvent. Après avoir imprimé à l'armée d'Italie un mouvement d'exaltation patriotique, vous ne pûtes parvenir à le réprimer lorsque vous le jugiez convenable. Le même exemple se reproduit maintenant. Plusieurs hommes, & vos frères principalement, ont formé le club dont vous parlez. Je n'en ai jamais fait partie; J'étois trop occupé & j'avois trop de de-

voirs à remplir comme ministre, pour pouvoir y assister. Vous avez prétendu que j'ai favorisé ces réunions. Ce fait est inexact. J'ai soutenu, à la vérité, plusieurs honnêtes gens qui en faisoient partie, paru qu'ils etoient de bonne foi et qu'ils espéroient faire prévaloir un esprit de modération & de sagesse, qui ordinairement est mis de côté par tous les hommes ambitieux. Salicetti, ami particulier & confident secret de vos frères, étoit un des directeurs de cette réunion. Les observateurs ont cru, & croyent encore que l'exaltation, dont vous vous plaignez, a pris sa source dans les instructions que Salicetti avoit reçues.'

Ici Bonaparte prit de l'humeur, & déclara qu'il préféreroit plutot vivre dans un bois, que de continuer d'exister au milieu d'une société qui ne lui donnoit aucune garantie.

'Quelle est celle que vous demandez? — lui répondit le général Bernadotte. Mad:e Bonaparte, craignant que cette conversation ne devint trop animée, la changea en s'adressant á M:r R . . . ., qui lui étoit connu.

Le général Bernadotte ne continua pas ses questions, & après avoir parlé d'objets indifférents, il se retira.

Peu de jours après, Joseph réunit beaucop de monde à Morfontaine, & Bonaparte ayant rencontré le général Bernadotte, au sortir du théatre francais, s'informa s'il étoit de la partie du lendemain. Sur la réponse affirmative, — Voudriez-vous, dit-il, me donner demain du café? Je dois passer près de chez vous, & je serai fort aise de m'y arrêter quelques momens.'

Le lendemain matin, Bonaparte & son épouse arrivèrent. Louis les suivit un instant après.

Bonaparte fut fort aimable. *) Le soir il y eut des pour parlers entre Regnault de saint Jean d'Angely, Joseph & Lucien. Bonaparte causa avec Bernadotte, qui reconnut à son embarras & à ses distractions, qu'il avoit l'esprit fortement occupé. Il n'eut plus aucun doute sur un projet fixe, formé pour soustraire Bonaparte, par le renversement de la constitution, au danger dont il étoit menaée par suite de son départ de l'Egypte, de l'abandon de son armée & de la violation de la loi sur la quarantaine. Il résolut de s'y opposer de tous ses moyens. Arrivé à Paris il se trouva, par hasard, dans une maison chez un compatriote & ami de Moreau. Sur la demande de ce général, s'il avoit été à la réunion de Morfontaine, & s'il avoit parlé avec Bonaparte, Bernadotte répondit affirmativement. Sur quoi Moreau répliqua: "C'est l'homme qui a fait le plus de mal à la république;" — "Et c'est celui, — répondit Bernadotte, qui lui en prépare le plus." — "Nous l'arrêterons, répliqua Moreau.

Les deux généraux se touchèrent la main, & promirent de rester unis pour combattre le déserteur d'Egypte. — C'est ainsi qu'on le nomma en présence de plusieurs personnes, du nombre des quelles étoit l'ancien ministre Petiet.

Le directoire, il est vrai, n'étoit pas estimé.

---

*) Ce n'étoit pas par amitié que Bonaparte se rendoit chez Bernadotte, mais bien pour donner au directoire & aux amis de la république des craintes sur les intentions de ce général.

Sièyes jouissoit de la première réputation parmi les cinq membres; mais il étoit regardé comme craintif & haineux. On le croyoit disposé à appeler sur le trône de France le duc de Brunsvic. — Barras étoit soupçonné, dans l'opinion de quelques hommes, de traiter avec le Comte de Lille. Gohier, Moulins & Roger Ducos étoient de très braves gens, mais regardés comme peu propres au gouvernement d'un grand état. Gohier étoit cependant connu comme un des premiers légistes de cette époque, homme incorruptible & ardent ami de son pays.

Siéyes, parvenu au directoire, désira le général Bernadotte pour ministre de la guerre. Quelques rapports de confiance & une certaine déférence que Bernadotte marquoit à Sièyes, par suite de sa grande célébrité, avoient flatté son orgueil. Les deux frères de Bonaparte, Joseph & Lucien, pensant trouver dans Bernadotte un instrument docile à l'exécution des projets de leur frère, qu'ils croyoient déja prèt a débarquer, furent d'accord avec Sièyes pour porter Bernadotte au ministère. Gohier, Moulins & Roger — Ducos se réunirent avec les Bonaparte & avec Sièyes. Barras seul penchoit pour Dubois-Crancé, mais il cèda de bonne gràce à l'opinion de ses collègues.

La proposition fut faite à Bernadotte, à un diner chez Joseph, rue du Rocher. Joubert, l'un des convives & lié depuis peu avec le candidat au ministère, fut choisi par les Bonaparte pour lui en faire la proposition. Le rufus suivit l'ouverture, & les instances de Joubert n'eurent aucun effet sur la résolution de Bernadotte, qui alors paroissoit inébranlable. Les Bo-

naparte, qui étoient l'ame de tous les changemens qui s'opéroient, & de la distribution des grandes places, entendirent avec surprise le rapport que leur fit le général Joubert. Ils engagèrent plusieurs membres du conseil à faire en sorte de déterminer Bernadotte à accepter. Ces tentatives furent vaines. Le refus le plus obstiné suivit toutes les sollicitations. Mais ce que n'avoient pu obtenir les amis & les partisans de Bernadotte, dupes de l'amitié apparente des Bonaparte pour lui, sa femme & sa belle-sœur en vinrent à bout.

Après plusieurs jours de prières, Bernadotte céda, & reçut le porte-feuille des mains du général Millet-Mureau, alors chargé de ce département.

Les Bonaparte ne tardèrent pas à vouloir exercer, dans le ministère de la guerre, une influence directe. Beaucoup de leurs créatures furent promues par le nouveau ministre à des places supérieures; mais la quantité des nouvelles demandes qui lui étoient faites, lui persuada bientôt qu'il n'étoit là que pour servir leur politique & préparer leur élévation. Le ministre qui se rendoit régulièrement dès 5 heures du matin au ministère de la guerre, où il falloit réparer de grands désastres, recruter les armées, arrêter les dilapidations, organiser 200 bataillons de 1,000 hommes chacun, faire rentrer dans les cadres 80,000 hommes, qui s'en étoient absentés sans permission depuis peu d'années, & enfin opérer une levée extraordinaire de 40,000 chevaux, ne rentroit dans sa maison, rue Cisalpine, qu'entre 5 & 6 heures du soir. Joseph & sa fem-

me s'y trouvoient presque toujours. Joseph amenoit par fois la conversation sur l'ineptie du directoire, sur la difficulté que les choses restassent comme elles étoient, & sur le besoin de donner une nouvelle forme à l'administration. Bernadotte, au contraire, pensoit que les cinq directeurs, réduits au nombre de trois, dont un sortiroit tous les trois ans, pourroient trés bien faire marcher la constitution. Il trouvoit dans cette forme la création d'un patriciat, exclusivement chargé du gouvernement de l'état. La république romaine étoit son idéal, & il voyoit dans la constitution de l'an 4 une grande analogie avec les privilèges consulaires & les droits de sénateur. Par l'article 135 de cette constitution, nul ne pouvoit aspirer à devenir directeur sans avoir été préalablement membre de l'un des deux conseils, ministre à porte-feuille; &c. Remplissant déja cette condition, il étoit naturel qu'il penchât pour la conservation d'un régime qui le plaçoit au nieveau des Rois, & qui lui donnoit l'espoir d'en voir plusieurs tributaires, ou au moins protégés par la république.

Ces discussions menoient quelques fois à des épanchemens, & ce fut dans un de ces momens que Joseph fit une demi — confidence à Bernadotte sur la possibilité du prochain retour de son frère. Le ministre eut assez de sang-froid pour cacher son indignation; mais sa surprise fut si visible que Joseph en parut allarmé. Il chercha à diminuer l'impression que cette confidence avoit produite. Il dit: 'que ce qu'il avoit avancé n'étoit qu'une simple conjecture de sa part, qui pouvoit devenir une probabilité pout-être même, — ajouta — t — il,

— une réalité; car enfin il a conquis l'Egypte; son affaire est terminée; Il n'a plus rien à faire là.'

'Conquis! — répliqua Bernadotte, —' dites donc envahi. Cette conquête, comme vous voules bien l'appeler, est loin d'etre assurée; Elle a rendu une nouvelle vie à la coalition qui étoit morte; elle nous a donné l'Europe pour ennemie & rétabli le probléme sur l'existence de la république. Au reste votre frère n'a point d'autorisation de quitter l'armée. Il connoit les lois militaires, & je ne pense pas qu'il veuille ni qu'il ôse s'exposer à être puni par elles. Un abandon pareil seroit trop grave & il en sent trop les conséquences.'

Joseph se retira peu d'instans après, & cette conversation lui ayant prouvé que Bernadotte ne partageoit pas ses opinions, il s'attacha à le brouiller avec Sièyes..

Bernadotte sortit du ministère, & Bonaparte arriva près de trois semaines après. Ne pouvant pas douter que les directeurs eux mêmes ne fussent ou dupes ou complices de l'ambition de Bonaparte, & ne méditassent avec lui le renversement de l'ordre établi, le général Bernadotte ne cessa d'offrir ses conseils & ses services à ceux des membres du gouvernement ou du corps législatif, qui auroient pu s'y opposer. Mais les intrigans & les factieux marchoient d'un pas plus rapide, & chaque jour Bonaparte grossissoit son parti de quelque personnage marquant.

Le 16 Brumaire, environ à 5 heures, Bernadotte se rendit chez le général Bonaparte, où il étoit prié à diner. Le général Jourdan étoit du nombre des convives; il arriva lorsqu'on étoit d'eja à table. La conver-

sation roula toute entière sur des objets militaires, & Bernadotte s'attacha à refuter les maximes que Bonaparte établissoit sur le système de la guerre d'invasion. Enfin Bernadotte finit àpeu-près par ces mots: 'Il y a plus de peine à conserver qu'à envahir. Voulant faire allusion à la conquête de l'Egypte. — On se leva & on passa au salon. Peu d'instans après, arrivèrent des hommes très marquans du conseil, ainsi que plusieurs savans. Volney, Talleyrand, Bodin des Ardennes, étoient du nombre. La conversation fut générale & l'on parla des affaires de l'ouest de la France. Bonaparte, élevant un peu la voix & s'addressant à un de ses voisins, lui dit: 'Ah! vous voyez dans le général Bernadotte un chouan.' Le général, en lui répliquant, ne put pas éviter de sourire. 'Mettez vous d'accord avec vous même, — dit—il, — il y a peu de jours que vous vous plaigniez que je favorisois l'enthousiasme incommode des amis de la république, & maintenant vous me dites que je protége les chouans. Il y a là une grande contradiction.'

La société s'augementant à chaque instant & les appartemens n'étant par très vastes, Bernadotte sortit.

Plusieurs personnes ont cru que les réponses faites par Bernadotte à Bonaparte, avoient retardé de 24 heures le mouvement préparé. D'autres, au contraire, ont prétendu depuis, que le 17 se trouvant être un vendredi, Bonaparte, naturellement superstitieux, avoit renvoyé l'exécution du projet au 18.

Le 17 Brumaire, au soir, entre onze heures & minuit, Joseph Bonaparte, revenant chez lui à la rue

du Rocher & passant par la rue cisalpine, entra dans la maison de Bernadotte. Celui-ci étant couché, lui fit dire de revenir le lendemain. Avant 7 heures le matin du 18, il y étoit déja. Il dit à Bernadotte que son frère désiroit lui parler, qu'on avoit discuté laveille au soir sur les mesures à prendre, & qu'on étoit bien aise de lui faire part. Tous les deux se rendirent aussitôt à la rue de la victoire chez Bonaparte. La cour, le vestibule & les appartemens étoient remplis d'officiers supérieurs & de généraux. Beaucoup d'officiers étoient dans une espèce d'orgie. Bernadotte fut introduit dans un petit salon; Joseph n'entra pas. Bonaparte étoit assis & déjeunoit avec un de ses Aides-de-camp, qu'on croit se rappeler être Lemarrois. Le général Lefèbvre, depuis Duc de Danzic, commandant la 17:e division militaire, dont Paris étoit le chef lieu, étoit debout. Bernadotte, l'ayant vu dans cette attitude, ne douta pasqu'il ne fut retenu prisonnier. Il prit, dès cet instant, un siège, s'assit & fit signe à Lefèbvre d'en faire autant. Lefèbvre hésitoit, mais un coup d'œuil de Bonaparte le rassura. Il s'assit respectueusement en regardant Bonaparte. Ce dernier, avec embarras s'adressant à Bernadotte, lui dit: "Comment! vous n'êtes pas en uniforme?" — sur la réponse: "Je ne suis pas employé", Bonaparte répliqua. — "Vous allez l'être tout de suite." - "Je ne le pense pas." Bonaparte se leva alors, prit Bernadotte par la main & le mena dans une chambre voisine.

"Ce directoire gouverne mal, —dit—il—, il perdroit la république si nous n'y mettions ordre. Le

conseil des anciens m'a nommé Commandant de Paris, de la garde nationale & de toutes les troupes de la division. Allez passer votre uniforme & venez me trouver aux Tuileries ou je vais me rendre.'

Bernadotte lui fit une réponse négative, & Bonaparte répliqua: 'Je vois; vous croyez compter sur Moreau, sur Beurnouville & sur d'autres généraux. Vous les verrez tous venir, Moreau lui-même.' & parlant très vite, il désigna une trentaine des membres du conseil des anciens que Bernadotte croyoit les plus attachés à la constitution de l'an 4.

'Vous ne connoissez pas les hommes — ajouta—t—il— ils promettent beaucoup & tiennent peu.'

Bernadotte lui ayant déclaré qu'il ne vouloit point être compris dans une rébellion de cette nature, ni bouleverser une constitution qui avoit fait couler le sang d'un million d'hommes: 'Eh bien! — dit—il— Vous resterez jusqu'à ce que j'aie reçu le décrèt du conseil des anciens, car jusque là, je ne suis rien.'

Bernadotte, élevant la voix, dit: 'Je suis un hommeq u'on tue & qu'on ne rétient pas malgré lui.' — Bonaparte, adoucissant la sienne: 'Eh bien! donnez moi votre parole que vous ne ferez rien contre moi.' — 'Oui, comme citoyen; mais si le directoire m'appelle, ou si le corps législatif me donne le commandement de sa garde, je vous combats, & vous n'aurez pas le dessus.'

Qu'entendez-vous pas: *comme citoyen?* —

'Je n'irai ni aux casernes, ni sur les places publiques, enflammer les soldats & le peuple.' — 'Je suis tranquille, — répondit Bonaparte, — 'j'ai pris mes

mesures; ils ne vous nommeront à rien; ils craignent plus votre ambition que la mienne. Je ne veux que sauver la république; je ne veux rien pour moi; Je me retirerai à Malmaison après m'être environné d'une société d'amis. Si vous voulez être du nombre, vous y serez bien reçu.'

Bernadotte, en le quittant, répliqua: 'Pour bon ami, cela se peut; mais je crois que vous serez toujours le plus mauvais des maîtres.'

Bernadotte sortit. Bonaparte, l'ayant suivi jusqu'au vestibule, s'adressant à Joseph, lui dit d'une voix très émue: '*suivez.*' Bernadotte passa à travers une foule de généraux, d'officiers supérieurs & de Soldats, qui encombroient la cour de la maison & une partie de la rue, leur imposant par ses regards, qui faisoient connoître sa désapprobation de leur conduite.

Joseph suivit les pas de Bernadotte & l'atteignit dans la cour de la maison. Il l'invita à se rendre chez lui, à la rue du Rocher, òu il avoit réuni plusieurs membres du corps législatif. Bernadotte accepta.

Arrivé chez Joseph, il trouva en effet une douzaine de personnes, parmi les quelles étoient quelques députés dévoués à Bonaparte, & notamment Salicetti. — On servit à déjeuner. — Pendant le peu d'instans qu'on resta à table, on parla des résolutions qui seroient prises, & Joseph répéta que son frère ne souhaitoit que de consolider la liberté, afin de pouvoir vivre ensuite en philosophe à la Malmaison.

Bernadotte se rendit au jardin des Tuileries, passa devant le front de la 79:e demi-brigade, Les officiers,

l'ayant reconnu quoiqu'il ne fut point en uniforme, s'approchèrent de lui, pour lui demander des éclaircissemens sur ce qui alloit se passer. Bernadotte répondit en termes généraux, & en exprimant son vœu que la garantie sociale ne fut pas compromise par suite du mouvement qui alloit s'opérer. Les soldats ayant reconnu, à leur tour, le général qui les avoit commandés au siège & à la prise de Maëstricht, firent éclater leur étonnement de ce qu'il ne se trouvoit pas avec les généraux, qui, — disoient — ils — décidoient au chateau du sort de la France.

Bernadotte ayant observé ce qu'il pouvoit attendre, au besoin, de ce corps & de quelques détachemens, devant les quels il s'étoit présenté sur le boulevard & sur le pont de la révolution, alla chez le général Jourdan, présumant que le directoire le manderoit pour veiller à la sureté du gouvernement. Il trouva chez Jourdan plusieurs membres du conseil des Cinq-cens réunis; entr'autres Augereau, depuis Duc de Castiglione. À peine y étoit-il arrivé qu'un grand nombre de membres vinrent annoncer la communication du décrèt du conseil des anciens qui, en vertu de l'article 102 de la constitution, transportoit les séances du Corps législalif à S:t Cloud.

Bernadotte étant rentré chez lui, apprit de son épouse, que l'Adjudant-général Rapatel, attaché au général Moreau, venoit de sortir il y avoit peu d'instans, & qu'il lui avoit été envoyé par le général Bonaparte & par le général Moreau, pour le déterminer à se rendre auprès d'eux aux Tuileries. Bonaparte, en lui adressant la parole, lui avoit dit: "Vous avez servi

sous le général Bernadotte; Je sais qu'il a de la confiance en vous. Dites lui que tous ses amis sont réunis aux Tuileries, qu'ils désirent le voir avec eux; Ajoutez, qu'ils aiment la patrie autant que lui, & qu'ils souhaitent vivement le voir figurer dans le nombre de ceux qui la sauvent aujourd'hui."

Sièyes & Roger-Ducos s'étoient déja réunis, aux Tuileries, à Bonaparte. Les trois directeurs, Gohier, président, Moulins & Barras restaient au Luxembourg. Le sécrétaire — général Lagarde étoit encore fidèle à la majorité du directoire.

Ainsi que le général Bernadotte l'avoit prévu, cette majorité jetta les yeux sur lui pour le ministère de la guerre & le commandement général des troupes & des gardes nationales de la 17:e division. La démission de Barras & la défection du Sécrétaire-général arrêtèrent cette nomination. Bonaparte, n'ayant plus rien à craindre, répartit les différens commandemens, & assigna au général Moreau, avec 100 chevaux, celui du Luxembourg où les directeurs Gobier & Moulins furent retenus.

Moreau, mécontent du peu d'égards qu'avoit eu Bonaparte pour lui, & éclairé sur les intentions & les projets de celui-ci, songeoit déja à abandonner une cause qu'il regardoit comme injuste & traitreuse à la nation. Il chargea de nouveau l'Adjudant-général Rapatel d'aller, vers le soir, chez Bernadotte pour l'inviter, de sa part, à se rendre au Luxembourg, afin d'aviser ensemble sur les mesures à prendre pour empêcher Bonaparte de s'emparer de la dictature. Bernadotte répondit à ces ouvertures, qu'il étoit lié par la

parole qu'il avoit donnée de ne rien entreprendre comme citoyen, mais qu'il étoit libre d'agir d'après l'appel ou la sommation d'un homme public; que si Moreau vouloit sortir du Luxembourg, à la tête du détachement qu'il commandoit, se présenter à la porte du général, & le sommer, au nom du bien public, de faire cause commune avec lui, pour défendre la liberté & la constitution jurée, Bernadotte monteroit à cheval avec ses Aides-decamp, se rangeroit sous les ordres de Moreau, harangueroit les troupes, feroit immédiatement arrêter & juger Bonaparte, comme déserteur de l'armée d'Egypte, & comme ayant violé la constitution en acceptant un commandement qu'une fraction du Corps législatif lui avoit donné. Moreau, enchaîné par le devoir de la discipline militaire, qui l'avoit rangé sous les ordres du général Bonaparte, n'accepta pas cette proposition, & par cette raison celui-ci ne crut pas pouvoir se rendre au Luxembourg.

Bernadotte, depuis 7 heures jusqu'à 10, eut des conférences avec Salicetti, Augereau, Jourdan, Gareau & une douzaine des membres les plus influens du conseil des cinq-cens. Il fut décidé que le lendemain matin Bonaparte seroit mis hors de la loi, & que Bernadotte seroit nommé Commandant de la garde du Corps législatif & de toutes les troupes de la capitale, & l'on se sépara. Salicetti courut aux Tuileries en instruire Bonaparte, & celui-ci, qui redoutoit un adversaire aussi audacieux dans le péril que Bernadotte, chargea Salicetti de se trouver le lendemain matin à 5 heures à la

réunion préparatoire qui devoit avoir lieu avant de se rendre à S:t Cloud, & de dire à chacun des députés que lui, Bonaparte, avoit fait les plus grands efforts pour empêcher qu'un décrèt de déportation fut pris contre les députés qui avoient formé le projet de donner à Bernadotte le commandement de la force armée.

Le 19, dès 7 heures du matin, les généraux Jourdan & Augereau, suivis de huit ou dix députés du conseil des cinq-cens (parmi les quels se trouvoient Gareau & Calôt) se rendirent chez le général Bernadotte, à la rue Cisalpine, près de Mousseau. Ils lui annonçaient que Salicetti les avoit prévenus de la part de Bonaparte, que Sièyes avoit proposé de faire arrêter plusieurs députés des deux conseils, afin d'éviter leur présence à S:t Cloud. Ils demandèrent à Bernadotte ce qu'il pensoit des évênemens du jour. Celui-ci ne vit dans la communication de Salicetti que le désir de rendre ces députés favorables à Bonaparte. Ces législateurs parroissoient être touchés de reconnoissance pour le service que Bonaparte leur avoit rendu la veille. Le général Bernadotte n'apprécioit pas comme eux cet acte de générosité; mais il se rangeoit de leur opinion sur les mesures conciliatrices qu'ils parroissoient vouloir adopter, & entrant dans leurs vues, il s'expliqua en ces termes: "Qu'un de vous monte à la tribune, expose succintement la situation de la France dans son entérieur & ses succès hors de son sein; qu'il dise que le départ d'une armée pour l'Egypte, une attaque sans motifs faite sur ce royaume, en nous donnant la guerre qui a remis en problême l'existence de la république,

nous a privés d'une armée de plus de 30,000 vétérans & d'un grand nombre de généraux expérimentés; que néanmoins la république est triomphante; que la coalition est divisée, puisque Souwaroff retourne en Russie; que les Anglais ayant un prince de la famille royale à leur tête, abandonnent la réqublique Batave & se sont retirés en Angleterre; que la ligne défensive est maintenue entre les Alpes & les Appennins Liguriens; que 200,000 conscrits courent se ranger en bataillons pour renforcer les armées, & que 40,000 chevaux sont en levée; que l'insurrection de l'ouest est réduite à des bandes éparses, & qu'une armée royale dans la haute-garonne a été détruite ou dispersée; que, pour obtenir une paix tout aussi honorable que celle de Campo Formio, il ne faut à la France que maintenir cette formidable attitude; que pour la conserver, il faut union & confiance mutuelle; que, malgré que le conseil des anciens ait violé la constitution en nommant Bonaparte général en chef de la 17:e division, & en lui donnant le commandement de la garde nationale & de celle du directoire, le conseil des cinq-cens ne s'attache pas maintenant à délibérer sur la violation du pacte fondamental, mais bien à donner de la sécurité aux Français, aux deux conseils & au gouvernement de l'état; qu'à cet effet, le conseil des Cinq-cens nomme le général Bernadotte collègue du général Bonaparte; que ces deux généraux s'entendront pour l'emploi de la force armée & pour la distribution des commandemens, dans le càs qu'elle dût être employée; mais que la

tranquillité qui règne dans Paris & dans les environs, donne la certitude qu'il ne sera pas nécessaire de la faire mouvoir." — Envoyez moi ce décrèt; vingt minutes après que je l'aurai reçu, je suis au milieu de vous avec mes Aides-de-camp; Je prends le commandement des corps que je rencontrerai sur ma route, & nous verrons ce qu'il y aura à faire. S'il est nécessaire de mettre Bonaparte hors la loi, vous aurez toujours pour vous un général & au moins une grande fraction des troupes."

Les députés partirent immédiatement pour S:t Cloud. La malheureuse habitude de débiter des phrases à la tribune fut cause qu'on perdit un tems précieux. Les esprits s'échauffèrent. Le serment prêté individuellement à la constitution, fit perdre inutilement plus d'une heure & demie. Aucune autre résolution ne fut prise. Bonaparte apparut, & l'on sait ce qui se passa en même tems à S:t Cloud.

Après avoir été repoussé du conseil des cinq cens, Bonaparte balbutiant, s'adressa aux soldats: "Etes vous pour moi?" — Nous sommes pour la république," — disoient-ils. — Que seroit-il devenu si le général Bernadotte avoit été là? Bonaparte l'a senti lui-même, car il desoit à cette époque: "Je ne crains pas que Bernadotte consente à ce qu'on m'assassine; mais il haranguera mes soldats, & voilà ce que j'ai à craindre."

Bonaparte n'ignora point le même soir le discours que Bernadotte avoit tenu aux députés dans sa maison, rue Cisalpine. Les expressions qu'il avoit employées, quoique peu agréables pour Bonaparte, surtout pour ce qui tenoit à son évasion de l'Egypte, & à ses in-

tentions ultérieures contre la liberté de la France, furent encore envenimées & présentées sous un caractère qui dévoiloit une haine personnelle.

Bonaparte, sans avoir trouvé une occasion de se venger ouvertement de Bernadotte, n'en a laissé échapper aucune pour lui nuire, en le plaçant comme général dans des positions difficiles, & en le laissant, dans les circonstances les plus graves, sans instructions & sans ordres.

Le fait suivant, qui se passa peu de tems après, en donnera une juste idée.

La pacification de l'ouest de la France, au mois de Janvier 1800, n'avoit jamais été entièrement achevée; car, dans le même moment, plusieurs départemens furent mis hors de la constitution. Les chouans, dans ces départemens, étoient organisér en milice & en guérillas, qui pilloient les diligences & assassinoient les acquéreurs de domaines nationaux. Ils étoient régulièrement payés, & avoient des communications avec la famille des Bourbons, par la voie des flottes anglaises qui menaçoient les côtes. Dans ce moment critique, Bernadotte fut investi du commandement civil & militaire de ces départemens. Par sa conduite ferme & sage, il réprima les séditions & rétablit l'ordre & l'obéissance aux lois. Plusieurs corps francs, dont beaucoup d'individus, faute d'être bien employés, étoient à la solde des chefs des chouans, furent organisér en troupes régulières, & par cette mesure il fournit au gouvernement la faculté de pouvoir tirer, de ces départemens, des troupes pour l'armée d'Italie. Mais lorsque ces troupes devoient se mettre en marche pour Dijon, une insurrection sérieuse

eut lieu à Vannes le 28 Fructidor an 8 (4 Septembre 1800). La 52:e demi-brigade refusa de marcher, jusqu'à ce qu'elle fut soldée de son arriéré. Le Chef & les officiers, qui voulurent la ramener à l'ordre, furent maltraités. Bernadotte, en ayant été instruit, se rendit immédiatement en poste à Vannes, pour réprimer la sédition, mais déja ce corps étoit parti. Il ordonna au général Liebert, commandant la 22:me division militaire, de faire assembler la 52:me demi-brigade, à son passage à Tours; de s'y présenter suivi de son Etat-major & du conseil de guerre; de faire lire le code pénal militaire; de commander aux chefs de bataillon de lui désigner de suite, par compagnie, un ou deux hommes qui se seroient faits le plus remarquer dans la révolte du 28; de livrer ces hommes au conseil de guerre & de les juger sans désemparer, &c.

Les ordres de Bernadotte furent exécutés le 4 Vendémiaire, (25 Septembre) jour òu la 52:me demi-brigade fut assemblée sur la place de Tours, & òu les chefs de la révolte furent arrêtés en presénce d'un grand nombre de citoyens, sans que le moindre désordre eut lieu.

Bernadotte rendit compte de cet évênement au Premier Consul, & au Ministre de la guerre Carnot; mais comme le résultat des mesures prises & des ordres donnés, n'étoit pas encore connu, le Consul fit mettre en marge du rapport:

'Le général Bernadotte a mal fait de prendre des mesures aussi sévères contre la 52:e demi-brigade, n'ayant pas des moyens suffisans pour la ramener à l'ordre, au sein d'une ville òu la garnison n'est pas

assez nombreuse pour réprimer la mutinerie.' Il en arriva autrement; Les soldats rentrèrent dans le devoir, & dénoncèrent eux-mêmes les auteurs de la s'edition. La demi-Brigade continua sa route pour l'Italie, &, deux jours après, le consul combla d'éloges la sagesse, la prévoyance & la fermeté du général dont il s'étoit trop empressé de blâmer la conduite. La lettre qu'il lui adressa à ce sujet, étoit conçue en ces termes:

'*Paris*, 10 *Vendémiaire an* 9. J'ai lu avec intérêt, citoyen général, ce que vous avez fait pour ramener l'ordre dans la 52:me, ainsi que le rapport du général Liebert, du 5 Vendémiaire. Donnez à cet officier des témoignages de satisfaction du gouvernement. La nomination que vous avez faite du Chef de brigade, au rang de Général de brigade, est confirmée. Je désire que ce brave officier puisse venir à Paris. Il a donné l'exemple de fermeté & d'énergie le plus honorable pour un militaire.

Je vous salue.

(signé)

'Bonaparte.'

Tous les hommes sont sans doute sujets à commettre des erreurs, mais l'empressement du Consul à improuver la conduite d'un chef militaire & politique, chargé de maintenir la discipline & l'obéisance aux lois, se montre ici ouvertement, plus par haine particulière, que par un devoir que le gouvernement devoit remplir, car il n'avoit nullement besoin de précipiter ses résolutions, & il pouvoit attendre un résultat définitif, surtout lorsque la scène s'étoit passée dans un pays agité

& tourmenté par les factions & la guerre civile. Les amis de Bernadotte, qui se trouvoient encore dans le ministère de la guerre, & même dans les salons du Consul, s'empressèrent de lui faire connoître les mauvaises intentions de Bonaparte à son égard. Toutes les dépêches annoncoient que la police formoit des brigues & des conspirations sécrètes, que des agens étoient répandus à l'armée de l'Ouest & à l'armée du Rhin, pour tâcher de compromettre les états-majors de ces armées, afin d'avoir un prétexte pour disgracier les chefs qui les commandoient. Des bruits circuloient dans ces mêmes états-majors; un jour le consul étoit à la mort, — le lendemain la population de Paris étoit soulevée, & la constitution de l'an 4 étoit rétablie avec les modifications nécessaires. Les personnes chargées de faire courir ces bruits, observoient la contenance des généraux & rendoient compte de leurs moindres expressions. Les pièges indignèrent le général Bernadotte & l'armée qu'il commandoit, & ce n'est pas trop avancer que de dire, que c'est à l'armée de l'ouest & à l'armée du Rhin que des projets de conservation & de garantie prirent naissance. Des hommes obligés, par état & par devoir, à se plier sous la force de la discipline militaire, & qui n'avoient ni ne vouloient avoir aucun rapport avec les ramifications de la politique, prirent tout-à-coup un nouvel essor & formèrent tacitement une association guidée par leurs opinions; au point que, pendant le courant de l'hiver de l'année 1800 & jusqu'en 1803, le consul s'appercut, à la réserve & à la tenue de plusieurs généraux envers lui, combien la confiance qu'on avoit dans ses intentions

au sujet de la liberté publique & de la sureté individuelle, avoit changé de nature.

Cette réserve dont il pénétra la cause, le décida à se faire de nouvelles créatures, & à appeller auprés de lui des hommes dont il étoit sûr — disoit-il — de ne pas éprouver des contradictions. — Ce principe pôsé & le système connu de tout avilir, out amené l'éntrée des armées étrangères en France, & la chûte de sa dynastie.

Pour conforme avec l'original certifie
E. Aug. Löwenhaupt.
Aide de camp du Roi.

För öfverensstämmelsen med nämnde vidimerade copia, inbunden i Cod. Collect 6: 2. n. 64 ansvarar
Utgifv. af DelaGard. Archivet.

IV.

Om Gustaf IV Adolds börd,

Utdrag ur 8:de Tomen af H. E. Hr. Grefve Jac. DelaGardies journal p. 3131 anmärkt: DelaGard. Arch. XVIII D. p. XIII. 1837 Mars d. 22 'B:n N. var i förmiddags länge hos mig. . . Han berättade dervid en anecdot som för flera år sedan tilldragit sig, ehuru efter . . . (1818). N. hade varit uppe hos H. Mt för att föredraga några honom tillhörande ärender. Under föredragningen hade H. M:ts kammartjenare Mouiller (?) inkommit och sagt H. Mt att B— — vore uppkommen för att begära några jouveler, H. Mt befallt honom infatta till en julklapp åt Drottningen. H. Mt hade då tillsagt N. att utur jernskåpet framtaga utur lådan n. 4 till höger ett litet paqvet med jouveler. N. hade i följe

deraf, under det H. Mt allt fullföljde sin toilett, gått för att framtaga nämnde paqvet utur n. 4, men der endast funnit ett uppviket papper, som var öppet och innehöll ett betyg, underskrifvet af Gustaf III, Drottn. Sophia Magdalena, Grefve Munck och Biskop Wingård, samt innehöll ett vigselbevis af 1777 utfärdadt af dåvarande Öfverhofpredikanten hos H. M. Enkedrottningen Lovisa Ullrica, Dr. Wingård, att han förrättat H. M:ts vigsel med Grefve Munck. N. hade genast hopviket papperet naturligtvis utan att nämna, att han sett innehållet och framburit lådan till K. M. samt sagt, att intet annat der fans än detta hopvikna papper, som synbart ej innehöll jouveler. H. Mt högst förlägen hade' genast uppstigit från sin toilette, sagt: "je me suis trompi" och sjelf gått till jernskåpet samt uttagit nästa låda n. 5, hvarest de sökte jouvelerne funnos och lemnat deraf till B— —".

Följer sedan documentets historik, enl. B:n N—s uppgift, både huru det tillkommit och ditkommit. Detta är en nog allmän berättelse. Om dess verkliga tillvarelse må detta vittnesbörd framläggas inför efterverlden. Ännu lefver denne f. d. föredragande, som här tydeligen utmärkes. Nekar han ej inför samtiden H. E:ce Gr. DelaGardies anteckning, så är hans tystnad en vittnesqörd om sanningen af berättelsen inför efterverlden.

V.

Rättelser.

Härvid må tillfället begagnas att anmärka några yttermera upptäckta tryckfel o. d. I DelaGard. Arch. XVIII D. p. IX står att A. F. Munck var *redlig* af naturen. Så står visserligen i afskriften, men af sammanhanget synes, som Gref. Hamilton skulle skrifvit *rettig* (amou-

reux), helst det som här åsyftas rimligare förklaras så, än af en redlighet, som sedan allsicke hvarken ådagalades af Munck eller antogs af Hamilton såsom hans egenskap. I XX D. p. XXIV, der frågan är om IX D. insättes i detta styckes 7:de rad vid XVI: 4—10: p. 174 noten. Anm. På medaljen står servatas. P. XXXIII. Öfverst i andra kolummen tillägg: *Toll I. C. XVI*. P. 100 sista raden står XV läs XIV D. P. 202 r. 1 i not står *Afrika*, läs: *Asien*.

VI.

Om DelaGardiska Archivets pågående försäljning.

Det fägnar säkerligen alla vänner såväl af folkskolor, som vår historia, då jag nu kan underrätta, att *första årets* behållning för af Hr. Gleerup försålda exemplar af detta Archiv uppgått tils 599 R:dr B:o hvaraf hälften tillfallit *Gustaf Delagardies skola*. Och likväl ha nästan alla, hvilka man känt att H. E. Gref. DelaGardie skänkt några delar, fått verket complett till skänks, dels af arfvingarna, som för detta ändamål undantogo 50 exemplar, dels af Skolstyrelsen i Westerstad.

VII.

Förslag rörande de DelaGardiska litteratur- och konst-skatternas framtida säkra vård.

Då nu genom Ryttmäst. och Ordonnans Offic. Gref. *Claes DelaGardies* död d. 7 Apr. 1844 utsigten ännu mera förmörkats, att litteratur- och konstskatterna på Löberöd länge kunna påräkna att der vårdas af en delägande. Gref. Delagardie, helst den bland arfvingarne, som väckt process för att styrka det Löberöd är Fideicom-

till Universitetet kan ifråga komma, alla handskrifterne må vara lika conditionerade, som de, hvilka nu kallas *Codices*; hvarjemte bemälte delägare använder det öfriga för att complettera resterande delar af ännu utkommande eller annars defecta verk. Det öfriga hopsparas för att betäcka, då inforsling bör ske till Lund, kostnaden dervid:

Följande äskas af Depositi mottagare:

1. Så länge egendomen är *Depositum*, underrättas vid inventeringen mellan af- och tillträdande Universitets Bibliothekarier DelaGardiska familjens hufvudman, som dervid eger öfvervara inventeringen af nämnde depositum eller befullmäktigadt ombud sända. Äfven dess emellan kunna egarne besluta inventering af sin egendom; men ej den samma återtaga, för att till annat ställe förflytta, så vida ej uppenbar vanvård blifvit Bibliothekarien öfverbevist och Universitetsstyrelsen vägrar att genom medel, som K. M:t godkänner, trygga Egarne mot fortsatt vanvårdande.

2. Fonden, som vi anslagit till dessa Samlingars vård, Femhundra Riksdaler i silfver eller 2000 R:dr riksgäld emottages af Akademiens Räntemästare, i händelse Familjens Hufvudman ej vill dem förvalta och årliga räntemedler till Universitets Bibliothekarien försända. I förra fallet ansvarar Räntemästaren för kapitalet, som för närvarande står intecknadt till 6 p:Ct i ograverad egendom i Westerstad, och der får förblifva, så länge vederbörande så medgifva, liksom för Akademiens öfriga kapitaler; dock eger han att för besväret godtgöra sig med den andel i räntan, hvarom mellan honom och Hufvudmannen öfverenskommes. Räntemedlen lemnas till Bibliothekarien vid Universitetet, sedan Uppbördsmannens möjliga arfvode eller kostnadsersättning afdra-

gits. Så länge fonden förvaltas af Hufvudmannen, ansvarar han för densamma.

3. Bibliothekarien förvaltar de emottagne medlen och redovisar vid påfordran för Hufvudmannen eller dennes ombud. Kan Bibliothekarien ej ensam ha besväret, utnämner Hufvudmannen en af Amanuenserne, att under Bibliothekariens uppsigt på dennes ansvar särskilt bestyra vården af *Depositum DelaGardianum*. Han kallas *DelaGardisk Amanuens*. Mellan honom och Vaktmästaren delar Bibliothekarien hvarje års behållning som arfvoden för det genom depositum ökade besväret, efter sitt eget godtfinnande.

4. H. E. Gr. Jac. DelaGardies egna Journaler, liksom hans öfrige egna handskrifter och brefvexling bibehållas inom lyckta ståltrådsdörrar, tills Hufvudmannen annorledes efter samråd med egarne förordnar; dock eger Hufvudmannen att åt viss person lemna tillgång till dessa samlingar, förrän de bli tillgänglige för allmänheten. Nyckleu till dessa får Bibliothekarien ej lemna ur sin hand, förrän annorledes förordnas.

5. Utnämnes en DelaGardisk Amanuens, må han öfriga samlingarne för allmänheten visa och på stället till handahålla, likśom Universitets-Bibliothekets skatter, men under Bibliothekariens lydno och på Bibliothekariens ansvar.

6. Utlåningar af tryckta böcker, må ske på samma sätt, och med samma ansvar för både låntagare och långifvare, som följes vid utlåningar af Bibliothekets böcker. Men handskrifter kunna blott utlånas i staden och på Hufvudmannens caution, hvilken blott gifves för ett år i sender. Dock kan hufvudmannen på Akademiens Pro-Canzler, om han så för godt finner, öfverflytta sin rätt att cavera. Bibliothekarien kan allena på sitt

ansvar tillåta utlåning *utom staden* åt dem, som uppvisa här ofvan bestämd caution.

7. Om ersättningsanspråk uppstå, är hufvudmannen förbunden att saken utföra eller utföra låta; om ansvaret ej skall öfverflyttas på honom. Har Amanuens eller Vaktmästare vållat förlust, innehålles af deras arfvoden utaf räntemedlen, tills skadan ersatts, såvida ej både Hufvudman och Egare afskrifning besluta.

8. Sedan *Depositum DelaGardianum*, enligt förut tillkännagifven grund, blifvit Kongl. Universitets *egendom*, bibehålles den dock alltid oförblandad och afskild under namn af *DelaGardiska Donationen*, liksom ännu sker i Upsala.

9. Fonden, som tillhört Depositum, förenas, då *Donationen* uppstår, med Universitets Bibliothekets cassa, men räntan kommer derefter att användas till utgifning af sådane handlingar (dervid Gref J. D—s egna skrifter och brefvexling i främsta rummet) bland denna donation, hvilkas offentliggörande, kan vara af allmänt gagn. Det utgifna kallas *DelaGardiska Archivet, ny serie*, hvarom Bibliothekarien behagade draga försorg. Redovisning sker der annan Bibliothekets förvaltning redovisas.

Vi ingifva med första detta vårt förordnande i underdånigt till K. M:t, med bönfallan att H. M:t, efter hörande af Höga Canzlers-Embetet för Lunds Akademi, som ej lär underlåta att inhemta Cons:ii Acad:ci i Lund och särskildt Akademiska Bibliothekariens utlåtande, samt våra påminnelsers infordrande, täcktes sin höga stadfästelse meddela, hvarigenom trygghet att vår goda afsigt skall för alla tider ernås, må kunna desto säkrare vinnas.

N. N. d... 184*

N. N. N. N. N. N. &c. &c.

Som det troligen skulle intressera mången, att se på Svenska öfverflyttad ofvanstående H. K. Maj:t Carl XIV Johans skildring af sin ställning kring och under d. 18 Brumaire, har man trott sig böra deraf bifoga en öfversättning.

Historisk Not till den 18 Brumaire.

Bonaparte landsteg, som man vet, i Frejus, sedan han öfvergifvit sin armé, och öfverträdt quarantains-lagarne. Så snart Bernadotte fick denna underrättelse, lät han Directorium förstå, att intet ögonblick borde förloras, för att draga honom inför krigsrätt. General Debel fick i uppdrag, att häröfver meddela sig med B.... — Artillerie Öfversten St. Martin, en af denne sammes vänner, talade med honom i samma afsigt. "Vi äro ej starka nog", gaf han till svar. — På den invändningen, att Bernadotte trodde, det man borde angripa Bonaparte enligt principerna för den militäriska disciplinen, och bemägtiga sig det tillfälle, som erböd sig, genmälte B.....: 'Låt oss vänta'.

Bonaparte ankom till Paris. Alla generalerne gjorde honom besök. En lista gick omkring i och för tillställandet af en middag för honom. Då denna framlades för Bernadotte af två medlemmar af de Femhundrades Råd, svarade han: "Jag råder er att uppskjuta denna middag, till dess han har rättfärdigat sig för att hafva öfvergifvit sin armé". *)

Mer än tolf dagar voro förflutna, utan att Bernadotte hade sett Bonaparte. Öfvertalad af Joseph, sin svåger, och af Madame Leclere, Bonapartes syster, gjorde han honom ett besök. Samtalet vände sig kring Egypten. Sedan Bonaparte talat om allmänna ärender, lät Bernadotte honom utbreda sig öfver nödvändigheten af en styrelseförändring, och då han slutligen märkte, huru Bonaparte, inseende sin falska ställning, öfverdref Frankrikes belägenhet och dess olyckor, invände han: "men, General, Ryssarne äro slagna i Helvetien, och hafva retirerat till Böhmen; försvarslinien mellan Alperna och Liguriska Appeninerna är bibehållen; Holland är räddadt; den dervarande Ryska arméen är förstörd

*) Då Bernadotte inkom i ministéren, var det starkt fråga om man ej borde skicka och uppsöka Bonaparte i Egypten. "Ni menen väl arméen — svarade Ministern — ty hvad Generalen beträffar, så veten j, att han åsyftar dictaturen, och att afsända skepp för hans öfverfart till Frankrike, det är att lägga den i händerna på honom."

En fransysk flotta befann sig då i Medelhafvet; Ministern yrkade, att den måtte få order att begifva sig till Toulon.

och den Engelska har dragit sig tillbaka till England; 15,000 insurgenter hafva blifvit skingrade i Haute-garonne, och nödgade att fly till Spanien; man är i detta ögonblick sysselsatt att utskrifva tvåhundrade bataljoner hjelptroupper, hvardera bestående af 1,000 man, äfvensom 40,000 ryttare; om 3 månader eller sednare skola vi ej veta, hvartill denna massa menniskor skall begagnas, om vi ej låta dem, som en bergsström, öfversvämma Tyskland och Italien. Om ni hade kunnat föra med eder den Egyptiska arméen, skulle sannerligen de gamla veteraner, som den utgöres af, varit oss ganska nyttiga för att bilda våra regement-stammar; men oaktadt vi böra anse denna armé förlorad, så vida den ej återkommer i kraft af ett fördrag, misströstar jag likväl ej om republikens räddning, och jag har den öfvertygelsen, att hon skall motstå så inre fiender som yttre". Då han nämnde: *inre fiender*, fixerade han afsigtslöst Bonaparte, som synbart förlorade fattningen. Mad. Bonaparte bytade om samtalsämne, och Bernadotte dröjde ej att taga afsked.

Några dagar derefter bad M:r R . . . . ., förste Sekreterare i Krigs-ministéren, Bernadotte presentera honom för Bonaparte. Generalen tog honom med sig. Efter de vanliga höflighetsbetygelserna, blef det fråga om Frankrikes belägenhet. Bonaparte talade mycket om republikanernas och framför allt ridban-klubbens öfverspänning. — Bernadotte svarade honom: "Sedan impulsen engång blifvit gifven, är det svårt att hejda den. Det har ni ofta pröfvat. Då ni hos Italienska

arméen uppväckt patriotiskt öfverspända rörelser, lyckades ni ej att dämpa dem, då ni så ansåg tjenligt. Samma exempel förnyas nu. Flera och bland dem i synnerhet edra bröder hafva stiftat den klubb, hvarom ni talar. Jag har alldrig tagit del deri; jag var allt för mycket sysselsatt, och jag hade allt för många pligter att uppfylla, som minister, för att kunna vara der närvarande. Ni har påstått, att jag gynnat dessa föreningar. Det är ogrundadt. Jag har, det är sannt, understödt flera rättskaffens män, som tagit del deri, emedan de menade ärligt, och hoppades att deri göra gällande en anda af moderation och klokhet, egenskaper, som vanligen åsidosättas af ärelystna menniskor. Salicetti, synnerlig vän och hemlig förtrogen med edra bröder, var en af directörerna i denna förening, och man har trott och tror sig ännu märka, att den öfverspänning, hvaröfver ni beklagar er, har sin källa i de instructioner, som Salicetti emottagit".

Nu blef Bonaparte stött, och förklarade, att han snarare föredrog att lefva i en vildmark, än att fortfarande vistas i ett samfund, som ej lemnade honom någon slags garantie.

"Hvad begär ni då för garantie"? — frågade honom Generál Bernadotte. Mad. Bonaparte, som fruktade, att detta samtal skulle blifva allt för lifligt, bytade om ämne, vändande sig till M:r R . . . . ., som hon kände. General Bernadotte fortsatte ej sina frågor, och sedan han talat om några likgiltiga ämnen, aflägsnade han sig.

Få dagar derefter, höll Joseph en samling i Morfontaine, och när Bonaparte mötte General Bernadotte vid utgången från Theatre Francaise, underrättadè han sig, om han skulle deltaga i morgondagens samling. På det bejakande svaret, sade han: 'Vill ni då i morgon bjuda mig på caffe? Jag måste passera helt nära förbi er boning och det skulle vara mig ett nöje, att uppehålla mig der några ögonblick'.

Följande morgonen kommo Bonaparte och hans maka. Ett ögonblick derefter följde dem Ludvig.

Bonaparte var högst intagande. *) Om aftonen ägde underhandlingar rum emellan Regnault de saint Jean d'Angely, Joseph och Ludvig. Bonaparte talade med Bernadotte, som märkte på hans oro och distractioner, att hans själ var lifligt upptagen af något. Han tviflade ej mera på, att en bestämd plan var uppgjord, för att, genom ett omstörtande af constitutionen, befria Bonaparte från den fara, hvaraf han var hotad till följe af sin afresa från Egypten, öfvergifvandet af sin armé och kränkningen af quarantains-lagen. Han beslöt, att af all sin förmåga motarbeta den. Ankommen till Paris, befann han sig af en händelse hos en Moreaus landsmàn och vän. På denne Generals tillfrågan, om han hade bevistat samlingen i Morfontaine och om han talat med Bonaparte, gaf Bernadotte ett jakande svar.

---

*) Det var ej af vänskap som Bonaparte begaf sig til Bernadotte, utan snarare för att ingifva Directorium och republikens vänner farhågor för denne generals afsigter.

Hvarpå Moreau genmälte: "Han är den man, som gjort Republiken mesta ondt". — "Och som tillämnar den det mesta", svarade Bernadotte. — "Vi skola hindra honom", återtog Moreau. De både Generalerna togo hvarann i hand, och lofvade, att tillsammans bekämpa desertören från Egypten. Så kallades han i närvaro af flera personer, bland hvilka äfven befann sig den gamle Ministern Petiet.

Directorium, det är sannt, var icke ansedt. Bland dess fem medlemmar njöt Siéyes den största aktningen; men han ansågs för rädd och hatfull. Man trodde honom hågad, att kalla Hertigen af Brunsvig på Franska thronen. Barras var, enligt någras mening, misstänkt för att underhandla med Grefven af Lille. Gohier, Moulins och Roger Ducos voro rättskaffens män, men ansågos föga egnade att styra en stor stat. Gohier var dessutom känd som en bland sin tids första jurister, en obesticklig man och varm vän af sitt fosterland.

Då Siéyes inkommit i Directorium, önskade han General Bernadotte till Krigs-minister. Några förtroende-meddelanden och en viss eftergifvenhet, som Bernadotte visat mot Siéyes i och för hans stora ryktbarhet, hade smickrat dennes högmod. De båda bröderna Bonaparte, Joseph och Ludvig, som tänkte sig i Bernadotte finna ett villigt verktyg till verkställandet af brodrens planer, som de redan trodde färdig att landstiga, voro eniga med Sieyes, att flytta Bernadotte i ministéren. Gohier, Moulins och Roger Ducos förenade sig med Bonaparterna och Siéyes. Endast Barras var

böjd för Dubois-Crancé, men han gaf godvilligt efter för sina medbröders mening.

Förslaget blef gjordt Bernadotte vid en middag hos Joseph vid rue du Rocher. Joubert, en af gästerna och sedan någon tid nära bekant med minister-candidaten, blef utsedd af Bonaparterna, att framställa det för honom. På anbudet följde ett afslag, och Jouberts enträgenhet hade ingen verkan på Bernadottes beslut, som då syntes oryggligt. Bonaparterna, som voro själen i alla de förändringar, som verkställdes, och i utdelningen af alla högre poster, hörde med förvåning den berättelse, General Joubert aflade. De förmådde flera medlemmar af rådet att söka beveka Bernadotte till antagande. Försöken voro fåfänga. Den envisaste vägran följde på alla böner. Men hvad ej Bernadottes vänner och anhängare förmådde, bedragna af Bonaparternas låtsade vänskap för honom, det lyckades hans hustru och svägerska. Efter flera dagars böner gaf Bernadotte efter, och mottog portföljen ur General Millet-Mureaus händer, åt hvilken detta departemang då var uppdragit. Bonaparterna dröjde ej att vilja utöfva ett direct inflytande i krigs-ministéren. Många af deras tillgifna blefvo af den nye ministern upphöjda på höga poster; men mängden af de nya ansökningarne, som gjordes honom, öfvertygade honom snart att han blott var der, för att tjena deras politik och förbereda deras upphöjelse. Ministern, som begaf sig reguliert kl. 5 om morgonen till krigs-ministéren, hvarest han hade att godtgöra stora olyckor, recrutera armeer-

na, hämma slöseriet med de allmänna medlen, organisera 200 bataljoner af 1,000 man hvardera, införa i regement-stammarna 80,000 man, som under några få år utan permission aflägsnat sig derifrån, och slutligen verkställa en utomordentelig utskrifning af 40,000 ryttare, kom alldrig före 5 och 6 på aftonen till sitt hem vid rue Cisalpine. Joseph och hans hustru befunno sig nästan alltid der. Joseph förde ibland samtalet på Directorii oduglighet, på svårigheten, att sakerna kunde blifva i sitt närvarande skick, och på behofvet att gifva en ny form åt styrelsen. Bernadotte deremot trodde, att med de fem Directorerna, inskränkta till tre, af hvilka en utträdde hvart tredje år, constitutionen ganska väl kunde fortfara. Han fann i denna form frambringandet af ett patriciat, åt hvilket statsstyrelsen blef uteslutande uppdragen. Romerska republiken var hans ideal, och han såg i constitutionen af år 4 en stor likhet med consulernas privelegier och senatorernas rättigheter. Enligt 135 articlen af denna constitution kan ingen eftersträfva att blifva Director, utan att förut hafva varit medlem af en af de 2:ne råden, minister &c. Då han sjelf fyllt detta villkor, var det naturligt, att han var böjd för bibehållandet af en styrelse, som ställde honom i bredd med konungar, och som gaf honom hopp, att se flera af dem, som skattskyldiga, eller åtminstone som republikens clienter.

Dessa discussioner ledde understundom till meddelanden och under ett af dessa ögonblick gaf Joseph Bernadotte ett halft förtroende om möjligheten af brod-

rens snara återkomst. Ministern hade nog kallblodighet för att dölja sin harm, men hans förvåning var så märkbar, att Joseph deröfver syntes bestört, och sökte minska verkan af det intryck detta förtroende gjort. Han yttrade: "att hvad han påstått ej var å hans sida annat, än en blott och bar gissning, som kunde blifva en möjlighet, och kanske — tillade han — "en verklighet; ty nu ändtligen har han eröfrat Egypten; hans förrättning är slut; han har ej mera der att göra."

"Eröfrat — återtog Bernadotte — säg då snarare inkräktat. Ty denna eröfring, som ni vill kalla den, är långt ifrån att vara säker. Den har gifvit ett nytt lif åt den coalition, som redan var död, den har gjort oss Europa till fiende, och återuppställdt till lösning problemet om republikens existens. För öfrigt har er bror ingen rättighet, att lemna arméen. Han känner krigslagarne, och jag tror, att han hvarken vill eller vågar utsätta sig för att blifva straffad af dem. En dylik bortresa skulle vara allt för betänklig, och han känner allt för väl följderna deraf."

Joseph aflägsnade sig några ögonblick derefter, och då detta samtal hade visat honom, att Bernadotte ej delade hans tänkesätt, vinnlade han sig om, att stifta oenighet mellan honom och Sieyes.

Bernadotte utträdde ur ministèren och Bonaparte anlände 3 veckor derefter. Då General Bernadotte ej kunde tvifla på, att directorerna sjelfva antingen voro bedragne eller invecklade i Bonapartes äregiriga af-

sigter och tänkte, som han, på ett störtande af den bestående ordningen; så uppbörde han ej, att tillbjuda sina råd och sin tjenst åt de medlemmar af styrelsen och lagstiftande corpsen, som skulle kunna motsätta sig detta. Men ränksmidarne och orostiftarne handlade raskare, och hvarje dag ökade Bonaparte sitt parti med någon utmärktare person.

Den 16 Brumaire kring kl. 5 begaf sig Bernadotte till General Bonaparte, dit han var bjuden på middag. General Jourdan var en bland gästerna; han kom då man redan hade satt sig till bords. Samtalet rörde helt och hållet militäriska ämnen, och Bernadotte sökte vederlägga de principer, som Bonaparte framställde angående systemet för anfallskrig. Slutligen yttrade Bernadotte ungefär följande ord: "Det är mera besvärligt att bibehålla en eröfring än göra den." Viljande dermed syfta på Egyptens eröfring. — Man steg upp och gick till salongen. Straxt derpå ankommo några utmärktare medlemmar af rådet, äfvensom flera lärda. Volney, Talleyrand, Bodin des Ardennes voro deribland. Samtalet blef allmänt och man talade om vestliga Frankrikes angelägenheter. Bonaparte höjde något rösten och vändande sig till en af sina grannar, yttrade han: "Ni ser en chouan i General Bernadotte". Generalen kunde ej undgå att småle, då han invände: "Motsäg er då icke sjelf, — det är några dagar sedan ni beklagade er öfver, att jag gynnade den besvärliga enthusiasmen hos Republikens vänner, och nu säger ni mig, att jag gynnar chouanerna. Deri ligger en stor motsägelse."

Då sällskapet ökades hvarje ögonblick och rummen ej voro särdeles stora, bortgick Bernadotte.

Flera tro att det svar Bernadotte gifvit Bonaparte i 24 timmar fördröjt den fullt förberedda förändringen. Andra deremot hafva sedan påstått, att då Bonaparte, af naturen vidskeplig, fann att den 17 var en fredag, hade han uppskjutit förslagets verkställande till den 18.

Den 17 Brumaire mellan 11 och 12 midnatten, då Joseph återvände hem till rue du Rocher, besökte han, under passerandet af rue cisalpine, Bernadottes hus. Denne, som redan låg, lät bedja honom återkomma följande dagen. Före kl. 7 den 18 om morgonen var han redan der. Han sade till Bernadotte, att hans bror önskade tala med honom, att man aftonen förut öfverlaggt, om de mått och steg, som voro att taga, och att man var benägen meddela honom dem. Båda två begåfvo sig straxt till Bonaparte vid rue de la victoire. Gården, förstugan och rummen voro uppfyllda af högre officerare och generaler. Många af officerarne voro i ett exalteradt tillstånd. Bernadotte blef införd i en liten salong; Joseph ingick ej. Bonaparte satt och frukosterade med en af sina Adjutanter, som man vill påminna sig var Lemarrois. General Lefebvre, sedan Hertig af Danzig, anförare för 17 militärdivisionen, hvars hufvudstation var uti Paris, var derinne uti stående ställning. Då Bernadotte märkte detta, tviflade han ej, att han quarhölls som fånge. Han tog genast en stol, satte sig, och gaf Lefebvre ett tecken att göra detsamma. Lefebvre tvekade, men ett ögonkast af Bonaparte upp-

muntrade honom. Han satte sig betraktande Bonaparte med vördnadsfulla blickar. Denne sednare vände sig med någon förlägenhet till Bernadotte och sade: 'Hvad! ni är ej i uniform?' På svaret: 'Jag är icke i tjenst', genmälte Bonaparte: 'men ni skall straxt komma'. — 'Det tänker jag icke på.' Då steg Bonaparte upp, tog Bernadotte i handen och förde honom in i ett rum bredvid.

'Det här Directoriet' — sade han — 'regerar uselt, det skall förstöra republiken, om vi ej ställa saken till rätta. De Gamles Råd har utnämnt mig till Commendant i Paris, till chef för nationalgardet och alla trupper af divisionen. Gå, tag en uniform på, och träffa mig i Tuilerierna, dit jag skall begifva mig.'

Bernadotte gaf honom ett nekande svar, och Bonaparte invände: 'Jag ser, att ni tror er kunna räkna på Moreau, på Bournonville och andra Generaler. Men ni skall se dem alla komma, till och med Moreau', &c. och talande mycket fort uppnämnde han kring trettio medlemmar af de Gamles Råd, som Bernadotte trodde mest tillgifna constitutionen af år 4.

'Ni känner ej menniskorna — fortfor han — de lofva mycket och hålla litet.'

Då Bernadotte förklarat honom, att han ej ville vara delaktig i en rebellion af denna beskaffenhet, ej heller omstörta en constitution, för hvars skull en million menniskors blod flutit, sade han: 'Nå väl! då stadnar ni här, till dess jag erhållit del af det beslut,

de Gamles Råd fattat, ty ända till dess är jag ingenting."

Bernadotte höjde rösten och sade: "Jag är en man, som man väl kan döda, men ej mot hans vilja här quarhålla." — "Nå väl! svarade Bonaparte, sänkande sin röst, gif mig ert ord på, att ni ej skall företaga något mot mig." — "Ja! som medborgare; men om Directorium kallar mig, eller om Lagstiftande Corpsen gifver mig befälet öfver sitt garde, strider jag mot er, och ni skall ej få öfverhanden."

"Hvad menar ni med: *som medborgare*"?

"Jag skall ej gå till kassernerna, ej på offentliga platser, att uppelda folket och soldaterna". — "Då är jag lugn", svarade Bonaparte — "jag har tagit mina mått och steg; de skola ej gifva er någon utnämning; de frukta mera er ärelystnad än min. Jag vill ingenting annat än rädda Republiken; för mig sjelf söker jag ingenting; jag skall draga mig undan till Malmaison, sedan jag omgifvit mig med ett sällskap vänner, och vill ni vara bland deras antal, så är ni välkommen." "Som god vän, kan det så vara — svarade Bernadotte, och beredde sig att gå, — "men jag tror, att ni, som herrskare, alltid skall blifva en den förderfligaste."

Bernadotte gick. Bonaparte följde honom ända till förstugan och vändande sig till Joseph, sade han med en upprörd röst: "*följ.*" Bernadotte gick midt igenom en hop Generaler, högre officerare och soldater, som

fyllde husets gård och en del af gatan, kastande på dem blickar, som gåfvo tillkänna hans missbilligande af deras uppförande.

Joseph följde Bernadotte och upphann honom på gården. Han bad honom följa med sig hem till rue de la Roche, hvarest han hade församlat flera medlemmar af Lagstiftande Corpsen. Bernadotte gick in derpå.

Ankommen till Joseph, fann han der verkligen ett dussin personer och bland dessa några deputerade tillgifna Bonaparte, och isynnerhet Salicetti. Der framsattes frukost. Under de få ögonblick man satt till bords talades det om de beslut, som skulle tagas, och Joseph upprepade, att hans bror ej önskade annat än befästa friheten, för att sedan kunna på Malmaison lefva som philosoph.

Bernadotte begaf sig till Tuilerie-trädgården och passerade förbi 79:de halfbrigadens front. Officerarne, som igenkände honom, oaktadt han ej var i uniform, närmade sig honom, för att begära upplysningar om hvad som skulle ske. Bernadotte svarade i allmänna ordalag och uttryckte den önskan, att samhällets bestånd ej måtte blottställas till följe af den förändring man ämnade verkställa. Soldaterna, som i sin ordning igenkände den General, som anfört dem vid belägringen och intagandet af Maëstricht, läto sin förundran framlysa deröfver, att han ej befann sig bland de andra Generalerna, hvilka, efter som de sade, nu på slottet afgjorde Frankrikes öde.

Sedan Bernadotte märkt, hvad han i nödfall kunde vänta af denna corps och några detachementen, för hvilka han visat sig på Boulevarden och Pont de la revolution, gick han till General Jourdan, i den förmodan att Directorium skulle uppdraga honom, att vaka öfver styrelsens säkerhet. Han fann hos Jourdan flera medlemmar af de Femhundrades Råd församlade; ibland dem Augerau, sedan Hertig af Castiglione. Knappt hade han ditkommit, förr än ett stort antal medlemmar infunno sig, och förkunnade, att de Gamles Råd meddelat underrättelsen om det decret, de fattat, hvilket, i kraft af 102:dra artiklen i Constitutionen, förflyttade Lagstiftande Corpsens sessioner till St. Cloud.

Då Bernadotte kom hem fick han veta af sin hustru, att General-adjutanten Rapatel, tjenstgörande hos Moreau just för några ögonblick sedan gått derifrån, och att han varit skickad af Generalerna Bonaparte och Moreau, för att förmå honom att begifva sig till dem i Tuilerierna. Bonaparte hade vändt sig till honom och sagt: "Ni har tjenat under General Bernadotte; jag vet att han har förtroende till er. Säg honom, att alla hans vänner äro samlade i Tuilerierna, att de önska se honom med sig; tillägg, att de älska fosterlandet lika mycket som han, och att de lifligt önska, att se honom bland dem, som i dag uppträda till dess räddning."

Siéyes och Roger Ducos hade redan förenat sig med Bonaparte i Tuilerierna. De tre Directorerna Presidenten Gohier, Moulins och Barras quardröjde i

Luxemburg. ÖfverSecreteraren Lagarde var ännu trogen majoriteten i Directorium.

Denna majoritet kastade, som Bernadotte förutsett, sina ögon på honom till krigsminister och befälhafvare öfver trupperna och nationalgarden af 17:de Divisionen. Barras's nedläggande af sitt embete och Lagardes affall hindrade denna utnämning. Bonaparte, som ej hade något mera att frukta, fördelade befälplatserna, och anvisade åt General Moreau med 100 ryttare, den öfver Luxemburg, hvarest Directorerna Gohier och Moulins quarhöllos.

Moreau, harmsen öfver det föga afseende, Bonaparte fästat vid honom, och upplyst om dennes afsigter och förslag, tänkte redan på att öfvergifva en sak, hvilken han betraktade som orättvis och trolös mot nationen. Han uppdrog ånyo åt General-adjutanten Rapatel, att mot aftonen gå till Bernadotte, för att å hans vägnar bedja honom infinna sig i Luxemburg, att tillsammans uttänka medel till förhindrande af Bonapartes bemäktigande af dictaturen. Bernadotte svarade på dessa förslag, att han var bunden af sitt löfte, att ej företaga något som medborgare, men att han fritt kunde handla om man vädjade till honom eller han uppfordrades som offentlig man; att om Moreau ville uttåga ur Luxemburg i spetsen för det detachement han commenderade, infinna sig vid generalens port och uppmana honom, att för det allmänna bästa göra gemensam sak med honom till frihetens och den besvurna constitutionens försvar, så skulle Bernadotte stiga till häst med sina Adjutanter, ställa

sig under Moreaus befäl, tala till trupperna, och låta omedelbart fängsla och dömma Bonaparte såsom desertör från Egyptiska arméen, och såsom den der öfverträdt constitutionen, i det han emottagit ett commando, som endast ett parti af Lagstiftande Corpsen gifvit honom. — Moreau, bunden af sin pligt vid militär-disciplinen, som ställt honom under General Bonapartes lydnad, antog ej förslaget, och af detta skäl trodde Bernadotte sig ej kunna gå till Luxemburg.

Bernadotte hade efter kl. 7 ända till kl. 10 öfverläggningar med Salicetti, Augerau, Jourdan, Gareau och ett dussin af de mest inflytelserika medlemmarne af de Femhundrades Råd. Det blef afgjordt, att följande morgonen Bonaparte skulle förklaras utom lagen och Bernadotte utnämnas till Commendant öfver Lagstiftande Corpsens garde och alla hufvudstadens trupper, hvarpå de skiljdes åt. Salicetti skyndade till Tuilerierna, att underrätta Bonaparte härom, och denne, som fruktade en i faran så djerf motståndare, som Bernadotte, gaf Salicetti i uppdrag, att följande morgon kl. 5 infinna sig vid det förberedande möte, som skulle äga rum förrän de begåfvo sig till St. Cloud, och säga enhvar af de deputerade, att Bonaparte hade haft de största ansträngningar, för att hindra utfärdandet af ett decret rörande deportering för de deputerade, som uppgjort det förslag, att gifva commandot öfver den beväpnade styrkan åt Bernadotte.

Den 19 kl. 7 på morgonen begåfvo sig Generalerna Jourdan och Augereau, följda af 8 eller 10 depute-

rade af de Femhundrades Råd (bland hvilka befunno sig Gareau och Calot) till General Bernadotte vid rue Cisalpine, nära Mousseau. De berättade honom, att Salicetti å Bonapartes vägnar hade underrättat dem om, det Siéyes föreslagit, att låta arrestera flera deputerade af de båda råden, för att hindra deras närvaro i St. Cloud. De frågade Bernadotte, hvad han tänkte om dagens händelser. Han såg ej i Salicettis meddelande, annat än en önskan, att göra dessa deputerade gynsamt stämda mot Bonaparte. De syntes också rörda af erkänsla för den tjenst, som Bonaparte gjort dem aftonen förut. General Bernadotte värderade dock ej lika mycket som de denna act af ädelmod; men han öfvergick till deras tanke angående de medlande mått och steg, som de syntes vilja omfatta, och i det han gick in på deras åsigter, förklarade han sig med dessa ord: "Må en af er bestiga tribunen, i korthet framställa Frankrikes inre belägenhet och dess framgångar utomlands; må han säga, att en armés afresa till Egypten och ett omotiveradt angrepp på detta konungarike hafva, i det de gifvit oss ett krig, som ånyo till lösning uppställdt problemet om Republikens existens, beröfvat oss en armé af mer än 30,000 veteraner och en stor mängd erfarna Generaler; att republiken icke desto mindre triumpherar; att coalitionen är upplöst, emedan Souwaroff har återvändt till Ryssland; att Engelsmännen, anförda af en prins af kungliga familjen, öfvergifva Republiken Batavia, och hafva dragit sig tillbaka till England; att försvarslinien emellan Alperna och Liguriska Appeninerna är bibehållen; att 200,000 con-

scriberade skynda att uppställa sig i bataljoner, för att förstärka arméerna, och att 40,000 ryttare äro utskrifna; att upproret i vest-Frankrike är inskränkt till spridda band, och att i Haute-garonne en kunglig armé blifvit förstörd och skingrad; att Frankrike blott behöfver bibehålla denna fruktansvärda ställning, för att erhålla en fred lika hedrande, som den i Campo Formio; att till dennas bevarande fordras enighet och ömsesidigt förtroende; att oaktadt de Gamles Råd kränkt constitutionen genom att utnämna Bonaparte till Chef för 17 divisionen och gifva honom befälet öfver national-gardet och Directorii gardet, vill dock de Femhundrades Råd ej öfverlägga om denna kränkning af grundlagen, men väl om att gifva säkerhet åt Frankrike, de båda råden och statsstyrelsen; att derföre de Femhundrades råd utnämner General Bernadotte till General Bonapartes embetsbroder; att dessa två Generaler skola öfverenskomma om användandet af den beväpnade styrkan och utdelandet af befälplatserna, i händelse denna styrka bör användas; men att det lugn, som råder i Paris och dess grannskap, gifver visshet om att det ej skall behöfvas, att sätta den i rörelse.' — Skicken mig detta decret; tjugu minuter efter jag fått det är jag med mina Adjutanter hos er; Jag tager befälet öfver de trupper jag möter på vägen, och vi skola se till hvad som kan vara att göra. Om det är nödvändigt, att förklara Bonaparte utom lagen, skolen ni alltid hafva en general och åtminstone en stor del af trupperna på er sida.'

De Deputerade reste omedelbart derpå till St. Cloud.

Den olyckliga vanan att framsäga fraser på tribunen förorsakade, att en dyrbar tid gick förlorad. Sinnena uppbettades. Den ed, som man efter man aflades för constitutionen, förstörde onyttigtvis en och en half timma. Något annat beslut fattades icke. Bonaparte visade sig, och man vet hvad som då tilldrog sig i St. Cloud.

Då Bonaparte blifvit utdrifven ur de Femhundrades Råd, vände han sig stammande till soldaterna med de orden: "Ären J för mig?" — "Vi äro för republiken," — svarade de. — Hvad skulle det ej då blifvit af, om General Bernadotte hade varit der? Bonaparte kände det sjelf, ty han sade vid denna tid: "Jag fruktar ej, att Bernadotte samtycker till min död, men han skall hålla tal till mina soldater, och se der, hvad jag har att frukta."

Bonaparte fick samma afton veta det tal, Bernadotte hållit till de deputerade i sitt hus vid rue Cisalpine. De uttryck, han haft, ehuru mindre behagliga för Bonaparte, isynnerhet de som angingo hans rymning från Egypten och hans ytterligare afsigter mot Frankrikes frihet, blefvo än mera förvärrade och framställda i en dager, som afslöjade ett personligt hat.

Bonaparte, som ej fann något tillfälle, att öppet hämnas på Bernadotte, har ej låtit något sådant undslippa, att skada honom, i det han ställde honom, som General, på de farligaste posterna, och lemnade honom i de brydsammaste omständigheter utan instructioner och order.

Följande händelse, som passerade kort tid derefter, skall gifva ett fullkomligt begrepp derom.

Lugnandet af vestliga Frankrike var i Januari 1800 ej fullkomligt fullbordadt, ty vid samma tid blefvo flera departemanger satta utom lagen. Chouanerna i dessa departemanger voro organiserade i ordentliga krigs- och guerilla-trupper, som plundrade diligenserna och mördade köparne af national-godsen. De voro ordentligt aflönta och stodo i förbindelse med Bourbonernas familj medelst de Engelska flottorna, som hotade kusterna. Vid denna kritiska tidpunkt blef Bernadotte beklädd med så civila som militära befälet öfver dessa departemanger. Genom sitt fasta och kloka uppförande undertryckte han oroligheterna och återställde ordningen och lydnaden för lagarne. Flera fransyska corpser, hvars flesta medlemmar, voro i Chouanchefernas sold, i brist på bättre tjenst, blefvo nu organiserade till reguliera trupper, och härigenom förskaffade han styrelsen tillfälle att från dessa departemanger hämta trupper för Italienska arméen. Men då dessa trupper skulle sätta sig i marche till Dijon, ägde ett allvarligt upplopp rum i Vannes den 28 Fructidor år 8 (4 Sept 1800). Den 52:dra halfbrigaden vägrade marschera förr, än den återstående solden blef utbetalt. Chefen och officerarne, som ville återföra den till ordning, blefvo misshandlade. Då Bernadotte fick underrättelse härom, begaf han sig genast till Vannes, för att dämpa upproret, men corpsen var redan aftågad. Han befallte då General Liebert, befälhafvare för 22:dra militärdivisionen, att låta samla 52:dra halfbrigaden, un-

der passerandet genom Tours; der visa sig åtföljd af sin stab och krigsrätten; låta uppläsa krigs-strafflagen; befalla bataljonscheferna, att efter hvarandra utpeka för honom en eller två i hvart compagnie, som mest utmärkt sig i upploppet d. 28, utlemna dessa till krigsrätten och dömma dem på stället; &c.

Bernadottes befallningar blefvo verkställda d. 4 Vendémiaire (25 Septemb.), då den 52:dra halfbrigaden blef samlad på torget i Tours, och då anstiftarne af upploppet fängslades i närvaro af en stor mängd medborgare, utan att minsta oordning ägde rum.

Bernadotte ingaf till Förste Consuln och Krigsministern Carnot rapport om denna händelse; men då resultatet af de tagna åtgärderna och de gifna befallningarne ännu ej var kändt, lät Consuln sätta i marginalen af rapporten:

"General Bernadotte har gjort illa i, att taga så allvarsamma mått och steg mot 52:dra halfbrigaden, då han ej har tillräckliga medel att återföra den till ordningen midt i en stad, hvars garnison är allt för fåtalig, för att stilla myteriet." Det aflopp annorlunda; soldaterna återvände till sin pligt och sjelfva angåfvo de upphofsmännen till upploppet. Halfbrigaden fortsatte sin väg till Italien, och 2:ne dagar derefter öfverhopade Consuln den General, hvars uppförande han varit alltför ifrig att tadla, med loford för vishet, försigtighet och fasthet. Det bref han i detta ändamål tillskref honom, var affattat i följande ordalag:

"*Paris d.* 10 *Vendémiaire år* 9. Jag har med intresse läst, medborgare General, hvad ni gjort för att

återföra ordningen inom det 52:dra, så väl som General Lieberts rapport af d. 5 Vendémiaire. Frambär till denne officer intyg om styrelsens tillfredsställelse. Brigad-chefens af er gjorda utnämning till rang af Brigad-General, är bekräftad. Jag önskar att denne tappre officer måtte komma till Paris. Han har gifvit ett för en militär högst hedrande exempel på kraft och energie."

Jag hälsar er.

(Sigill). "Bonaparte."

Alla menniskor äro utan tvifvel utsatta för att begå villfarelser, men Consulns ifver att ogilla en politisk och militärisk Chefs uppförande, hvilken det var uppdragit, att upprätthålla disciplinen och lydnaden för lagarne, visar sig härvid tydligen mera såsom en följd af personligt hat, än af en pligt, som styrelsen hade att uppfylla; ty han hade ej behöft hasta med sina beslut och han hade kunnat afvakta ett afgörande resultat; framför allt då händelsen tilldragit sig i ett land skakadt och oroadt af partier och borgerligt krig. Bernadottes vänner, som ännu befunno sig i krigsministéren, och till och med i Consulns salonger, skyndade sig att låta honom veta Bonapartes fiendtliga tankar mot honom. Alla depècher tillkännagåfvo, att polisen anstiftade kabaler och hemliga stämplingar, och att agenter voro utspridda vid West- och Rhen-arméerna, till att försöka blottställa dessa arméers staber, och derigenom hafva en förevändning att onådigt behandla de Chefer, som commenderade dem. Rykten circulerade i de nämnda staberna; en dag var Consuln död, — följande

dagen hade folket i Paris rest sig, och constitutionen af år 4 blifvit återställd med nödiga modificationer. Personer, som fått i uppdrag att ställa dessa rykten i omlopp, lade märke till Generalernas min, och afgåfvo rapport om de obetydligaste uttryck. Dessa snaror förargade General Bernadotte och hans armé, och det är ej för mycket påstått, om man säger, att det var från West- och Rhen-arméerna, som förslagen till garantier för republiken härledde sig. Personer, förbundna både af sitt stånd och sin pligt, att böja sig under den militäriska disciplinens magt, och som hvarken hade eller ville hafva något att göra med politikens utgreningar, fingo plötsligen en ny lyftning och bildade i tysthet en förening, styrd af deras tänkesätt; så att, under då löpande vintren 1800. och ända till 1803, Consuln, på flera Generalers förbehållsamhet och fasthet mot honom, märkte, huru mycket det förtroende, man hyste till hans afsigter, beträffande den allmänna friheten och personliga säkerheten, hade ombytt natur.

Denna förbehållsamhet, hvars orsak han genomskådade, bestämde honom, att skaffa sig nya gunstlingar och omgifva sig med personer, af hvilka han var säker, — som han sade — att ej röna några motsägelser. Denna antagna princip och hans kända system att nedsätta allt, hafva vållat främmande arméers inträngande i Frankrike och hans dynastis fall.

Öfverensstämmelsen med originalet intygar
E. Aug. Levenhaupt.
Adjutant hos H. Maj:t Konungen.